

พรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับบทบาทการพัฒนาการเมือง
ศึกษากรณี พรรคเกษตรมหาชน , พรรคชาติประชาธิปไตย และพรรคเสรีประชาธิปไตย

นายบุญสม วิลาศนิศากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-2167-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

POLITICAL PARTIES WITHOUT MEMBERS OF PARLIAMENT AND
THEIR ROLES IN POLITICAL DEVELOPMENT : THE CASE OF THE NATION
AGRO POLITICAL PARTY , THE NATIONAL DEMOCRATIC PARTY AND
THE LIBERAL DEMOCRATIC PARTY

Mr.Bunsom Vilasnisakorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Government

Department of Government

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-2167-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ พรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับบทบาทการพัฒนา
การเมือง : ศึกษากรณี พรรคเกษตรมหาชน , พรรคชาติประชาธิปไตย
และพรรคเสรีประชาธิปไตย
โดย นายบุญสม วิลาศนิศากร
สาขาวิชา การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ตระกูล มีชัย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลีम्मณี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ตระกูล มีชัย)

..... กรรมการ
(ดร.เชาวนะ ไตรมาศ)

บุญสม วิชาศนิตการ : พรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับบทบาทการพัฒนา
การเมือง : ศึกษากรณี พรรคเกษตรมหาชน , พรรคชาติประชาธิปไตย และพรรคเสรี
ประชาธิปไตย. (POLITICAL PARTIES WITHOUT MEMBERS OF PARLIAMENT AND
THEIR ROLES IN POLITICAL DEVELOPMENT : THE CASE OF THE NATION AGRO
POLITICAL PARTY , THE NATIONAL DEMOCRATIC PARTY AND THE LIBERAL
DEMOCRATIC PARTY) อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ตระกูล มีชัย, 234 หน้า. ISBN 974-17-
2167-6.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมี
บทบาทในการพัฒนาการเมืองในลักษณะใด เนื่องจากรัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 เปิดโอกาสให้พรรค
การเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงอยู่ได้ โดยไม่ถูกยุบเลิกเหมือนในอดีต และยังให้รัฐจัดสรร
เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองอีกด้วย รวมทั้งต้องการให้พรรคการเมืองพัฒนาไปสู่ความเป็นพรรค
มวลชน ที่มีรากฐานและการสนับสนุนจากประชาชนอย่างกว้างขวาง

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า พรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทในการพัฒนา
การเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในระดับต่ำ เนื่องจากพรรคยังไม่สามารถระดมความสนับสนุน
จากประชาชนได้มากทั้งในด้านการเลือกตั้ง และด้านการเงิน กล่าวคือ พรรคยังไม่ได้จัดเก็บเงินค่าบำรุง
พรรคจากสมาชิก และการบริจาคเงินให้พรรคยังมีน้อย รวมทั้งพรรคยังไม่สามารถจัด กิจกรรมให้
ประชาชนมีส่วนร่วม เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่พรรคเน้นจัดให้แกนนำ สมาชิกพรรค และมีข้อจำกัดที่
งบประมาณ นอกจากนี้ สมาชิกยังขาดการมีส่วนร่วมในพรรค หัวหน้าพรรค และกรรมการบริหารพรรค
ยังคงมีบทบาทสูงในพรรค

ส่วนในระดับสาขาพรรคยังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ บางสาขายังไม่ได้มีการ
จัดประชุมสาขา กรรมการและสมาชิกในสาขายังมีส่วนร่วมกับพรรคน้อย เนื่องจากต้องประกอบอาชีพ
ทำให้ไม่มีเวลาให้กับกิจกรรมของสาขาและพรรค รวมทั้งสถานที่ตั้งของบางสาขาก็ยังมีสภาพที่ไม่
เหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

ภาควิชา..... การปกครอง..... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา..... การปกครอง..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา..... 2545..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4381144424 : MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD : POLITICAL PARTY / POLITICAL DEVELOPMENT / CONSTITUTION

BUNSOM VILASNISAKORN : POLITICAL PARTIES WITHOUT MEMBERS OF PARLIAMENT AND THEIR ROLES IN POLITICAL DEVELOPMENT : THE CASE OF THE NATION AGRO POLITICAL PARTY , THE NATIONAL DEMOCRATIC PARTY AND THE LIBERAL DEMOCRATIC PARTY. THESIS ADVISOR : TRAKOON MEECHAI, 234 pp. ISBN 974-17-2167-6.

The objective of this research is to study how the political parties without members of parliament play their roles in political development. The Constitution of the Kingdom of Thailand B.E.2540 has given political parties without members of parliament an opportunity to exist and proceed activities (not like in the past that they could exist). Moreover, the government is also responsible for allocating fund for political party activities as well as developing the political party into the real mass political party which receives the public support extensively.

The result of this research indicates that the political parties without members of parliament have limited roles in political development in accordance with the genuine intention at low because they were not electorally and financially supported by the public. The political parties mentioned have so far been unable to collect the membership fee and in this connection the contributions to the parties are considered very low. In addition, the political parties could not organise activities which promote the public participation because most of the activities concerned are dedicated to the main members only and there have been constrains on budget also. The Head and Executives of the political parties, in this respect, have high influence on the parties.

At the political parties branches level, there has no any political activities and even some branches there has no meeting. Committee and members of the branches have participated in parties activities at low level because they have to devote their time for the day – to – day career. Therefore, they have no much time for the parties activities. Moreover, the locations of the political parties branches are not suitable for proceeding political activities.

Department.....Government.....Student's signature.....

Field of study.....Government.....Advisor's signature

Academic year.....2002.....Co-advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ผู้ซึ่งมีพระคุณสูงสุดในชีวิต ที่ได้ให้ความรัก ความเมตตา ดูแลช่วยเหลือ เลี้ยงดูจนเติบโตใหญ่ และสนับสนุนให้ผู้เขียนได้ศึกษาจนถึงขั้นนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ตระกูล มีชัย ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้สละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำตลอดการทำวิทยานิพนธ์ด้วยความเมตตา

ขอกราบขอบพระคุณ ศ.ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.เชาวนะ ไตรมาศ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้ง ศ.ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว อดีตประธานกรรมการในการสอบหัวข้อวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์นี้

ขอขอบพระคุณ ศ.ดร.สุจิต บุญบงการ, คุณภฤช เอื้อวงศ์, คุณอนุชิต ปราสาททอง, คุณกุศล หมีเทศ, พ.อ.สุบรรณ แสงพันธุ์, คุณพชร ยวงประสิทธิ์ และประธานสาขาพรรคทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ในการสัมภาษณ์

ขอขอบคุณคุณศิวพร, คุณชาญชัย, คุณปฐมพงศ์ และเจ้าหน้าที่พรรคที่ได้ช่วยประสานงานในการติดต่อขอสัมภาษณ์หัวหน้าพรรคและประธานสาขาพรรค

ขอขอบคุณคุณบังอร มาลาศรี ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองกรรมาธิการ 2 ที่ได้ช่วยติดต่อขอข้อมูลที่รัฐสภา

ขอขอบคุณคุณเจษฎาพร บุญรักษ์ ที่ช่วยติดต่อประสานงานในการขอข้อมูลที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ในลานเปตอง และน้อง ๆ ที่คอยให้กำลังใจและไต่ถามถึงความคืบหน้าของงานวิทยานิพนธ์นี้

สุดท้ายนี้ขออุทิศความดี และประโยชน์ใด ๆ ที่พึงจะมีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แก่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่านที่ได้กล่าวถึง ณ ที่นี้ รวมทั้งบุคคลท่านอื่นๆ ที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวถึงได้ทั้งหมดที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนชีวิตทางการศึกษาของผู้วิจัย จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นได้ในอีกระดับหนึ่ง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ

บทที่ 1 : บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
สภาพปัญหา.....	10
แนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	18
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	20
สมมติฐานของการวิจัย.....	20
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	21
ขอบเขตการวิจัย.....	21
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	21
ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	22
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	25
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	27
รูปแบบในการนำเสนอ.....	28

บทที่ 2 : ทฤษฎี แนวคิด และเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญ

ความหมายของพรรคการเมือง.....	29
ความสำคัญและลักษณะของพรรคการเมือง.....	33
หน้าที่ของพรรคการเมือง.....	34
บทบาทของพรรคการเมือง.....	35

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

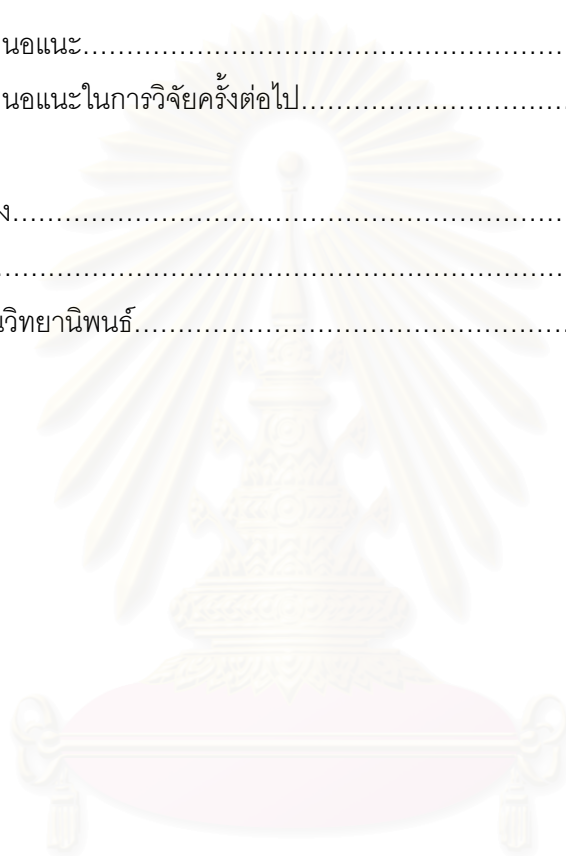
ลักษณะของพรรคการเมืองไทยในอดีต.....	36
พัฒนาการของกฎหมายพรรคการเมือง.....	37
แนวความคิดการพัฒนาการเมือง (Political Development).....	41
แนวความคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation).....	43
แนวความคิดพรรคมวลชน (Mass Party).....	44
เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.2540 ในประเด็น เรื่องพรรคการเมือง.....	48
เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541.....	56
บทที่ 3 : ข้อมูลการดำเนินกิจกรรมของพรรคเกษตรมหาชน พรรคชาติประชาธิปไตย และ พรรคเสรีประชาธิปไตย	
พรรคเกษตรมหาชน.....	68
พรรคชาติประชาธิปไตย.....	83
พรรคเสรีประชาธิปไตย.....	100
บทที่ 4 : การวิเคราะห์บทบาทของพรรคเกษตรมหาชน พรรคชาติประชาธิปไตย และพรรคเสรีประชาธิปไตยกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ	
การให้พรรคการเมืองเป็นที่รวมและสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของ ประชาชน.....	120
การให้พรรคการเมืองมีการบริหารงานแบบประชาธิปไตย.....	125
การให้พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้านอื่น ๆ นอกเหนือ จากการเลือกตั้ง.....	131
การให้พรรคการเมืองมีฐานสนับสนุนจากประชาชน.....	140
การให้พรรคการเมืองดำรงอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งนายทุน.....	147

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 : บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ.....	170
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	172
รายการอ้างอิง.....	174
ภาคผนวก.....	184
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	234

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงจำนวนสมาชิก คะแนนจากบัญชีรายชื่อพรรค และจำนวนสาขาพรรค ทั้งหมด.....	14
2 แสดงจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งระบบแบ่งเขต และระบบบัญชีรายชื่อพรรค.....	15
3 แสดงจำนวนสาขาพรรคในแต่ละภาค.....	15
4 แสดงจังหวัดที่มีสาขาพรรคมากที่สุดในภาคกลาง และคะแนนที่ได้จาก บัญชีรายชื่อพรรค.....	16
5 แสดงจังหวัดที่มีสาขาพรรคมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ คะแนนที่ได้จากบัญชีรายชื่อพรรค.....	16
6 แสดงจังหวัดที่มีสาขาพรรคมากที่สุดในภาคใต้ และคะแนนที่ได้จาก บัญชีรายชื่อพรรค.....	17
7 แสดงจังหวัดที่มีสาขาพรรคมากที่สุดในภาคเหนือ และคะแนนที่ได้จาก บัญชีรายชื่อพรรค.....	17

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

พรรคการเมืองถือได้ว่าเป็นสถาบันที่สำคัญอีกสถาบันหนึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองเป็นการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีความคิดความเชื่อในทางเดียวกัน และมีบทบาทตั้งแต่การคัดเลือกบุคคลเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง, รวมกันเพื่อจัดตั้งรัฐบาล หรือเป็นฝ่ายค้านคอยตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล นอกจากนี้ยังมีส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความเข้าใจในด้านการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนทั่วไปอีกด้วย อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองไทยยังถือว่ามีช่วงเวลาในการพัฒนาที่ไม่ยาวนานและขาดความต่อเนื่อง ซึ่งก็คล้ายกับระบอบประชาธิปไตยที่ขาดความต่อเนื่องเช่นกัน กล่าวคือ บางช่วงห้ามจัดตั้งพรรคการเมือง บางช่วงก็เป็นการเมืองแบบเผด็จการ

แนวความคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองเริ่มเข้าสู่ประเทศไทยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพ.ศ.2475 กล่าวคือ ในสมัยรัชกาลที่ 6 พระองค์ได้ทรงจัดตั้งเมืองทดลองประชาธิปไตย ที่เรียกว่า “ดุสิตธานี” ขึ้น และได้สาธิตการมีพรรคการเมืองโดยจัดตั้งพรรคโบว์แดงและพรรคโบว์น้ำเงิน ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพ.ศ.2475 คณะราษฎร (ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นกลุ่มการเมืองกลุ่มแรกของไทยในทางพฤตินัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง) ได้นำการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีสถาบันสำคัญอย่างรัฐสภามาใช้ในประเทศไทย ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นการนำแนวคิดการปกครองแบบตะวันตกมาใช้กับสังคมไทยในขณะที่คนส่วนใหญ่ยังไม่สนใจการเมือง ยังไม่พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้อำนาจตกอยู่กับคณะราษฎร สำหรับสถาบันที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างพรรคการเมืองนั้นก็ยังไม่อนุญาตให้มีการจัดตั้ง จนถึงปีพ.ศ.2489 ที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 3 จึงอนุญาตให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ซึ่งเป็นเวลาถึง 14 ปี นับจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพ.ศ.2475 แต่ก็มีได้มีการตราพระราชบัญญัติพรรคการเมืองออกมารองรับ ส่วนพรรคการเมืองที่ถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการตามกฎหมายพรรคการเมืองนั้นเกิดในปีพ.ศ.2498 ซึ่งเป็น

ปีที่มีการใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ.2498 ซึ่งออกตามรัฐธรรมนูญพ.ศ.2495

นับแต่ปีพ.ศ.2475-2539 ประเทศไทยมีพรรคการเมืองที่จัดตั้งแล้วทั้งหมด 155 พรรค (ไม่นับรวมพรรคสมาคมคณะราษฎร) โดยแบ่งได้เป็น 5 ช่วง (เชาวนะ ไตรมาศ, 2540: 11) คือ

ช่วงก่อนใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง (2489 – 2594) มีจำนวน 11 พรรค
 พระราชบัญญัติพรรคการเมือง ฉบับที่ 1 (2498 – 2501) มีจำนวน 30 พรรค
 พระราชบัญญัติพรรคการเมือง ฉบับที่ 2 (2511 – 2514) มีจำนวน 17 พรรค
 พระราชบัญญัติพรรคการเมือง ฉบับที่ 3 (2517 – 2519) มีจำนวน 57 พรรค
 พระราชบัญญัติพรรคการเมือง ฉบับที่ 4 (2524 , แก้ไขเพิ่มเติม 2535 , 2538 จนถึงปี 2539) มีจำนวน 40 พรรค

แนวความคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองของไทยนั้นก็เหมือนกับแนวความคิดประชาธิปไตยที่นำมาจากประเทศตะวันตกโดยเฉพาะอังกฤษมาใช้ โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมของสังคมไทยในขณะนั้นที่ยังไม่มีความพร้อมทั้งแนวความคิดดังกล่าว ประชาธิปไตยและพรรคการเมืองเกิดจากความต้องการของชนชั้นนำ (โดยเฉพาะทหาร) เพื่อสร้างความชอบธรรมในการปกครองหลังจากการล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ทั้งประชาธิปไตยและพรรคการเมืองจึงไม่ได้เกิดจากการเรียกร้อง การมีส่วนร่วม และความต้องการเหมือนกับประเทศตะวันตก รวมทั้งไม่ได้มีรากฐานมาจากการสนับสนุนของประชาชน ซึ่งตรงจุดนี้เองถือเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งของปัญหาในการพัฒนาประชาธิปไตยและพรรคการเมืองของไทยมาจนถึงปัจจุบัน

กนก วงษ์ตระหง่าน (2536: 332-333) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขของพรรคการเมืองและสภาพแวดล้อมของพรรคการเมืองไทยที่เป็นสาเหตุในการพัฒนาพรรคการเมืองไว้หลายประการ คือ

1. พรรคการเมืองของไทยเกิดขึ้นหลังจากที่ประเทศไทยมีสภาผู้แทนราษฎรแล้ว การเกิดพรรคการเมืองนั้นมาจากบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง ซึ่งหมายความว่าพรรคการเมืองไทยเกิดขึ้นจากสภาผู้แทนฯ เพื่อจุดมุ่งหมายในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในสภา หรือที่เรียกว่า “พรรคสภา”

2.สิทธิการเลือกตั้งเกิดขึ้นก่อนหน้าพรรคการเมือง คือ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก่อนที่จะมีการจัดตั้งพรรคการเมืองในพ.ศ.2489 พรรคการเมืองไม่ได้มีบทบาทต่อผู้เพื่อสิทธิทางการเมืองของประชาชน

3.พรรคการเมืองเกิดขึ้นและยุติลงตามการเกิดและการสิ้นสุดของพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ถ้ากฎหมายไม่เปิดให้มีพรรคการเมืองพรรคการเมืองก็จะไม่มี ยิ่งไปกว่านั้นกฎหมายจะเปิดให้มีพรรคการเมืองทุกครั้งที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไป จึงทำให้พรรคการเมืองถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายสำหรับการแข่งขันเลือกตั้งเป็นหลัก

4.ภายใต้ระบอบการเมืองไทยในอดีต พรรคการเมืองไม่ใช่สถาบันทางการเมืองหลักที่ใช้อำนาจทางการเมือง ตรงกันข้ามสถาบันข้าราชการโดยเฉพาะทหารมีอำนาจและใช้อำนาจทางการเมืองอยู่เสมอจึงทำให้คณะทหารและระบบราชการมีอำนาจต่อรอง

พรรคการเมืองของไทยนอกจากจะเกิดหลังจากการเปลี่ยนแปลงเป็นประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญแล้วยังไม่มีความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพราะเป็นช่วงการปกครองแบบเผด็จการทางทหารทำให้รัฐธรรมนูญในขณะนั้นได้ยุบเลิกพรรคการเมือง เช่น รัฐธรรมนูญฉบับที่ 7 ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ , รัฐธรรมนูญฉบับที่ 9 ในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร , รัฐธรรมนูญฉบับที่ 11 ในสมัยพล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ และการยุบเลิกพรรคการเมืองชั่วคราวในการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ โดยพล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ในปีพ.ศ.2534 ซึ่งในเรื่องนี้ เชาวณะ ไตรมาศ (2540: 36) ได้กล่าวว่า “ในช่วงเวลา 50 ปี นับตั้งแต่เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองครั้งแรกในพ.ศ.2489 จนถึงปีพ.ศ.2539 การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยต้องหยุดชะงักไปเป็นเวลาถึง 24 ปี พรรคการเมืองสามารถจัดตั้งและดำรงอยู่ในเวลาเพียง 26 ปีเท่านั้น” นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญที่ถือเป็นกฎหมายสูงสุดนั้นก็ถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในการขัดขวางการเกิดและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของไทยเป็นอันมาก เนื่องจากรัฐธรรมนูญในฉบับแรก ๆ ไม่ได้มีการกล่าวถึงการจัดตั้งพรรคการเมืองจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 (พ.ศ.2489) จึงได้มีบทบัญญัติที่อนุญาตให้จัดตั้งพรรคการเมืองได้เป็นครั้งแรก แต่ก็ยังไม่ได้มีการตราพระราชบัญญัติพรรคการเมืองออกมารองรับ

ส่วนรัฐธรรมนูญที่มีการออกพระราชบัญญัติพรรคการเมืองออกมารองรับนั้นพระราชบัญญัติพรรคการเมืองก็มักจะออกมาหลังจากมีการใช้รัฐธรรมนูญฉบับนั้น ๆ ไปแล้วหลายปี เช่น รัฐธรรมนูญฉบับที่ 6 (พ.ศ.2495) ได้มีการตราพระราชบัญญัติพรรค

การเมืองออกมาในปีพ.ศ.2498 หลังจากมีการใช้รัฐธรรมนูญไปแล้วประมาณ 3 ปี , รัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 (พ.ศ.2521) มีการตราพระราชบัญญัติพรรคการเมืองออกมาในปี พ.ศ.2524 หลังจากใช้รัฐธรรมนูญไปแล้วเกือบ 3 ปี ลักษณะดังกล่าวนี้จึงแสดงให้เห็นว่า ไม่ได้มีการให้ความสำคัญกับสถาบันพรรคการเมืองเท่าใดนัก และพระราชบัญญัติพรรคการเมืองที่ออกมานั้นก็เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับผู้มีอำนาจในขณะนั้นมากกว่าที่จะสร้างหรือพัฒนาความเข้มแข็ง ความต่อเนื่องให้กับสถาบันพรรคการเมืองไทย ทั้ง ๆ ที่พรรคการเมืองถือได้ว่าเป็นสถาบันที่สำคัญมากในสังคมประชาธิปไตย รวมทั้งยังถือว่ามีหน้าที่และบทบาทสำคัญในทางการเมืองอีกด้วย

วิวัฒน์ เขียมไพรวัน (2544: 390-391) ได้กล่าวถึงหน้าที่และบทบาทของพรรคการเมืองไว้ โดยหน้าที่หลักของพรรคการเมือง อาจจำแนกได้ 3 ประการ คือ

- 1.การรวบรวมความต้องการและผลประโยชน์ที่หลากหลายในสังคม เพื่อจัดทำเป็นนโยบายของพรรคที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของพรรค สำหรับใช้แข่งขันในการเลือกตั้ง
- 2.การแสวงหาอำนาจการเมืองโดยการแข่งขันการเลือกตั้งเพื่อให้ได้ชัยชนะ และการได้เป็นรัฐบาล
- 3.การรับผิดชอบต่อประชาชนหรือสาธารณชน

ส่วนบทบาทของพรรคการเมือง อาจพิจารณาได้ 4 ประการ คือ

- 1.การให้ความรู้ทางการเมือง แก่สมาชิกพรรคและประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เช่น การจัดสัมมนา ฝึกอบรม อภิปราย รวมทั้งการให้ความรู้โดยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ
- 2.การสร้างผู้นำการเมืองรุ่นใหม่ ๆ เพื่อสืบทอดภารกิจ อุดมการณ์ของพรรคในอนาคต
- 3.การสร้างความเป็นเอกภาพ หรือความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม เป็นกลไกเชื่อมกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ
- 4.การสร้างความเป็นธรรมในสังคม สิ่งนี้ถือเป็นบทบาทในอุดมคติของพรรคการเมือง

จากสาเหตุต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองไม่ได้ต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิทางการเมืองของประชาชน และประชาชนก็ไม่ได้มีการรวมตัวเป็นกลุ่มหรือเป็นพรรคการเมืองเพื่อต่อสู้ในเรื่องสิทธิทางการเมืองของตนด้วยเช่นกัน พรรค

การเมืองที่มีขึ้นจึงมีลักษณะเป็นมีวัตถุประสงค์เพื่อการเมืองในสภา เพื่อการเลือกตั้ง เป็นพรรคของชนชั้นนำทั้งทหารและข้าราชการ พรรคการเมืองของไทยจึงไม่ได้มีรากฐาน มาจากประชาชนเหมือนประเทศตะวันตกที่เราเลียนแบบมาทั้งรูปแบบการปกครองและ สถาบันทางการเมืองอย่างรัฐสภาและพรรคการเมือง

นอกจากนี้ กฎหมายพรรคการเมืองก็มักจะมีขึ้นในช่วงก่อนการเลือกตั้ง ทำให้ พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นเน้นแต่การเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว รวมทั้งการอนุญาตให้จัดตั้ง พรรคการเมืองได้นั้นก็เพื่อที่จะใช้เป็นการอ้างถึงความชอบธรรมในการเข้าสู่หรือดำรง รักษาอำนาจของผู้นำทางการเมืองในขณะนั้นโดยเฉพาะผู้นำทางการเมืองที่เป็นทหาร เช่น พรรคเสรีมนังคศิลา จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนจอมพล ป. ,พรรคสหภูมิ เพื่อสนับสนุน จอมพลสฤษดิ์ , พรรคสหประชาไทย เพื่อสนับสนุนจอมพลถนอม ลักษณะดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ของพรรคการเมืองไทย

กนก วงษ์ตระหง่าน (2536: 327-329) ได้รวบรวมปัญหาสำคัญของพรรคการเมืองไทยจากนักวิชาการหลายท่าน เช่น ทินพันธุ์ นาคะตะ , ลิขิต ธีรเวคิน , กระมล ทองธรรมชาติ และชัยอนันต์ สมุทวณิช โดยสรุปปัญหาสำคัญของพรรคการเมืองไว้ 10 ประการ คือ

1. การขาดอุดมการณ์ของพรรคการเมือง กล่าวคือ พรรคการเมืองไม่มีอุดมการณ์ ของตนเองที่จะยึดเหนี่ยวร่วมกันของบรรดาสมาชิกหรือที่มีก็คลุมเครือ
2. นโยบายของพรรคการเมืองไม่ชัดเจน กล่าวคือ นโยบายของพรรคการเมือง ต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน ประชาชนไม่สามารถแยกแยะได้ว่าพรรคการเมืองใดมีแนวนโยบาย การแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างไร
3. พรรคการเมืองยังคงยึดมั่นในตัวบุคคลที่เป็นผู้นำ ไม่มีหลักการที่ยึดมั่นจึงทำให้ การคงอยู่และบทบาทของพรรคการเมืองขึ้นอยู่กับผู้นำของพรรคเป็นส่วนใหญ่
4. สมาชิกพรรคการเมืองขาดระเบียบวินัย ทำให้พรรคการเมืองขาดความเป็น เอกภาพในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การโยกย้ายหรือเปลี่ยนพรรคการเมืองของ สมาชิกจึงเกิดขึ้นเสมอ
5. พรรคการเมืองขาดความต่อเนื่องและไม่มีเสถียรภาพ กล่าวคือ ความต่อเนื่อง ของพรรคการเมืองมีน้อยเนื่องจากการยึดอำนาจทางการเมืองของทหาร

6.พรรคการเมืองขาดฐานสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง เพราะพรรคการเมืองไม่ได้ขยายสาขาพรรคออกไปสู่ประชาชนในระดับท้องถิ่น พรรคการเมืองมักเน้นบทบาทในรัฐสภาเป็นส่วนใหญ่

7.คณะทหารและข้าราชการประจำยังคงมีอำนาจ และมีทัศนคติต่อพรรคการเมืองในทางที่ไม่ดี จึงทำให้เกิดการแข่งขันและต่อสู้ระหว่างสถาบันในระบบราชการกับพรรคการเมือง

8.พรรคการเมืองมีจำนวนมากเกินไป กล่าวคือ กฎหมายเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถตั้งพรรคการเมืองได้ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมาย การแข่งขันระหว่างพรรคส่งผลให้ไม่มีพรรคการเมืองใดสามารถจะจัดตั้งรัฐบาลเสียงข้างมากได้จึงทำให้เกิดปัญหาเสถียรภาพแก่การเมืองไทย

9.พรรคการเมืองขาดแคลนเงินทุน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้ง จึงทำให้พรรคการเมืองจะต้องอาศัยหรือพึ่งพากลุ่มบุคคลที่สามารถให้การสนับสนุนเงินทุนแก่พรรคได้ บทบาทของพรรคการเมืองจึงถูกกำหนดโดยบุคคลจำนวนน้อยที่มีอิทธิพลทางการเงินต่อพรรค

10.ความเข้าใจผิดของผู้นำพรรคการเมืองและประชาชนต่อบทบาทของพรรคการเมือง กล่าวคือ ผู้นำพรรคให้ความสำคัญต่อบทบาทของพรรคในเรื่องการเลือกตั้งเป็นหลัก ขณะที่ประชาชนมุ่งหวังให้พรรคมีบทบาทเพื่อแก้ไขปัญหาส่วนตัวหรือท้องถิ่นของตน ทำให้บทบาทของพรรคในด้านอื่น ๆ ที่ควรจะเน้นถูกละเลย

ในช่วงที่ผ่านมานั้น มีความพยายามแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ของพรรคการเมืองมาโดยตลอด เช่น ในรัฐธรรมนูญพ.ศ.2521 ได้พยายามลดจำนวนพรรคการเมืองโดยกำหนดให้พรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนฯ ทั้งหมด หรือความพยายามในการสร้างวินัยสมาชิกพรรค คือ กำหนดให้พรรคมีอำนาจควบคุมการกระทำของสมาชิกพรรค พรรคการเมืองมีอำนาจยกเลิกสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคได้ และถ้าส.ส.คนใดถูกยกเลิกสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรค การเป็นส.ส.ก็จะสิ้นสุดลงด้วยเพราะรัฐธรรมนูญกำหนดว่าส.ส.ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (กนก วงษ์ตระหง่าน, 2536: 335-336)

จากปัญหาพรรคการเมืองไทยที่กล่าวมานั้น เมื่อมีการร่างรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ.2540 จึงได้มีการให้ความสำคัญกับสถาบันพรรคการเมืองมาก มีทั้งการกำหนดเงื่อนไขในการออกกฎหมายพรรคการเมืองเพื่อไม่ให้ล่าช้าเหมือนในอดีต (มาตรา 323)

และมีการกำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับกฎหมายพรรคการเมืองไว้ด้วย (มาตรา 328) โดยในช่วงที่มีการร่างรัฐธรรมนูญนั้นได้มีการเสนอแนวคิดในการปฏิรูปการเมือง ซึ่งบางเรื่องอาจถือได้ว่าเป็นฐานแนวคิดหรือเจตนารมณ์ในการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อปฏิรูปหรือแก้ไขปัญหาพรรคการเมืองของไทย เช่น ประเวศ วะสี (2540: 40-41) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมืองในส่วนของพรรคการเมืองต่อ คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง (คปก.) ไว้ว่า

1. ควรทำพรรคการเมืองให้มีโครงสร้างประชาธิปไตย และรัฐให้เงินอุดหนุนพรรคการเมืองที่มีโครงสร้างเป็นประชาธิปไตยแล้ว เพราะพรรคการเมืองส่วนใหญ่จะขึ้นกับผู้นำหรือเจ้าของพรรคเพียงไม่กี่คนที่ต้องหาเงินมาเลี้ยงพรรค

2. กำหนดระเบียบการเงินของพรรคที่ตรวจสอบได้ ทั้งการรับเงิน การจ่ายเงิน และมีการตรวจสอบโดยองค์กฤษฎีที่มีอำนาจตามกฎหมาย

3. ไม่กำหนดว่าพรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรเท่าใด และไม่กำหนดว่าผู้สมัครต้องสังกัดพรรคการเมือง เพราะทำให้เงินมีอำนาจในพรรคการเมือง

ส่วนมานิตย์ จุมปา (2542: 21-22) ได้นำสภาพปัญหาของพรรคการเมืองไทย และหลักสำคัญที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จาก “เอกสารพื้นฐานประกอบกระบวนการรับฟังความคิดเห็น เพื่อการมีส่วนร่วมกำหนดรัฐธรรมนูญโดยประชาชน” ของ คณะกรรมการปฏิรูปการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สภากร่างรัฐธรรมนูญ มากล่าวไว้ คือ

สภาพปัญหาหลักของพรรคการเมืองไทย

1. ระบบพรรคการเมืองไทยยังไม่มีโครงสร้างมั่นคง และไม่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง จึงเปิดช่องให้ธุรกิจการเมืองมาครองำพรรคการเมืองได้ง่าย

2. ระบบการตรวจสอบและการควบคุม การบริจาคเงินให้พรรคการเมืองและการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองยังไม่เหมาะสม ตลอดจนระบบการเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบริจาค

3. พรรคการเมืองตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผลประโยชน์ของฝ่ายทุนรายใหญ่ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการให้การอุดหนุนทางการเงินแก่พรรคการเมือง

4. การบังคับให้ผู้สมัครส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมืองในทุกกรณี ทำให้คนดีไม่อาจเข้าสู่การเมืองได้เต็มที่

หลักการสำคัญที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขสภาพปัญหาข้างต้น

1. ผ่อนคลายการจัดตั้งพรรคการเมืองให้ง่ายและให้สิ้นเปลืองน้อยลง ไม่บังคับให้พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในจำนวนที่ตายตัว

2. ไม่บังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคอีกต่อไป เพื่อไม่ปิดกั้นคนที่ลงสมัครโดยไม่สังกัดพรรค แต่ให้อุดหนุนเงินแก่พรรคและผู้สมัครในนามพรรคเพื่อสร้างระบบพรรค

3. การกำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีข้อบังคับและการบริหารที่เป็นประชาธิปไตยโดยศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย

4. การกำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณอุดหนุนพรรคการเมือง โดยถือตามจำนวนที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคในสภา

5. การควบคุมการบริจาคของเอกชนให้โปร่งใสโดยจำกัดจำนวนเงินและแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบและเป็นผู้ตรวจสอบ

6. ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวงเงินที่พรรคการเมืองสามารถใช้จ่ายได้ในการเลือกตั้งทุกครั้ง

7. ให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย และผู้บริจาค ประกาศให้สาธารณชนทราบ

ข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น ส่วนใหญ่ถูกนำไปบัญญัติไว้เป็นแนวสาระสำคัญในการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง แต่บางข้อเสนอแนะก็ไม่ได้รับการยอมรับในท้ายที่สุด เช่น เรื่องการไม่บังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมือง

การจะศึกษาเกี่ยวกับพรรคการเมืองนั้นจะต้องทราบถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญก่อน โดยจะต้องศึกษาจากรัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 (รธน.) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 (พ.ร.บ.พกม.) เพื่อจะได้ทราบว่ารัฐธรรมนูญต้องการแก้ไขปัญหาของพรรคการเมืองไทยในอดีตอย่างไร

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 แล้ว จะเห็นถึงการให้ความสำคัญกับบทบาทของพรรคการเมืองมากด้วยการให้ความสนับสนุนพรรคการเมืองทั้งด้านการจัดตั้งและด้านการเงิน , การดำรงอยู่ของพรรคแม้พรรคจะไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ มีส.ส.ก็ตาม รวมถึงการสนับสนุนให้พรรคมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมด้านอื่น

นอกเหนือจากการเลือกตั้ง และการสนับสนุนให้พรรคมีรากฐานจากประชาชน ซึ่งอาจพอสรุปได้เป็น 4 ประเด็น คือ

1. สร้างความมีเสถียรภาพของการเมืองในสภา โดยการกำหนดให้ผู้สมัคร ส.ส. ต้องเป็นสมาชิกพรรค (รธน.มาตรา 107) หากพ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคก็ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพการเป็นส.ส. (รธน.มาตรา 118) รวมทั้งได้แก้ไขปัญหาการมีพรรคจำนวนมากในสภาด้วยระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ คือ แบบเขตเดียวเบอร์เดียว และแบบบัญชีรายชื่อพรรค (Party list) (รธน.มาตรา 98,99,102) ทำให้พรรคขนาดใหญ่มีส.ส.ได้รับเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก ส่วนพรรคขนาดเล็กมีส.ส.ได้รับเลือกตั้งจำนวนไม่มาก ซึ่งถือเป็นการแก้ไขปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองในสภาของรัฐบาล กล่าวคือ มีพรรคที่ได้เสียงข้างมากเกินกึ่งหนึ่งของสภาผู้แทนฯ เพียงพรรคเดียว (ข้อนี้เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเสถียรภาพ , ปัญหาสมาชิกพรรคขาดระเบียบวินัยและปัญหาการมีพรรคจำนวนมากในสภาผู้แทนราษฎร)

2. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง (รธน.มาตรา 47) และห้ามยุบพรรคการเมืองเพราะไม่ส่งผู้สมัครส.ส.หรือไม่มีสมาชิกได้รับเลือกตั้ง (พ.ร.บ.พท.มาตรา 65) สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับบทบาทด้านอื่นของพรรคการเมือง คือ แม้พรรคการเมืองนั้นจะไม่มีส.ส.แต่ก็ยังไม่ถูกยุบเลิกเพราะยังสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้านอื่น ๆ ได้ เป็นการให้พรรคขนาดเล็กมีโอกาสในการสร้างฐานสนับสนุนจากประชาชนในระยะยาวเพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับและอาจได้รับความนิยมในการเลือกตั้งครั้งต่อไป (ข้อนี้เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความคิดว่าพรรคการเมืองมีบทบาทด้านการเลือกตั้งเท่านั้น)

3. ให้รัฐสนับสนุนด้านการเงินแก่พรรคการเมือง (พ.ร.บ.พท.มาตรา 56) เพื่อแก้ไขปัญหาการพึ่งนายทุน , สนับสนุนให้การบริจาคเงินแก่พรรคเป็นสิ่งที่ถูกต้องและทำได้โดยเปิดเผย (พ.ร.บ.พท.มาตรา 45) สิ่งนี้เป็นการพยายามส่งเสริมให้พรรคการเมืองสามารถพึ่งตนเองได้โดยมีเงินสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคการเมืองเป็นการลดการพึ่งนายทุน (ข้อนี้เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่พรรคการเมืองขาดแคลนเงินทุน)

4. สนับสนุนให้พรรคการเมืองต้องมีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา และมีสมาชิกตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไป (พ.ร.บ.พคม.มาตรา 29) เพื่อให้มีลักษณะเป็นพรรคมวลชน (Mass Party) โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันหลักในการระดมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในช่วงที่มีการเลือกตั้งและไม่มีเลือกตั้ง (ข้อนี้เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดฐานสนับสนุนจากประชาชน)

ส่วนการที่รัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถดำรงอยู่ได้นั้น เพราะการยุบเลิกพรรคการเมืองที่ไม่ส่งหรือไม่มีส.ส.เป็นการขัดกับวิถีประชาธิปไตยและหลักเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง เนื่องจากรัฐธรรมนูญต้องการให้พรรคเหล่านี้สามารถ

1. ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้านอื่นนอกเหนือจากการเลือกตั้ง กล่าวคือ ควรมีบทบาททางการเมืองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ไม่ใช่มีกิจกรรมเฉพาะช่วงการเลือกตั้งเท่านั้น เช่น การเผยแพร่แนวนโยบายของพรรค , การสร้างความนิยมในหมู่ประชาชน

2. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ประชาชนสามารถร่วมกิจกรรม , เลือกพรรคที่ตนต้องการ และจัดตั้งสาขาพรรคได้

3. ให้เป็นพรรคมวลชนที่มีรากฐานมาจากประชาชน และเพื่อเป็นการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

สภาพปัญหา

รัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 ได้สนับสนุนสถาบันพรรคการเมืองของไทยเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการจัดตั้งและด้านการเงินแก่พรรคการเมืองไม่ว่าพรรคนั้นจะเป็นพรรคขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ก็ตาม รวมถึงการยุบเลิกก็ยากกว่าในอดีตซึ่งส่งผลให้มีพรรคการเมืองจัดตั้งขึ้นเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ก็มีพรรคอีกจำนวนไม่น้อยที่ต้องยุบเลิกพรรคไปจากข้อมูลพรรคการเมืองเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2544 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2544ก) มีพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่จำนวน 49 พรรคการเมือง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. พรรคการเมืองที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติพรรคการเมืองพ.ศ. 2524 จำนวน 11 พรรค

2. พรรคการเมืองที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ. 2541 จำนวน 27 พรรค และ

3. พรรคการเมืองที่อยู่ระหว่างการพิจารณาสั่งยุบพรรคการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 11 พรรค

ส่วนในด้านการจัดสรรเงินสนับสนุนพรรคการเมืองตามแผนงานและโครงการประจำปี 2545 ของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองนั้น มีพรรคการเมืองที่ได้รับการจัดสรรเงินทั้งหมด 35 พรรค ส่วนอีก 14 พรรคที่ไม่ได้รับการจัดสรรเงินนั้นเป็นเพราะมีคุณสมบัติไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ มี 3 พรรคที่ยังไม่ได้ดำเนินการให้มีสมาชิกอย่างน้อย 5,000 คน และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา และอีก 11 พรรค เป็นพรรคที่อยู่ระหว่างการพิจารณาสั่งยุบพรรคการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญ

จะเห็นได้ว่า พรรคการเมืองของไทยมีเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นอีกในอนาคต เพราะจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 (มาตรา 47,328(2)) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ. 2541 (มาตรา 8,65) ทำให้พรรคการเมืองจัดตั้งง่ายและยุบเลิกยากขึ้นหากไม่ทำผิดตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ต้องมีสมาชิกพรรคไม่น้อยกว่า 5,000 คน และมีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา (มาตรา 29) , หัวหน้าพรรคการเมืองต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการในรอบปีของพรรคและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี (มาตรา 35) ซึ่งพรรคการเมืองที่ถูกยุบเลิกส่วนมากจะกระทำผิดใน 2 มาตรานี้ คือ

มาตรา 29 ได้แก่ พรรคปฏิรูป , พรรคมหาชนปฏิรูป , พรรคชีวิตใหม่ , พรรคชาตินิยม , พรรคชาติสามัคคี , พรรคไทยก้าวหน้า , พรรคธรรมรัฐ , พรรครักชาติ , พรรคประชาสังคม , พรรคไทยพัฒนา , พรรคแนวร่วมเกษตรกร , พรรคพลังสามัคคี , พรรคไทยสามัคคี , พรรคชาติเกษตรกรไทย , พรรครักสามัคคี , พรรคสังคมประชาชน , พรรคชาวไร่ชาวนาไทย และพรรคพลังเกษตรกร

มาตรา 35 ได้แก่ พรรคประชารัฐ , พรรคพิทักษ์ไทย , พรรคนิคมหาชน

มาตรา 62 ได้แก่ พรรคประชาชน

มาตรา 65 (1) ได้แก่ พรรครวมสยาม และพรรคศรัทธาประชาชน

พรรคเหล่านี้ถูกยุบเลิกโดยคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ และลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว นอกจากนี้ ณ วันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ.2544 ยังมีพรรคการเมืองอีก 11 พรรคที่กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาสั่งยุบพรรคการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญ คือ

พรรคพลังมหาชน และพรรคเกษตรเสรี กระทำผิดมาตรา 25 , 26
 พรรคพลังไทย และพรรคพัฒนาไทย กระทำผิดมาตรา 29
 พรรคชาวนาพัฒนาประเทศ กระทำผิดมาตรา 29 , 35
 พรรคสังคมใหม่ , พรรคสังคมไทย , พรรคพัฒนาสังคม , พรรคถิ่นไทย และพรรค
 ไทยมหารัฐ กระทำผิดมาตรา 35
 พรรคเอกภาพ กระทำผิดมาตรา 35 , 62

ส่วนในด้านการเงินภาครัฐต้องจัดสรรเงินแก่พรรคการเมืองทุกพรรคโดยผ่านทาง
 กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เพื่อให้แต่ละพรรคมีเงินหมุนเวียนในการดำเนิน
 กิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการและแผนงานของพรรค (มาตรา 58) รวมถึงสนับสนุนเงินใน
 เรื่องค่าไปรษณียากร ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสาธารณูปโภคและด้านอื่น ๆ ซึ่งในวงเงิน
 งบประมาณรายจ่ายของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองประจำปี 2545 นั้นมีวงเงิน
 ทั้งสิ้น 258,689,600 บาท โดยแบ่งเป็นรายจ่ายลงทุนซึ่งกันเป็นทุนหมุนเวียนจำนวน
 10,000,000 บาท และรายจ่ายเพื่อการสนับสนุนและพัฒนาพรรคการเมืองจำนวน
 248,689,000 บาท (ร้อยละ 100) ซึ่งแบ่งได้ 5 ส่วน (อนุชิต ปราสาททอง, วารสารพรรค
 การเมืองสัมพันธ์, ปีที่ 7 ฉบับที่ 1: 10-11) คือ

1. การสนับสนุนการดำเนินกิจการพรรคการเมืองตามแผนงานและโครงการ
 จำนวน 192,000,000 บาท (ร้อยละ 77.21)
2. การสนับสนุนค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภคให้แก่พรรคการเมืองและ
 สาขาพรรคการเมือง จำนวน 35,000,000 บาท (ร้อยละ 14.07)
3. งานพัฒนาพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน
 13,551,500 บาท (ร้อยละ 5.45)
4. ทุนในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาพรรคการเมือง จำนวน 1,000,000
 บาท (ร้อยละ 0.40)
5. การบริหารกองทุน จำนวน 7,138,100 บาท (ร้อยละ 2.87)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า รัฐต้องจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ทุกพรรคการเมืองใน
 ปี 2545 เป็นจำนวน 227,000,000 บาท ซึ่งการคำนวณเงินในการสนับสนุนการดำเนิน
 กิจกรรมพรรคการเมืองตามแผนงานและโครงการนั้นจะคำนวณจากจำนวนส.ส. (ร้อยละ
 35) , จำนวนคะแนนเสียงตามบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง (ร้อยละ 30) , จำนวน
 สมาชิกพรรค (ร้อยละ 20) , และจำนวนสาขาพรรคการเมือง (ร้อยละ 15) ซึ่งจากการ

คำนวณตามสัดส่วนนี้ทำให้พรรคที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็อาจได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐสูงได้หากมีจำนวนสมาชิกและจำนวนสาขาพรรคมาก เช่น พรรคไทยรักไทย มีจำนวนสาขาพรรค 4 สาขา ได้รับเงินสนับสนุน 81,818.18 บาท ในขณะที่พรรคชาติประชาธิปไตย มีจำนวนสาขาพรรค 224 สาขา ได้รับเงินสนับสนุน 4,581,818.18 บาท , พรรคเกษตรมหาชน มีจำนวนสาขาพรรค 184 สาขา ได้รับเงินสนับสนุน 3,763,636.36 บาท เป็นต้น ซึ่งวงเงินดังกล่าวนี้ยังไม่นับรวมถึงเงินสนับสนุนค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภคอีก ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อพิจารณาถึงจำนวนพรรคที่มีสิทธิได้รับเงินสนับสนุนนั้นปรากฏว่ามีถึง 28 พรรคที่เป็นพรรคที่ไม่มีส.ส.จากทั้งหมด 35 พรรค ดังนั้น การสนับสนุนเงินจากภาครัฐจึงช่วยให้พรรคการเมืองขนาดเล็กหรือพรรคที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและพัฒนาการเมืองได้มากขึ้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่ารัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 และกฎหมายพรรคการเมืองได้พยายามแก้ไขปัญหาของพรรคการเมืองไทยที่มีมาตั้งแต่ในอดีตโดยส่วนหนึ่งได้เปิดโอกาสให้พรรคขนาดเล็กที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงอยู่ได้โดย

1. ให้เงินสนับสนุนพรรคการเมือง ทั้งด้านกิจกรรมและด้านสาธารณูปโภคเพื่อให้พรรคการเมืองจะสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้โดยไม่ต้องพึ่งนายทุน
2. ไม่ได้กำหนดว่าพรรคที่ไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่มีส.ส.ต้องยุบพรรคเพื่อให้ พรรคการเมืองจะสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในด้านอื่นนอกเหนือจากการเลือกตั้งได้

3. กำหนดให้ต้องมีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา และมีสมาชิกอย่างน้อย 5,000 คนขึ้นไปเพื่อให้ พรรคการเมืองจะได้มีที่มาและมีฐานสนับสนุนจากประชาชน

ทั้งนี้ หากนับจากปีพ.ศ.2541 ที่เริ่มมีการบังคับใช้กฎหมายพรรคการเมืองฉบับใหม่มาจนถึงขณะนี้ก็นับเป็นเวลาประมาณเกือบ 4 ปีแล้ว ซึ่งในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้มีพรรคการเมืองจัดตั้งขึ้นเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับในอดีต และก็มีพรรคการเมืองที่ต้องยุบเลิกไปอีกด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคที่มีขนาดเล็กและไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในการเลือกตั้งเมื่อเดือนมกราคมพ.ศ.2544 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 ขณะนั้นมีพรรคการเมืองทั้งหมด 58 พรรค มีพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งระบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมด 39 พรรค แต่มีพรรคที่

ผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเพียง 9 พรรค ส่วนพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครระบบบัญชีรายชื่อ พรรคมีทั้งหมด 37 พรรค แต่มีพรรคที่ได้ส.ส.จากระบบบัญชีรายชื่อเพียง 5 พรรค และมีอีกบางพรรคที่ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเลยทั้งสองระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2544ข)

จากผลการเลือกตั้งนั้นจะเห็นได้ว่ามีพรรคการเมืองจำนวนมากที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งจากระบบแบ่งเขตและระบบบัญชีรายชื่อพรรค ดังนั้น ในงานวิจัยนี้จึงให้ความสนใจกับพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเป็นพรรคที่อยู่นอกสภา ว่า พรรคเหล่านี้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในด้านอื่นหรือไม่อย่างไร ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้เลือกพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจำนวน 3 พรรค คือ พรรคที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด , พรรคที่มีจำนวนสาขาพรรคมากที่สุด และพรรคที่มีจำนวนสมาชิกน้อย โดยเป็นข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกและจำนวนสาขาพรรคทั้งหมด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543 , คะแนนที่ได้จากระบบบัญชีรายชื่อพรรค , จำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งระบบแบ่งเขตและระบบบัญชีรายชื่อพรรค , จำนวนสาขาพรรคในแต่ละภาค , จังหวัดที่มีสาขาพรรคมากที่สุดในแต่ละภาคเทียบกับคะแนนในแต่ละพรรคได้รับในระบบบัญชีรายชื่อพรรคกับคะแนนรวมในแต่ละจังหวัดของระบบบัญชีรายชื่อพรรค เพื่อดูว่าแต่ละพรรคได้รับการสนับสนุนเท่าใด เมื่อเทียบกับจำนวนสมาชิกสาขาพรรคที่มีอยู่ และคะแนนรวมของแต่ละจังหวัด

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนสมาชิก คะแนนจากบัญชีรายชื่อพรรค และจำนวนสาขาพรรคทั้งหมด

พรรคการเมือง	จำนวนสาขาพรรคทั้งหมด (สาขา)	จำนวนสมาชิก (คน)	คะแนนจากบัญชีรายชื่อพรรค (คะแนน)
พรรคเกษตรมหาชน	206	413,873	73,269
พรรคชาติประชาธิปไตย	206	32,882	197,391
พรรคเสรีประชาธิปไตย	11	6,859	109,784

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งระบบแบ่งเขต และระบบบัญชีรายชื่อพรรค

พรรคการเมือง	จำนวนผู้สมัครระบบแบ่งเขต (คน)	จำนวนผู้สมัครระบบบัญชีรายชื่อพรรค (คน)
พรรคเกษตรมหาชน	95	35
พรรคชาติประชาธิปไตย	1	7
พรรคเสรีประชาธิปไตย	2	2

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนสาขาพรรคในแต่ละภาค

พรรคการเมือง	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	รวม (สาขา)
พรรคเกษตรมหาชน	50	102	30	24	206
พรรคชาติประชาธิปไตย	14	91	84	17	206
พรรคเสรีประชาธิปไตย	1	3	6	1	11

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 แสดงจังหวัดที่มีสาขาพรรคมากที่สุดในภาคกลาง และคะแนนที่ได้จากบัญชีรายชื่อพรรค

พรรคการเมือง	จังหวัดที่มีสาขาพรรคมากที่สุด	จำนวนสาขาในจังหวัด (จำนวนสาขาทั้งหมดในภาค)	คะแนนที่ได้จากบัญชีรายชื่อพรรคในจังหวัด (คะแนนรวมในจังหวัด)
พรรคเกษตรมหาชน	กรุงเทพมหานคร	8 (30)	1,246 (2,479,302)
พรรคชาติประชาธิปไตย	กรุงเทพมหานคร	15 (84)	9,263 (2,479,302)
พรรคเสรีประชาธิปไตย	กรุงเทพมหานคร	5 (6)	4,743 (2,479,302)

ตารางที่ 5 แสดงจังหวัดที่มีสาขาพรรคมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และคะแนนที่ได้จากบัญชีรายชื่อพรรค

พรรคการเมือง	จังหวัดที่มีสาขาพรรคมากที่สุด	จำนวนสาขาในจังหวัด (จำนวนสาขาทั้งหมดในภาค)	คะแนนที่ได้จากบัญชีรายชื่อพรรคในจังหวัด (คะแนนรวมในจังหวัด)
พรรคเกษตรมหาชน	นครราชสีมา	13 (102)	1,690 (1,193,899)
พรรคชาติประชาธิปไตย	อุบลราชธานี	11 (91)	5,277 (788,954)
พรรคเสรีประชาธิปไตย	ร้อยเอ็ด	2 (3)	961 (601,645)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 แสดงจังหวัดที่มีสาขาพรรคมากที่สุดในภาคใต้ และคะแนนที่ได้จากบัญชีรายชื่อพรรค

พรรคการเมือง	จังหวัดที่มีสาขาพรรคมากที่สุด	จำนวนสาขาในจังหวัด (จำนวนสาขาทั้งหมดในภาค)	คะแนนที่ได้จากบัญชีรายชื่อพรรคในจังหวัด (คะแนนรวมในจังหวัด)
พรรคเกษตรมหาชน	นครศรีธรรมราช	8 (24)	1,012 (699,416)
พรรคชาติประชาธิปไตย	นครศรีธรรมราช	6 (17)	4,388 (699,416)
	สุราษฎร์ธานี	6 (17)	3,972 (428,476)
พรรคเสรีประชาธิปไตย	นครศรีธรรมราช	1 (1)	2,144 (699,416)

ตารางที่ 7 แสดงจังหวัดที่มีสาขาพรรคมากที่สุดในภาคเหนือ และคะแนนที่ได้จากบัญชีรายชื่อพรรค

พรรคการเมือง	จังหวัดที่มีสาขาพรรคมากที่สุด	จำนวนสาขาในจังหวัด (จำนวนสาขาทั้งหมดในภาค)	คะแนนที่ได้จากบัญชีรายชื่อพรรคในจังหวัด (คะแนนรวมในจังหวัด)
พรรคเกษตรมหาชน	สุโขทัย	7 (50)	11,019 (301,909)
พรรคชาติประชาธิปไตย	กำแพงเพชร	5 (14)	3,159 (312,438)
พรรคเสรีประชาธิปไตย	พิจิตร	1 (1)	4,298 (265,032)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2544ข. ข้อมูลสถิติ และผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ.ศ.2544 , 2544ค. ข้อมูลพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543 , 2545ก. ข้อมูลสรุปรวมพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองประจำปี 2544

จากตารางจะเห็นได้ว่าบางพรรคมีสาขาพรรคและสมาชิกมากแต่ไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร เช่น พรรคเกษตรมหาชนมีจำนวนจำนวนสาขาพรรค 206 สาขา และมีจำนวนสมาชิกถึง 413,873 คน แต่ได้คะแนนจากระบบบัญชีรายชื่อพรรคเพียง 73,269 คะแนน ในขณะที่พรรคเสรีประชาธิปไตย มีสาขาพรรค 11 สาขา และมีจำนวนสมาชิกเพียง 6,859 คน แต่ได้คะแนนจากระบบบัญชีรายชื่อพรรคถึง 109,784 คะแนน แสดงให้

เห็นว่าบางพรรคไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง นอกจากนี้ แม้จังหวัดที่แต่ละพรรคมีสาขาพรรคมากที่สุดของภาคนั้น ก็ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนมากเท่าใดนักเมื่อเทียบกับคะแนนรวมในแต่ละจังหวัด ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาว่าพรรคการเมืองเหล่านี้จะมีบทบาทในการพัฒนาการเมือง และจะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในด้านอื่นอย่างไรอีกนอกเหนือจากการเลือกตั้ง , จะสามารถช่วยพัฒนาความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไปได้หรือไม่ , จะพัฒนาพรรคให้สามารถสร้างความนิยมในหมู่ประชาชน และพัฒนาให้มีลักษณะพรรคมวลชนได้อย่างไร ตรงตามเจตนารมณ์ที่รัฐธรรมนูญต้องการหรือไม่

แนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง (Political Development)

แนวความคิดพัฒนาทางการเมืองนั้น อาจสามารถสรุปลักษณะสำคัญของการเมืองที่พัฒนาจากนักวิชาการ เช่น Pye , Huntington , Almond and Powell ได้ 4 ประการ คือ

1. ความสามารถในการระดมความสนับสนุนจากมวลชน
2. ความสามารถในการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมือง (participation) และการคัดสรรบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้ง (political recruitment)
3. ความสามารถในการสนับสนุนให้ประชาชนใช้เหตุผลในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ไม่อาศัยความเชื่อหรือความศรัทธาที่ตัวบุคคล (rationalization or secularization) โดยการให้การศึกษาหรือความรู้ทางการเมือง (political education)
4. ความสามารถในการสนับสนุนและพัฒนาวิถีทางประชาธิปไตย

ดังนั้น พรรคการเมืองจึงต้องพยายามที่จะพัฒนาองค์กรของตนให้มีความเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งและมั่นคง และอาจถือได้ว่าสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นหน้าที่ที่พรรคการเมืองจะต้องกระตุ้นให้ประชาชนเกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาการเมือง คือ

1. การได้รับความสนับสนุนจากประชาชนในด้านการเลือกตั้งและด้านการเงิน
2. การกระตุ้นให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง , การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรค และการเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้ง

3. การที่ประชาชนตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมของพรรคใดพรรคหนึ่งด้วยเหตุผลหรือตัวนโยบายของพรรคมากกว่าที่ตัวบุคคล และการให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป

4. การที่ประชาชนยอมรับการใช้วิถีทางประชาธิปไตยในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญได้พยายามสร้างความเป็นสถาบัน (Institutionalization) ให้กับพรรคการเมืองมากขึ้นโดยการให้พรรคการเมืองดำรงอยู่ได้แม้ไม่มีส.ส. และให้การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรค เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมีเสถียรภาพ กล่าวคือ พรรคการเมืองสามารถเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม และมีกิจกรรมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากการเลือกตั้ง

2. แนวความคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation)

แนวความคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีหลักสำคัญที่เน้นว่าการมีส่วนร่วมนั้นต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ปราศจากการบังคับ มีโอกาสที่จะเลือกกิจกรรมทางการเมืองที่สนใจได้เอง และมุ่งประสงค์ที่จะให้เกิดผลต่อกระบวนการตัดสินใจ โดยพรรคการเมืองอาจถือได้ว่าเป็นช่องทางหนึ่งในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองทั้งในการเลือกตั้ง และกิจกรรมอื่น ๆ ของพรรค

Myron Weiner ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในทางการเมือง หมายถึง “การปฏิบัติการโดยสมัครใจใด ๆ ที่ไม่ว่าจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ , มีการจัดองค์การหรือไม่มี , เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องและจะใช้วิธีการที่ถูกต้องยอมรับ (ตามกฎหมาย) หรือไม่ก็ตาม โดยมุ่งประสงค์ที่จะไปมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมือง ไม่ว่าจะในระดับไหนของรัฐบาล (คือไม่ว่าจะเป็น) ระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ” จากความหมายดังกล่าวนี้ Weiner ได้เน้นว่า การกระทำที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่างจะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ นั่นคือ ต้องเป็นการกระทำหรือการปฏิบัติการ (Action) การเป็นไปอย่างสมัครใจ (Voluntary) และมีการเลือก (Choice) (วิสุทธิ์ โภธิแทน, 2542: 392-393)

วิสุทธิ โปธิแทน (2542: 394) ให้ข้อสังเกตว่า “การมีส่วนร่วมในทางการเมืองมิได้หมายความเฉพาะการเข้าไปร่วมในกระบวนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting) เท่านั้น แต่รวมไปถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ความสามารถ และโอกาส เพื่อมุ่งประสงค์ที่จะทำให้เกิดผลต่อกระบวนการตัดสินใจในทางการเมือง (Decision – Making process in politics)”

การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของระบบการเมืองสมัยใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมักมีความตื่นตัวหรือสนใจในทางการเมืองสูงกว่าในระบบจารีตประเพณี ในระบบการเมืองประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลายรูปแบบ แต่ทุกรูปแบบเป็นเรื่องของความสมัครใจ ปราศจากการบังคับ สำหรับระบบการเมืองเผด็จการสมัยใหม่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องการสมัครใจ แต่เป็นเรื่องของการชักจูงและระดม (Mobilization) (สุจิต บุญบงการ, 2542: 38)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่าพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทการพัฒนาการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 หรือไม่ มากหรือน้อยเพียงใด
2. เพื่อศึกษาว่าพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทการพัฒนาการเมืองในลักษณะใด

สมมติฐานของการวิจัย

1. พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส. มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองในระดับต่ำทั้งในด้านการระดมความสนับสนุนจากประชาชนในการจัดตั้งสาขาพรรคและเป็นสมาชิกพรรค , การจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกับพรรค , การจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชน
2. พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส. ไม่สามารถมีบทบาทในการพัฒนาการเมืองให้บรรลุเป้าหมายตามที่รัฐธรรมนูญต้องการได้ เพราะไม่สามารถระดมการสนับสนุนจากประชาชนได้มาก , ไม่สามารถสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นได้ ,

ไม่สามารถให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไปได้มาก และประชาชนยึดตัวบุคคลในการเลือกหรือเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงบทบาทในการพัฒนาการเมืองของพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. เพื่อทราบถึงปัญหาที่มีของพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
3. เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงบทบาทของพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 มากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้จะศึกษาพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในบทบาทด้านการพัฒนาการเมือง โดยจะศึกษาถึงเจตนารมณ์เกี่ยวกับพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ต้องการ ซึ่งจะเริ่มศึกษาตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ. 2541 โดยเลือกศึกษาจำนวน 3 พรรค จากพรรคที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด , พรรคที่มีจำนวนสาขาพรรคมากที่สุด และพรรคที่มีจำนวนสมาชิกน้อย

เลือกศึกษากิจกรรมทางการเมืองในด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการเมืองในเรื่องการระดมความสนับสนุนจากประชาชนในการเลือกตั้งและการเงิน , การสนับสนุนวิถีของประชาธิปไตย , การสนับสนุนให้ประชาชนใช้เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง , การเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการเผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป ซึ่งแบ่งเป็นทางตรง เช่น จัดอภิปราย สัมมนา บรรยาย และทางอ้อม เช่น หนังสือนโยบาย วารสารของพรรค

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษานี้จะศึกษาเฉพาะสาขาของพรรคการเมืองในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น เนื่องจากมีข้อจำกัดในการเดินทาง เพราะสาขาพรรคในต่างจังหวัดนั้นจะต้องให้เจ้าหน้าที่ของพรรคพาไปและติดต่อประสานงานให้ รวมทั้งจะต้องมียานพาหนะเป็นของตนเองจึงจะเดินทางได้สะดวก นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดในด้านของงบประมาณที่ใช้ทั้งค่าเดินทาง ค่าที่พัก รวมทั้งมีระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลที่จำกัด

บททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่ผ่านมานั้นมีผู้ศึกษาไว้มากมาย ซึ่งผลการศึกษารวบรวมใหญ่ออกมาสอดคล้องกับสภาพปัญหาของพรรคการเมืองไทยที่ได้มีการกล่าวถึงอยู่ก่อนแล้ว โดยอาจแบ่งประเภทของเรื่องที่มีการศึกษาได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เงินอุดหนุนจากภาครัฐและการใช้จ่ายของพรรคการเมืองในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเลือกตั้ง
2. การปฏิรูป ปรับปรุง และพัฒนาระบบพรรคการเมือง
3. พรรคการเมืองกับบทบาททางการเมืองในท้องถิ่น
4. พรรคการเมืองกับการเป็นสถาบันทางการเมือง

นอกจากนี้ พรรคการเมืองที่มักจะมีผู้นำมาศึกษาก็มักจะเป็นพรรคขนาดใหญ่ โดยพรรคการเมืองที่นิยมศึกษามากที่สุด คือ พรรคประชาธิปัตย์ รองลงมาคือ พรรคความหวังใหม่ และพรรคชาติไทย ตามลำดับ ยังไม่เคยมีการศึกษาถึงพรรคการเมืองขนาดเล็ก หรือพรรคการเมืองที่ไม่มี ส.ส. ในสภาผู้แทนราษฎรมาก่อน เนื่องจากงานศึกษาวิจัยที่ผ่านมานั้นยังอยู่ในบริบททางการเมืองเดิม ที่พรรคขนาดเล็กที่ไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องถูกยุบพรรค ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่างานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่ผ่านมานั้นมักมีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. มักเป็นการศึกษาในภาพรวมหรือศึกษาถึงระบบพรรคการเมืองไทย
2. มักเป็นการศึกษาเฉพาะพรรคขนาดใหญ่ ยังไม่มีใครสนใจศึกษาพรรคขนาดเล็กที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
3. ยังเป็นการศึกษาในบริบททางการเมืองเดิมก่อนมีการใช้รัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 ซึ่งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับพรรคการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว

ตัวอย่างของงานวิจัยบางเรื่องที่น่าสนใจ

เกียรติฟ้า เลหาพระสวรรค์ (2541) “พรรคการเมืองไทยในกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง : ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์” ผลการวิจัย “พรรคประชาธิปัตย์มีระดับความเป็นสถาบันทางการเมืองค่อนข้างมากกว่าพรรคอื่น มีสาขา

พรรคมากกว่าทุกพรรค กลุ่มผู้นำพรรคสี่บทยอดมาหลายรุ่น ความเป็นปึกแผ่นของพรรค ไม่ต่างจากพรรคอื่นมากนัก แต่ประสบการณ์ความแตกแยกอย่างรุนแรงในอดีตที่เป็น บทเรียนในปัจจุบันและถือว่าเป็นคุณสมบัติประการสำคัญที่จะส่งเสริมให้พรรคการเมือง กลายเป็นสถาบันทางการเมืองได้”

เสนีย์ คำสุข (2538) “ระบบพรรคการเมืองไทย พ.ศ.2512-2514” ผลการวิจัย “เน้นศึกษาพรรคการเมืองสามพรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์ กิจสังคม และชาติไทย พรรคการเมืองไทยก่อตั้งขึ้นด้วยคนกลุ่มเล็ก ๆ ส่วนใหญ่เป็นนักการเมืองที่มีหรือเคยมี บทบาทอยู่ในรัฐสภา คนเหล่านั้นมีความสนิทสนมรู้จักกันเป็นการส่วนตัว มีลักษณะเป็น “พวก” (factions) เดียวกัน ย่อมให้ผู้นำพวกคนหนึ่งเป็นหัวหน้าพรรคเพื่อหาสมาชิกลง เลือกลงตั้ง จึงต้องมีการ “ดึงพวก” อื่นเข้าร่วม โดยเฉพาะอดีตส.ส. นักธุรกิจ ผู้มีอิทธิพลใน ท้องถิ่น ทำให้เกิดปัญหาการแบ่งแยก “พวก” ในพรรค หรือเกิดเป็นระบบพวก”

กรินทร์ อินทร์แก้ว (2537) “การก่อเกิดพรรคการเมืองและปัญหาพัฒนาการ : ศึกษากรณีพรรคความหวังใหม่” ผลการวิจัย “พรรคความหวังใหม่ก่อเกิดขึ้นท่ามกลาง ภาวะวิกฤติทางการเมืองจากพลังผลักดันด้านภาวะผู้นำของพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ”

ฉัตรแก้ว บุลสุข (2537) “ผลประโยชน์และการใช้จ่ายในการดำเนินการทาง การเมืองของพรรคการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณี กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย “พรรคการเมืองให้ความสำคัญทั้งประโยชน์ส่วนรวมและ ชัยชนะในการเลือกตั้งในระดับเดียวกัน”

อภิชาติ เชื้อเทศ (2536) “ความล้มเหลวของพรรคการเมืองไทย” ผลการวิจัย “พรรคการเมืองกำเนิดจากการยึดถือตัวบุคคลมากกว่าหลักการของพรรค , มีการย้าย พรรคบ่อย ๆ , การยึดติดกับผู้นำพรรค , ปัญหาด้านการหาเงินทุน และการจัดองค์การ แบบรวมศูนย์กลางอำนาจทำให้ไม่เป็นพรรคมวลชน ขาดสาขาพรรค รวมถึงการ รัฐประหารก็ส่งผลต่อพรรคการเมืองด้วย”

อุยर्थ เพชรอินทร (2536) “อุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์” ผลการวิจัย “พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่มีความเป็นเอกภาพของผู้นำพรรคสูงมาก , เป็นพรรคที่มีรากฐานมวลชนสนับสนุนจากสาขาพรรค แต่ผู้วิจัยเสนอเพิ่มเติมว่าควร

ปรับปรุงคุณภาพและเน้นบทบาทของสาขาพรรคมากกว่าที่จะเน้นปริมาณในการขยายสาขา”

ชัยวัฒน์ วีรานนท์ (2535) “บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีพรรคประชาธิปัตย์” ผลการวิจัย “บทบาทของสาขาพรรคมีส่วนในการเสริมสร้างฐานอำนาจของพรรค มุ่งเน้นบทบาทในการรณรงค์หาเสียงให้กับผู้สมัครและจัดหาสมาชิก ส่วนบทบาทในด้านการให้การศึกษาทางการเมือง การเผยแพร่นโยบาย และ กิจกรรมของพรรคยังไม่ได้มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง ส่วนด้านการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งยังไม่กระจายสู่สาขาพรรค”

สาธิต ชวะไนทัย (2531) “การเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทย” ผลการวิจัย “ปัจจัยสำคัญที่พรรคการเมืองคำนึงถึงในการเลือกสรร คือ ฐานะทางเศรษฐกิจ ประสบการณ์ทางการเมือง ฐานะทางสังคมและอุดมการณ์ทางการเมือง ตามลำดับ ผู้ที่เคยมีประสบการณ์หรือเป็นผู้มีโอกาสได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งหรือเคยมีตำแหน่งทางการเมืองมาก่อนจะมีโอกาสต่อรองแลกเปลี่ยนมากกว่า”

บุญธรรม เลิศสุขีเกษม (2530) “ความแตกแยกภายในพรรคการเมืองไทย : ศึกษาเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม และพรรคชาติไทย” ผลการวิจัย “ความแตกแยกกันมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งระหว่างสมาชิกชนชั้นนำ และระหว่างกลุ่มสมาชิกภายในพรรคในเรื่องผลประโยชน์เป็นสำคัญ และมีเรื่องของความไม่ชอบหน้ากันระหว่างบุคคลเป็นส่วนเสริม”

ดังนั้น จะเห็นว่างานวิจัยที่ผ่านมายังไม่มีผู้ใดศึกษาถึงพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในด้านการพัฒนาการเมือง รัฐธรรมนูญพ.ศ.2540และกฎหมายพรรคการเมืองได้พยายามแก้ปัญหาของพรรคการเมืองไทยในอดีต ซึ่งการให้พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส.ดำรงอยู่ เพื่อดำเนินกิจกรรมด้านอื่นนั้นถือเป็นเจตนารมณ์ที่สำคัญที่รัฐธรรมนูญฉบับก่อนไม่มี จึงทำให้การศึกษาในเรื่องนี้มีความน่าสนใจว่า พรรคการเมืองที่ดำเนินการอยู่นั้นได้ดำเนินกิจกรรมอะไรอีกหรือไม่ และตรงกับเจตนารมณ์ที่ต้องการของรัฐธรรมนูญหรือไม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาจากเอกสาร

เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาพรรคการเมืองของไทย โดยจะศึกษาจาก

1.1 เอกสารประเภทรายงาน ได้แก่ เอกสารรายงานการประชุมของสภาว่างรัฐธรรมนูญ , เอกสารรายงานการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และเอกสารรายงานการประชุมของวุฒิสภา เพื่อให้ทราบถึงเจตนารมณ์ของการร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองไทย และการร่างกฎหมายพรรคการเมือง

1.2 เอกสารทางราชการ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2540 , พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ. 2541 , ประกาศต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.3 สิ่งตีพิมพ์ ได้แก่ บทความหรือข้อเขียนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพรรคการเมืองไทยตามรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 ในหนังสือพิมพ์ และวารสารต่าง ๆ

1.4 เอกสารการวิจัย ได้แก่ วิทยานิพนธ์ และผลงานการวิจัยต่าง ๆ

1.5 เอกสารอื่น ๆ ได้แก่ เอกสารของพรรคการเมืองที่จัดทำและเผยแพร่ , ข้อบังคับและนโยบายของพรรคการเมือง และรายงานการดำเนินงานประจำปีของพรรคการเมืองที่ส่งให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

2. การศึกษาโดยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทย และเพื่อให้ทราบถึงการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองทั้งที่สำนักงานใหญ่และสำนักงานสาขาพรรค

2.1 อดีตสมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ

2.2 ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ และผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

2.3 เจ้าหน้าที่ของพรรค , ประธานสาขาพรรค , หัวหน้าพรรคการเมือง และประชาชนในพื้นที่

3. การศึกษาโดยการสอบถามประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคการเมืองที่ได้ดำเนินการ

4.การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ก่อนเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์บทบาทของพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยจะศึกษาถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในเรื่องเกี่ยวกับพรรคการเมืองและกฎหมายพรรคการเมือง จากเอกสารรายงานการประชุมของสภาร่างรัฐธรรมนูญ, เอกสารรายงานการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และเอกสารรายงานการประชุมของวุฒิสภา หลังจากทราบถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและกฎหมายพรรคการเมืองแล้ว ก็จะศึกษาบทบาทของพรรคการเมืองที่ไม่มี ส.ส. โดยศึกษาจากเอกสารที่พรรคการเมืองส่งให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ข้อบังคับและนโยบายของพรรคการเมือง และเอกสารที่พรรคจัดทำเผยแพร่ให้สมาชิกพรรคหรือประชาชนทั่วไป จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารไปประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าพรรค ประธานสาขาพรรค และเจ้าหน้าที่พรรค และข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็น ทั้งจากฝ่ายเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, เจ้าหน้าที่พรรคหรือสมาชิกพรรค เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของพรรคการเมืองที่ไม่มี ส.ส.ว่าจะมีบทบาทในการพัฒนาการเมืองไทยมากเพียงใด และตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 หรือไม่

5.ประชากรวิจัย

การเลือกพรรคการเมืองที่จะใช้ในการศึกษา

งานวิจัยนี้จะให้เน้นเลือกพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยให้ความสำคัญกับอายุของพรรคเป็นสำคัญ ซึ่งจะเลือกจำนวน 3 พรรค โดยเลือกจาก

1. พรรคที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดจำนวน 1 พรรค
2. พรรคที่มีจำนวนสาขาพรรคมากที่สุดจำนวน 1 พรรค
3. พรรคที่มีจำนวนสมาชิกน้อยจำนวน 1 พรรค

การเลือกจะเลือกพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการจัดตั้งในช่วงปีพ.ศ.2540 - 2542 อันเป็นช่วงการปฏิรูปการเมือง และเป็นช่วงที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 เพราะหากนับอายุของพรรคจากวันที่มีการจัดตั้งจนถึงปัจจุบันจะมีอายุราว 3-4 ปีซึ่งถือว่านานเพียงพอที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ ส่วนการเน้นพรรคที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดและพรรคที่มีจำนวนสาขามากที่สุดเนื่องจากเห็นว่าจะสามารถศึกษาบทบาทได้ชัดเจนขึ้น ส่วนการให้ความสำคัญกับจำนวนสมาชิกมากกว่า

สาขาพรรคนั้น เนื่องจากสมาชิกพรรคถือเป็นฐานคะแนนเสียงของพรรคการเมืองนั้น ๆ สาขาพรรคมักมีการจัดตั้งและยุบบ่อยครั้ง และเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดพรรคมวลชน (Mass Party) จึงให้ความสำคัญกับจำนวนสมาชิกของพรรค ดังเห็นได้จากการเลือกพรรคที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด และพรรคที่มีจำนวนสมาชิกน้อย นอกจากนี้ จำนวนสมาชิกพรรคและจำนวนสาขาพรรค จะมีผลต่อจำนวนเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐโดยตรงจากเกณฑ์ในการเลือกข้างต้น จึงเลือกพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 3 พรรค ดังนี้ คือ

1.พรรคที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด	คือ	พรรคเกษตรมหาชน
2.พรรคที่มีจำนวนสาขาพรรคมากที่สุด	คือ	พรรคชาติประชาธิปไตย
3.พรรคที่มีจำนวนสมาชิกน้อย	คือ	พรรคเสรีประชาธิปไตย

	วันที่จัดตั้ง	สมาชิก	สาขา
1.พรรคเกษตรมหาชน	9 ธันวาคม 2541	502,515	203
2.พรรคชาติประชาธิปไตย	15 สิงหาคม 2540	40,846	289
3.พรรคเสรีประชาธิปไตย	3 สิงหาคม 2542	9,050	59

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

พรรคการเมือง หมายถึง การรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลที่มีความคิด ความเชื่อ หลักการ หรืออุดมคติร่วมกัน โดยมีการจัดองค์กรหรือโครงสร้างภายใน มีเป้าหมายสูงสุดที่จะได้เป็นรัฐบาล และได้รับความสนับสนุนจากมวลชนในกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรค

การพัฒนาการเมือง คือ ความสามารถของพรรคการเมืองในการดำเนินบทบาท เพื่อให้ได้รับความสนับสนุนจากมวลชน , สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วม , ให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป และสนับสนุนวิถีประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้ง หรือการเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองด้วยความสมัครใจ และมีโอกาสที่จะเลือกได้

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญ คือ การให้พรรคการเมืองสามารถพึ่งตนเองได้ในด้านการเงิน , มีลักษณะเป็นพรรคมวลชนที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในระยะยาว , การให้พรรคการเมืองส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น , การส่งเสริมให้ประชาชนใช้เหตุผลมากกว่าใช้ความเชื่อหรือความศรัทธาที่ตัวบุคคลในการเลือกหรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง , การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย และการให้พรรคการเมืองทำหน้าที่ด้านอื่นนอกเหนือจากการเลือกตั้ง เช่น การเผยแพร่นโยบายของพรรค , การให้ความรู้ทางการเมือง

รูปแบบในการนำเสนอ

บทที่ 1 บทนำ : จะกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย , วัตถุประสงค์ในการวิจัย , สมมติฐานในการวิจัย , ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ , ขอบเขตการวิจัย , ข้อจำกัดของการวิจัย , แนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย , วิธีการดำเนินการวิจัย และนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด และเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญ : จะศึกษาถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญและกฎหมายพรรคการเมือง , ความหมายของพรรคการเมือง , ความสำคัญและลักษณะของพรรคการเมือง , หน้าที่และบทบาทของพรรคการเมือง , ลักษณะของพรรคการเมืองไทยในอดีต , พัฒนาการของกฎหมายพรรคการเมือง , แนวความคิดการพัฒนารเมือง , แนวความคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง และแนวความคิดพรรคมวลชน

บทที่ 3 ข้อมูลการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง : เป็นข้อมูลจากเอกสารของพรรคการเมืองต่าง ๆ , การสัมภาษณ์หัวหน้าพรรค ประธานสาขาพรรค และการสอบถามประชาชนในพื้นที่

บทที่ 4 การวิเคราะห์บทบาทของพรรคการเมืองกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญ : เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้กับทฤษฎี แนวคิด และเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญ

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญ

ความหมายของพรรคการเมือง

ชาญวุฒิ วัชรพุกก์ (2521: 10-11) ได้กล่าวถึง คำนิยามพรรคการเมืองในลักษณะ Classic ที่ว่า “พรรคการเมือง คือ คณะบุคคลซึ่งรวบรวมกันเพราะมีความเห็นในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในแนวทางตรงกันและมีความมุ่งหมายที่จะเป็นรัฐบาล อำนาจการปกครองตามความคิดเห็นนั้น ๆ” ซึ่งคำจำกัดความดังกล่าวนี้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของพรรคการเมืองว่าจะต้องประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้

- 1.จะต้องมีคณะบุคคลและมีการจัดตั้งเป็นองค์กรที่ถาวร
- 2.จะต้องมีความคิดเห็นเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ ไปในแนวทางเดียวกัน
- 3.จะต้องมีความมุ่งหมายที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อจะได้มีโอกาสเป็นรัฐบาล

เพื่อดำเนินงานตามนโยบายของพรรค

ส่วนนกน วงษ์ตระหง่าน (2536: 3) ได้กล่าวว่า ความหมายและความสำคัญของพรรคการเมืองนั้นจะมีความแตกต่างกันเพราะขึ้นอยู่กับวิธีที่ใช้ในการศึกษาของนักวิชาการแต่ละท่าน และการให้ความหมายและความสำคัญของพรรคการเมืองที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทุกสำนักวิชาทางรัฐศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นและคงจะเกิดขึ้นได้ยาก ซึ่งนกนจึงได้แบ่งลักษณะของการศึกษาเรื่องพรรคการเมืองในตะวันตกออกเป็น 2 มิติ คือ มิติในเชิงทฤษฎี (theoretical aspect) และมิติในเชิงรอบด้าน (Omni-dimensional aspect) เพื่อแบ่งความหมายของพรรคการเมืองตามลักษณะการศึกษาออกเป็น 2 แบบ คือ

1.ความหมายของพรรคการเมืองในมิติเชิงทฤษฎี การศึกษาพรรคการเมืองในลักษณะนี้เป็นการใช้มิติทางทฤษฎีเดียวในการศึกษา ผลการศึกษาจึงให้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีเรื่องพรรคการเมืองในมิติที่ศึกษานั้น เช่น Robert Michels ศึกษาลักษณะการจ้องค์การของพรรคในเชิงสังคมวิทยา , Maurice Duverger ศึกษาพรรคการเมืองในมิติของสถาบัน โดย

Duverger เห็นว่า “พรรคการเมืองทั้งหลายล้วนแต่เป็นองค์กรที่มุ่งต่อสู้ทางการเมือง (political warfare) โดยเฉพาะบทบาททางการเมืองนี้จึงเป็นบทบาทเบื้องต้นหรือบทบาทโดยเฉพาะของพรรคการเมือง”

ส่วน Michels นั้นแม้จะไม่ได้นิยามความหมายของพรรคการเมืองไว้โดยตรง แต่ก็นำได้สรุปนิยามของพรรคการเมืองจากหนังสือของเขาไว้ว่า “พรรคการเมือง คือ องค์กรทางการเมืองที่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีผลประโยชน์หรือเจตนาารมณ์ร่วมกัน เพื่อต่อสู้หรือแข่งขันให้ได้มาซึ่งอำนาจภายใต้การนำของสมาชิกส่วนน้อยที่เป็นผู้นำ”

2. ความหมายของพรรคการเมืองในมิติรอบด้าน การศึกษานี้เป็นความพยายามที่จะศึกษาพรรคการเมืองให้ครอบคลุมมิติต่าง ๆ อย่างครบถ้วน ดังนั้น ความหมายของพรรคการเมืองจึงเป็นความพยายามที่จะนิยามให้ครอบคลุมมิติต่าง ๆ อย่างรอบด้าน เช่น

William Goodman “พรรคการเมือง คือ องค์กรที่สมาชิกมีลักษณะคล้ายกันเพียงพอที่จะอยู่ร่วมกันได้โดยมีจุดมุ่งหมายที่เปิดเผยมุ่ง เพื่อการชนะเลือกตั้งที่ทำให้สามารถเข้าไปใช้อำนาจรัฐบาลโดยทำให้สามารถใช้อิทธิพล ได้ผลประโยชน์ และความได้เปรียบจากการมีสิทธิอำนาจ (authority)”

Leslie Lipson “พรรคการเมือง คือ การรวมตัวของปัจเจกบุคคลล้อมรอบผลประโยชน์หนึ่งที่ผลักดันให้พวกเขาเสนอเป็นประเด็นโดยที่คุณค่า (value) ของประเด็นนั้นพวกเขาก็ถือว่าเป็นอุดมคติร่วมกัน”

Joseph La Palombara และ Myron Weiner “พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นในท้องถิ่นเพื่อมีปฏิสัมพันธ์และแสวงหาการสนับสนุนการเลือกตั้งจากประชาชนโดยส่วนรวม โดยมีบทบาททางตรงและสำคัญต่อการเลือกสรรบุคคลากรทางการเมืองเพื่อให้ได้มา และรักษาไว้ซึ่งอำนาจโดยค้ำประกันถึงหรือโดยการร่วมมือกับองค์กรอื่น”

จะเห็นว่าความหมายที่กล่าวมาข้างต้นนั้นส่วนใหญ่จะกล่าวถึงพรรคการเมืองใน 3 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

1. พรรคการเมืองเป็นองค์กรทางการเมืองที่มีระบบ และกลไกภายในที่กำหนดเพื่อการปฏิบัติงานตามเป้าหมายขององค์กร

2. พรรคการเมืองมีจุดมุ่งหมายเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจ หรือตำแหน่งทางการเมือง ในรัฐบาลซึ่งสิ่งนี้อาจจะถือได้ว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของพรรคการเมือง

3. พรรคการเมืองใช้การเลือกตั้งเป็นกลไกหลักในการแข่งขัน และเป็นเครื่องมือ สำคัญที่จะทำให้พรรคการเมืองเข้าสู่อำนาจหรือออกจากอำนาจ

จาก 3 ประเด็นข้างต้น ทำให้เห็นว่าพรรคการเมืองที่นักวิชาการตะวันตกกล่าวถึง นั้น ล้วนแต่เป็นพรรคการเมืองภายใต้กรอบของประชาธิปไตยแบบพหุนิยมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มความหมายของพรรคการเมืองออกเป็น 3 กลุ่มโดยขึ้นอยู่กับการเน้น ความหมายของพรรคการเมืองตามจุดมุ่งหมายของการศึกษานั้น คือ

1. ความหมายในเชิงโครงสร้าง หมายถึง กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันเป็นองค์การ สถาบัน หรือสมาคมทางการเมืองที่มีการจัดโครงสร้างภายในเพื่อการมีบทบาทหรือ แข่งขันทางการเมืองให้ได้มาซึ่งอำนาจการบริหารประเทศ พรรคการเมืองในความหมาย นี้จะเน้นที่ความเป็นองค์การทางการเมือง (Political Organization)

2. ความหมายในเชิงหน้าที่ หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มบุคคลอย่างเป็นอิสระ เพื่อสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งและแข่งขันในการเลือกตั้ง โดยมุ่งที่จะควบคุมและใช้อำนาจ การบริหารของรัฐบาลเพื่อให้สามารถใช้สิทธิอำนาจและได้ผลประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายที่ กำหนดไว้

3. ความหมายในเชิงอุดมการณ์ หมายถึง การรวมตัวของปัจเจกบุคคลโดยมี ความคิด ความเชื่อ หลักการ หรืออุดมคติร่วมกันที่พวกเขาต้องการจะผลักดันให้เกิดผล ในทางปฏิบัติผ่านกลไกหรือระบบการแข่งขันทางการเมืองที่เปิดให้ (กนก วงษ์ตระหง่าน, 2536: 32-34)

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า พรรคการเมือง หมายถึง “การรวมตัวกันของกลุ่มบุคคล ที่มีความคิด ความเชื่อ หลักการ หรืออุดมคติร่วมกัน โดยมีการจัดองค์กรหรือโครงสร้าง ภายใน มีเป้าหมายสูงสุดที่จะได้เป็นรัฐบาล และได้รับความสนับสนุนจากมวลชนใน กิจกรรมต่าง ๆ ของพรรค”

นอกจากนี้ กนก วงษ์ตระหง่าน (2536: 35-37) ยังได้รวบรวมความหมายของ พรรคการเมืองที่นักวิชาการไทยได้นิยามไว้ เช่น

สิทธิพันธ์ พุทธหิน “พรรคการเมือง คือ กลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดในทางการเมืองเหมือน ๆ กัน รวมตัวกันเพื่อที่จะส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยหวังที่จะได้เป็นรัฐบาลหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย”

สุชุม นवलสกุล “พรรคการเมือง คือ ที่รวมกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจคล้ายคลึงกัน รวมกันเพื่อจุดประสงค์ที่จะส่งบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ได้เป็นเสียงข้างมากในสภาเมื่อมีโอกาสจัดตั้งรัฐบาล และบริหารประเทศตามนโยบายที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของกลุ่ม”

กระมล ทองธรรมชาติ “พรรคการเมือง คือ การรวมตัวของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความเชื่อร่วมกันและมุ่งที่จะแสวงหาอำนาจ”

จากความหมายพรรคการเมืองของนักวิชาการไทยที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าให้ความสำคัญกับพรรคการเมืองในเรื่อง

1. การเป็นที่รวมของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความคิดหรือผลประโยชน์ร่วมกันหรือสอดคล้องกัน
2. การเสนอบุคคลแข่งขันในการเลือกตั้ง
3. ความมุ่งหวังที่จะเข้าไปบริหารประเทศหรือเป็นรัฐบาล

ในขณะที่นักวิชาการไทยอีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มที่นำความหมายของพรรคการเมืองที่นักวิชาการตะวันตกกำหนดไว้มาใช้และยึดความหมายนั้นเป็นต้นแบบของพรรคการเมือง ซึ่งมักพบว่าไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของพรรคการเมืองไทย เช่น

นิยม รัฐอมฤต “พรรคการเมือง คือ หน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง มีลักษณะพิเศษ คือ มีหน้าที่เกี่ยวกับงานทางการเมืองโดยตรง มีโครงสร้างที่มั่นคงและเปิดรับสมาชิกโดยทั่วไป และมีขีดความสามารถที่จะเข้าร่วมแข่งขันในการเลือกตั้งด้วย”

หยุด แสงอุทัย “พรรคการเมือง คือ คณะหรือสมาคมของบุคคลซึ่งตกลงกันถึง “หลักการแห่งการอำนวยความสะดวกปกครอง” ไว้อย่างกว้าง ๆ และตกลงกันนำหลักการนั้นมาใช้ปฏิบัติ”

จากที่กล่าวถึงความหมายของพรรคการเมืองโดยนักวิชาการไทยข้างต้นพบว่า นักวิชาการไทยจำนวนหนึ่งพยายามที่จะนิยามพรรคการเมืองตามสภาพที่เป็นจริง ส่วน นักวิชาการไทยอีกจำนวนหนึ่งนำความหมายของพรรคการเมืองที่นักวิชาการตะวันตก กำหนดมาอ้าง ซึ่งมักพบว่าพรรคการเมืองไทยในความเป็นจริงไม่ได้มีลักษณะเหมือน พรรคการเมืองในตะวันตก เช่น การที่เห็นว่าพรรคการเมือง คือ การรวมตัวของบุคคลที่มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องนโยบายหรือหลักการบางอย่าง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงเรื่องการแตกแยกของพรรคการเมือง กลับพบว่า นโยบายหรือหลักการนั้นไม่ได้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการแตกตัว หรือแตกแยกเท่ากับ เรื่องความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในพรรค ฉะนั้น พรรคการเมืองของไทยจึงเป็นพรรคที่ รวมตัวกันเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองร่วมกันของบุคคลในพรรคมากกว่าที่จะเป็นการ รวมตัวกันเพื่อผลักดันหลักการหรือนโยบายที่ยึดถือร่วมกัน กนก วงษ์ตระหง่าน (2536: 45) ได้สรุปในตอนท้ายเกี่ยวกับความหมายของพรรคการเมืองไว้ว่า “ยังไม่มีกรอบ ความคิดร่วมกันในการให้ความหมายของพรรคการเมืองไทย ความหมายของพรรค การเมืองในตะวันตกก็ไม่มีข้อยุติร่วมกันว่าเป็นอย่างไร แต่อย่างน้อยที่สุดในประเทศ ตะวันตก การศึกษาพรรคการเมืองมีแนวทางใหญ่ ๆ ที่ค่อนข้างชัด เช่น การศึกษาในเชิง โครงสร้าง , การศึกษาในเชิงหน้าที่ หรือการศึกษาในเชิงอุดมการณ์”

ความสำคัญและลักษณะของพรรคการเมือง

ชาญวุฒิ วัชรพุกก์ (2521: 12-13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพรรคการเมืองไว้ คือ

1. พรรคการเมืองช่วยอธิบายความชอบธรรม (Legitimacy) ของระบบการเมือง และช่วยให้มีการถ่ายเทอำนาจเป็นไปอย่างถูกต้องตามครรลอง
2. พรรคการเมืองช่วยลดแนวความคิดที่หลากหลายได้ เพราะประชาชนจะเลือก และสนับสนุนพรรคการเมืองที่ตนเห็นว่าอุดมการณ์ และนโยบายของพรรคเหมือนหรือ ใกล้เคียงกับตนมากที่สุด
3. พรรคการเมืองทำให้ประชาชนตื่นตัวในทางการเมือง โดยการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเมืองแก่ประชาชน

4. พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือของผู้ปกครองและทำให้ผู้ปกครองทราบเจตจำนงของประชาชนได้ ผู้ปกครองจะอยู่ในอำนาจได้ด้วยการสนับสนุนเสียงข้างมากจากสมาชิกพรรคการเมือง

ส่วนนักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน 2 คน คือ La Palombara Joseph และ Myron Weiner ได้กล่าวว่า การจะเรียกพรรคการเมืองได้อย่างแท้จริงนั้นจะต้องมีลักษณะ 4 ประการ (วิทยา นภาศิริกุลกิจ, 2520: 12) คือ

1. พรรคการเมืองต้องมีความยั่งยืนอยู่ได้ โดยความยั่งยืนของพรรคเองไม่ขึ้นอยู่กับชีวิตหรืออำนาจของผู้นำพรรคเท่านั้น
2. พรรคการเมืองจะต้องมีองค์การหรือสาขาพรรคแผ่ขยายไปในระดับท้องถิ่น มีข่ายการติดต่อระหว่างสำนักงานใหญ่ของพรรคในท้องถิ่น
3. กลุ่มผู้นำพรรคการเมืองมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะรวมอำนาจการตัดสินใจ นโยบายต่าง ๆ มาไว้แก่พรรคของตนผู้เดียวหรือร่วมกับพรรคอื่น ๆ
4. พรรคการเมืองต้องพยายามหาคะแนนเสียงเมื่อมีการเลือกตั้ง และหาความสนับสนุนจากมหาชนโดยทั่วไปเมื่อไม่มีการเลือกตั้ง

หน้าที่ของพรรคการเมือง

ลิขิต ธีรเวคิน (2541: 259-260) ได้กล่าวถึง หน้าที่ของพรรคการเมืองในลักษณะที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างโครงสร้างส่วนบน (ส่วนกลาง) และโครงสร้างส่วนพื้นฐาน (ระดับพื้นที่) ไว้ดังต่อไปนี้

1. พรรคจะทำหน้าที่เสนอความเห็น นโยบาย ความต้องการของสาขาพรรคระดับต่าง ๆ เข้าสู่สำนักงานใหญ่พรรค ในส่วนที่สาขาพรรคมีอำนาจตัดสินใจได้ก็ดำเนินการได้ ข้อสำคัญต้องมีการสื่อสารประสานงานระหว่างสำนักงานใหญ่พรรคและสาขาพรรคในระดับต่าง ๆ
2. พรรคจะทำหน้าที่ปลุกเร้าความสนใจทางการเมืองในท้องที่ต่าง ๆ โดยสาขาพรรคในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ โดยการสื่อสารทางการเมืองการถกเถียง อภิปราย
3. พรรคจะทำหน้าที่การกล่อมเกลาริเริ่มรู้ทางการเมือง สร้างค่านิยมและอุดมการณ์ประชาธิปไตย กระบวนการประชุมถกเถียงปัญหาและการตัดสินใจเป็นการสร้างค่านิยมและแนวทางปฏิบัติในท้องถิ่นโดยสาขาพรรคเป็นแกนนำ

4. พรรคจะทำหน้าที่ฝึกทักษะสมาชิกพรรคทางการเมือง พัฒนาความเป็นผู้นำในระดับต่าง ๆ และการคัดสรรบุคคลซึ่งจะมีโอกาสได้เข้าจากระดับล่างขึ้นมาสู่ในระดับสูง

บทบาทของพรรคการเมือง

การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันหลักในการที่จะให้ประชาชนได้มีโอกาสปกครองประเทศ เพราะพรรคการเมืองเป็นกลไกที่สำคัญในอันที่จะหันเหทิศทางการเมืองไปในทางทิศใด ดังนั้น บทบาทของพรรคการเมืองที่สำคัญอาจกล่าวได้ดังนี้ (ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, 2524: 14-17)

1. การให้การศึกษาด้านการเมืองแก่ประชาชน พรรคการเมืองมีบทบาทให้การศึกษาด้านการเมืองแก่ประชาชนโดยอาจกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น การอธิบายหรือแถลงนโยบายของพรรคในด้านการเมือง เศรษฐกิจ ผ่านทางสื่อมวลชน อาทิ หนังสือพิมพ์ วารสาร สิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ตลอดจนการเข้าถึงประชาชนโดยตรง อาทิ การอภิปราย การบรรยายตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งจะต้องเป็นการให้ความรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง เช่น การให้ประชาชนมีความรู้สำนึกทางการเมืองและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

2. การสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้แทนราษฎร พรรคการเมืองจะเป็นผู้กลั่นกรองตัวบุคคลที่เหมาะสมที่จะเป็นตัวแทนที่ดีของประชาชน เพราะจะต้องเป็นตัวแทนในการรักษาผลประโยชน์ของประชาชน ดังนั้น เมื่อวันเลือกตั้งประชาชนจะเลือกโดยคำนึงถึงนโยบายของพรรคการเมืองมากกว่าตัวบุคคล เพราะถือว่าตัวบุคคลผู้สมัครนั้นพรรคการเมืองได้กลั่นกรองคุณสมบัติมาเป็นอย่างดีแล้ว

3. การประสานประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ พรรคการเมืองจะทำหน้าที่ประสานประโยชน์ให้กับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ด้วยการเสนอให้มีกฎหมายที่เป็นธรรมกับทุกฝ่าย หรือหาทางจัดให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมืองได้อีกทางหนึ่งด้วย

4. การระดมสรรพกำลังทางการเมือง พรรคการเมืองจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางการเมือง เพราะเป็นที่รวมของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ และประชาชนที่มีความคิดเห็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในแนวทางกว้าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันเข้าด้วยกันเพื่อหาโอกาสเป็นรัฐบาล

5. การเป็นฝ่ายค้าน บทบาทการเป็นฝ่ายค้านถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับระบอบประชาธิปไตย เพราะจะทำหน้าที่เป็นเสมือน “กระจกเงา” ให้รัฐบาลทราบว่าสิ่งใดที่รัฐบาลบริหารงานขาดตกบกพร่องไปบ้าง หรือมีสิ่งใดที่รัฐบาลควรจะทำเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน และยังคงคอยควบคุมให้รัฐบาลปฏิบัติตามนโยบายของตนที่ได้แถลงไว้ต่อสภาด้วย

6. การเป็นศูนย์กลางของกลุ่มผลประโยชน์และสมาชิกพรรคการเมือง พรรคการเมืองจะทำหน้าที่เสมือน “เวที” เพื่อนำไปสู่การตกลงด้วยสันติวิธีก่อนที่จะนำไปปัญหาต่าง ๆ ไปอภิปรายในสภา โดยนัยนี้เองพรรคการเมืองจึงเป็นศูนย์กลางในการประสานการติดต่อและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างมวลสมาชิกของพรรค รวมทั้งระหว่างพรรคต่อพรรค ระหว่างพรรคต่อรัฐบาล และระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนทั่วไปด้วย

7. การสร้างผู้นำทางการเมือง พรรคการเมืองจะเป็นสถาบันที่สร้างผู้นำทางการเมืองที่ดีเพื่อผลิดอกไปเป็นนักการเมืองอาชีพที่มีความสามารถและพร้อมที่จะดำรงตำแหน่งผู้นำทางการเมืองในระดับต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งโครงสร้างการบริหารของพรรคการเมืองอาจมีสาขาพรรคตามภาคต่าง ๆ โดยที่แต่ละสาขาพรรคก็อาจจะมีตำแหน่ง เช่น หัวหน้าสาขาพรรค เลขานุการสาขาพรรค ซึ่งตำแหน่งบริหารเหล่านี้จะทำให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งมีทักษะในการเป็นผู้นำทางการเมืองได้

ลักษณะของพรรคการเมืองไทยในอดีต

พรรคการเมืองไทยในอดีตนั้นมีลักษณะเป็นพรรคการเมือง “เฉพาะกิจ” เพื่อจัดตั้งรัฐบาลหรือเป็นฐานอำนาจให้กับผู้นำในแต่ละยุคมากกว่าที่จะเป็นพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนของประชาชนหรือมีฐานมาจากประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวของพรรคการเมืองไทยนี้ นรนิติ เศรษฐบุตร (2521: 109) เรียกว่า “พรรครัฐบาล” ซึ่งพรรครัฐบาลนี้ได้รับการก่อตั้งเป็นครั้งคราวโดยพวกผู้ปกครองในช่วงที่ผู้ปกครองเห็นว่า ตนต้องการให้มี

องค์การมารับรองการบริหารประเทศของตนในแง่กฎหมายและเพื่อขยายฐานการสนับสนุนของประชาชนต่อนโยบายที่ดำเนินอยู่ พรรคการเมืองจึงถูกใช้ในการส่งเสริมฐานะของผู้นำทางการเมือง และเป็นการบ่งลักษณะรัฐบาลทหารด้วย

คณะราษฎรซึ่งตั้งขึ้นเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475 นั้น ถือได้ว่าเป็นพรรครัฐบาลพรรคแรก มีจุดหมายเพื่อหาแรงสนับสนุนจากประชาชนในการยกเลิกสถาบันเดิม การขาดสำนักทางการเมือง และการขยายบทบาททางการเมืองของทหารได้หยุดยั้งการเจริญเติบโตของพรรครัฐบาลนี้ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็มีพรรครัฐบาลเกิดขึ้นอีก เป็นสองพรรคเล็ก ๆ คือ พรรคสหชีพและพรรคแนวรัฐธรรมนูญ พรรคแรกนั้นประกอบด้วยผู้แทนส่วนมากจากภาคอีสาน ส่วนพรรคหลังได้ผู้แทนกลุ่มเสรีนิยมที่มาจากคณะราษฎรเดิม พรรครัฐบาลชุดนี้ได้พยายามที่จะรักษาแรงสนับสนุนของประชาชนเพื่อหนุนรัฐบาลเสรีนิยมของนายปรีดี พนมยงค์ และระบอบประชาธิปไตยแบบมีรัฐธรรมนูญ แต่พรรคนี้ขาดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวและกำลังที่จะต่อต้านการยึดอำนาจรัฐบาลโดยคณะทหารในปีพ.ศ.2490 พรรครัฐบาลในสมัยต่อมาเป็นสมัยรัฐบาลทหารคือ พรรคเสรีมนังคศิลา ตั้งขึ้นเพื่อที่จะหาแรงสนับสนุนจากประชาชนในระยะเวลาที่ความไม่พอใจต่อการใช้อำนาจของรัฐบาลหลวง ส่วนพรรครัฐบาลในปีพ.ศ.2511 คือ พรรคสหประชาไทย ตั้งขึ้นมาเมื่อมีการประกาศรัฐธรรมนูญและมีพระราชบัญญัติพรรคการเมืองในขณะนั้น พรรคนี้อาศัยการสนับสนุนจากเหล่าทหาร ข้าราชการ และผู้นำทางการเมืองที่เด่น ๆ ในจังหวัดสำคัญ ๆ (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2521: 110)

นอกจากนี้ นรนิติ (2521: 113) ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า หากพิจารณาตามมาตรฐานตะวันตกแล้ว พรรคการเมืองพรรคเล็กพรรคน้อยในเมืองไทยเป็นเพียงกลุ่มอิทธิพลมากกว่าจะเป็นพรรคการเมือง พรรคเหล่านี้ทำหน้าที่แสดงออกซึ่งผลประโยชน์มากกว่ารวมผสมผลประโยชน์ และพรรคเล็กพรรคน้อยเหล่านี้นำมาซึ่งการไม่มีเสถียรภาพในระบบพรรคการเมืองไทย พรรคเหล่านี้มีเสียงในสภาไม่มากและก็ไม่ยอมที่จะรวมเข้าด้วยกัน

พัฒนาการของกฎหมายพรรคการเมือง

บุญศรี มีวงศ์โฆษ (2538: 16-23) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของกฎหมายพรรคการเมืองไทยไว้ว่า ในปีพ.ศ.2489 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญที่ได้มีการ

แก้ไขเพิ่มเติมนี้ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิของชนชาวไทยในการตั้งพรรคการเมืองขึ้นเป็นครั้งแรกในมาตรา 4 แต่มิได้ระบุถึงรายละเอียดเกี่ยวกับสาระสำคัญของความเป็นพรรคการเมืองไว้เลย

อย่างไรก็ตาม การบัญญัติรับรองสิทธิในการตั้งพรรคการเมืองเช่นนี้เป็นเพียงการยอมรับสภาพความเป็นจริงเท่านั้น เพราะได้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาแล้วก่อนที่จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และจากการที่ไม่มีการวางเกณฑ์สำหรับพรรคการเมือง จึงทำให้พรรคการเมืองกลายเป็นเพียงฐานอำนาจทางการเมืองเพื่อการแสวงประโยชน์ จนกลายเป็นสาเหตุหนึ่งของการรัฐประหารในปีพ.ศ. 2490 ซึ่งเป็นการปิดฉากสำหรับยุคสั้น ๆ ยุคแรกของการต่อสู้ทางการเมืองโดยอาศัยพรรคการเมืองเป็นฐาน

พระราชบัญญัติพรรคการเมืองพ.ศ. 2498 ถือเป็นกฎหมายพรรคการเมืองฉบับแรกของไทย มีหลักเกณฑ์สำคัญ คือ

1. พรรคการเมืองต้องจดทะเบียน โดยจะต้องมีสมาชิกผู้ก่อตั้งเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวน 500 คนขึ้นไป หรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป
2. พรรคการเมืองที่จดทะเบียนแล้วมีสิทธิตามกฎหมาย ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง และกิจการอื่นเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของพรรค ทั้งยังมีสิทธิรับเงินค่าบำรุงจากสมาชิก หรือรับบริจาคจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง รวมทั้งมีสถานที่ทำการเป็นของตนเอง
3. กฎหมายมิได้กำหนดให้พรรคการเมืองเป็นนิติบุคคล แต่ก็สามารถเป็นโจทก์หรือจำเลยทางแพ่งในศาลได้ ในนามของพรรคการเมืองเอง โดยมีหัวหน้าพรรคเป็นผู้แทน
4. การเพิกถอนการจดทะเบียนพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาล

หลังจากที่ได้มีการประกาศใช้กฎหมาย ได้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมา 23 พรรคก่อนที่จะมีการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2500 ซึ่งการเลือกตั้งในครั้งนั้นได้มีการกล่าวหากันว่า ดำเนินไปอย่างไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมจนก่อให้เกิดการรัฐประหารโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ในปีพ.ศ. 2500 หลังจากนั้น จอมพลสฤษดิ์ก็ได้เจริญรอยตามจอมพล ป. ในการใช้พรรคการเมืองเป็นเครื่องอำพรางการใช้กำลังเป็นอำนาจ แต่ท้ายที่สุดก็ต้องทำการรัฐประหารอีกครั้งในปีพ.ศ. 2501

พระราชบัญญัติพรรคการเมืองพ.ศ. 2511 หลังจากที่ใช้เวลาในการร่างรัฐธรรมนูญประมาณ 10 ปี จึงได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญในปีพ.ศ. 2511 และ

รัฐธรรมนูญได้รับรองสิทธิเสรีภาพในการรวมกันเป็นพรรคการเมืองไว้ในมาตรา 37 โดยกำหนดให้การจัดตั้งและดำเนินการเป็นไปตามกฎหมายพรรคการเมือง ดังนั้น จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองในปีเดียวกันนั้น ซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญ คือ

1. พรรคการเมืองต้องจดทะเบียน โดยเริ่มจากการรวมตัวกันของบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วจำนวนตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป หากประสงค์จะดำเนินกิจการพรรคการเมือง จะต้องแจ้งนายทะเบียน เมื่อนายทะเบียนออกหนังสือรับรองการแจ้ง และรวบรวมสมาชิกได้ไม่น้อยกว่า 500 คนแล้ว จึงดำเนินการขอจดทะเบียนภายใน 1 ปี

2. กฎหมายกำหนดให้พรรคการเมืองมีฐานะเป็นนิติบุคคล

3. การเลิกพรรคการเมือง คือ การไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น ๆ ได้รับการเลือกตั้งเป็นส.ส. ในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกัน ซึ่งทำให้สถานะของความเป็นพรรคการเมืองขึ้นอยู่กับผลสำเร็จของการลงเลือกตั้ง

หลังจากที่ได้มีการประกาศใช้กฎหมาย ได้มีการขอจัดตั้งพรรคการเมือง 12 พรรค ก่อนการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2512 และหลังจากการเลือกตั้งแล้วมีการจดทะเบียนเพิ่มอีก 5 พรรค จากการเลือกตั้งในครั้งนั้นไม่มีพรรคใดได้เสียงข้างมาก จึงต้องพึงบรรดาส.ส.ที่เป็นผู้สมัครอิสระรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองในภายหลัง กลายเป็นพรรคเฉพาะกิจ และมีลักษณะของการเรียกร้องผลประโยชน์จนจอมพลถนอม กิตติขจรซึ่งเป็นหัวหน้ารัฐบาลในขณะนั้นกระทำรัฐประหารตนเองยึดอำนาจการปกครองในปีพ.ศ. 2514

พระราชบัญญัติพรรคการเมืองพ.ศ. 2517 ผลพวงจากการเรียกร้องประชาธิปไตยในปีพ.ศ. 2516 ทำให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2517 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้วางหลักเกณฑ์ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง คือ กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมือง และกำหนดเป็นคุณสมบัติของส.ส.ให้ต้องมีพรรคสังกัด ซึ่งเป็นผลจากพฤติกรรมของส.ส.ที่สมัครเข้ามาโดยไม่สังกัดพรรค โดยกฎหมายพรรคการเมืองพ.ศ. 2517 มีหลักเกณฑ์สำคัญ คือ

1. การเพิ่มจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองก่อนขอจดทะเบียน โดยจะต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่า 1,000 คน

2. การไม่มีสมาชิกได้รับเลือกตั้งไม่เป็นสาเหตุให้ต้องเลิกพรรคการเมือง

ผลจากการที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมือง ทำให้นักการเมืองเดิมต้องหาพรรคเพื่อเข้าสังกัด หรือต้องจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาเอง ทำให้จำนวนพรรคการเมืองที่จดทะเบียนมีมากถึง 56 พรรค จนมีปัญหาเรื่องการแข่งขัน

พรรคกัน และนโยบายของแต่ละพรรคแทบจะไม่มี ความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นการสืบทอด แนวปฏิบัติดั้งเดิมของการตั้งพรรคการเมือง คือ เพื่อเข้ามาเสริมบารมีของผู้ก่อตั้งหรือ หัวหน้าพรรคเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในระยะนั้นพรรคประชาธิปไตยเริ่มที่จะพัฒนาโดยได้ ขยายการดำเนินการทางการเมืองลงไปในพื้นที่ต่าง ๆ มากขึ้น เพียงสามเดือนหลังการ เลือกตั้งปรากฏว่ามีสาขาพรรคแล้วถึง 66 สาขา และมีสมาชิกพรรคถึงประมาณ 120,000 คน แต่การพัฒนาดังกล่าวก็ถูกหยุดลง โดยเหตุการณ์ทางการเมืองเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และการรัฐประหารในวันเดียวกัน

พระราชบัญญัติพรรคการเมืองพ.ศ. 2524 หลังจากที่มีการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญพ.ศ. 2521 แล้วเนื้อหาของพรรคการเมืองเริ่มเปลี่ยนแปลงให้ต้องมีความ ผูกพันกับทุนทรัพย์มากขึ้น เนื่องจากผู้ร่างรัฐธรรมนูญได้เล็งเห็นว่า การปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีพรรคการเมืองที่เข้มแข็ง จึงเรียกร้องให้พรรค การเมืองต้องมีฐานที่กว้างขึ้น และกำหนดจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคจะต้องส่งใน การเลือกตั้งทั่วไปแต่ละครั้ง นอกจากนี้ยังบัญญัติให้พรรคการเมืองต้องจัดทำบัญชีแสดง ทรัพย์สินและหนี้สินแสดงที่มาของรายได้และการใช้จ่ายโดยเปิดเผยด้วย โดยกฎหมาย พรรคการเมืองพ.ศ. 2524 มีหลักเกณฑ์สำคัญ คือ

1. การกำหนดให้มีสมาชิกก่อตั้งอย่างน้อย 5,000 คน และสมาชิกเหล่านี้จะต้องมี ลักษณะกระจายไปตามภาคต่าง ๆ
2. การตั้งสาขาพรรคต้องมีสมาชิกตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป
3. การเลิกพรรคการเมือง คือ การไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือส่งผู้สมัครรับ เลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปไม่ถึง 120 คน หรือไม่มีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นส.ส.ในการ เลือกตั้งทั่วไป

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นเท่ากับเป็นการบีบบังคับให้พรรคการเมืองเป็น เรื่องของกลุ่มคนที่มีทุนมหาศาลเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีการคิดถึงผลตอบแทนที่จะต้องได้รับ ให้คุ้มค่างับทุนที่ได้ลงไป จึงเกิดการซื้อเสียงขายสิทธิ์ในการเลือกตั้งมากเป็นประวัติการณ์ และทำให้ต้องมีการ “ถอนทุน” จนเป็นสาเหตุหนึ่งของการรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ. 2541 นั้น มี ความแตกต่างที่สำคัญจากกฎหมายพรรคการเมืองที่ผ่านมาในอดีต คือ 1) การที่พรรค

การเมืองสามารถดำรงอยู่ได้แม้จะไม่ส่งผู้สมัครส.ส.หรือไม่มีส.ส.ในสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม 2)การจัดตั้งพรรคการเมืองกระทำได้ง่ายด้วยการรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป แต่จะต้องหาสมาชิกให้ได้ 5,000 คน และมีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา ภายใน 180 วันนับจากวันจดทะเบียนจัดตั้งพรรค เพื่อให้พรรคมีรากฐานจากประชาชน 3)การกำหนดให้รัฐต้องจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองทั้งในด้านการกิจกรรมและด้านสาธารณูปโภค สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งในขณะเดียวกันก็มีพรรคการเมืองที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน ดังนั้น กฎหมายพรรคการเมืองพ.ศ.2541 จึงอาจถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยในยุคปฏิรูปการเมืองที่ต้องการให้พรรคการเมืองมีความมั่นคง และมีรากฐานจากมวลชนอย่างแท้จริง

แนวความคิดการพัฒนาการเมือง (Political Development)

แนวความคิดการพัฒนาการเมือง (Political Development) เน้นถึงการมีโครงสร้างและสถาบันที่มีหน้าที่เฉพาะด้าน (institutionalization and differentiation) การสนับสนุนวัฒนธรรมการเมืองที่ยืดเหตุผล (rationalization or secularization) และการมีส่วนร่วมทางการเมือง (participation) ซึ่งอาจพอสรุปลักษณะที่สำคัญได้ 4 ประการคือ

1) การมีโครงสร้างที่แยกเฉพาะด้าน (differentiation) คือ การที่โครงสร้างทางการเมืองจะต้องมีการแบ่งแยกกันทำหน้าที่ มีหน้าที่เฉพาะเจาะจง และมีการแบ่งงานตามความชำนาญ

ซึ่ง Pye ถือว่า differentiation เป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งใน Development Syndrome โดยกล่าวว่า differentiation หรือ การแยกเฉพาะด้าน คือ การแยกแยะเฉพาะด้านของโครงสร้างองค์การ และหน่วยงาน มีหน้าที่จำกัดและเฉพาะเจาะจง มีการแบ่งงานตามความชำนาญ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2526: 22)

ส่วน Almond and Powell ก็เห็นว่า การแบ่งแยกความแตกต่างในโครงสร้างทางการเมืองเป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาการเมือง

2) การสร้างความเป็นสถาบัน (institutionalization) คือ การสร้างสถาบันการเมืองให้มีความเข้มแข็งมากพอที่จะสามารถพัฒนาและรองรับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมืองของประชาชนได้ โดยการสร้างความเป็นสถาบันนั้นจะมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาการเมืองเพราะ หากสถาบันทางการเมืองไม่สามารถรองรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้จะทำให้เกิดความตึงเครียดและนำไปสู่ความเสื่อมโทรมทางการเมืองและเกิดความไร้เสถียรภาพขึ้นในระบบการเมือง ดังนั้น การสร้างความเป็นสถาบันจึงถือเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาการเมืองอย่างหนึ่ง เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะต้องทำภายใต้กรอบความสามารถที่สถาบันทางการเมืองจะรองรับไว้ได้

ซึ่ง Huntington เห็นว่า การพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องของการสร้างความเป็นสถาบันให้กับระบบ เพื่อให้ระบบสามารถเปลี่ยนแปลงจากจารีตประเพณีมาสู่ความเป็นสมัยใหม่ได้โดยไม่มีความวุ่นวายไร้เสถียรภาพ โดยที่สถาบันทางการเมืองจะต้องมีความสามารถในการปรับตัว(adaptability) , การมีองค์การที่ซับซ้อน(complexity) , ความเป็นอิสระ(autonomy) และมีความเป็นปึกแผ่น(coherence) (สุจิต บุญบังการ, 2542: 17)

3)การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (political participation) ถือเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาการเมือง กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งหมายถึง การเข้าร่วมตั้งแต่ระดับการเลือกตั้งจนถึงการเข้าร่วมเป็นสมาชิก หรือเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคการเมือง

ซึ่ง Pye ได้กล่าวไว้ในเรื่อง Equality หรือ ความเสมอภาค ว่าการพัฒนาการเมืองจะเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของมวลชน และการที่ประชาชนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการเมืองจะมีจุดหลักอยู่ที่ ประชาชนจะต้องมีความตื่นตัวทางการเมืองและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสิ่งนี้มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองโดยจะขึ้นอยู่กับคุณค่า ทักษะคติ และความเชื่อของบุคคลในสังคม (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2526: 105-107)

ส่วน Huntington เห็นว่า สถาบันทางการเมืองจะต้องมีความสามารถที่จะรับระดับการระดมสรรพกำลังและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้ เพราะหากประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากเกินไปความสามารถของสถาบันทางการเมืองจะรับไว้ได้จะนำไปสู่ความเสื่อมโทรมทางการเมืองได้ เพราะสถาบันทางการเมืองจะไม่สามารถจัดการกับภาวะตึงเครียดที่เกิดขึ้นได้

4)การใช้หลักของเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ (secularization) คือ การที่ประชาชนมีเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ด้วยความคิดของตนเอง ไม่ได้ยึดติดที่ตัวบุคคล หรือใช้ความเชื่อความศรัทธาในตัวบุคคลเป็นเครื่องตัดสินใจในการดำเนินการ

ต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย เช่น ในการเลือกตั้ง , การเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรค หรือการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรค

ซึ่ง Pye เห็นว่า จะต้องยึดถือความเป็นเหตุเป็นผล (rationality) และหลักของทางโลก (secular) ในการบริหารงาน (สุจิต บุญบงการ, 2542: 14)

Huntington เห็นว่า จะต้องนำเอาหลักของเหตุผลมาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดกฎหมาย นโยบาย และการตัดสินใจต่าง ๆ (ชัชอนันต์ สมุทวณิช, 2526: 112)

ส่วน Almond and Powell เห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นแบบของโลก (secularization of political culture) ซึ่งหมายถึง การทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองมีลักษณะเป็นแบบมีเหตุมีผล มิใช่เป็นเรื่องโชคลาง หรือความเชื่ออย่างมมาย คือ ควรเป็นแบบที่คำนึงถึงข้อเท็จจริง (สุจิต บุญบงการ, 2542: 15)

แนวความคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation)

แนวความคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีหลักสำคัญที่เน้นว่าการมีส่วนร่วมนั้นต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ปราศจากการบังคับ มีโอกาสที่จะเลือกกิจกรรมทางการเมืองที่สนใจได้เอง และมุ่งประสงค์ที่จะให้เกิดผลต่อกระบวนการตัดสินใจ โดยพรรคการเมืองอาจถือได้ว่าเป็นช่องทางหนึ่งในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองทั้งในการเลือกตั้ง และกิจกรรมอื่น ๆ ของพรรค

Myron Weiner ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในทางการเมือง หมายถึง “การปฏิบัติการโดยสมัครใจใด ๆ ที่ไม่ว่าจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ , มีการจัดองค์การหรือไม่มี , เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องและจะใช้วิธีการที่ถูกต้องยอมรับ (ตามกฎหมาย) หรือไม่ก็ตาม โดยมุ่งประสงค์ที่จะไปมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมือง ไม่ว่าจะในระดับไหนของรัฐบาล (คือไม่ว่าจะเป็น) ระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ” จากความหมายดังกล่าวนี้ Weiner ได้เน้นว่า การกระทำที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่างจะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ นั่นคือ ต้องเป็นการกระทำหรือการปฏิบัติการ (Action) การเป็นไปอย่างสมัครใจ (Voluntary) และมีการเลือก (Choice) (วิสุทธิ โพธิแทน, 2542: 392-393)

วิสุทธิ โปธิแทน (2542: 394) ให้ข้อสังเกตว่า “การมีส่วนร่วมในทางการเมืองมิได้หมายความว่าเฉพาะการเข้าไปร่วมในกระบวนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting) เท่านั้น แต่รวมไปถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ความสามารถ และโอกาส เพื่อมุ่งประสงค์ที่จะทำให้เกิดผลต่อกระบวนการตัดสินใจในทางการเมือง (Decision – Making process in politics)”

ส่วน **สุจิต บุญบงการ** (2542: 38) เห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของระบบการเมืองสมัยใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมักมีความตื่นตัวหรือสนใจในทางการเมืองสูงกว่าในระบบจารีตประเพณี ในระบบการเมืองประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลายรูปแบบ แต่ทุกรูปแบบเป็นเรื่องของความสมัครใจ ปราศจากการบังคับ สำหรับระบบการเมืองเผด็จการสมัยใหม่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องการสมัครใจ แต่เป็นเรื่องของการชักจูงและระดม (Mobilization)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาให้เกิดการพัฒนาการเมืองขึ้น กล่าวคือ ประชาชนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ของพรรค เช่น การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง , การเข้าฟังอภิปรายหรือสัมมนาต่าง ๆ รวมถึงการสนับสนุนในด้านการเลือกตั้งและด้านการเงินให้แก่พรรคด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงไม่ใช่การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะต้องมีลักษณะที่สำคัญคือ 1) เป็นการกระทำที่เป็นไปอย่างสมัครใจ 2) เป็นการกระทำที่มีโอกาสที่จะเลือกได้ และ 3) มีความกระตือรือร้นและตื่นตัวทางการเมือง

แนวความคิดพรรคมวลชน (Mass Party)

พรรคมวลชนมีที่มาจากการศึกษาลักษณะของพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายในยุโรปตะวันตกของ Maurice Duverger ซึ่งเรียกพรรคฝ่ายซ้ายนี้ว่าเป็นพรรคที่เกิดนอกสภา อันเป็นผลมาจากการขยายสิทธิเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้นทำให้สามัญชนและชนชั้นต่ำ เช่น กรรมกร สามารถมีบทบาททางการเมืองเพิ่มขึ้นอย่างสูงซึ่งเป็นธรรมชาติของการต่อสู้ทางการเมือง กล่าวคือ นักการเมืองชั้นสูงฝ่ายขวาเป็นฝ่ายที่มีทรัพย์สินและร่ำรวย ฝ่ายชนชั้นต่ำจึงต้องหันไปยึดมวลชนเป็นฐานในการต่อสู้กับนักการเมืองชั้นสูงฝ่ายขวาที่ร่ำรวย การ

ที่พรรคฝ่ายซ้าย เช่น พรรคกรรมกรของอังกฤษและพรรคสังคมนิยมในประเศยุโรป ตะวันตกหันไปยึดมวลชน จึงถือได้ว่าเป็นจุดกำเนิดของพรรคมวลชน โดยมีสาขาและสมาชิกของพรรคเป็นหลักในการจัดองค์กร Duverger ซึ่งชี้ให้เห็นว่าพรรคการเมืองประเภทนี้เป็นพรรคการเมืองที่มีการพัฒนาสูงสุด มีประสิทธิภาพสูงสุด เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้สูงสุด พรรคกระจายความรับผิดชอบไปยังสมาชิกของพรรคได้อย่างกว้างขวาง และกล่าวได้ว่าเป็นพรรคการเมืองของประชาชนได้อย่างแท้จริง และเป็นพรรคการเมืองที่ทุกประเทศควรยึดเป็นแบบอย่าง (แสวง บุญมี, 2544ก: 11)

ลักษณะที่สำคัญของพรรคมวลชนนั้นจะเน้นการเมืององค์กรที่ใหญ่โตโดยมีส่วนร่วมที่สำคัญอยู่ 2 ส่วนคือ สาขาพรรคและสมาชิกพรรค กล่าวคือ พรรคจะต้องมีสาขาตามพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ และแต่ละสาขาก็จะมีการหาสมาชิกให้ได้เป็นจำนวนมากเพื่อให้พรรคได้มีฐานคะแนนเสียงและรายได้เพียงพอที่จะดำเนินกิจกรรมทั้งในระดับพรรคและสาขาพรรค ซึ่ง Duverger ได้สรุปลักษณะสำคัญของพรรคมวลชนไว้ (แสวง บุญมี, 2544ก: 11)

1. พรรคมวลชนเป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาสูงสุด ทันสมัยที่สุด มีประสิทธิภาพ และมีลักษณะของการเป็นพรรคการเมืองที่สมบูรณที่สุด

2. พรรคมวลชนเป็นพรรคการเมืองที่เกิดนอกรัฐสภา เป็นพรรคที่ชนชั้นล่าง เช่น กรรมกร จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือต่อสู้การกดขี่เอาเปรียบของชนชั้นปกครอง คือนายทุน พรรคมวลชนจึงต้องหันไปพึ่งจำนวนหรือปริมาณของคน โดยแบ่งเบาภาระให้กระจายไปยังคนจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และเป็นพรรคที่จะต้องมีการมีวินัยค่อนข้างเข้มงวด

3. พรรคมวลชนมีองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดองค์กรอยู่ 2 อย่าง คือ

3.1 สาขา (branch) ซึ่งเป็นหน่วยย่อยพื้นฐานของการจัดองค์กรของพรรคมวลชนที่สำคัญที่สุด สาขาของพรรคจะกระจายอยู่ทั่วประเทศเป็นจำนวนมาก แต่ละสาขาคือสถานที่ที่สมาชิกที่เลื่อมใสในพรรคมาลงทะเบียนเป็นทางการ เพื่อร่วมทำงานสนับสนุนพรรค และยอมเสียเงินค่าสมาชิกเพื่อบำรุงพรรค และพร้อมที่จะช่วยเหลือพรรคในด้านต่าง ๆ

3.2 สมาชิก (membership) พรรคมวลชนจะเน้นการมีคนจำนวนมากศาล โดยสมาชิกแต่ละคนยินดีที่จะช่วยเหลือพรรค และเสียสละเงิน (ค่าสมาชิก ค่าบำรุงรายปี) คนละไม่มากแต่เมื่อรวมกันแล้วสามารถมีเงินมากพอเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะในการแข่งขันเลือกตั้ง

ลักษณะของสาขาพรรคมวลชนตามความคิดของ Maurice Duverger (แสงบุญมี, 2544ข: 11) คือ

1. สาขาจะมีจำนวนมากที่สุดเท่าที่พรรคจะขยายให้ครอบคลุมกว้างขวางมากที่สุด แต่สาขาจะพยายามแสวงหาและเพิ่มจำนวนสมาชิกให้มากที่สุด ในการเพิ่มสมาชิคนั้นสาขาจะพิจารณาจากจำนวนมากกว่าคุณภาพ

2. สาขาจะเปิดกว้างให้ประชาชนที่สนใจและเลื่อมใ้ในพรรคเข้าเป็นสมาชิกพรรคได้โดยไม่ยาก สาขาจึงเป็นส่วนขององค์กรพรรคการเมืองที่สำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดการเป็นพรรคมวลชน

3. สาขาเป็นส่วนย่อยขององค์กรพรรคที่มีการติดต่อกับสมาชิกเกิดขึ้นมากที่สุด

4. สาขาของพรรคจะตั้งอยู่อย่างถาวร มีเจ้าหน้าที่ทำงานประจำ ทำงานเต็มเวลา และได้รับค่าตอบแทน เช่น เงินเดือนจากพรรค

5. สาขาของพรรคจะมีกิจกรรมทำงานตลอดทั้งปี แม้จะพ้นฤดูเลือกตั้งไปแล้วก็ไม่อยู่เฉย ๆ จะมีกิจกรรมทั้งที่เป็นการเมืองและไม่เป็นการเมืองทำตลอดทั้งปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมทางการให้การศึกษากองการเมืองแก่สมาชิก

6. แต่ละสาขานอกจากมีเจ้าหน้าที่ทำงานเต็มเวลาแล้ว สมาชิกจะร่วมกันเลือกตั้งผู้นำของท้องถิ่นขึ้นเป็นคณะกรรมการบริหารสาขา

7. คณะกรรมการบริหารสาขา คือ องค์กรท้องถิ่นของสาขาที่จะเป็นผู้นำของสมาชิกในการร่วมมือกันทำงานเพื่อพรรค เช่น คณะกรรมการบริหารสาขาจะเป็นผู้วางแผนรณรงค์การเลือกตั้ง วางยุทธวิธีในการหาเสียงเลือกตั้ง รวมทั้งแผนงานต่าง ๆ ในด้านกิจกรรม เป็นต้น

8. สาขาจะเป็นส่วนขององค์กรที่พรรคการเมืองแบบมวลชนได้ใช้ประโยชน์อย่างมากมาย เป็นองค์กรของพรรคระดับท้องถิ่นซึ่งจะเป็นเสมือนจุดเริ่มต้นที่ผู้นำพรรคการเมือง โดยจะเริ่มไต่เต้าตามระดับของสาขาพรรคไปจนถึงระดับชาติ สาขายังเป็นส่วนขององค์กรที่พรรคมวลชนสามารถใช้สร้างผู้เลือกตั้งที่มีคุณภาพ โดยการให้การศึกษากองการเมืองแก่ทั้งสมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น และที่สาขานี้เองพรรคมวลชนสามารถใช้ในการเผยแพร่นโยบายของพรรค และขยายฐานการสนับสนุนโดยผ่านสมาชิกไปยังประชาชนทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า พรรคมวลชนที่มีมวลชนจำนวนมากเข้าร่วมจะทำให้เกิดการพัฒนาวุฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้น ทั้งในระดับบุคคลและองค์กร ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง และยังเป็นการสร้างให้พรรค

การเมืองเป็นสถาบันที่มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ซึ่งพรรคมวลชนจะมืองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วนคือ 1)สาขาพรรค และ 2)สมาชิกพรรค ซึ่งหมายถึง สาขาพรรคจะต้องเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างสำนักงานใหญ่หรือส่วนกลางของพรรคกับสมาชิกของพรรคในพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งพรรคมวลชนจะต้องสามารถระดมความสนับสนุนในด้านการเลือกตั้งและด้านการเงินจากมวลชนส่วนใหญ่ได้ นอกจากนี้ การบริหารองค์กรของพรรคมวลชนก็จะต้องมีลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยตั้งแต่ระดับสาขาพรรคด้วย กล่าวคือ สมาชิกในสาขาพรรคจะต้องมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำหรือคณะกรรมการสาขา รวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย ดังนั้น พรรคมวลชนจึงเป็นรูปแบบของพรรคการเมืองที่จะสามารถสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง และพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนได้ ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนากการเมืองในระยะยาว

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า แนวความคิดการพัฒนากการเมือง , แนวความคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง และแนวความคิดพรรคมวลชนนั้น มีความสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน กล่าวคือ แนวความคิดการพัฒนากการเมืองถือว่าการมีโครงสร้างทางการเมืองที่ทำหน้าที่เฉพาะตามความชำนาญเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนากการเมือง ซึ่งในที่นี้คือ พรรคการเมืองเพราะเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีหน้าที่เฉพาะแตกต่างจากสมาคมโดยทั่วไป คือ มีเป้าหมายทางการเมืองเป็นสำคัญ และดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาสถาบันทางการเมืองนี้ให้มีความเข้มแข็งและมั่นคง ด้วยการทำให้พรรคการเมืองเป็นพรรคมวลชนที่มีสาขาพรรคไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ให้มากที่สุด ให้สาขาพรรคเป็นตัวเชื่อมระหว่างพรรคกับสมาชิก รวมทั้งการเน้นให้พรรคมีสมาชิกเป็นจำนวนมากเพื่อให้พรรคมีรากฐานที่มั่นคงจากประชาชน และด้วยการที่เป็นพรรคมวลชนนี้เองจะเป็นตัวที่สนับสนุนและเป็นช่องทางให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เป็นการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นกับประชาชน และยังส่งผลให้เกิดการพัฒนากการเมืองได้ เพราะจะพรรคจะต้องนำเสนออุดมการณ์และนโยบายต่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมกับพรรคการเมืองด้วยความสมัครใจโดยยึดอุดมการณ์หรือนโยบายของพรรคเป็นสำคัญ

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมบัญญัติแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.2540 ในประเด็นเรื่อง พรรคการเมือง

รัฐธรรมบัญญัติพ.ศ. 2540 มีจุดเริ่มต้นมาจากเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ในปีพ.ศ. 2535 กล่าวคือ หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้มีกระแสเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมือง โดยให้มีการจัดทำรัฐธรรมบัญญัติใหม่ จนในที่สุดรัฐบาลสมัย นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็น นายกรัฐมนตรีได้มีการแก้ไขรัฐธรรมบัญญัติพ.ศ.2534 ในมาตรา 211 เพื่อเปิดทางให้ สามารถจัดทำรัฐธรรมบัญญัติขึ้นใหม่ทั้งฉบับได้ และที่ประชุมรัฐสภาได้ลงมติเลือกสมาชิก สภาร่างรัฐธรรมบัญญัติจำนวน 99 คน เพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมบัญญัติเสนอต่อรัฐสภาโดยคำนึงถึง เจตนารมณ์ของประชาชน เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิรูปการเมือง ดังนั้น รัฐธรรมบัญญัติพ.ศ.2540 จึงมีความคิดในการพัฒนาพรรคการเมืองของไทยในรูปแบบใหม่ที่ แตกต่างจากอดีต

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมบัญญัติเกี่ยวกับพรรคการเมืองจะเห็นได้ชัดเจนในบทเฉพาะ กาลของรัฐธรรมบัญญัติ มาตรา 328 ที่บัญญัติถึงสาระสำคัญของกฎหมายพรรคการเมืองว่า จะต้องมิเรื่องใดบัญญัติไว้บ้าง เพราะเมื่อมีการร่างกฎหมายพรรคการเมืองจะได้ทราบ เจตนารมณ์ที่ผู้ร่างรัฐธรรมบัญญัติต้องการที่จะให้เกิดขึ้นกับพรรคการเมืองของไทย

การศึกษาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมบัญญัติในประเด็นพรรคการเมืองนี้จะศึกษาจาก เอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมบัญญัติ และรายงานการ ประชุมสภาร่างรัฐธรรมบัญญัติ เพื่อดูว่ารัฐธรรมบัญญัติมีเจตนารมณ์ที่จะให้พรรคการเมืองไทย ยุคหลังปฏิรูปการเมืองเป็นไปในทิศทางใด และมีลักษณะอย่างไร โดยได้แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

- 1.ความสำคัญของการมีพรรคการเมืองและบทบาทของพรรคการเมืองในการ พัฒนาการเมือง
- 2.การให้พรรคการเมืองดำเนินบทบาททางการเมืองด้านอื่นนอกเหนือจากการ เลือกรัฐ
- 3.การให้พรรคการเมืองส่งเสริมและพัฒนาร่วมกันมีส่วนร่วมทางการเมือง และ วัฒนธรรมประชาธิปไตยของประชาชน
- 4.การให้พรรคการเมืองมีที่มาและฐานสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง

5.การให้พรรคการเมืองดำรงอยู่และดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้โดยไม่ต้องพึ่ง
นายทุน

**1.ความสำคัญของการมีพรรคการเมืองและบทบาทของพรรคการเมืองใน
การพัฒนาการเมือง** แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ

1.1ความสำคัญของสถาบันพรรคการเมือง

รัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 นี้ให้ความสำคัญกับสถาบันพรรคการเมืองเป็นอย่างมาก ในฐานะที่เป็นสถาบันสำคัญอย่างหนึ่งในระบอบประชาธิปไตยโดยการกำหนดให้มีพรรคการเมือง , การบังคับให้ส.ส.สังกัดพรรค , การใช้ระเบียบวินัยพรรค ดังเห็นได้จากการบังคับให้ผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งหรือส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง (มาตรา 107 (4) และ มาตรา 118 (4)) หากลาออกจากพรรคหรือที่ประชุมร่วมของพรรคมีมติให้ออกก็จะสิ้นสุดสมาชิกภาพ (มาตรา 118 (8)) หรือในกรณีพรรคการเมืองที่ตนสังกัดถูกยุบพรรคก็ต้องเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นภายใน 60 วัน มิฉะนั้นถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพ (มาตรา 118 (9)) การที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้พรรคการเมืองมีสถานภาพต่างจากองค์กรอื่น ๆ เช่น สมาคมหรือมูลนิธิ นั้น เพราะต้องการให้พรรคการเมืองได้มีส่วนส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงของรัฐบาลด้วยระบบวินัยพรรค จึงมีการบังคับให้ส.ส.ทุกคนต้องสังกัดพรรคการเมือง

ประเด็นการให้ความสำคัญกับพรรคการเมืองนี้ได้มีการอภิปรายกันในชั้นกรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญและในสภาร่างรัฐธรรมนูญถึงความสำคัญของการเมืองว่า จำเป็นต้องมีพรรคการเมืองหรือไม่ , ถ้ามีควรให้ความสำคัญมากเพียงใด และจำเป็นต้องบังคับให้ผู้สมัครส.ส.และส.ส.ต้องสังกัดพรรคการเมืองหรือไม่ โดยมีผู้อภิปรายว่าการบังคับให้ต้องสังกัดพรรคการเมืองนั้นเป็นการปิดกั้นเสรีภาพของประชาชนในการเข้ามาทำหน้าที่การเมือง และเป็นการนำกฎเหล็กของพรรคการเมืองมาใช้ ควรให้พรรคการเมืองมีฐานะเหมือนสมาคมเท่านั้น รวมทั้งพรรคการเมืองไทยไม่ได้มีความแตกต่างกันในด้านอุดมการณ์ และในการเลือกตั้งประชาชนจะดูที่ตัวบุคคลมากกว่าพรรคการเมือง

ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า การมีพรรคการเมืองนั้นสำคัญต่อระบอบประชาธิปไตย เพราะจะทำให้การเมืองในสภามีความมั่นคงมากขึ้นด้วยระบบวินัยพรรค

เนื่องจากในอดีตที่ไม่บังคับให้ส.ส.สังกัดพรรคการเมืองทำให้รัฐบาลไม่มีเสถียรภาพ ดังนั้น การมีพรรคการเมืองและระบบวินัยพรรคจึงมีความจำเป็น โดยมีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมให้พรรคการเมืองเป็นปีกแผ่นและมีความเข้มแข็งในพรรค นอกจากนี้ การมีพรรคการเมืองยังทำให้การตรวจสอบการรับจ่ายเงินกระทำได้ง่ายขึ้น ทั้งเงินบริจาคและเงินสนับสนุนจากรัฐ

1.2 การให้พรรคการเมืองเป็นที่รวมและสร้างเจตนารมณ์ของประชาชน

รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมให้พรรคการเมือง มีความมั่นคง มีอุดมการณ์ และมีเจตนารมณ์ทางการเมืองระดับชาติที่ชัดเจน เพื่อจะทำให้เกิดการพัฒนาการเมืองอย่างมีทิศทาง ดังที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 47 ได้ให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน และเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น

สิ่งที่น่าสังเกตของมาตรานี้ คือ มีการเพิ่มคำว่า “เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น” สิ่งนี้เป็นการเน้นถึงการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมืองนั้นต้องมีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายในการจัดตั้งและจะต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ของพรรค เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการที่กำหนดไว้ในตอนจัดตั้งพรรค

ในประเด็นเจตนารมณ์นี้มีการอภิปรายกันว่า ควรเป็นเจตนารมณ์ใหม่หรือเป็นแนวนโยบายใหม่หรือไม่ และจำเป็นหรือไม่ที่ต้องเป็นเจตนารมณ์ระดับชาติ ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า หากนโยบายหลัก ๆ นั้นเหมือนพรรคที่มีอยู่แต่เดิมแล้ว ก็ไม่ควรจะให้ตั้งพรรคใหม่ และจำเป็นต้องมีเจตนารมณ์ในระดับชาติเพื่อจะได้เข้ามาบริหารประเทศ ซึ่งจะต่างจากกลุ่มเคลื่อนไหว หรือกลุ่มอิทธิพล ทั้งนี้ สมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญทุกท่านเห็นด้วยว่า การจัดตั้งพรรคการเมืองจำเป็นต้องมีเจตนารมณ์ที่ชัดเจน

1.3 การให้พรรคการเมืองมีโครงสร้างและการบริหารงานแบบประชาธิปไตย

รัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 นี้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเมืองไทย คือ การพัฒนาสถาบันพรรคการเมืองในเรื่องโครงสร้างและการบริหารงาน ดังเห็นได้จาก มาตรา 47 วรรค 2 ที่บัญญัติว่า “การจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ และข้อบังคับของพรรคการเมืองต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” กล่าวคือ การสร้างและพัฒนาโครงสร้างของพรรคการเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น เช่น การเพิ่มบทบาทของสมาชิกพรรค และสาขาพรรคในการคัดเลือกผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง กล่าวคือ เมื่อมีการบังคับให้ผู้สมัครส.ส. หรือส.ส.ต้องสังกัดพรรคแล้ว ก็ควรให้โครงสร้างและการบริหารของพรรคเป็นประชาธิปไตย ให้สมาชิกและสาขาพรรคมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ เช่น การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง , มติพรรค , นโยบายที่สำคัญของพรรค สมาชิกหรือส.ส.ของพรรคย่อมมีสิทธิแสดงความคิดเห็นได้ และอำนาจการตัดสินใจจะต้องไม่อยู่ที่หัวหน้าพรรคหรือเลขาธิการพรรคเท่านั้น

หากพรรคการเมืองมีโครงสร้างและการบริหารที่ให้อำนาจแก่คณะกรรมการบริหารพรรคมากเกินไปจะเป็นการครอบงำพรรคโดยคนเพียงกลุ่มเดียว เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา 118(8) บัญญัติว่า หากที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและส.ส.ที่สังกัดพรรคนั้นมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคก็จะทำให้ส.ส.ผู้นั้นสิ้นสุดสมาชิกภาพไป แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะเปิดโอกาสให้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ก็ตาม แต่ก็ทำให้ส.ส.มีปัญหาในการตัดสินใจหรือปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้น หากอำนาจการบริหารและตัดสินใจตกอยู่กับคนเพียงกลุ่มเดียว ก็จะทำให้สมาชิกและส.ส.ขาดการมีส่วนร่วมในพรรค และไม่สามารถตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมได้ เพราะการที่รัฐธรรมนูญบังคับให้คนที่ต้องการเข้าสู่การเมืองต้องสังกัดพรรคการเมืองแล้ว หากอำนาจบริหารและตัดสินใจยังอยู่ที่คนเพียงกลุ่มเดียวย่อมเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตยทางอ้อม

ในการอภิปรายนั้น สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญเห็นพ้องกันว่า พรรคการเมืองยังไม่มีความเป็นประชาธิปไตย อำนาจการตัดสินใจยังอยู่ที่หัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรค ดังนั้น จึงต้องส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีโครงสร้างและการบริหารงานที่เป็นประชาธิปไตย เพราะการกำหนดให้ส.ส.ต้องสังกัดพรรคเพื่อความเข้มแข็งของพรรคแล้ว หากพรรคการเมืองไม่เป็นประชาธิปไตยก็เท่ากับว่าเป็นการทำลายประชาธิปไตย

2. การให้พรรคการเมืองดำเนินบทบาททางการเมืองด้านอื่น นอกเหนือจากการเลือกตั้ง

จากแนวความคิดดั้งเดิมของพรรคการเมืองที่เห็นว่า การตั้งพรรคการเมืองขึ้นมา นั้นมีไว้เพื่อส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น ทำให้รัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 นี้มีเจตนารมณ์ที่จะ ส่งเสริมให้พรรคการเมืองแต่ละพรรคดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตลอดเวลา มิใช่มี กิจกรรมเฉพาะช่วงเลือกตั้งเท่านั้น เพื่อเป็นการสร้างชื่อเสียงและความนิยมให้เป็นที่รู้จัก ในหมู่ประชาชน เพื่อเป็นการระดมความสนับสนุนจากประชาชนในระยะยาว โดยให้แต่ละพรรคต้องมีการจัดทำแผนการดำเนินงานกิจการในแต่ละปี และให้มีการจัดทำรายงาน การดำเนินกิจการของพรรคด้วย (มาตรา 328 (3)) นอกจากนี้ การให้พรรคการเมือง ดำเนินบทบาททางการเมืองด้านอื่นนั้นยังเห็นได้จากบทบัญญัติที่ว่า การเลิกพรรค การเมืองมิให้นำเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งผู้สมัครส.ส. หรือไม่มีส.ส. มาเป็นเหตุให้ต้องเลิก หรือยุบพรรคการเมือง (มาตรา 328 (2))

สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าบทบาทของพรรคการเมืองไม่ได้มีเฉพาะการเลือกตั้งเท่านั้น พรรคการเมืองควรมีบทบาทด้านอื่นด้วยเพื่อเป็นการพัฒนาการเมือง เช่น การจัดหา สมาชิกเพิ่มเติม , การจัดตั้งสาขาพรรค , การเผยแพร่นโยบายพรรค , การสัมมนาให้ ความรู้ทางการเมืองการปกครอง หรือการจัดอภิปรายปัญหาของชาติเพื่อรับฟังความ คิดเห็นของประชาชนในประเด็นปัญหาต่าง ๆ เสนอแนะและหาแนวทางแก้ไข ดังนั้น ใน การอภิปรายจึงมีการสรุปว่าพรรคการเมืองมี 2 ประเภท คือ พรรคการเมืองที่จัดตั้งแล้วมี เจตนารมณ์ทางการเมืองและส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง กับพรรคการเมืองที่จัดตั้งแล้วมี เจตนารมณ์ทางการเมืองแต่ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ในการอภิปรายนั้น สมาชิกสภาว่ารัฐธรรมนูญเห็นพ้องกันว่า เมื่อให้พรรค การเมืองจัดตั้งง่ายและไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ได้ แต่จำเป็นต้องดำเนินกิจกรรมทาง การเมือง เช่น การเผยแพร่อุดมการณ์ การให้ความรู้ทางการเมือง

3. การให้พรรคการเมืองส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง วัฒนธรรมประชาธิปไตยของประชาชน

รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่จะพัฒนาให้ประชาชนสามารถเข้ามามีบทบาทและมี
ส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น โดยกำหนดให้การจัดตั้งพรรคการเมืองกระทำได้ง่ายขึ้น
ด้วยการรวมตัวกันรวมตัวกันเพียง 15 คนเท่านั้น (มาตรา 328 (1)) ประเด็นที่มีการตั้ง
ข้อสังเกตและเป็นห่วงกันในชั้นกรรมาธิการ คือ หากไม่มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าพรรค
การเมืองนั้นจะจัดตั้งให้ง่ายได้อย่างไร อาจทำให้มีการบิดเบือนเจตนารมณ์ของ
รัฐธรรมนูญได้ด้วยการสร้างข้อกำหนดต่าง ๆ มากมาย เช่น จำนวนสมาชิกเมื่อก่อตั้ง,
พรรคการเมืองที่ไม่ส่งผู้สมัครส.ส. หรือไม่มีส.ส. ต้องยุบพรรค ซึ่งจะทำได้เหมือน
รัฐธรรมนูญฉบับเก่าจึงอยากให้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญให้ละเอียด เพื่อป้องกันปัญหาที่
จะเกิดขึ้นเหมือนในอดีต จึงทำให้ต้องมีการนำไปบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา 328
ดังนั้น การให้พรรคการเมืองจัดตั้งได้ง่ายกว่าในอดีต มีโครงสร้างและการบริหารงานของ
พรรคที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้นย่อมเป็นการส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชนสามารถ
เรียนรู้ เข้าใจ และพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยได้

การให้การจัดตั้งพรรคการเมืองกระทำได้ง่ายนี้ ยังทำให้ประชาชนมีโอกาสที่จะ
เลือกพรรคที่จะสังกัดได้มากขึ้น รวมถึงการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ด้วยตนเอง สิ่งนี้
นอกจากจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวางแล้ว ยังจะเป็นการ
พัฒนาวัฒนธรรมความคิดแบบประชาธิปไตยให้กับประชาชนด้วย เมื่อต้องมาทำงาน
ร่วมกันทั้งในระดับพรรคและสาขาพรรค นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังมีเจตนารมณ์ในการ
สนับสนุนการจัดตั้ง และพัฒนาสาขาพรรคอีกด้วย ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ประชาชนใน
ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น อีกประเด็นหนึ่งที่มีการอภิปรายกัน คือ
ประเด็นที่จะเพิ่มบทบาทของสาขาพรรคให้มากขึ้น และให้มีบทบาทจริง ๆ ในพรรค เช่น
การให้สาขาพรรคมีบทบาทในการคัดเลือกผู้สมัครส.ส. ในเขตของตนได้เอง มิใช่ให้
คณะกรรมการกลางของพรรคเป็นผู้กำหนด อย่างไรก็ตาม ประเด็นดังกล่าวนี้ก็มิได้มีการ
กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

ในประเด็นนี้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหลายท่านแสดงความเป็นห่วงว่า การ
ให้พรรคการเมืองจัดตั้งได้โดยง่ายนั้นควรจะมีการกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ไว้ในรัฐธรรมนูญ
เลยหรือไม่ และมีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหลายท่านอยากให้มีการกำหนดจำนวน

บุคคลที่ชัดเจนในการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ในรัฐธรรมนูญ ในขณะที่สมาชิกสภาว่าง รัฐธรรมนูญบางท่านเห็นว่า การกำหนดจำนวนวันน้อยเกินไป ก็อาจเป็นผลเสียต่อความเข้มแข็งของพรรคการเมืองได้เหมือนกัน ซึ่งในท้ายที่สุด เมื่อมีการพิจารณาในสภาว่าง รัฐธรรมนูญ ที่ประชุมเห็นว่าการจัดตั้งพรรคการเมืองโดยการรวมตัวกันของบุคคลจำนวน 15 คนนั้นมีความเหมาะสมแล้ว ส่วนด้านการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในพรรค นั้น สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญให้ความเห็นว่า ผู้ที่จะลงสมัครเป็นส.ส.ในนามของพรรค นั้นควรผ่านการเสนอชื่อมาจากสาขาพรรคเพื่อให้สมาชิกในสาขาพรรคได้มีส่วนร่วม

4. การให้พรรคการเมืองมีที่มาและฐานสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง

รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่จะให้พรรคการเมืองมีฐานสนับสนุนจากประชาชน ด้วยการสนับสนุนให้พรรคการเมืองจัดตั้งสาขาพรรค (มาตรา 328 (4)) และให้สมาชิกที่สาขาพรรคได้มีส่วนร่วมในพรรค เช่น ในการคัดเลือกและส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง การที่พรรคการเมืองมีสาขาพรรคในต่างจังหวัดย่อมทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้ใกล้ชิด และรับทราบถึงนโยบายต่าง ๆ ของพรรคได้ง่ายขึ้น เมื่อประชาชนตัดสินใจที่จะเข้าเป็นสมาชิกพรรคโดยยอมทำให้พรรคนั้นมีฐานสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่แข็งแกร่งมากขึ้น และหากสมาชิกที่สาขาพรรคได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของพรรคย่อมทำให้เกิดความผูกพันและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมืองที่ตนสังกัดมากขึ้น และยังได้พัฒนาความรู้สึกรักคิดแบบประชาธิปไตยอีกทางหนึ่งด้วย

ในประเด็นนี้ สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญเห็นไปในทางเดียวกันว่า พรรคการเมืองควรมีรากฐานการสนับสนุนจากประชาชนในลักษณะของพรรคมวลชน เพราะจะช่วยแก้ไขปัญหาการย้ายพรรคและคณาธิปไตยในพรรคได้ด้วย เมื่อพรรคการเมืองได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนในสาขาพรรคได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ตั้งแต่กิจกรรมการให้ความรู้ทางการเมือง จนถึงกิจกรรมการเลือกตั้ง

5. การให้พรรคการเมืองดำรงอยู่และดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้โดยไม่ต้องพึ่งนายทุน

รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่จะให้พรรคการเมืองสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องมีนายทุนพรรคด้วยการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมือง

และการควบคุมการรับบริจาคของพรรคการเมือง (มาตรา 328 (5)) และพรรคการเมืองต้องเปิดเผยที่มาของรายได้และการใช้จ่าย (มาตรา 328 (6)) รวมถึงการตรวจสอบโดยการให้จัดทำบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งตรวจสอบและประกาศให้สาธารณชนทราบ (มาตรา 328 (7))

ประเด็นการสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐนั้นมีการตั้งข้อสังเกตว่า หากมีการตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาเพื่อรับเงินสนับสนุนจากรัฐโดยไม่ดำเนินกิจกรรมใด ๆ จะทำอย่างไร ในประเด็นนี้จึงมีการเห็นควรรู้ให้ต้องมีการกำหนดเงื่อนไขของพรรคการเมืองที่จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐ นอกจากนี้ เมื่อมีการตรวจสอบบัญชีของพรรคการเมืองแล้วก็จะต้องประกาศให้สาธารณชนทราบอีกด้วย ดังนั้น การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองโดยรัฐและการตรวจสอบรายได้และค่าใช้จ่ายของพรรคการเมือง น่าจะช่วยลดปัญหาการครอบงำพรรคโดยนายทุนได้ ซึ่งจะส่งผลให้อำนาจการบริหารและตัดสินใจไม่ตกอยู่ที่คนใดคนหนึ่ง สมาชิกพรรคจะได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมกับพรรคมากขึ้น

ในประเด็นนี้ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญทุกท่านเห็นด้วยว่า ควรรู้ให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนให้พรรคการเมือง แต่ในขณะเดียวกันบางท่านก็ยังแสดงความเป็นห่วงว่า พรรคการเมืองจะจัดตั้งขึ้นมาหรือจัดกิจกรรมเพื่อหลอกเอาเงินสนับสนุนจากรัฐ นอกจากนี้ ยังมีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญบางท่านต้องการให้การจัดทำรายงาน บัญชีของพรรคการเมืองมีความโปร่งใส และมีการเปิดเผยสู่สาธารณชนมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป รัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 มีเจตนารมณ์ที่สำคัญ คือ การให้ความสำคัญกับสถาบันพรรคการเมือง , การให้พรรคการเมืองจัดตั้งได้โดยง่าย , จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ก็ได้ , จะมีส.ส.หรือไม่ก็ได้แต่ต้องมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง , ส่วนผู้ที่จะลงสมัครส.ส.หรือเป็นส.ส.นั้นต้องสังกัดพรรคการเมือง รวมทั้งต้องการให้พรรคการเมืองปรับปรุงให้โครงสร้างและการบริหารงานเป็นแบบประชาธิปไตยมากขึ้น ด้วยการสนับสนุนให้เพิ่มบทบาทของสมาชิกพรรคและสาขาพรรค เพื่อให้พรรคการเมืองมีฐานสนับสนุนที่มาจากประชาชนอย่างแท้จริงในระดับรากหญ้า และการให้พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ นอกจากการเลือกตั้ง รวมทั้งการให้รัฐสนับสนุนด้านการเงินเพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถตั้งพรรคการเมืองได้ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งนายทุนหรือคนที่ร่ำรวยเท่านั้น

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541

เมื่อรัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2540 ทำให้รัฐสภาต้องดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองภายใน 240 วัน พร้อมกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 323 ของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีกฎหมายพรรคการเมืองเพื่อใช้ในการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา 328 ได้บัญญัติถึงสาระสำคัญของกฎหมายพรรคการเมืองไว้ 7 ประการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการร่างกฎหมายพรรคการเมืองของรัฐสภา โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่น การจัดตั้งพรรคการเมืองกระทำได้โดยบุคคลตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป , ห้ามนำเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่มี ส.ส.เป็นเหตุยุบพรรค , การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาสาขาพรรค , การตรวจสอบและการสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐ

การศึกษาเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 นี้จะเน้นการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องเนื่องจากที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้เป็นสาระสำคัญตามมาตรา 328 และประเด็นที่เกี่ยวกับเสรีภาพของบุคคลในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา 47 ของรัฐธรรมนูญ โดยศึกษาจากเอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมการวิสามัญฯ , รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร และรายงานการประชุมวุฒิสภา เพื่อดูว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายพรรคการเมืองนี้เป็นอย่างไร โดยได้แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

- 1.ความสำคัญและบทบาทของพรรคการเมือง
- 2.การสนับสนุนให้พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้านอื่น ๆ
- 3.การพยายามสนับสนุนพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็ง
- 4.การสนับสนุนให้พรรคการเมืองขยายฐานสู่ประชาชน
- 5.การให้พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้โดยอาศัยเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองและเงินบริจาค

1. ความสำคัญและบทบาทของพรรคการเมือง แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ

1.1 ความหมายของพรรคการเมือง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 นี้ ในช่วงที่มีการร่างนั้นมีความพยายามที่จะนิยามความหมายของพรรคการเมืองไว้ในกฎหมายด้วย เนื่องจากเห็นว่ายังไม่เคยมีมาก่อน ความพยายามดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะกำหนดให้ชัดเจนว่าพรรคการเมืองคืออะไร มีลักษณะและองค์ประกอบอย่างไร และควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร แม้ว่าความพยายามดังกล่าวจะไม่ประสบความสำเร็จก็ตาม แต่ก็แสดงถึงความใส่ใจต่อสถาบันพรรคการเมืองที่มากกว่าในอดีต

ส่วนสาเหตุที่ไม่ได้มีการกำหนดนิยามของพรรคการเมืองไว้ นั้น เพราะเป็นปัญหาทั้งทางวิชาการและทางกฎหมายที่ยังไม่มีข้อสรุปในวงกรรัฐศาสตร์ว่า พรรคการเมืองคืออะไร ต้องมีลักษณะบทบาทหน้าที่อย่างไร เพราะตีความกันได้หลายแบบ รวมทั้งหากกำหนดนิยามชัดเจนในกฎหมายจะทำให้กฎหมายขาดความยืดหยุ่น และเมื่อต้องการแก้ไขก็จะยุ่งยาก รวมทั้งหากกำหนดความหมายไว้แล้ว จะต้องคอยตรวจสอบดูว่าจะสอดคล้องกับมาตราอื่น ๆ ทุกมาตราหรือไม่ จึงทำให้กฎหมายพรรคการเมืองฉบับนี้ กำหนดความหมายของพรรคการเมืองว่า “พรรคการเมือง หมายความว่า พรรคการเมือง ที่คณะบุคคลรวมกันจัดตั้งโดยได้รับการจัดตั้งการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

1.2 การให้พรรคการเมืองมีโครงสร้างเป็นประชาธิปไตย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 มีเจตนาที่จะให้โครงสร้างและการบริหารงานของพรรคการเมืองมีความเป็นประชาธิปไตย โดยได้กล่าวถึง องค์ประชุมของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองว่าจะต้องประกอบด้วยใครบ้างไว้ในมาตรา 26 กล่าวคือ ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้แทนของสาขาพรรคการเมือง และสมาชิก เหตุที่ต้องกำหนดเช่นนี้เพื่อป้องกันไม่ให้พรรคการเมืองให้ความสำคัญเฉพาะแก่กรรมการบริหารพรรคหรือส.ส.เท่านั้น โดยที่ละเลยความสำคัญและบทบาทของผู้แทนสาขาพรรคและสมาชิกพรรค ดังที่มีผู้อภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรว่าควรให้ความสำคัญแก่ส.ส.มากที่สุด ควรกำหนดให้ส.ส.เป็นองค์ประชุมของการประชุมใหญ่ด้วย โดยละเลยความสำคัญของผู้แทนสาขาพรรคไป

ในขณะที่อีกฝ่ายเห็นว่า การกำหนดให้ส.ส.เป็นองค์ประชุมของที่ประชุมใหญ่จะก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติต่อพรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส. เพราะตามรัฐธรรมนูญนั้น พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส.สามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ถูกยุบพรรค หากกำหนดว่าส.ส.เป็นองค์ประชุมด้วยจะทำให้พรรคการเมืองเหล่านี้ไม่สามารถจัดประชุมใหญ่ได้ และว่าส.ส.ย่อมเป็นสมาชิกของพรรคอยู่แล้วตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การใช้คำว่าสมาชิกก็น่าจะครอบคลุมและแก้ปัญหาให้แก่พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส.ได้ รวมทั้งมีการเสนอให้ใช้คำว่า “ผู้แทนสาขาพรรค” แทนคำว่า “ผู้แทนสาขาพรรคทุกสาขา” เพราะหากกำหนดให้ผู้แทนสาขาพรรคทุกสาขาเป็นองค์ประชุม จะก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับสถานที่การจัดประชุมใหญ่ ถ้าพรรคนั้นมีสาขาพรรคเป็นจำนวนมาก ซึ่งในประเด็นนี้ทางคณะกรรมการได้เห็นชอบด้วย

นอกจากนี้ กฎหมายพรรคการเมืองยังกำหนดการดำเนินกิจกรรมที่สำคัญภายในพรรคที่ต้องได้รับการพิจารณาและเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของพรรคก่อนจึงจะกระทำได้ (มาตรา 25) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง , การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคการเมือง และการเลือกตั้งหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขาธิการพรรคการเมือง รองเลขาธิการพรรคการเมือง เหนรัญญิกพรรคการเมือง โฆษกพรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่น สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า กฎหมายพรรคการเมืองต้องการให้ทั้งสมาชิกและผู้แทนของสาขาพรรค เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกิจกรรมที่สำคัญ ๆ ของพรรค

1.3 การให้พรรคการเมืองจัดตั้งง่ายและดำเนินกิจการตามเจตนารมณ์

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 ได้สนับสนุนเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรา 47 ในการที่จะส่งเสริมพรรคการเมืองให้สร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น กล่าวคือ นอกจากจะให้พรรคการเมืองจัดตั้งได้ง่ายด้วยบุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีเพียง 15 คนแล้ว เมื่อจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาแล้วยังต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และต้องพยายามดำเนินกิจกรรมของพรรคเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้เมื่อตอนจัดตั้งพรรคเพื่อไม่ให้จัดตั้งพรรคขึ้นมาแล้วไม่ดำเนินกิจกรรมใด ๆ เลย การให้ความสำคัญกับการสร้างเจตนารมณ์ของประชาชนและต้องดำเนินการตามเจตนารมณ์นั้น เห็นได้จากการแถลงต่อที่ประชุมวุฒิสภาของประธานคณะกรรมการวิสามัญ ที่ได้มีการเพิ่มเติม

ข้อความขึ้นมาเพื่อให้การตั้งพรรคการเมืองมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และสอดคล้องกับ มาตรา 47 ของรัฐธรรมนูญด้วยการนำข้อความ “โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” มาต่อท้ายมาตรา 8 ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.... ที่ผ่านสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว สิ่งนี้จึงแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อการสร้างเจตนารมณ์และการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง

2. การสนับสนุนให้พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้านอื่น ๆ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 มีเจตนารมณ์ที่จะให้พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการเลือกตั้ง สิ่งนี้มาจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ให้พรรคการเมืองดำรงอยู่ได้ แม้ไม่ส่งผู้สมัครส.ส. หรือไม่มีส.ส.ก็ตาม เพื่อดำเนินกิจกรรมด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นบทบาทที่พรรคการเมืองควรกระทำ เนื่องจากในอดีตนั้นพรรคการเมืองส่วนใหญ่ตั้งขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการเลือกตั้งเท่านั้น ไม่มีการดำเนินกิจกรรมด้านอื่น เช่น หาสมาชิกเพิ่มเติม หรือขยายสาขาพรรคเลย

อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่าสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่พรรคการเมืองไม่สามารถดำเนินบทบาทด้านอื่นได้นั้น เพราะกฎหมายพรรคการเมืองฉบับที่ผ่านมาจะยุบพรรคที่ไม่ส่งผู้สมัครส.ส. หรือไม่มีส.ส. ทำให้พรรคการเมืองมีอายุสั้น นอกจากนี้ พรรคการเมืองที่ดำรงอยู่ได้ก็ไม่สนใจจะดำเนินบทบาทด้านอื่น พยายามแข่งขันในการเลือกตั้ง หากจะเสี่ยงเพื่อให้พรรคของตนได้ส.ส. เพื่อจัดตั้งหรือเข้าร่วมรัฐบาล แม้พรรคประชาธิปไตยซึ่งเป็นพรรคที่เก่าแก่ที่สุดก็ยังดำเนินบทบาทด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการเลือกตั้งได้ไม่มากเท่าใด ดังที่งานวิจัยของ ชัยวัฒน์ วีรานนท์ (2535) เรื่อง “บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีพรรคประชาธิปไตย” ซึ่งพบว่า “บทบาทของสาขาพรรคมีส่วนในการเสริมสร้างฐานอำนาจของพรรค มุ่งเน้นบทบาทในการรณรงค์หาเสียงให้กับผู้สมัครและจัดหาสมาชิก ส่วนบทบาทในด้านการให้การศึกษามหาวิทยาลัย การเผยแพร่นโยบายและกิจกรรมของพรรคยังไม่ได้มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง ส่วนด้านการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งยังไม่กระจายสู่สาขาพรรค” ดังนั้น บทบาทของพรรคการเมืองในการดำเนินกิจกรรมด้านอื่น ๆ เช่น การส่งเสริมความรู้แก่ประชาชน , การสร้างอุดมการณ์ทางการเมือง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่พรรคการเมืองควรจะได้ดำเนินการเพื่อให้ทรง

ตาม เจตนารมณ์ของกฎหมายพรรคการเมือง ดังเห็นได้จากมาตรา 11 (13) ที่กำหนดให้ การให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป เป็นสิ่งที่ต้องกำหนดไว้ใน ข้อบังคับพรรคการเมือง

โดยการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรมีส.ส.บางท่านเห็นว่า ควรกำหนดว่าพรรค การเมืองควรจัดตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยปีละกี่สาขาด้วย ในขณะที่ส.ส.บางท่านแย้งว่า ควรปล่อยให้เป็นไปตามความเหมาะสมและเหตุการณ์ ไม่ควรไปบังคับว่าต้องจัดตั้งปีละ เท่าใด ส่วนในวุฒิสภานั้นมีการอภิปรายถึงบทบาทในการพัฒนาการเมืองด้านอื่น ๆ ของ พรรคการเมืองด้วย เช่น การให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป

3.การพยายามสนับสนุนพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็ง

ในช่วงที่มีการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 นี้ได้มีประเด็นหนึ่งที่มีการอภิปรายอย่างกว้างขวางตลอดกระบวนการ พิจารณา ตั้งแต่ขั้นกรรมาธิการสภาผู้แทนราษฎรจนถึงขั้นวุฒิสภา คือ ประเด็นที่ กำหนดให้ “พรรคการเมืองที่ประสงค์จะส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นพรรคการเมืองที่มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่าง น้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคไม่น้อยกว่าภาคละห้าจังหวัดตาม บัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมือง อย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา” (มาตรา 24 ตรี ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยพรรคการเมือง พ.ศ....ของคณะกรรมาธิการสภาผู้แทนราษฎร)

ประเด็นดังกล่าวเป็นที่ถกเถียงกันอย่างมากว่าขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ในเรื่อง การให้พรรคการเมืองจัดตั้งง่าย (มาตรา 328 (1)) , การให้พรรคการเมืองสร้าง เจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน (มาตรา 47) , การสมัครรับเลือกตั้งของผู้มีสิทธิรับ เลือกตั้ง (มาตรา 107) และการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งรัฐธรรมนูญ ไม่ได้กำหนดว่าพรรคการเมืองต้องมีสมาชิกเท่าใด (มาตรา 99) นอกจากนี้ ยังเห็นว่าเป็น การขัดต่อเสรีภาพในการลงสมัครรับเลือกตั้ง เพราะรัฐธรรมนูญบังคับให้ผู้สมัครต้อง สังกัดพรรคการเมืองแล้ว (มาตรา 107 (4)) แต่ถ้าผู้สมัครมีคุณสมบัติครบตาม มาตรา 107 และไม่มีข้อห้ามตาม มาตรา 109 ของรัฐธรรมนูญก็ยังไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้ง ได้ เพราะพรรคที่ตนสังกัดมีสมาชิกและสาขาพรรคไม่ครบตามกฎหมายพรรคการเมือง

กำหนด จึงเห็นว่ามาตรานี้เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญและหลักเสรีภาพของประชาชน รวมทั้งยังเป็นการกำหนดให้พรรคการเมืองมี 2 ประเภท คือ พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ กับพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ได้

ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า เพื่อให้ระบบพรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง สมาชิกเพียง 15 คนน้อยเกินไปที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง, สิทธิของผู้สมัครมีแล้วแต่สิทธิของพรรคการเมืองในการส่งผู้สมัครนั้นยังไม่สมบูรณ์ เพราะพรรคการเมืองยังไม่มีองค์ประกอบครบตามเงื่อนไขของมาตรานี้, มาตรานี้ไม่น่าขัดกับรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญให้จัดตั้งพรรคได้โดยง่าย ส่วนการดำเนินการของพรรคการเมืองในลักษณะใด กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญน่าจะกำหนดได้, เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการพัฒนาการเมืองปฏิรูปการเมืองและระบบพรรค รัฐบาลที่ผ่านมามีปัญหาเสถียรภาพจึงจำเป็นต้องมีมาตรานี้ เพื่อเสริมให้พรรคการเมืองเข้มแข็งและเติบโตได้เพราะการหาสมาชิก 5,000 คน ไม่น่าจะมากสำหรับพรรคที่ต้องการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ซึ่งในท้ายที่สุดแล้ว มาตราดังกล่าวนี้ได้ถูกตัดออกในชั้นการพิจารณาของวุฒิสภา การอภิปรายในมาตรานี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะให้พรรคการเมืองที่ต้องการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นพรรคที่มีฐานสนับสนุนจากประชาชนบ้างแล้ว เพื่อให้พรรคที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ในช่วงที่มีการเลือกตั้ง แต่ยังไม่ีสมาชิกมากเท่าใดนักส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ และเพื่อให้พรรคการเมืองต้องมีความเข้มแข็งแล้วในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม มาตรานี้ก็ถูกมองว่าขัดรัฐธรรมนูญและขัดต่อหลักเสรีภาพมากกว่า

โดยการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรมีส.ส.บางท่านเห็นว่า การกำหนดให้มีสมาชิก 5,000 คนก่อนส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้นั้นเป็นเพราะ ต้องการให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีผู้แย้งว่า การกำหนดเช่นนั้นจะเป็นการตัดสิทธิที่ควรมีตามรัฐธรรมนูญ ส่วนการประชุมในคณะกรรมการวุฒิสภานั้น คณะกรรมการส่วนใหญ่เห็นว่าควรคงมาตรานี้ไว้ ส่วนในวุฒิสภานั้น ฝ่ายที่เห็นว่าการกำหนดให้ต้องมีสมาชิก 5,000 คนจึงจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ไม่เป็นการขัดรัฐธรรมนูญเพราะ การหาสมาชิกให้ได้ 5,000 คนก่อนจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งน่าจะเป็นการพัฒนาพรรคให้เข้มแข็งแล้วระดับหนึ่ง และไม่น่าเป็นการยากจนเกินไปสำหรับพรรคที่ต้องการจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในขณะที่สมาชิกวุฒิสภาที่เห็นว่าประเด็นนี้เป็นการขัดรัฐธรรมนูญนั้นเห็นว่า จะเป็นการจำแนกพรรคการเมืองออกเป็น 2 รูปแบบ และเป็นการขยายความที่ขัดต่อ

รัฐธรรมนูญมาตรา 47 , 107 (4) , 328 (1) ที่ให้พรรคการเมืองจัดตั้งโดยง่ายเพียงบุคคล 15 คน ซึ่งในท้ายที่สุดแล้ว มาตรานี้ถูกตัดออกในชั้นวุฒิสภาเพราะเห็นว่าเป็นการขัดรัฐธรรมนูญ

4. การสนับสนุนให้พรรคการเมืองขยายฐานสู่ประชาชน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 ให้ความสำคัญกับการให้พรรคการเมืองขยายฐานประชาชนในระดับรากหญ้า โดยการกำหนดให้พรรคการเมืองต้องหาสมาชิกให้ได้อย่างน้อย 5,000 คนซึ่งต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคและต้องจัดตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา (มาตรา 29) ในมาตราดังกล่าวนี้ ตามร่างที่ผ่านสภาผู้แทนราษฎรมานั้นกำหนดไว้แต่เพียงให้ตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา และต้องมีสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในเขตพื้นที่ของแต่ละภาคนั้นตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป แต่เมื่อร่างกฎหมายพรรคการเมืองได้มาถึงคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้มีการกำหนดเพิ่มเติม ให้พรรคการเมืองต้องหาสมาชิกให้ได้อย่างน้อย 5,000 คนขึ้นไป และตัดข้อความที่ต้องให้สาขาพรรคในแต่ละภาคต้องมีสมาชิกอย่างน้อยหนึ่งร้อยคนขึ้นไปออก

นอกจากนี้ยังได้เพิ่มบทลงโทษสำหรับพรรคการเมืองที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามมาตรานี้โดยให้ยุบพรรค (มาตรา 65) ในประเด็นนี้ได้มีผู้อภิปรายว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญในมาตรา 47 , 328 เพราะมาตรานี้คล้ายกับการกำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีสมาชิก 5,000 คนและมีสาขาพรรคภาคละ 1 สาขา ก่อนจึงจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ และเห็นว่าการจะตั้งพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็งได้ต้องใช้เวลามากกว่า 180 วัน ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า มาตรานี้เป็นเรื่องของการพัฒนาการเมือง พัฒนาประชาธิปไตย จำเป็นต้องมีสมาชิกพรรคเพื่อสร้างชื่อเสียง และความมั่นคง , การจัดตั้งพรรคการเมืองกับการดำเนินกิจกรรมของพรรคเป็นคนละขั้นตอนกัน หากพรรคการเมืองไม่ดำเนินการอะไรเลยจะเป็นการปฏิรูปหรือการพัฒนาการเมืองได้อย่างไร เพราะนอกจากพรรคการเมืองจัดตั้งได้ง่ายแล้ว การยุบเลิกเพราะไม่ส่งผู้สมัครส.ส.หรือไม่มีส.ส. ก็กระทำไม่ได้ด้วย

ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งเห็นว่า หากต้องคงมาตรานี้ไว้ก็ควรที่จะปรับปรุงตัวเลขจำนวนสมาชิกให้ลดลง เช่น ในระยะแรกควรเป็น 500 คนก่อน หลังจากนั้นจึงค่อยเพิ่มให้

มากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามาตรานี้จะคล้ายกับประเด็นที่กำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีสมาชิกและสาขาพรรคก่อนจึงจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ก็ตาม แต่มาตรานี้ก็ได้ผ่านความเห็นชอบของวุฒิสภาจึงทำให้เห็นว่า กฎหมายพรรคการเมืองต้องการสนับสนุนให้พรรคการเมืองเมื่อจัดตั้งแล้วต้องดำเนินกิจกรรมอย่างน้อย คือ หาสมาชิกและจัดตั้งสาขาพรรค เพื่อให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งและมีรากฐานจากประชาชนในทุก ๆ ภาค เพื่อเป็นการพัฒนาการเมืองและประชาธิปไตย

โดยการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรได้มีการแสดงความคิดเห็นว่า เหตุที่ต้องบังคับให้พรรคการเมืองมีสาขาภาคละ 1 สาขา เพราะไม่ต้องการให้พรรคการเมืองเป็นพรรคของภาคใดภาคหนึ่ง ส่วนในชั้นวุฒิสภานั้นได้มีการปรับปรุงร่างกฎหมายพรรคการเมืองในมาตรานี้ โดยกำหนดให้พรรคการเมืองต้องหาสมาชิกให้ได้ 5,000 คน และมีสาขาพรรคภาคละ 1 สาขาภายใน 180 วัน ซึ่งในประเด็นนี้มีทั้งกรรมาธิการและสมาชิกวุฒิสภาไม่เห็นด้วยเพราะเห็นว่า ชัดรัฐธรรมนูญมาตรา 47 และมาตรา 328 และสมาชิกวุฒิสภาบางส่วนเห็นว่า หากไม่ตัดมาตรานี้ก็ควรลดจำนวนให้น้อยกว่า 5,000 คน ในขณะที่สมาชิกวุฒิสภาบางท่านเห็นว่าควรคงมาตรานี้ไว้เพราะ เป็นเรื่องของการพัฒนาการเมืองไม่ใช่เรื่องของการจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งในท้ายที่สุดวุฒิสภาก็ได้คงมาตรานี้ไว้

5. การให้พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้โดยอาศัยเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองและเงินบริจาค

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 นี้ได้สนับสนุนให้พรรคการเมืองมีรายได้เป็นของตนเอง โดยผ่านทางกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง รวมทั้งการบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมือง ประเด็นเรื่องการสนับสนุนเงินแก่พรรคการเมืองนั้นมีประเด็นที่สำคัญอยู่ 3 ประเด็น คือ

1. ควรมีการกำหนดวงเงินขั้นต่ำของงบประมาณประจำปีของรัฐที่จะต้องจัดสรรให้กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองหรือไม่
2. ควรมีการกำหนดเงื่อนไขอะไรหรือไม่สำหรับพรรคการเมืองที่จะมีสิทธิได้รับการสนับสนุนเงินจากรัฐ และพรรคการเมืองควรใช้เงินสนับสนุนอย่างไร
3. ควรกำหนดวงเงินขั้นสูงสำหรับการบริจาคให้แก่พรรคการเมืองหรือไม่

ในประเด็นแรกนั้น มีผู้เสนอความเห็นให้ควรกำหนดวงเงินขั้นต่ำควรเป็นร้อยละเท่าใดของเงินงบประมาณที่รัฐจะสนับสนุนพรรคการเมือง เพราะเกรงว่าหากไม่กำหนดให้ชัดเจน เมื่อนำไปปฏิบัติจริง ๆ แล้วจะมีเงินสนับสนุนน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ และไม่อยากให้นักธุรกิจหรือกลุ่มธุรกิจมาสนับสนุนพรรคการเมืองมากนัก เพราะพรรคการเมืองต้องใช้เงินจำนวนมาก เช่น ค่าพิมพ์เอกสาร ค่าส่งหนังสือ ส่วนฝ่ายที่เห็นว่าไม่ควรกำหนดวงเงินขั้นต่ำเพราะ การกำหนดวงเงินตายตัวในกฎหมายจะทำให้แก้ไขยากเมื่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไป และเป็นการผูกพันงบประมาณของรัฐมากเกินไป ซึ่งในท้ายที่สุดก็ไม่ได้มีการกำหนดวงเงินขั้นต่ำที่รัฐจะต้องสนับสนุนพรรคการเมืองไว้ การอภิปรายในประเด็นนี้ทำให้เห็นว่า มีความเป็นห่วงว่ารัฐบาลจะไม่สนใจให้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองในจำนวนที่มากพอกับความต้องการตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

โดยการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรมีส.ส.บางท่านเห็นว่า ควรมีการกำหนดวงเงินขั้นต่ำไว้ด้วย ในขณะที่ส.ส.อีกฝ่ายเห็นว่า การกำหนดวงเงินที่ตายตัวจะเป็นพันธะผูกพันรัฐและทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

ในประเด็นที่สอง เห็นว่าควรมีการกำหนดเงื่อนไขสำหรับพรรคการเมืองที่จะได้รับการอุดหนุนโดยให้พิจารณาจากจำนวนส.ส. , จำนวนคะแนนเสียงที่ได้รับ , จำนวนสมาชิก และจำนวนสาขาพรรค และเมื่อได้รับเงินไปแล้วต้องนำเงินไปใช้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่ใช่เอาเงินไปฝากธนาคาร ในประเด็นนี้มีผู้เสนอว่า ควรให้ความสำคัญกับจำนวนส.ส.มากที่สุด เพราะถือว่าการเลือกตั้งเป็นกิจกรรมสูงสุดของพรรคการเมือง , ควรจัดสรรเงินให้เฉพาะพรรคการเมืองที่มีส.ส.ตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปเท่านั้น พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส.ไม่ควรจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณ เพราะอาจมีการตั้งพรรคการเมืองแล้วนำตัวเลขจำนวนสมาชิกพรรคมาขอเงินสนับสนุนจากรัฐ และการสนับสนุนพรรคการเมืองควรกระทำในลักษณะส่งเสริม , พรรคเล็ก ๆ รัฐอาจตั้งเงื่อนไขไม่อุดหนุน จะอุดหนุนเมื่อพรรคประสบความสำเร็จ เช่น มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในขณะที่อีกฝ่ายเห็นว่า พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส.ก็ควรได้รับเงินอุดหนุนด้วย แต่อาจคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญ เช่น จำนวนส.ส. ซึ่งในท้ายที่สุดก็ได้มีการกำหนดให้การจัดสรรเงินคำนึงถึงจำนวนส.ส.ของพรรค , จำนวนคะแนนเสียงจากบัญชีรายชื่อพรรค , จำนวนสมาชิกพรรค และจำนวนสาขาพรรค ตามลำดับ (มาตรา 58) และกำหนดให้พรรคการเมืองต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของเงินที่

ได้รับเพื่อการบริหารพรรค , สาขาพรรค , การหาสมาชิกเพิ่ม , การใช้จ่ายในการเลือกตั้ง และการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป (มาตรา 59) เพื่อไม่ให้ นำเงินที่ได้รับไปเก็บไว้เฉย ๆ รวมทั้งให้พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส.ได้รับเงินสนับสนุนเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วย

ส่วนในประเด็นสุดท้าย เรื่องการกำหนดวงเงินบริจาคขั้นสูงนั้น มีผู้เสนอขึ้นมา เนื่องจากเกรงว่า หากไม่กำหนดวงเงินไว้จะทำให้มีผู้บริจาคเงินจำนวนมากแก่พรรคการเมืองและทำให้ผู้นั้นมีบทบาทในพรรคมากซึ่งจะทำให้มีลักษณะเป็นนายทุนพรรค ในขณะที่มีผู้เห็นว่าไม่ควรกำหนดวงเงินขั้นสูงไว้ ควรให้การบริจาคมั่นขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นของผู้บริจาคและสภาวะเศรษฐกิจในแต่ละช่วง การกำหนดวงเงินขั้นสูงไว้ในกฎหมายพรรคการเมืองจะทำให้การแก้ไขทำได้ยากกว่าการให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้กำหนด ซึ่งในท้ายที่สุดจึงไม่ได้มีการกำหนดวงเงินขั้นสูงของการบริจาคไว้ในกฎหมายพรรคการเมือง แต่พรรคการเมืองจะต้องเปิดเผยรายชื่อผู้บริจาคและจำนวนเงินที่ได้รับ (มาตรา 46) รวมทั้งต้องส่งงบการเงินแสดงรายการทรัพย์สิน หนี้สิน รายได้และค่าใช้จ่าย ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อตรวจสอบและประกาศให้สาธารณชนทราบ (มาตรา 39 , 40) การอภิปรายในประเด็นนี้ทำให้เห็นว่า มีความเป็นห่วงว่าพรรคการเมืองจะกลับไปสู่รูปแบบเดิม ๆ ที่มีนายทุนพรรคคอยให้การสนับสนุนและครอบงำพรรค รวมทั้งมีอำนาจตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่าง ๆ ของพรรคด้วย

กล่าวโดยสรุป พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 นี้มีเจตนารมณ์ที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญในการที่จะพัฒนาการเมืองไทย โดยการกำหนดให้พรรคการเมืองจะต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และเมื่อได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐต้องนำเงินนั้นไปใช้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการสนับสนุนให้พรรคการเมืองจัดตั้งสาขาพรรคให้ครอบคลุมทุกภาค เพื่อให้มีฐานสนับสนุนจากประชาชนไม่เฉพาะแต่ภาคใดภาคหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ ยังได้กำหนดให้การพิจารณาเรื่องสำคัญ ของพรรค เช่น การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคจะต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ซึ่งต้องมีผู้แทนสาขาพรรค และสมาชิกพรรคเข้าร่วมด้วย และการให้ความรู้ทางการเมือง ดำเนินบทบาททางการเมืองด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น การให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิก และประชาชนทั่วไป

จากการศึกษาเจตนารมณ์เกี่ยวกับพรรคการเมืองทั้งจากรัฐธรรมนูญและกฎหมายพรรคการเมืองแล้ว จะพบว่าสิ่งที่รัฐธรรมนูญต้องการ คือ 1)การให้เรื่องการเมืองเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวประชาชนด้วยการให้พรรคการเมืองจัดตั้งง่าย แต่ก็ไม่ให้ถูกยุบเลิกได้ง่ายเช่นเดียวกัน , 2)การให้พรรคการเมืองจัดตั้งสาขาพรรคตามภาคต่าง ๆ เพื่อให้มีฐานสนับสนุนจากประชาชน , 3)การส่งเสริมให้พรรคการเมืองจัดโครงสร้างการบริหารการตัดสินใจที่ทุกคนในพรรคได้มีส่วนร่วมทั้งกรรมการบริหารพรรค ตัวแทนจากสาขาพรรค และสมาชิกพรรค รวมทั้ง 4)การให้รัฐต้องจัดสรรเงินสนับสนุนการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะพรรคการเมืองนั้นจะมีส.ส.หรือไม่ก็ตาม เพื่อให้พรรคการเมืองได้ดำเนินบทบาททางการเมืองอื่น ๆ ที่พรรคการเมืองควรจะกระทำในระบบประชาธิปไตย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ น่าจะมีขึ้นเพื่อให้ประชาชนรู้สึกว่าการเมืองเป็นเรื่องของทุกคนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้ ไม่ใช่เรื่องไกลตัวหรือเรื่องของคนเฉพาะกลุ่ม คนที่มีฐานะเท่านั้น รวมทั้งยังเป็นการปลูกฝังและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนอีกด้วย

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในบทนี้ จะเห็นได้ว่า แนวความคิดการพัฒนาการเมืองมีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยหลายประการ คือ

1.การมีโครงสร้างที่แยกเฉพาะด้าน เห็นได้จากรัฐธรรมนูญมาตรา 47 ที่กำหนดให้พรรคการเมืองมีฐานะแตกต่างจากองค์กรหรือสมาคมอื่น ๆ และมาตรา 323 และ 328 ที่กำหนดให้พรรคการเมืองมีกฎหมายจัดตั้งเฉพาะ และรัฐสภาต้องดำเนินการร่างกฎหมายพรรคการเมืองให้เสร็จภายใน 240 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญให้ความสำคัญแก่สถาบันพรรคการเมือง ซึ่งถือว่ามีจุดมุ่งหมายและบทบาทเฉพาะในด้านการเมือง

2.การสร้างความเป็นสถาบัน เห็นได้จากมาตรา 328 ที่กำหนดให้พรรคการเมืองดำรงอยู่ได้แม้ไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่มีส.ส. เพื่อความต่อเนื่องของพรรคการเมือง , การกำหนดให้รัฐต้องสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาสาขาพรรค ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดพรรคมวลชนที่พรรคการเมืองจะต้องขยายรากฐานจากประชาชนส่วนใหญ่ โดยการจัดตั้งสาขาและหาสมาชิกเป็นจำนวนมาก , การให้รัฐสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองทั้งในด้านกิจกรรมและด้านสาธารณูปโภค

ทั้งนี้ หากพรรคการเมืองพัฒนาพรรคให้เป็นพรรคมวลชนได้อย่างแท้จริงแล้ว จะทำให้พรรคการเมืองมีความมั่นคงถาวร การดำรงอยู่ของพรรคจะไม่ยึดติดที่ตัวบุคคล และ

จะทำให้พรรคต้องมีการบริหารงานที่เป็นประชาธิปไตย เพราะจะมีมวลชนเข้าร่วมกับพรรคเป็นจำนวนมาก รวมทั้งจะทำให้พรรคสามารถดำรงอยู่ได้ทั้งด้านการเลือกตั้ง การจัดกิจกรรม และการเงินโดยไม่ต้องพึ่งนายทุน

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เห็นได้จากการที่รัฐธรรมนูญมาตรา 328 (2) ที่ให้พรรคการเมืองดำรงอยู่ได้แม้ไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่มีส.ส. เพราะเห็นว่าพรรคการเมืองนั้นมีบทบาททางการเมืองในหลายด้านไม่เฉพาะแต่การเลือกตั้งเท่านั้น กิจกรรมอื่น ๆ ที่พรรคการเมืองควรจะทำ เช่น การให้ความรู้ทางการเมือง การพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย การจัดกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ดังนั้น บทบาทของพรรคการเมืองนอกช่วงเลือกตั้งจึงมีความสำคัญด้วย เพราะพรรคจะใช้ช่วงเวลาดังกล่าวสร้างความสนับสนุนจากประชาชนให้พรรคเข้มแข็งขึ้น มีฐานสนับสนุนมากขึ้น ทั้งนี้ พรรคต้องพยายามส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับพรรคมากขึ้น หากพิจารณาจากแนวความคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น จะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ เลือกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมได้โดยไม่ถูกบังคับ และจะต้องสร้างให้ประชาชนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยอีกทางหนึ่งด้วย

4. การใช้หลักของเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ คือ การสนับสนุนให้ประชาชนยึดอุดมการณ์หรือนโยบายของพรรคเป็นหลักในการตัดสินใจเข้าร่วมกับพรรค ไม่ยึดติดเฉพาะที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ดังเห็นได้จากรัฐธรรมนูญมาตรา 47 ที่ให้การจัดตั้งพรรคการเมืองต้องมีเจตนารมณ์ที่ชัดเจน เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน และเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น หรืออีกนัยหนึ่งคือ พรรคการเมืองจะต้องใช้อุดมการณ์หรือนโยบายเป็น “จุดขาย” เพื่อให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมหรือเป็นสมาชิกของพรรค และสนับสนุนพรรคในการเลือกตั้ง ไม่ใช่การที่ประชาชนยังยึดติดที่ตัวบุคคลหรือเงินทองในการตัดสินใจเข้าร่วมกับพรรค

บทที่ 3

ข้อมูลการดำเนินกิจกรรมของพรรคเกษตรมหาชน พรรคชาติประชาธิปไตย และพรรคเสรีประชาธิปไตย

1.พรรคเกษตรมหาชน

1.1ข้อมูลทั่วไปของพรรคเกษตรมหาชน

พรรคเกษตรมหาชนจัดตั้งเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ.2541 มีนายกุศล หมีเทศ เป็นหัวหน้าพรรค และนายชูเกียรติ พรหมคุณ เป็นเลขาธิการพรรค

สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ 169/19 – 20 ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขต พญาไท กรุงเทพมหานคร ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2545 มีสมาชิกทั้งหมด 502,515 คน และมีสาขาพรรคทั้งหมด 218 สาขา แบ่งเป็นภาคเหนือ 53 สาขา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 95 สาขา ภาคกลาง 44 สาขา ภาคใต้ 26 สาขา

คำขวัญพรรค “ความสุขของปวงชนย่อมเป็นใหญ่”

คติพจน์ “คิดดี ทำได้ เพื่อปลดหนี้ชาวไทยทั่วประเทศ”

1.2ประวัติพรรคเกษตรมหาชน

พรรคเกษตรมหาชน เกิดขึ้นจากแนวความคิดและอุดมการณ์ของ นายกุศล หมีเทศ และคณะจำนวน 18 คน ในขณะที่นายกุศล หมีเทศ ยังดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัย สังกัดพรรคความหวังใหม่ จากความรู้และประสบการณ์ที่เป็นนักการเมืองมานานเกือบ 20 ปีจึงได้รับรู้และเห็นเหตุการณ์ความ เป็นไปต่าง ๆ ของบ้านเมือง จึงเป็นแรงบันดาลใจให้นายกุศล หมีเทศ และเพื่อนอีก 17 คน ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศชาติโดยใช้ชื่อว่า พรรคเกษตร มหาชน ซึ่งได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งจากนายทะเบียนพรรคการเมืองเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2541 เป็นพรรคลำดับที่ 23

1.3นโยบายพรรคเกษตรมหาชน

1) ยกเลิกหนี้สินธ.ก.ส.ให้แก่เกษตรกร ตั้งกองทุนในการไปทำงานต่างประเทศ ประกันชีวิตและสุขภาพให้กับประชาชนได้รักษาพยาบาลฟรี

2) พักชำระหนี้ต่างประเทศชั่วคราว และพักชำระหนี้ให้ข้าราชการทุกคน ควบคุม นโยบายทางการเงินอย่างมีขอบเขต และเร่งขยายสินเชื่อให้แก่ภาคการผลิตและการส่งออก และจัดที่อยู่อาศัยให้คนจนในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด 100,000 ยูนิต

3) ลดภาษีมูลค่าเพิ่ม คงเหลือร้อยละ 5 ลดภาษีน้ำมัน เก็บภาษีมรดกและทรัพย์สิน จัดเก็บภาษีจากบ่อนการพนันและหวย ชุดคลองคอคอดกระ แก้ว.ร.บ.วิธีพิจารณา งบประมาณพ.ศ.2502 เพื่อให้นายกรัฐมนตรีจัดงบประมาณได้เอง

4) จัดการโก่งกินอย่างเฉียบขาด ลดธุรกิจผูกขาดออกกฎหมาย ให้อำนาจ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจปลดข้าราชการ พนักงานของรัฐและข้าราชการการเมืองและ ผู้บริหารสถาบันการเงินที่สร้างความเสียหาย ให้แก่เศรษฐกิจไทย ผู้ติดยาเสพติดให้ นำไปบำบัดโดยด่วน ส่วนผู้ผลิต ผู้ค้า รวมทั้งข้าราชการที่รู้เห็นเป็นใจให้กำหนดโทษ ประหารชีวิตสถานเดียว และรัฐเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายเม็ดละ 1 บาท

5) ให้การศึกษาฟรีแก่ประชาชนจนถึงระดับปริญญาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของ คนในชาติ

1.4 ข้อบังคับพรรคเกษตรมหาชน ปีพ.ศ.2544 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 1) พ.ศ.2545

1) การจัดตั้งสาขาพรรค (ข้อ 21 และ 22)

แผนและกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้ขึ้นอยู่กับดุลย พินิจของหัวหน้าพรรคเป็นผู้พิจารณาอนุมัติจัดตั้ง ตามความประสงค์ของสมาชิกในท้องที่ หรือเขตเลือกตั้งนั้น ๆ ตั้งแต่ 25 คนขึ้นไป

การดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคให้รวบรวมรายชื่อสมาชิกพรรคตั้งแต่ 25 คนขึ้นไป และต้องจัดให้มีการประชุมเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรค โดยต้องมีผู้เข้าร่วม ประชุมตั้งแต่ 15 คน แล้วร้องขอไปยังหัวหน้าพรรคเพื่อพิจารณาว่ามีความพร้อมและ ความเหมาะสม หัวหน้าพรรคจึงอนุมัติจัดตั้งเป็นสาขาพรรค

2) การประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค (ข้อ 50 , 51 และ 52)

คณะกรรมการบริหารพรรคให้มีการประชุมอย่างน้อย 3 เดือนต่อครั้ง ซึ่งต้องมี กรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งจึงจะเป็นองค์ประชุม และให้หัวหน้าพรรคเป็น ประธานที่ประชุม มติของที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคให้ถือเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่ง ของที่ประชุม

3) การประชุมคณะกรรมการสาขาพรรค (ข้อ 47 , 48 และ 49)

คณะกรรมการสาขาพรรคให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ซึ่งต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งจึงจะเป็นองค์ประชุม และให้ประธานสาขาพรรคเป็นประธานที่ประชุม มติของที่ประชุมคณะกรรมการสาขาพรรคให้ถือเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของที่ประชุม

4) การประชุมใหญ่ของพรรค (ข้อ 33 , 35 , 36 , 38 และ 39)

คณะกรรมการบริหารพรรคต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญของพรรคอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งซึ่งประกอบด้วยสมาชิกของพรรคคือ กรรมการบริหารพรรค , ผู้แทนของสาขาพรรค , สมาชิกที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการบริหารพรรคหรือหัวหน้าพรรค การประชุมใหญ่ต้องมีสมาชิكدังกล่าวนี้มาประชุมไม่น้อยกว่า 50 คนจึงจะเป็นองค์ประชุม และการลงมติให้ถือเสียงข้างมาก

กิจการที่ต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่เท่านั้น คือ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค , การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรค , การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคหรือกรรมการบริหารพรรค และการรับรองงบการเงินประจำปีของพรรค ในการประชุมใหญ่ทุกครั้งควรให้หัวหน้าพรรคแจ้งกำหนดการประชุมให้สมาชิกพรรคทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 วัน

5) การประชุมใหญ่ของสาขาพรรค (ข้อ 40 , 42 , 43 , 44 , 45 และ 46)

คณะกรรมการสาขาพรรคต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญสาขาพรรคอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งซึ่งประกอบด้วยสมาชิกพรรค คือ กรรมการสาขาพรรคไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง , สมาชิกในเขตท้องที่นั้นที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการสาขาพรรคหรือประธานสาขาพรรค การประชุมใหญ่สาขาพรรคต้องมีสมาชิكدังกล่าวนี้มาประชุมไม่น้อยกว่า 15 คนจึงจะเป็นองค์ประชุม และการลงมติให้ถือเสียงข้างมากของสมาชิกที่มาประชุม ประธานสาขาพรรคเป็นประธานในที่ประชุมใหญ่สาขาพรรค

6) การคัดเลือกสมาชิกเพื่อส่งเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ข้อ 79 และ 80)

ให้สำนักงานสาขาพรรคในเขตเลือกตั้ง หรือสำนักงานใหญ่ของพรรคมีหน้าที่ในการรับสมัครสมาชิกพรรคผู้ประสงค์จะลงสมัครรับเลือกตั้งในแบบบัญชีรายชื่อหรือแบบแบ่งเขตเลือกตั้งส่งให้สำนักงานใหญ่ในเขตเลือกตั้งเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการอำนวยความสะดวกทั่วไปพิจารณาคัดเลือก ให้คณะกรรมการอำนวยความสะดวกเลือกตั้งทั่วไป

พิจารณาคัดเลือกสมาชิกพรรคในเขตเลือกตั้ง การตัดสินใจของคณะกรรมการอำนาจการเลือกตั้งทั่วไปที่คัดเลือกบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้งให้ถือเป็นที่สุด เว้นแต่หัวหน้าพรรคจะได้อีกมีความเห็นอย่างอื่น

1.5 การดำเนินกิจกรรมของพรรคเกษตรมหาชน

1) โครงสร้างการบริหารงานของพรรค : หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรค ยังคงมีอำนาจในการเสนอประเด็นต่าง ๆ และมีอำนาจในการตัดสินใจอยู่ แต่ยังคงรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม โดยให้มีการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ในการประชุมใหญ่มีสมาชิกเข้าร่วมประมาณ 100 คน การลงมติในประเด็นต่าง ๆ ยึดเสียงข้างมากเป็นสำคัญ โดย

ปฏิพัทธ์ ยอดสุวรรณค์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการพรรคฝ่ายประสานงาน พรรคเกษตรมหาชน กล่าวว่า ในการบริหารงานหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรคมีอำนาจตัดสินใจ ซึ่งส่วนมากหัวหน้าพรรคจะเป็นผู้ตัดสินใจโดยสมาชิกรับทราบและให้ความเห็นชอบ ส่วนการบริหารในสำนักงานใหญ่ผู้อำนวยการพรรคเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจ

การประชุมของพรรคจะมีตัวแทนจากสาขาพรรคทุกสาขาทั่วประเทศและสมาชิกทั่วไปเข้าร่วมประชุม ซึ่งสมาชิกทั่วไปส่วนมากอยู่ที่สุโขทัยประมาณ 2,000 คน การคัดเลือกกรรมการบริหารพรรคให้ตัวแทนจากสาขาพรรคในที่ประชุมใหญ่เป็นผู้ลงมติโดยใช้เสียงข้างมาก ประเด็นที่พูดคุยกันในที่ประชุมใหญ่ของพรรคจะเป็นเรื่องนโยบายของพรรค (17 กันยายน 2545, สัมภาษณ์)

ผล อื่นแก้ว รองเลขาธิการพรรคเกษตรมหาชน กล่าวว่า ที่ประชุมใหญ่ของพรรคให้อิสระสมาชิกในการลงคะแนนและรับฟังข้อเสนอแนะ แต่ส่วนมากสมาชิกจะเห็นด้วยกับกรรมการบริหารพรรค ในการประชุมใหญ่สำนักงานใหญ่จะเสนอวาระการประชุมต่าง ๆ ให้สมาชิกลงคะแนนด้วยการยกมือ และให้มีการอภิปรายอย่างอิสระ การประชุมใหญ่ของพรรคจะให้มีผู้เข้าร่วมที่เป็นตัวแทนจากสาขาพรรคอย่างน้อยสาขาละ 1 คน ปัจจุบันมีสมาชิกเข้าร่วมประมาณ 100 คน เคยมีผู้เข้าร่วมประชุมมากที่สุดเมื่อตอนจัดที่จังหวัดสุโขทัยประมาณ 500 คน ซึ่งข้อบังคับพรรคกำหนดว่า 50 คน ก็ถือเป็นองค์ประชุมแล้ว (4 ตุลาคม 2545, สัมภาษณ์)

2)เจตนารมณ์ในการดำเนินกิจการของพรรค : พรรคเกษตรมหาชนต้องการเป็นพรรคของมวลชนที่ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วม โดยมีนโยบายหลัก คือ การปลดหนี้ให้เกษตรกร ปราบปรามคอร์ปชั่น ซึ่งเห็นได้จากความพยายามเสนอร่างพ.ร.บ.ปลดหนี้เกษตรกร และร่างพ.ร.บ.ยึดทรัพย์ปราบคนโกง นอกจากนี้ ยังมีเป้าหมายที่จะพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางด้านอาหาร แรงงาน และการท่องเที่ยว โดย

ปฏิพัทธ์ ยอดสุรางค์ กล่าวว่า หัวหน้าพรรคมีอุดมการณ์ในการกู้ชาติ คือ การฟื้นฟูประเทศให้มีความสามารถในการแข่งขันในระดับโลกอีกครั้ง โดยมีเป้าหมายหลักคือการปลดหนี้ให้เกษตรกร พักชำระหนี้ข้าราชการชั้นผู้น้อย ปราบคอร์ปชั่น โดยจะต้องมี ส.ส. ในสภาผู้แทนราษฎร และได้เข้าร่วมหรือได้เป็นรัฐบาล

ผล อินแก้ว กล่าวว่า เจตนารมณ์ของพรรค คือ ต้องการเป็นพรรคของประชาชน และต้องการฟื้นฟูประเทศไทยโดยเน้นด้านการเกษตรเป็นหลัก ให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางอาหารและแรงงาน ปฏิรูปราชการ การศึกษา ปลดหนี้คนจนและเกษตรกร เน้นนโยบายการพัฒนาแบบเกษตรอุตสาหกรรม ปัจจุบันมีคนเข้าใจนโยบายของพรรคมากขึ้นเรื่อย ๆ

กุลล หมีเทศ หัวหน้าพรรคเกษตรมหาชน กล่าวว่า ต้องการให้พรรคเกษตรมหาชนเป็นพรรคของมหาชนตามชื่อพรรค (17 กันยายน 2545, สัมภาษณ์)

3)กิจกรรมของพรรคในการเลือกตั้ง : พรรคเคยส่งผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2544 โดยส่งในระบบเขตเลือกตั้ง 95 คน และระบบบัญชีรายชื่อพรรค 35 คน รวมทั้งเคยส่งผู้สมัครในการเลือกตั้งซ่อมในหลายเขตด้วย ซึ่งการคัดเลือกผู้สมัครระบบเขตเลือกตั้งให้สมาชิกในสาขาพรรคเป็นผู้คัดเลือกกันเอง แต่เนื่องจากการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2544 อยู่ในช่วงที่พรรคเพิ่งเริ่มก่อตั้งจึงทำให้สำนักงานใหญ่เป็นผู้คัดเลือกผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเองในบางเขต โดย

ปฏิพัทธ์ ยอดสุรางค์ กล่าวว่า พรรคได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปีพ.ศ. 2544 ทั้งระบบบัญชีรายชื่อ และระบบเขตเลือกตั้ง สาเหตุที่ผู้สมัครของพรรคไม่ได้รับเลือกเพราะมีกระแสของพรรคไทยรักไทย ถูกซื้อเสียงและโกงการเลือกตั้ง

ผล อื่นแก้ว กล่าวว่า การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในระบบเขตเลือกตั้งเป็นอำนาจของสาขาพรรค คือให้สมาชิกในสาขาเลือกผู้สมัครกันเองซึ่งจะไม่ให้มาสมัครโดยตรงที่สำนักงานใหญ่ ต้องผ่านจากสาขาพรรคมาก่อนโดยให้ประธานสาขารับรอง ส่วนระบบบัญชีรายชื่อพรรคให้สาขาพรรคส่งผู้สมัครเข้ามาแล้วสำนักงานใหญ่จะพิจารณาอีกทีหนึ่ง พรรคได้ส่งผู้สมัครในการเลือกตั้งซ่อมที่อุบลราชธานีได้คะแนนเสียงมาประมาณ 10,000 คะแนน ซึ่งเกินเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

กุศล หมี่เทศ กล่าวว่า การคัดเลือกผู้สมัครให้สาขาพรรคเป็นผู้เลือกกันเอง แต่ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปีพ.ศ.2544 เปิดกว้างให้ใครที่สนใจก็มาสมัครได้เลยเพราะพรรคยังไม่มีความพร้อมเนื่องจากเพิ่งจัดตั้งได้ไม่นาน

4) การหาสมาชิกและการจัดตั้งสาขาของพรรค : พรรคเน้นการจัดตั้งสาขาพรรคให้ครบ 400 เขตเลือกตั้งก่อนแล้ว จึงค่อยเน้นการหาสมาชิกเพิ่ม โดยมีเป้าหมายที่จะจัดตั้งสาขาให้ครบ 400 เขตก่อนปีพ.ศ. 2548 โดย

ปฏิพัทธ์ ยอดสุรางค์ กล่าวว่า พรรคเน้นการจัดตั้งสาขาก่อน และหาสมาชิกพรรคเพิ่มทีหลัง ในอดีตการจัดตั้งสาขากำหนดให้มีสมาชิก 200 คน แต่ปัจจุบันลดเหลือเพียง 25 คน และให้มีผู้เข้าร่วมประชุมสาขาตั้งแต่ 15 คน เมื่อสมาชิกหาที่ตั้งสำนักงานสาขาได้ก็ส่งเรื่องให้หัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพิจารณาอนุมัติจัดตั้งสาขา กลยุทธ์ในการจัดตั้งสาขาพรรคจะเน้นจัดตั้งตามเขตเลือกตั้งให้ครบ 400 เขตก่อน จากนั้นจะขยายลงในระดับตำบลและหมู่บ้าน การจัดตั้งสาขาพรรคจะเน้นที่จังหวัดใหญ่ ๆ ก่อน เช่น เชียงใหม่ นครราชสีมา อุบลราชธานี โดยหัวหน้าพรรคจะไปเยี่ยมสาขาพรรคและส่งเงินสนับสนุนรายไตรมาสให้สาขา

สมาชิกพรรคส่วนใหญ่พรรคจะเป็นผู้ไปหาเอง ที่มาขอสมัครเองมีบ้างเป็นส่วนน้อย โดยพรรคจะให้ผู้ใหญ่บ้านประกาศนโยบายของพรรคให้ชาวบ้านทราบ และหากผู้ใดสนใจหรือชอบใจนโยบายก็ให้มาสมัครเป็นสมาชิกพรรค สมาชิกของพรรคส่วนใหญ่เป็นชาวบ้าน คนจน

ผล อื่นแก้ว กล่าวว่า การจัดตั้งสาขาพรรคดูที่ความพร้อมไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ตายตัว เน้นพื้นที่ที่พร้อมที่เป็นชุมชนใหญ่โดยให้กระจายไปทุกภาค 1 เขตเลือกตั้งมี 1 สาขา เน้นให้เผยแพร่นโยบายพรรคแก่คนส่วนใหญ่ก่อน คือต้องเข้าใจนโยบายพรรคก่อน

แล้วจึงค่อยจัดตั้งสาขา ซึ่งทำให้ในเขตกรุงเทพฯ ไม่ค่อยมีสาขาพรรคเพราะคนกรุงเทพฯ ไม่ค่อยสนใจและตื่นตัวน้อยกว่าคนต่างจังหวัด

พรรคมีเป้าหมายสูงสุด คือ มีสาขาพรรคระดับหมู่บ้าน 80,000 สาขา และมีสมาชิกสาขาละ 100 คน ซึ่งจะทำให้พรรคมีสมาชิกถึง 8 ล้านคน นอกจากนี้พรรคยังจัดให้มีการตรวจเยี่ยมสาขาพรรคด้วย แต่ยอมรับว่าสาขาพรรคยังไม่เข้มแข็งและสมาชิกยังขาดความรู้ การหาสมาชิกเพิ่มส่วนมากจะให้ตัวแทนหรือกรรมการสาขาพรรคไปหาเอง แต่ที่มาขอสมัครเป็นสมาชิกพรรคเองก็มีแต่จะน้อยกว่า

5) กิจกรรมการให้ความรู้แก่สมาชิกและประชาชน : กิจกรรมของพรรคมักเป็นการจัดสัมมนา โดยเน้นการให้ความรู้เรื่องนโยบายของพรรคแก่สมาชิก นอกจากนี้ ยังมีการจัดพิมพ์หนังสือนโยบายพรรคเพื่อแจกให้แก่สมาชิก ซึ่งเนื้อหาในหนังสือนอกจากจะเป็นนโยบายพรรคแล้ว ยังเป็นการเล่าความเป็นมาและสาเหตุของวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย โดย

ปฏิพัทธ์ ยอดสุวรรณค์ กล่าวว่า เนื้อหาในการสัมมนาจะเน้นให้ความรู้แก่สมาชิกในเรื่องนโยบายของพรรค สถานการณ์ในด้านต่าง ๆ ของประเทศ ปัญหาของชาติ การเลือกจัดกิจกรรมจะดูว่าจังหวัดไหนมีสาขาพรรคครบทุกเขตจะไปจัดสัมมนาที่จังหวัดนั้นก่อน ซึ่งพยายามจะจัดให้ครบทุกจังหวัดทุกเขตเลือกตั้งเพื่อสร้างรากฐานจากประชาชน โดยสถานที่จัดส่วนใหญ่จะใช้ศาลาประชาคม ที่ประชุมของหมู่บ้าน

ผล อินแก้ว กล่าวว่า พรรคมีการจัดประชุมสาขาและมีกิจกรรมในสาขาที่จัดตั้งใหม่ รวมทั้งมีการจัดประชุมสมาชิกเพื่อถ่ายทอดนโยบาย เสนอข้อมูล และปัญหาที่ประเทศชาติกำลังประสบอยู่ โดยจะไปพบชาวบ้านตามงานต่าง ๆ เช่น งานทำบุญ งานขึ้นบ้านใหม่ และมีการจัดทำหนังสือนโยบายพรรคเพื่อแจกจ่ายแก่สมาชิกและประชาชนผู้สนใจ

6) รายรับของพรรค : รายรับส่วนใหญ่มาจากเงินสนับสนุนของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เพราะตอนนี้ยังไม่มีเก็บค่าบำรุงรายปีจากสมาชิก ซึ่งหากเงินไม่เพียงพอหัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคก็ต้องช่วยออกค่าใช้จ่ายให้ก่อน โดย

ปฏิพัทธ์ ยอดสุรางค์ กล่าวว่า ส่วนใหญ่มาจากเงินสนับสนุนของรัฐ ไม่ค่อยมีผู้บริจาคเพราะชาวบ้านอยากเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่มีส.ส.มากกว่า ทำให้รายรับไม่พอกับรายจ่ายซึ่งบางครั้งหัวหน้าพรรคต้องออกเงินให้ก่อน

ผล อินแก้ว กล่าวว่า ตอนนี้พรรคยังไม่มีงบเก็บค่าบำรุงรายปีจากสมาชิก ส่วนการบริจาคมันยังไม่มี ปัจจุบันงบประมาณยังไม่เพียงพอ งบประมาณที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นค่ากิจกรรม การจัดประชุมสัมมนา ค่าเดินทาง ซึ่งต้องช่วยกันออกหากไม่พอ ชาวบ้านที่มาเข้าร่วมประชุมมักขอค่ารถ ค่าอาหาร พรรคมีปัญหาด้านบุคลากรที่ไม่เพียงพอ เพราะมีงบประมาณน้อย ต้องจ่ายเป็นค่าเดินทาง ค่ายานพาหนะ ที่พักจะอาศัยบ้านของสมาชิก ที่ประชุมก็จะขอใช้สถานที่ในวัด

กุศล หมีเทศ กล่าวว่า รายได้ส่วนมากมาจากเงินสนับสนุนพรรคการเมืองของ กกต. ซึ่งไม่เพียงพอหัวหน้าพรรคจึงต้องเป็นผู้จัดหาเงินส่วนตัวที่ขาดเอง ยังไม่มีผู้บริจาคเงินให้พรรคที่เป็นรายใหญ่ เงินที่ใช้ส่วนมากใช้ในการบริหารพรรค การจัดตั้งสาขาและหาสมาชิกเพิ่ม กิจกรรมอื่น ๆ จึงยังไม่ค่อยมีเพราะไม่มีงบประมาณ

จากการสอบถามประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณที่ตั้งสำนักงานใหญ่ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักพรรคเกษตรมหาชน และไม่ทราบว่ามีสำนักงานใหญ่ของพรรคตั้งอยู่บริเวณนั้น ส่วนผู้ที่พอรู้จักบ้างจำได้จากป้ายหาเสียงในช่วงการเลือกตั้ง ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองและไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ ส่วนผู้ที่เป็นสมาชิกพรรคเป็นสมาชิกของพรรคประชากรไทย รวมทั้งบริเวณดังกล่าวไม่เคยมีการจัดกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองนอกจากช่วงการเลือกตั้งเท่านั้น

1.6 การดำเนินกิจการของพรรคที่แจ้งต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ปีพ.ศ.2542 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2543) พรรคได้จัดประชุมสัมมนาให้ความรู้ทางการเมือง , การจัดตั้งสาขาพรรคเพิ่ม และการหาสมาชิกเพิ่ม , เสนอร่างพ.ร.บ.ปลดหนี้เกษตรกร ต่อประชาชนเพื่อร่วมลงชื่อ , เสนอร่างพ.ร.บ.ยึดทรัพย์ปราบคนโกง ต่อประชาชนเพื่อร่วมลงชื่อ และวิธีการปราบปรามยาบ้าต่อประชาชน , ให้ความรู้ทางการเมืองต่อประชาชนโดยแจกหนังสือนโยบายและแผ่นปลิวของพรรคแก่ประชาชนทั่วไป

มีการประชุมใหญ่สามัญของพรรคจำนวน 1 ครั้ง
 มีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน 18 ครั้ง
 ไม่มีการประชุมของสาขาพรรค
 มีการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนจำนวน 24 ครั้ง โดยเป็นการจัดประชุมสัมมนา

ปีพ.ศ.2543 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2544) พรรคได้จัดประชุม เพื่อให้ความรู้ทางการเมือง , การจัดตั้งสาขาพรรคเพิ่ม และการหาสมาชิกเพิ่ม , ส่งผู้สมัครส.ส.แบบบัญชีรายชื่อจำนวน 35 คน และส.ส.แบบเขตเลือกตั้งจำนวน 95 คน , เสนอร่างพ.ร.บ.ปลดหนี้เกษตรกร จำนวน 200,000 ชุด ระบบเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนและสมาชิกพรรคทั่วประเทศ , นำเสนอวิธีการปราบยาเสพติดและยาบ้าต่อประชาชนและสมาชิกพรรคทั่วประเทศ , โฆษณานโยบายพรรคทางสื่อหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์เพื่อให้ความรู้ต่อประชาชน และจัดสัมมนาหลายจังหวัด รวมทั้งแจกจ่ายหนังสือนโยบายพรรคจำนวน 100,000 คน และทำป้ายโฆษณานโยบายของพรรคไปทุกจังหวัด และแผ่นปลิวไปทุกเขตเลือกตั้ง

มีการประชุมใหญ่สามัญของพรรคจำนวน 1 ครั้ง
 มีการประชุมใหญ่วิสามัญของพรรคจำนวน 1 ครั้ง
 มีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน 20 ครั้ง
 มีการประชุมสาขาพรรค โดยจัดให้สาขาพรรคและสมาชิกพรรคเข้าร่วมประชุมทั่วประเทศจำนวน 10 ครั้ง
 มีการจัดประชุมทั่วไปอื่น ๆ อีกจำนวน 9 ครั้ง
 ไม่มีการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป

ปีพ.ศ.2544 (พรรคเกษตรมหาชน, 2544) พรรคได้จัดอบรม ประชุม ตรวจสอบ สมาชิกพรรคและสาขาพรรคเพื่อให้ความรู้ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม , จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป , จัดตั้งสาขาพรรคและหาสมาชิกพรรคเพิ่ม , จัดทำสวัสดิการสมาชิกพรรค และได้ออกระเบียบสวัสดิการสมาชิกพรรค , มอบหมายให้สาขาพรรคเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนตามเทศกาลต่าง ๆ , ให้ความรู้และส่งเสริมให้สาขาพรรคจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนในการประกอบอาชีพ สาธารณสุข และกฎหมาย , โฆษณานโยบายพรรคทางสื่อหนังสือพิมพ์ เพื่อให้ความรู้ต่อ

ประชาชน และจัดสัมมนาหลายจังหวัด รวมทั้งแจกจ่ายหนังสือนโยบายพรรค , ส่งเอกสารเผยแพร่ความรู้ให้สาขาพรรค

มีการประชุมใหญ่สามัญของพรรคจำนวน 1 ครั้ง

มีการประชุมใหญ่วิสามัญของพรรคจำนวน 1 ครั้ง

มีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน 11 ครั้ง

มีการประชุมสามัญสาขาพรรค 9 สาขา ๆ ละ 1 ครั้ง และอีก 2 สาขา ๆ ละ 2 ครั้ง

พรรคได้จัดให้มีการตรวจเยี่ยมสาขาพรรคทั่วประเทศเพื่อให้ความรู้ทางการเมืองแก่คณะกรรมการสาขาพรรคและสมาชิกพรรค

1.7 การดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรคเกษตรมหาชน

พรรคเกษตรมหาชน สาขาดุสิต สัมภาษณ์ นายวันชนะ นุชกุล ประธานสาขา

1)สมาชิกของสาขา ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 30 คน สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง

2)สถานที่ตั้งสาขา 37/1 ซอยวัดราชาธิวาส แยกที่3 ถนนสามเสน 9 แขวง วชิรพยาบาล เขตดุสิต จัดตั้งเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ.2544 เป็นสาขาลำดับที่ 31 อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 9 ที่ตั้งสาขาเป็นบ้านของพี่ชายประธานสาขา ไม่เคยย้ายที่ทำการสาขา อยู่ในชุมชนวัดราชาธิวาส ไม่ได้ติดป้ายสาขา

3)สาเหตุของการจัดตั้งสาขา เพราะเพื่อนที่เป็นสมาชิกพรรคเกษตรมหาชนขอให้ช่วยจัดตั้งสาขาพรรคในเขตเลือกตั้งนี้ และบอกว่าจะมีค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้าให้ แต่ได้จริงเดือนละ 600 บาทเท่านั้น รวมทั้งเมื่อเห็นนโยบายแล้วรู้สึกชอบและสนใจ ที่ผ่านมายังไม่เคยพบหัวหน้าพรรค นอกจากเพื่อนที่มาขอให้ช่วยจัดตั้งสาขาแล้วก็ไม่มีใครรู้จักใครในพรรคเลย ที่มาจัดตั้งสาขานี้ก็ยังไม่ได้มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการดำเนินการ

4)การคัดเลือกกรรมการสาขา ปัจจุบันมีกรรมการสาขา 8 คน คณะกรรมการสาขามาจากการแต่งตั้งกันเองจากคนที่รู้จักกัน สาเหตุที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธานสาขาเพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนรู้จัก ส่วนกรรมการที่มีเวลาให้กับสาขาจริง ๆ มีเพียง 3 คน

5)การจัดประชุมของสาขา ที่ผ่านมายังไม่เคยมีการจัดประชุมเนื่องจากไม่มีสถานที่ไม่รู้จักสมาชิก และไม่มีรายชื่อจึงไม่ทราบว่ามีใครเป็นสมาชิกบ้าง ทำให้ติดต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ไม่ได้เพราะตอนนี้สำนักงานใหญ่เอารายชื่อและเอกสารต่าง ๆ ไป และยังไม่ได้ส่งคืนมาให้ ประธานสาขาเคยสอบถามเพื่อนที่รู้จักว่าเมื่อไรจะส่งรายชื่อกลับมา แต่

จนถึงตอนนี้ก็ยังไม่มีการดำเนินการให้ ประธานสาขาอยากให้มีการจัดประชุมสาขาบ้าง แต่ก็มีปัญหาคือ ไม่มีรายชื่อสมาชิกในสาขา และสถานที่ที่จะจัดประชุม

6) บทบาทของสาขาในกิจกรรมของพรรค ที่ผ่านมายังไม่เคยเข้าร่วมการประชุมใหญ่หรือการประชุมอื่น ๆ ของพรรคเพราะไม่เคยได้รับหนังสือแจ้งจากพรรค ส่วนเอกสารที่เคยได้รับจากพรรคคือหนังสือนโยบายพรรค ประธานสาขาอยากช่วยหาสมาชิก หาเสียงให้พรรค แต่เมื่อไม่มีรายชื่อสมาชิกจึงไม่สามารถประชุมกันว่าจะดำเนินการอย่างไร และตั้งแต่จัดตั้งสาขามายังไม่เคยมีใครจากสำนักงานใหญ่มาพบ

7) การหาสมาชิกของสาขา ตั้งแต่จัดตั้งสาขามายังไม่ได้มีการหาสมาชิกเพิ่มแต่อย่างใด เพราะเมื่อจัดตั้งสาขาแล้วเพื่อนที่มาขอให้ช่วยจัดตั้งได้เอารายชื่อสมาชิกและเอกสารต่าง ๆ ไป แล้วก็ไม่ได้กลับมาพูดคุยหรือแนะนำอะไรอีก จึงไม่รู้ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรต่อไป

8) บทบาทของสาขาในกิจกรรมด้านอื่น ๆ พรรคเคยส่งประธานสาขาให้เข้าร่วมการประชุมที่กกต.จัดขึ้นเป็นเวลา 2 วัน โดยมีประธานสาขาเป็นตัวแทนคนเดียวของสาขาไปเข้าร่วมประชุม

9) การเงินของสาขา สาขาได้รับเงินสนับสนุนเดือนละ 600 บาท โดยได้รับทุก ๆ สามเดือน ยังไม่เคยมีการบริจาคเงินให้สาขา ส่วนเงินสนับสนุนที่ได้รับนั้นใช้จ่ายค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์ซึ่งไม่เพียงพอโดยส่วนที่ขาดก็ต้องจ่ายเอง

10) ข้อมูลด้านอื่น ๆ ของสาขา เคยมีเจ้าหน้าที่กกต.มาตรวจเยี่ยมซึ่งก็ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง , บางครั้งก็ยังไม่เข้าใจในรายละเอียดของนโยบายพรรคแต่ก็ติดต่อกันเพื่อสอบถามไม่ได้ , มีปัญหาสำคัญคือไม่รู้จักสมาชิก และไม่มีเงินในการดำเนินการต่าง ๆ , การหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสำนักงานใหญ่จะไม่ก้าวท้าวคือ ให้สาขามีสิทธิสรรหาได้เอง โดยเมื่อสรรหาได้แล้วก็ส่งเอกสารไปที่สำนักงานใหญ่ ซึ่งต้องสรรหาคนที่มีความเสี่ยงและเป็นที่ยอมรับในชุมชน , การช่วยพรรคหาเสียงคงต้องใช้เวลาเดินทางพูดคุย และทางสำนักงานใหญ่คงจะแนะนำเพิ่มเติมว่าจะต้องทำดำเนินการอะไรอีก

พรรคเกษตรมหาชน สาขาพญาไท สัมภาษณ์ นางสาวลิ้มลิ้ม ศรีสุข ประธานสาขา

1) สมาชิกของสาขา ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 240 คน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนวัดไผ่ตัน สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย

2) สถานที่ตั้งสาขา 67 ซอยวัดไผ่ตัน ถนนพหลโยธิน 15 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท จัดตั้งเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ.2543 เป็นสาขาลำดับที่ 41 อยู่ในเขตเลือกตั้งที่

4 ที่ตั้งสาขาเป็นบ้านของประธานสาขา ไม่เคยย้ายที่ทำการสาขา อยู่ในชุมชนวัดไผ่ตัน ไม่ได้ติดป้ายสาขา

3) สาเหตุของการจัดตั้งสาขา เพราะรู้จักกับคนที่ เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคเกษตรมหาชน ซึ่งเขาขอให้ช่วยจัดตั้งสาขาพรรคในเขตเลือกตั้งนี้ รวมทั้งขอบนโยบายปลดหนี้ของพรรคเพราะช่วยเหลือคนจน

4) การคัดเลือกกรรมการสาขา ปัจจุบันมีกรรมการสาขา 7 คน ตอนคัดเลือกกรรมการสาขานั้นมีผู้เข้าร่วม 15 คน ให้คัดเลือกกันเองว่าใครควรอยู่ตำแหน่งใด จากนั้นให้ทุกคนลงความเห็นว่ายอมรับหรือไม่ เห็นชอบด้วยหรือไม่ โดยเลือกจากผู้ที่มีศรัทธา และมีเวลาว่าง เช่น แม่บ้าน

5) การจัดประชุมของสาขา ที่ผ่านไม่ค่อยได้มีการประชุมใหญ่ ๆ เพราะเชิญสมาชิกเข้าร่วมประชุมยากเนื่องจากต้องทำงาน และบางส่วนได้ย้ายบ้านไปที่อื่นเนื่องจากไฟไหม้ บางคนไม่ได้พบกันเป็นปี แต่จะมีการประชุมเล็ก ๆ ประมาณ 3 - 4 คน ซึ่งเป็นกรรมการสาขา โดยพูดคุยกันเรื่องนโยบายปลดหนี้ และความก้าวหน้าของพรรคว่าพรรคได้ดำเนินการไปถึงไหนแล้ว

6) บทบาทของสาขาในกิจกรรมของพรรค ที่ผ่านมามีเคยเข้าร่วมการประชุมของพรรคที่ต่างจังหวัด , เคยเข้าร่วมการประชุมใหญ่ของพรรค 1 ครั้ง ในปีพ.ศ.2544 ประธานสาขาเคยพบและพูดคุยกับหัวหน้าพรรคในการประชุมที่จังหวัดกาญจนบุรี , สุโขทัย และที่สำนักงานใหญ่ , คนรู้จักที่เป็นเจ้าหน้าที่พรรคที่ขอให้ช่วยจัดตั้งสาขามาพบบ่อย ๆ ประมาณทุก ๆ 2 เดือน หากไม่มากก็จะไปพบที่สำนักงานใหญ่เองเพราะอยู่ไม่ไกลจากสาขา ซึ่งส่วนใหญ่จะพูดคุยเรื่องทั่วไปและความเคลื่อนไหวของพรรคว่าขณะนี้พรรคดำเนินการไปถึงไหนแล้ว

7) การหาสมาชิกของสาขา หลังจากจัดตั้งแล้วมีสมาชิกครั้งแรกประมาณ 200 คน จากนั้นหาสมาชิกเพิ่มได้อีกประมาณ 40 คน ปัจจุบันจึงมีสมาชิกประมาณ 240 คน แต่ก็ไม่ได้มีเป้าหมายว่าจะต้องหาสมาชิกให้ได้ปีละเท่าไรซึ่งก็จะพยายามหาเพิ่มให้ได้มากที่สุด โดยใช้วิธีการพูดต่อ ๆ กันไปแบบ “ปากต่อปาก” และการส่งหนังสือนโยบายพรรคไปอ่านก่อน หากสนใจและเห็นว่าดีก็สมัครเป็นสมาชิกคือ ให้สมัครด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ ปัญหาหลักในการหาสมาชิกเพิ่มคือ ชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองขนาดใหญ่ เช่น พรรคไทยรักไทย พรรคประชาธิปัตย์

8) บทบาทของสาขาในกิจกรรมด้านอื่น ๆ กิจกรรมอื่น ๆ ที่ดำเนินการกับประชาชนในพื้นที่ยังไม่มีเพราะไม่มีเงินสนับสนุน และขาดบุคลากรที่มีความสามารถ , ประธานสาขาและกรรมการสาขาอีก 1 คนเคยเข้าร่วมการชุมนุมที่กต.จัดขึ้นที่จังหวัด

กาญจนบุรี และพรรคเกษตรมหาชนได้ให้การสนับสนุนเงินผ่านทางสาขาเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมในชุมชนวัดไผ่ตัน คือ การจัดการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในชุมชน

9) การเงินของสาขา สาขาได้รับเงินสนับสนุนเดือนละ 600 บาท โดยได้รับทุก ๆ สามเดือน ยังไม่เคยมีการบริจาคเงินให้สาขา ส่วนเงินสนับสนุนที่ได้รับนั้นใช้จ่ายค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์ซึ่งไม่เพียงพอโดยส่วนที่ขาดก็ต้องจ่ายเอง

10) ข้อมูลด้านอื่น ๆ ของสาขา สาขาสามารถคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เอง จะส่งใครลงสมัครก็ได้ โดยต้องเชิญกรรมการสาขาและสมาชิกมาช่วยกันคัดเลือกผู้สมัคร เพื่อให้ทุกคนรับรู้และยอมรับว่าจะให้ใครเป็นตัวแทนของสาขา แต่ก็ไม่สามารถบังคับให้สมาชิกทุกคนเลือกพรรคเกษตรมหาชนได้ , คนส่วนใหญ่ในชุมชนไม่รู้ว่าที่นี่เป็นที่ทำการสาขาของพรรคเกษตรมหาชน ยกเว้นกรรมการสาขาและสมาชิกเท่านั้นที่จะรู้ , คนในชุมชนรู้จักพรรคเกษตรมหาชนจากใบปลิว และหนังสือนโยบายพรรค , กิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองต่าง ๆ มีเฉพาะช่วงก่อนการเลือกตั้งประมาณ 5 - 6 เดือน , ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการไปเลือกตั้งเท่านั้น และเมื่อมีการเลือกตั้งมักเลือกตามกระแส

พรรคเกษตรมหาชน สาขาลาดพร้าว สัมภาษณ์ นางชมพูนุช ศรีรัตนานนท์ ประธานสาขา

1) สมาชิกของสาขา ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 250 คน สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง แม่บ้าน

2) สถานที่ตั้งสาขา 29/11 หมู่ที่ 2 หมู่บ้านเมืองประเสริฐ ซอยโชคชัย 69 ถนนลาดพร้าว แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว จัดตั้งเมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ.2542 เป็นสาขาลำดับที่ 90 อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 17 ที่ตั้งสาขาเป็นบ้านของประธานสาขา ไม่เคยย้ายที่ทำการสาขา มีป้ายสาขาติดอยู่หน้าบ้าน

3) สาเหตุของการจัดตั้งสาขา เพราะต้องการเผยแพร่นโยบายพรรค และหาสมาชิกพรรคเพิ่ม

4) การคัดเลือกกรรมการสาขา ปัจจุบันมีกรรมการสาขา 7 คน กรรมการสาขาส่วนใหญ่เป็นคนใกล้ชิด เป็นญาติพี่น้อง เพื่อจะได้ติดต่อกันได้ง่ายและเวลาที่มีประชุม ผู้ที่จะเป็นกรรมการสาขาต้องสมัครใจและมีเวลา โดยประธานสาขาจะเป็นผู้เลือกและจะต้องให้สมาชิกเห็นชอบ ไม่มีใครคัดค้าน แต่จริง ๆ แล้วในทางปฏิบัติไม่จำเป็นต้องผ่านความเห็นชอบของสมาชิกเพราะขึ้นอยู่กับการเลือกของประธานสาขา

5) การจัดประชุมของสาขา จะมีการประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ในการประชุม จะมีการรวมสาขา 7 คน และสมาชิกประมาณ 15 คนขึ้นไป ในการประชุมส่วนใหญ่จะ พูดคุยถึงเรื่องที่จะดำเนินการต่อไปว่าจะเป็นแบบไหน จะหาสมาชิกเพิ่มอย่างไร จะส่งใคร เป็นผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง

6) บทบาทของสาขาในกิจกรรมของพรรค ประธานสาขาและกรรมการสาขา บางส่วนจะเข้าร่วมการประชุมใหญ่ของพรรค ส่วนสมาชิกไม่ได้เข้าร่วมประชุม ประธานสาขาได้เข้าร่วมการประชุมอื่น ๆ ของพรรคทุกครั้ง , เคยมีเจ้าหน้าที่ของพรรคมาพบที่ สาขาซึ่งส่วนใหญ่จะพูดคุยเรื่องทั่วไป

7) การหาสมาชิกของสาขา หลังจากจัดตั้งแล้วปีแรกมีสมาชิกประมาณ 210 คน จากนั้นหาสมาชิกเพิ่มได้อีกประมาณ 40 คน ปัจจุบันจึงมีสมาชิกประมาณ 250 คน การหาสมาชิกจะเน้นหาจากคนใกล้ชิดก่อนโดยดูที่ความสมัครใจ มีความสนใจและเข้าใจใน นโยบายพรรค ประธานสาขามีเป้าหมายในการหาสมาชิกเพิ่มอย่างน้อยปีละ 50 - 100 คน

8) บทบาทของสาขาในกิจกรรมด้านอื่น ๆ ที่ผ่านมายังไม่ได้เคลื่อนไหวอะไรมาก มีแค่การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในปีพ.ศ.2544 นอกจากนี้ประธานสาขาเคยเข้าร่วมการประชุมที่กกต.จัดขึ้น , ส่วนการเคลื่อนไหวอื่น ๆ จะรอให้ใกล้เลือกตั้งก่อน ไม่เกี่ยวกับว่า พรรคจะต้องมีสาขาครบ 400 เขต ก่อนหรือไม่ , ส่วนการดำเนินกิจกรรมกับประชาชนในพื้นที่ยังไม่มีเพราะไม่มีเงินจึงดำเนินการอะไรไม่ได้ ไม่ใช่ปัญหาที่ตัวบุคคลากร และต้องรอให้ใกล้ช่วงเลือกตั้งก่อน

9) การเงินของสาขา สาขาได้รับเงินสนับสนุนเดือนละ 600 บาท โดยได้รับทุก ๆ สามเดือน เงินสนับสนุนที่ได้รับนั้นใช้จ่ายค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์ซึ่งไม่เพียงพอโดยส่วนที่ขาดก็ต้องจ่ายเอง

10) ข้อมูลด้านอื่น ๆ ของสาขา สาขาเคยส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในปีพ.ศ.2544 ส่วนสาเหตุที่ผู้สมัครไม่ได้รับเลือกตั้งประธานสาขาเห็นว่า เพราะเป็นพรรคการเมืองใหม่ ผู้สมัครไม่ได้หาเสียงเท่าใดนัก และกระแสพรรคไทยรักไทยมาแรงมาก , การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจะดูที่ความสมัครใจและต้องมีคุณสมบัติเหมาะสม โดยประธานสาขามีอำนาจที่จะส่งใครลงสมัครรับเลือกตั้ง สำนักงานใหญ่ก็จะเห็นชอบตามที่สาขาเสนอไป ให้ แต่ในการเลือกตั้งก็ไม่สามารถบังคับให้สมาชิกทุกคนเลือกพรรคเกษตรมหาชนได้ ควบคุมได้ยาก , มีกกต.มาตรวจสาขาทุกปี , สมาชิกทุกคนจะรู้จักที่ทำการสาขาและมีมาพบที่สาขาบ้าง ส่วนชาวบ้านที่อยู่ใกล้ที่ทำการสาขาจะรู้จักพรรคเพราะมีป้ายสาขาติดอยู่หน้าบ้าน , พื้นที่เขตลาดพร้าวในอดีตเป็นฐานของพรรคประชาธิปัตย์ ปัจจุบันเป็นของ

พรรคไทยรักไทย , กิจกรรมอื่น ๆ ของพรรคการเมืองที่มีในหมู่บ้านนั้นจะมีพรรคไทยรักไทยมาบริการตัดผม ฉีดยาแก้นุง

กล่าวโดยสรุป พรรคเกษตรมหาชนเน้นการจัดตั้งสาขาพรรคมากกว่าการหาสมาชิกเพิ่ม โดยมีเป้าหมายที่จะจัดตั้งให้ครบ 400 เขตก่อนการเลือกตั้งในปี.ศ.2548 การจัดตั้งสาขาพรรคจะดูที่ความพร้อมของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ

กิจกรรมระดับพรรค พรรคมีการจัดทำหนังสือนโยบายของพรรค ส่วนการให้ความรู้ที่พรรคเน้นจัดให้สมาชิกพรรคมากกว่าประชาชน โดยการจัดสัมมนาตามภาคต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีเจ้าหน้าที่พรรคออกเยี่ยมสาขาพรรคด้วย ส่วนการประชุมใหญ่ของพรรคนั้นมีการจัดทุกปี โดยจะเชิญผู้แทนสาขาพรรค และสมาชิกเข้าร่วม ซึ่งจะมีประมาณ 100 คน ส่วนการเสนอร่างกฎหมายนั้น พรรคพยายามเสนอร่างพ.ร.บ.ปลดหนี้เกษตรกร และร่างพ.ร.บ.ยึดทรัพย์ปราบคนโกงต่อประชาชนเพื่อร่วมลงชื่อ

กิจกรรมระดับสาขาพรรค บางสาขายังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมใด ๆ แม้แต่การประชุมของสาขา ในขณะที่บางสาขาก็มีเพียงการหาสมาชิกเพิ่มและการจัดประชุมของสาขาเท่านั้น ทุกสาขายังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมใด ๆ กับประชาชนในพื้นที่

ส่วนด้านการเงินของพรรคนั้น พรรคมีรายรับหลักมาจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เนื่องจากยังไม่มีการจัดเก็บค่าบำรุงรายปีจากสมาชิกและยังมีการบริจาคเงินให้แก่พรรคเป็นจำนวนน้อย ส่วนสาขาพรรคมีรายรับจากเงินที่สำนักงานใหญ่ส่งให้เพื่อเป็นเงินค่าไปรษณีย์การและค่าสาธารณูปโภคเท่านั้น

ดังนั้น กิจกรรมของพรรคจะเป็นกิจกรรมตามที่เสนอขอของงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง คือ

ปีพ.ศ.2542 ได้รับงบประมาณสนับสนุน 3 โครงการ คือ แผนงานการบริหารพรรคการเมือง , แผนงานการส่งเสริมสมาชิกพรรคการเมืองและการหาสมาชิกเพิ่ม และแผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนอย่างละ 1 โครงการ

ปีพ.ศ.2543 ได้รับงบประมาณสนับสนุน 4 โครงการ คือ แผนงานการบริหารพรรคการเมือง , แผนงานการบริหารสาขาพรรคการเมือง , แผนงานการส่งเสริมสมาชิกพรรคการเมืองและการหาสมาชิกเพิ่ม และแผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนอย่างละ 1 โครงการ

ปีพ.ศ.2544 ได้รับงบประมาณสนับสนุน 5 โครงการ คือ แผนงานการบริหารพรรคการเมือง 2 โครงการ , แผนงานการบริหารสาขาพรรคการเมือง , แผนงานการ

ส่งเสริมสมาชิกพรรคการเมืองและการหาสมาชิกเพิ่ม และแผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนอย่างละ 1 โครงการ

2. พรรคชาติประชาธิปไตย

2.1 ข้อมูลทั่วไปของพรรคชาติประชาธิปไตย

พรรคชาติประชาธิปไตยจัดตั้งเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2540 มีพันเอก(พิเศษ) สุบรรณ แสงพันธุ์ เป็นหัวหน้าพรรค และพลตรีสมศักดิ์ พันธุ์เอี่ยม เป็นเลขาธิการพรรค สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ 163/15 หมู่บ้านชื่อตรงเสนา ซอยเสนานาคิม 1 ถนนพหลโยธิน 32 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2545 มีสมาชิกทั้งหมด 44,506 คน และมีสาขาพรรคทั้งหมด 313 สาขา แบ่งเป็นภาคเหนือ 56 สาขา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 132 สาขา ภาคกลาง 103 สาขา ภาคใต้ 22 สาขา

คำขวัญพรรคชาติประชาธิปไตย “การเมืองก้าวไกล เศรษฐกิจไทยมั่นคง”

2.2 ประวัติพรรคชาติประชาธิปไตย

พรรคชาติประชาธิปไตยเป็นพรรคอันดับที่ 14 จากทั้งหมด 30 พรรคที่ได้มีการจดทะเบียนจัดตั้งตามพระราชบัญญัติพรรคการเมืองพ.ศ.2498 ซึ่งเป็นกฎหมายพรรคการเมืองฉบับแรกของไทยในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

พรรคชาติประชาธิปไตยจดทะเบียนเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ.2499 โดยมีพันโท ม.ร.ว.น้ำเพชร เกษมสันต์ เป็นหัวหน้าพรรค แต่พรรคชาติประชาธิปไตยก็ถูกยุบเลิกพร้อมกับพรรคอื่น ๆ รวมทั้งหมด 30 พรรค เนื่องจากคำสั่งคณะปฏิวัติซึ่งนำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พรรคชาติประชาธิปไตยจึงต้องเลิกพรรคไปเป็นครั้งแรก

รัฐบาลสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร ได้ตราพระราชบัญญัติพรรคการเมืองขึ้นมาอีกครั้งในปีพ.ศ.2511 จึงได้มีการจัดตั้งพรรคชาติประชาธิปไตยขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งโดยจดทะเบียนเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2513 เป็นพรรคอันดับที่ 15 โดยมี พันเอก ม.ร.ว.น้ำเพชร เกษมสันต์ เป็นหัวหน้าพรรค แต่พรรคชาติประชาธิปไตยก็ถูกยุบเลิกพร้อมกับพรรคอื่น ๆ รวมทั้งหมด 17 พรรค เนื่องจากคำสั่งคณะปฏิวัติซึ่งนำโดยจอมพลถนอม กิตติขจร พรรคชาติประชาธิปไตยจึงต้องยุบพรรคอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.2521 และได้ตราพระราชบัญญัติพรรคการเมืองพ.ศ.2524 พรรคชาติประชาธิปไตยจึงได้จดทะเบียนจัดตั้ง

ขึ้นเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ.2525 โดยมีพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นหัวหน้าพรรค แต่ก็ถูกยุบเลิกไปเพราะไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ.2532

พรรคชาติประชาธิปไตยได้จัดตั้งขึ้นอีกครั้งเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2540 โดยมีพันเอก(พิเศษ)สุบรรณ แสงพันธุ์ เป็นหัวหน้าพรรค

ปณิธานของพรรคชาติประชาธิปไตย

พรรคชาติประชาธิปไตยมีความตั้งใจโดยตั้งปณิธานไว้อย่างแน่วแน่ที่จะสร้างพรรคชาติประชาธิปไตยให้เป็นพรรคของประชาชน (Mass Party) เหมือนประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลายในโลกเสรีให้ปรากฏเป็นจริงในประเทศไทย ด้วยอุดมการณ์ นโยบาย ตลอดจนขั้นตอนในการดำเนินการอย่างรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาระบบประชาธิปไตยที่คนไทยใฝ่ฝันให้สมบูรณ์ อันจะเป็นพลังยิ่งใหญ่ในการแก้ไขปัญหาทั้งหลายของชาติให้ลุล่วงไป เพื่อความสงบร่มเย็น ความไพบูรณ์ของสังคมไทย ตลอดจนความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

นโยบายที่เป็นหลักนำของพรรคชาติประชาธิปไตย

หลักการในการแก้ปัญหาปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันมีอยู่ว่า จะต้องจับปัญหาเอกให้ถูก พรรคชาติประชาธิปไตยได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทั้งหลายตลอดจนพิจารณาบทเรียนในอดีตแล้ว สรุปได้ว่าปัญหาเอกของชาติ คือ “ปัญหาการเมือง การปกครอง” ที่จะต้องแก้ไขได้ก่อนหรือเน้นหนักกว่าปัญหาอื่น ๆ ฉะนั้นแนวนโยบายที่เป็นหลักนำของพรรคชาติประชาธิปไตย คือ นโยบายการเมืองการปกครอง หรือต้องแก้ไขปัญหาการเมืองการปกครองซึ่งเป็นปัญหาเอกของชาติให้ได้ก่อน และแก้ปัญหาอื่น ๆ ควบคู่กันไปตามสภาพความเป็นจริงของสังคมของชาติ

2.3นโยบายหลักของพรรคชาติประชาธิปไตย

1) นโยบายด้านการเมืองการปกครอง เช่น ให้มีการกระจายอำนาจอธิปไตยลงไปยังส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นในทุกระดับ , ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทุกระดับ , ให้มีการกระจายอำนาจต่าง ๆ แก่ข้าราชการทุกระดับในพื้นที่นั้น ๆ

2) นโยบายด้านเศรษฐกิจ เช่น ปฏิรูปที่ดินโดยการเวนคืนและเก็บภาษีอัตราก้าวหน้า , ปลดหนี้สินของเกษตรกรด้วยวิธีการลดดอกเบี้ยและยึดการชำระหนี้ , กระจายโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อการเกษตรไปทั่วทุกภาค

3) นโยบายด้านสังคม-วัฒนธรรม เช่น ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ , สนับสนุนการศึกษาโดยให้เรียนฟรีทุกคน 12 ปี , ส่งเคราะห์คนชรา คนพิการ ผู้ด้อยโอกาสให้ได้มีการรักษาพยาบาลฟรี , ส่งเสริมและสนับสนุนขนบธรรมเนียม ประเพณีในท้องถิ่น , ส่งเสริมการกีฬาในเรื่องสถานที่ฝึก สถานที่แข่งขัน , ให้ข้าราชการ สังกัดพรรคการเมืองโดยเสรีและเปิดเผย , สนับสนุนการจัดตั้งสหภาพแรงงาน

4) นโยบายด้านการป้องกันประเทศ เช่น คัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพเข้ารับราชการในทุกระดับของกองทัพ , ปรับปรุงขนาดของกองทัพให้สอดคล้องกับสถานการณ์

5) นโยบายด้านวิทยาศาสตร์ การพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ให้ทุนการศึกษาแก่นักวิทยาศาสตร์เพื่อการวิจัยและพัฒนา , ให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมร่วมกับภาครัฐในการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยี

6) นโยบายด้านการต่างประเทศ เช่น ใช้นโยบายอิสระอย่างสมบูรณ์ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรม การทหาร , ใช้นโยบายเป็นกลางเมื่อความขัดแย้งเกิดขึ้นเพื่อผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศ , สร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

2.4 ข้อบังคับพรรคชาติประชาธิปไตย พ.ศ.2541 (แก้ไขเพิ่มเติม ปีพ.ศ.2545)

1) การจัดตั้งสาขาพรรค (ข้อ 59 และ 60)

แผนและกำหนดเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะกรรมการบริหารพรรคเป็นผู้พิจารณาอนุมัติจัดตั้งสาขาพรรคตามความประสงค์ของสมาชิกสามัญในท้องถิ่น หรือเขตเลือกตั้งนั้น ๆ

การดำเนินการจัดตั้งสาขาให้สมาชิกผู้ริเริ่มดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคส่งรายการแสดงที่ตั้งสาขาพรรค รายชื่อ อาชีพ ที่อยู่ไปยังเลขาธิการพรรค คณะกรรมการบริหารพรรคจะเป็นผู้พิจารณาในการจัดตั้งสาขาพรรค

2) การประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค (ข้อ 36 , 38 , 39 และ 81)

คณะกรรมการบริหารพรรคให้มีการประชุมเดือนละ 1 ครั้งหรือตามความจำเป็น ซึ่งต้องมีกรรมการบริหารมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคทั้งหมดจึงจะครบเป็นองค์ประชุม และให้หัวหน้าพรรคเป็นประธานที่ประชุม มติของที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคให้ถือเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของที่ประชุม

3) การประชุมคณะกรรมการสาขาพรรค (ข้อ 82)

คณะกรรมการสาขาพรรคให้มีการประชุมอย่างน้อย 2 เดือนต่อครั้ง ซึ่งต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งจึงจะเป็นองค์ประชุม และให้ประธานสาขาพรรคเป็นประธานที่ประชุม มติของที่ประชุมคณะกรรมการสาขาพรรคให้ถือเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของที่ประชุม

4) การประชุมใหญ่ของพรรค (ข้อ 69 , 70 , 72 , 73 และ 74)

คณะกรรมการบริหารพรรคต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญของพรรคอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ซึ่งที่ประชุมใหญ่ถือเป็นองค์การสูงสุดของพรรคประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารพรรค , ประธานสาขาพรรคหรือผู้แทนสาขาพรรค , สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐมนตรีที่สังกัดพรรคขณะนั้น และสมาชิกสามัญของพรรคที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการบริหารพรรค และให้หัวหน้าพรรคเป็นประธานในที่ประชุมใหญ่

กิจการที่ต้องกระทำในที่ประชุมใหญ่เท่านั้น คือ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค , การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรค , การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคหรือกรรมการบริหารพรรค และการรับรองงบการเงินประจำปีของพรรค ในการประชุมใหญ่ของพรรคทุกครั้งต้องแจ้งให้สมาชิกพรรคทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน

5) การประชุมใหญ่ของสาขาพรรค (ข้อ 68 , 75 , 76 , 77 , 78 , 79 และ 80)

คณะกรรมการสาขาพรรคต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญสาขาพรรคอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งเพื่อแถลงผลงานในรอบปี และรับรองงบการเงินประจำปีของสาขาพรรค ซึ่งประกอบด้วย กรรมการสาขาพรรค และสมาชิกสามัญของสาขาพรรคที่ได้รับเชิญ การประชุมใหญ่ของสาขาพรรคต้องมีสมาชิกดังกล่าวมาประชุมไม่น้อยกว่า 50 คนจึงจะเป็นองค์ประชุม และการลงมติให้ถือเสียงข้างมากของสมาชิกที่มาร่วมประชุม ประธานสาขาพรรคเป็นประธานในที่ประชุมใหญ่สาขาพรรค

6) การคัดเลือกสมาชิกเพื่อส่งเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ข้อ 84 และ 85)

ให้คณะกรรมการบริหารสาขาพรรคประจำจังหวัดเป็นผู้คัดเลือกบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งโดยให้สมาชิกของแต่ละเขตในจังหวัดร่วมคัดเลือกผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งพรรคแล้วส่งรายชื่อให้คณะกรรมการบริหารพรรคพิจารณา และ

คณะกรรมการบริหารพรรคเป็นผู้คัดเลือกบุคคลเข้ารับสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อพรรค (party list)

2.5 การดำเนินกิจกรรมของพรรคชาติประชาธิปไตย

1) โครงสร้างการบริหารงานของพรรค : พรรคมีคณะกรรมการบริหาร 20 คน และที่ประชุมใหญ่ของพรรคถือว่าสำคัญที่สุดเพราะเป็นผู้อนุมัติการเปลี่ยนแปลงแก้ไขต่าง ๆ การประชุมใหญ่จะมีสมาชิกเข้าร่วมประมาณ 100 คน การลงมติในประเด็นต่าง ๆ ยึดเสียงข้างมากเป็นสำคัญ โดย

ชาญชัย วิบูลย์ธนรงค์ รองผู้อำนวยการพรรคชาติประชาธิปไตย กล่าวว่า ปัจจุบันพรรคมีกรรมการบริหารพรรคจำนวน 20 คน ซึ่งเลือกจากที่ประชุมใหญ่โดยอาศัยเสียงเอกฉันท์ คำนึงเพียงเสียงเดียวไม่ได้ กรรมการบริหารพรรคจะมีตัวแทนมาจากทุกภาค พรรคมีการประชุมใหญ่ปีละ 1 ครั้ง ประมาณเดือนเมษายนของทุก ๆ ปี มีสมาชิกพรรคเข้าร่วมประมาณ 100 คน ซึ่งมาจากสาขาใดก็ได้ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกที่มาจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล ในการประชุมจะให้สมาชิกและตัวแทนสาขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกิจการต่าง ๆ ของพรรค เช่น งบประมาณ , การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรค , การแต่งตั้งหรือถอดถอนกรรมการบริหารพรรค โดยให้อิสระในการลงคะแนน ซึ่งก่อนการประชุมใหญ่จะมีการประชุมที่พรรคก่อนว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องใดบ้าง ส่วนในต่างจังหวัดจะเป็นการสัมมนาให้ความรู้แก่ประชาชนตามโครงการที่ของบจากกกต. เน้นแต่ละภาคประมาณ 200 คน (19 กันยายน 2545, สัมภาษณ์)

พันเอก(พิเศษ)สุบรรณ แสงพันธุ์ หัวหน้าพรรคชาติประชาธิปไตย กล่าวว่า คณะกรรมการบริหารพรรคได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ซึ่งตามข้อบังคับพรรคกำหนดให้ มีกรรมการบริหารพรรคไม่เกิน 100 คน ซึ่งอาจมีไม่ครบ 100 คนก็ได้ แต่ตำแหน่งสำคัญ ๆ ที่กฎหมายกำหนดต้องมีให้ครบ

ที่ประชุมใหญ่เป็นผู้อนุมัตินโยบายพรรค ซึ่งมีสมาชิกเข้าร่วมประมาณ 200-300 คน ขึ้นอยู่กับสถานที่ งบประมาณ พรรคจะเชิญประธานสาขาพรรคให้เข้าร่วมประชุมโดยจะส่งญาติให้ประธานสาขาพรรคพิจารณาก่อน แล้วจึงไปลงมติในที่ประชุมใหญ่ว่าสิ่งที่คณะกรรมการบริหารพรรคเสนอนั้นเห็นด้วยหรือไม่ (26 พฤศจิกายน 2545, สัมภาษณ์)

2)เจตนารมณ์ในการดำเนินกิจการของพรรค : ต้องการพัฒนาพรรคให้เป็นพรรคของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งตอนนี้พรรคยังอยู่ในขั้นสร้างจึงเน้นการจัดตั้งสาขาพรรคให้ครบทุกเขตเลือกตั้งก่อน โดยหวังที่จะให้ชนชั้นกลางเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างชนชั้นล่างกับชนชั้นสูง และมีเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประเทศโดยต้องแก้ที่ปัญหาการเมืองผูกขาดก่อน โดย

ชาอุทัย วิบูลย์ธรรรงค์ กล่าวว่า พรรคมีเจตนารมณ์ในการพัฒนาพรรคให้เป็นพรรคของประชาชนอย่างแท้จริง ในขณะนี้พรรคอยู่ในขั้นสร้างซึ่งต้องรอให้จัดตั้งสาขาพรรคครบทุกเขตเลือกตั้งก่อนซึ่งคาดว่าจะครบก่อนปีพ.ศ.2547 และจะเริ่มอยู่ในขั้นผู้ตั้งแต่ต้นปีพ.ศ.2548 ตอนนี้พรรคจึงยังไม่เน้นจำนวนสมาชิกและยอมรับว่าประชาชนยังไม่คุ้นกับชื่อพรรคเท่าใดนัก นโยบายของพรรคจะเน้นที่ชนชั้นกลาง เน้นด้านเศรษฐกิจการเมืองการปกครอง โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือ การมีส.ส.ในสภาผู้แทนราษฎรหรือได้เข้าร่วมรัฐบาล

พันเอก(พิเศษ)สุบรรณ แสงพันธุ์ กล่าวว่า พรรคมีเจตนารมณ์ที่จะนำนโยบายหลักของพรรคไปแก้ไขปัญหาของชาติที่เป็นการเมืองผูกขาด เศรษฐกิจผูกขาด และการแก้ปัญหาจำเป็นจะต้องแก้ที่ปัญหาการเมืองก่อน เพราะการปกครองของไทยยังไม่เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

พรรคได้แบ่งการดำเนินการของพรรคออกเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นสร้าง จะเน้นให้ชนชั้นกลางมีความคิดและมองเห็นปัญหาตรงกัน ให้ชนชั้นกลางประสานระหว่างชนชั้นล่างกับชนชั้นบน ซึ่งเรียกว่า “กลางสร้าง ล่างรับ สูงประสาน” ส่วนขั้นผู้ พรรคจะสร้างสาขาให้มีพลังด้วย 4M คือ คน (Man) เงิน (Money) การบริหาร (Management) และการเคลื่อนไหว (Movement) ซึ่งในขั้นนี้หากไม่ได้ส.ส.ก็ไม่เป็นไร เพราะสามารถเข้าชื่อ 50,000 คน เพื่อผลักดันกฎหมายได้ หรือออกแถลงการณ์ แต่พรรคจะไม่ใช้วิธีการเดินขบวน

3)กิจกรรมของพรรคในการเลือกตั้ง : พรรคเคยส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในปีพ.ศ.2544 โดยส่งในระบบเขตเลือกตั้ง 1 คน และระบบบัญชีรายชื่อพรรค 7 คน โดยพรรคจะให้สาขาพรรคเป็นผู้คัดเลือกผู้สมัครในระบบเขตเลือกตั้งเอง ซึ่งพรรคจะเน้นคะแนนเสียงที่มาจากสมาชิก และผู้ที่ชื่นชอบนโยบายพรรคเป็นสำคัญ โดย

ชาญชัย วิบูลย์ธนรงค์ กล่าวว่า พรรคเคยส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปีพ.ศ.2544 ซึ่งในขณะนั้นพรรคยังไม่มีความพร้อมเพราะอยู่ในขั้นสร้างพรรคจึงไม่ได้หวังคะแนนเสียงมากนัก พรรคได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งระบบเขตเลือกตั้งที่จังหวัดศรีสะเกษเพราะผู้สมัครเสนอตนเองและคิดว่าตนเองมีความพร้อม ซึ่งพรรคก็ให้ลงสมัคร ในขณะที่ตอนแรกพรรคคิดว่าจะไม่ส่งผู้สมัครในระบบเขตเลือกตั้ง พรรคให้ผู้สมัครหาเสียงเองแต่ก็ไม่ได้รับเลือกตั้งเนื่องจากยังหาเสียงไม่เป็นและคนทั่วไปยังไม่รู้จักพรรคเท่าใดนัก

ส่วนระบบบัญชีรายชื่อ (Party list) พรรคก็ส่งผู้สมัครจำนวน 7 คน แต่ก็ไม่ได้หวังคะแนนเสียงมากนัก ส่งเพื่อหวังเสียงว่าจะได้คะแนนอย่างน้อยแค่ไหน ซึ่งพรรคก็ได้คะแนนเสียงเกือบ 200,000 คะแนนซึ่งก็พอใจเพราะพรรคไม่มีรทหาเสียง ส่วนใหญ่ใช้การแจกใบปลิวและแผ่นพับ รวมทั้งหาเสียงจากเพื่อน ๆ ที่รู้จักกัน

การส่งผู้สมัครระบบเขตเลือกตั้งพรรคจะให้อิสระแก่สาขาพรรคในการส่งตัวแทนของตนเอง คือให้สาขาเลือกเองว่าจะส่งใครโดยพรรคจะอนุมัติตามที่สาขาเสนอมา ส่วนระบบบัญชีรายชื่อ (Party list) พรรคจะตั้งประธานจังหวัด 1 คนให้ประชุมกันโดยส่งตัวแทนของแต่ละภาคมาเพื่อให้ที่ประชุมของคณะกรรมการกลางตัดสินใจอีกครั้งหนึ่ง

พันเอก(พิเศษ)สุบรรณ แสงพันธุ์ กล่าวว่า ในการเลือกตั้งระบบเขตเลือกตั้งพรรคจะให้สาขาพรรคเป็นผู้หาคัดเลือกผู้สมัครเองเพื่อให้สาขามีตัวแทนเป็นของตนเอง ถือเป็น การกระจายอำนาจสู่สาขาพรรค ประธานสาขาจะเป็นผู้เสนอว่าจะส่งใครลงสมัคร และคณะกรรมการบริหารพรรคก็จะอนุมัติตามที่ประธานสาขาเสนอมา ผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งจะต้องหาเสียงเอง เอาความคิดและนโยบายของพรรคไปเผยแพร่

พรรคเน้นคะแนนเสียงจากคะแนนจัดตั้ง คือ คะแนนที่มาจากสมาชิกพรรค , คะแนนศรัทธา คือ คะแนนที่มาจากผู้ที่ชื่นชอบนโยบายพรรค และคะแนนจัดหา คือ การที่ผู้ที่ชื่นชอบนโยบายพรรคเป็นผู้จัดหามา ซึ่งพรรคจะเน้นคะแนนจัดหามาจากผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกเพราะจะมีจำนวนมาก พรรคจะไม่เอาคะแนนจัดตั้ง

4) การหาสมาชิกและการจัดตั้งสาขาของพรรค : พรรคเน้นการจัดตั้งสาขาพรรคให้ครบ 400 เขตเลือกตั้งก่อน รวมทั้งเน้นการพัฒนาแกนหลักและแกนนำของพรรคก่อนหาสมาชิกเพิ่ม การจัดตั้งสาขาจะเน้นที่ความพร้อมของแต่ละพื้นที่ ส่วนการหาสมาชิกจะให้ประธานสาขาเป็นผู้รับผิดชอบ โดย

ชาญชัย วิบูลย์ธนรงค์ กล่าวว่า การหาสมาชิกเพิ่มนั้นให้ประธานสาขาเป็นผู้รับผิดชอบโดยผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายพรรคการเมืองและเข้าใจนโยบายพรรค ตอนนี้พรรคเน้นการจัดตั้งสาขาให้ครบทุกเขตเลือกตั้งก่อนแล้วจึงค่อยหาสมาชิกเพิ่ม พรรคจะเน้นพื้นที่ที่มีความพร้อม ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์แน่นอน เช่น พื้นที่รอบนอกพร้อมก่อนก็ให้จัดตั้งสาขาก่อนได้

การจัดตั้งสาขาต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 50 คน โดยให้สมาชิกมาประชุมกันและเลือกกันเองว่าใครเหมาะสมจะเป็นประธานสาขา เลขานุการสาขา กรรมการสาขา ซึ่งเน้นว่าถ้าเป็นไปได้ให้ประธานสาขาจบปริญญาตรีเพื่อจะได้ลงสมัครรับเลือกตั้งได้โดยไม่ขัดรัฐธรรมนูญ สมาชิกพรรคส่วนใหญ่พรรคจะเป็นผู้ไปหาเอง ที่มาขอสมัครเองมีบ้างเป็นส่วนน้อย โดยมีกลยุทธ์ให้สาขาพรรคหาสมาชิกเพิ่มทุกเดือน สาขาใดหาสมาชิกได้ตามเป้าหมายก็จะมีรางวัลหรือโล่

พันเอก(พิเศษ)สุบรรณ แสงพันธุ์ กล่าวว่า ตอนนี้พรรคเน้นการจัดตั้งสาขา และการพัฒนาแกนหลัก แกนนำของพรรคก่อนการหาสมาชิก แม้จะมีผลต่อการคำนวณเงินสนับสนุนจากรัฐก็ตาม เพราะยังมีปัญหาเรื่องสมาชิกมีข้อขัดข้องกันอยู่หลายพรรค พรรคจึงเน้นให้จัดตั้งสาขาให้ครบ 400 เขตเลือกตั้งก่อนจากนั้นก็พัฒนาให้สาขาพรรคเข้มแข็ง และจะขยายไปถึงการตั้งศูนย์ประสานงานพรรคตามตำบล หมู่บ้าน โดยให้ขึ้นกับสาขาพรรคในเขตนั้น ซึ่งการจะจัดตั้งศูนย์ประสานงานนี้จะต้องขึ้นอยู่กับศักยภาพของสาขาพรรคเอง

สมาชิกพรรคเน้นหาจากบุคคลใกล้ชิดติดกรรมการสาขาก่อน จากนั้นจึงค่อยกระจายออกไปเรื่อย ๆ ตอนนี้พรรคยังไม่เน้นที่จำนวนสมาชิกเท่าใดนัก แต่อาจมีการให้ประกาศนียบัตรแก่สาขาพรรคที่หาสมาชิกได้มากเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจบ้าง

การจัดตั้งสาขาพรรคเน้นที่ความพร้อมของแต่ละพื้นที่คือ ที่ไหนพร้อมก่อนก็จัดตั้งก่อน แต่หากคณะกรรมการสาขาไม่เข้มแข็งก็อาจยุบได้ สถานที่ตั้งของสำนักงานสาขาส่วนมากจะเป็นบ้านของประธานสาขาพรรค ซึ่งต้องมีทะเบียนบ้านและบ้านเลขที่ถูกต้อง ปัจจุบันพรรคเน้นการพัฒนาบุคลากรของสาขาพรรค การเลือกประธานสาขาพรรคจะให้ชาวบ้านเลือกกันเอง สำนักงานใหญ่อาจแนะนำบ้าง

5)กิจกรรมการให้ความรู้แก่สมาชิกและประชาชน : พรรคมีการจัดกิจกรรมทุกปี โดยเน้นการจัดสัมมนาให้ครบคลุมทุกภาค ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคเน้นจัดให้แก่แกนนำและสมาชิกของพรรคก่อน ยังไม่เน้นการจัดกิจกรรมกับประชาชน เพราะพรรคเน้นการ

สร้างแกนนำของพรรคก่อน นอกจากนี้พรรคยังมีการจัดพิมพ์หนังสือนโยบายของพรรค และวารสารของพรรคแจกจ่ายไปตามสาขาต่าง ๆ ด้วย โดย

ชาญชัย วิชาญรัตน์วงศ์ กล่าวว่า พรรคมีการจัดกิจกรรมทุกปีตามโครงการที่ของบสนับสนุนจากกกต. โดยให้มีการจัดสัมมนาทุกภาค ซึ่งจะดูช่วงเวลาที่มีความเหมาะสมด้วย เช่น หลังเกี่ยวข้าว พรรคจะจ่ายค่ารถ ค่าเดินทางให้ สถานที่จัดสัมมนามักจะเป็นโรงแรม สถานที่ราชการ โดยดูระยะใกล้ไกลเป็นหลักเพื่อความสะดวกแก่ผู้ที่เข้าประชุม ไม่จำเป็นต้องเป็นจังหวัดใหญ่ เช่น ภาคเหนืออาจจัดที่ลำปางก็ได้ ซึ่งผู้เข้าร่วมส่วนมากจะเป็นสมาชิกพรรค มีประชาชนทั่วไปเข้าร่วมบ้างเป็นส่วนน้อย การประชุมครั้งหนึ่งจะมีผู้เข้าร่วมประมาณ 200 คน นอกจากนี้ยังให้ประธานสาขาเป็นผู้ให้ความรู้และเผยแพร่นโยบายพรรคโดยใช้การแจกหนังสือนโยบายพรรค

พันเอก(พิเศษ)สุบรรณ แสงพันธุ์ กล่าวว่า พรรคเน้นการให้ความรู้แก่แกนนำของพรรคเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งก่อนจึงยังไม่เน้นกิจกรรมกับประชาชน เพราะยังไม่เห็นประโยชน์ที่ชัดเจนและสิ้นเปลืองงบประมาณ พรรคจึงเน้นสร้างแกนนำก่อนเป็นหลัก โดยทำหนังสือนโยบายพรรค วารสารของพรรคแจกจ่ายแก่ผู้ที่สนใจประมาณ 5,000 ฉบับซึ่งออกปีละ 3 เล่ม พรรคเน้นให้ความรู้โดยตรงผ่านแกนนำของพรรคในพื้นที่ ซึ่งมีปัญหาคือชาวบ้านอยากได้เงินมากกว่า เมื่อไปแถลงนโยบายพรรคก็ไม่ค่อยมีใครสนใจฟัง จึงจำเป็นต้องใช้เวลาและความอดทน

6) รายรับของพรรค : รายรับมาจากเงินสนับสนุนของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เพราะตอนนี้อยู่ยังไม่มีการจัดเก็บค่าบำรุงพรรคจากสมาชิก โดย

ชาญชัย วิชาญรัตน์วงศ์ กล่าวว่า รายรับส่วนใหญ่มาจากเงินสนับสนุนของรัฐ สมาชิกพรรคยังไม่เสียค่าบำรุง แต่ได้มีการกำหนดไว้ขั้นต่ำ 300 บาทต่อปี โดยพรรคจะเริ่มเก็บค่าบำรุงเมื่ออยู่ในขั้นสูง ซึ่งเมื่อเก็บค่าบำรุงแล้วพรรคจะมีการจัดสวัสดิการพรรคให้ด้วย ส่วนการบริจาคนั้นปัจจุบันยังไม่มีผู้บริจาคเงินให้พรรค และหากจะบริจาคจะต้องเป็นการบริจาคอย่างไม่เป็นเงื่อนไข

เงินสนับสนุนที่ได้รับหากใช้ตามโครงการที่ของบมาจากกกต.ก็ใช้ได้เพียงพอรวมทั้งยังได้รับเงินสนับสนุนสาขาพรรคอีกด้วย เงินที่ได้รับส่วนใหญ่ใช้ในการจัดกิจกรรมและจัดตั้งสาขาพรรค

พันเอก(พิเศษ)สุบรรณ แสงพันธุ์ กล่าวว่ พรรคมีรายได้จากกองทุนสนับสนุนของกต.อย่างหนึ่งเดียว ซึ่งถ้าใช้เงินตามโครงการที่ขอรับความสนับสนุนจากกต.ก็เพียงพอ

2.6การดำเนินกิจการของพรรคที่แจ้งต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ปีพ.ศ.2541 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2542) พรรคได้จัดโครงการอบรมสัมมนาทางการเมืองแก่คณะกรรมการบริหารพรรคให้เข้าใจนโยบาย ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม จำนวน 2 ครั้ง และอบรมคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคจำนวน 4 สาขา ๆ ละ 1 ครั้ง

มีการประชุมใหญ่สามัญของพรรคจำนวน 1 ครั้ง

มีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน 15 ครั้ง

มีการประชุมของสาขาพรรคจำนวน 4 สาขา ๆ ละ 1 ครั้ง

มีการประชุมคณะผู้บริหารพรรคจำนวน 28 ครั้ง

มีการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนจำนวน 5 ครั้ง โดยเป็นการจัดอบรมสัมมนา และเสวนาการเมือง

ปีพ.ศ.2542 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2543) พรรคได้กำหนดให้ทุกวันอาทิตย์ที่ 2 ของเดือนจัดสัมมนาคณะกรรมการบริหารพรรคเพื่อทบทวนแนวนโยบาย และความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายพรรค และจัดสัมมนากรรมการสาขาพรรคจังหวัดกำแพงเพชรทั้ง 5 เขต จำนวน 1 ครั้ง และแจกจ่ายเอกสารแนวนโยบายพรรคจำนวน 10,000 เล่ม รวมทั้งแจกจ่ายสารสินของพรรคให้แก่สมาชิกจำนวน 15,000 ชุด

มีการประชุมใหญ่สามัญของพรรคจำนวน 1 ครั้ง

มีการประชุมใหญ่สามัญของพรรคจำนวน 1 ครั้ง

มีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน 16 ครั้ง

มีการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนจำนวน 4 ครั้ง โดยเป็นการจัดอบรมสัมมนาให้แก่สมาชิกพรรค

ปีพ.ศ.2543 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2544) พรรคได้ส่งผู้สมัคร ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 7 คน และส.ส.แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 1 คน ที่จังหวัด

ศรีสะเกษ เขตเลือกตั้งที่ 3 ในการเลือกตั้งทั่วไป และเผยแพร่นโยบายการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของพรรคแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป

มีการประชุมใหญ่สามัญของพรรคจำนวน 1 ครั้ง

มีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน 12 ครั้ง

พรรคได้กำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการสาขาพรรคอย่างน้อย 2 เดือนต่อครั้ง

มีการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนและสมาชิกพรรคโดยการจัดสัมมนากรรมการสาขาและเจ้าหน้าที่สาขาพรรค สาขาละ 3 คน จำนวน 144 คน และการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป สาขาละ 10 คน 48 สาขา รวม 480 คน

2.7 การดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรคชาติประชาธิปไตย

พรรคชาติประชาธิปไตย สาขาพระโขนง สัมภาษณ์ นายครวชิต ชุ่มทอง
ประธานสาขา

1) สมาชิกของสาขา ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 100 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง แม่บ้าน

2) สถานที่ตั้งสาขา 1048/23 หมู่บ้านทับแก้ว ซอยวัดธรรมมงคล ถนนสุขุมวิท 101 แขวงบางจาก เขตพระโขนง จัดตั้งเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ.2543 เป็นสาขาลำดับที่ 107 อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 24 ที่ตั้งสาขาเป็นบ้านของประธานสาขา ไม่เคยย้ายที่ทำการสาขา มีป้ายสาขาติดอยู่หน้าบ้าน

3) สาเหตุของการจัดตั้งสาขา เพราะรู้จักกับหัวหน้าพรรคเป็นการส่วนตัว รวมทั้งชอบนโยบายของพรรคและสนใจอยากทำงานด้านการเมืองดูบ้าง และมีเป้าหมายเพื่อแนะนำนโยบายพรรคให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบ และหาสมาชิกพรรคเพิ่ม

4) การคัดเลือกกรรมการสาขา ปัจจุบันมีกรรมการสาขา 9 คน การคัดเลือกกรรมการสาขาจะดูจากความสมัครใจ มีเวลาให้ ชอบและเข้าใจในนโยบายพรรค เมื่อเลือกประธานสาขาได้แล้ว ประธานสาขาจะเป็นผู้แต่งตั้งกรรมการสาขาเอง แต่สมาชิกจะต้องเห็นชอบด้วย

5) การจัดประชุมของสาขา ที่ผ่านมาเคยมีการประชุมสาขา 2 ครั้ง คือ ปีละหนึ่งครั้งซึ่งจะจัดในช่วงไตรมาสแรกของปี โดยมีกรรมการสาขาและสมาชิกเข้าร่วมประชุมกันประมาณ 20 คน แต่ได้แจ้งทางสำนักงานใหญ่ว่าประชุมทุกไตรมาส สาเหตุที่ไม่ได้ประชุมกันทุกไตรมาสเพราะรวบรวมสมาชิกได้ยาก ในขณะที่กรรมการสาขารวบรวมได้ง่ายกว่า

6) บทบาทของสาขาในกิจกรรมของพรรค เข้าร่วมการประชุมใหญ่ของพรรคทุกปี โดยผู้ที่ไปเข้าร่วมการประชุมจะเป็นประธานสาขา และกรรมการสาขาที่สะดวกและมีเวลาว่าง ที่ผ่านมายังไม่มีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานใหญ่มาพบ ส่วนมากประธานสาขาจะเป็นผู้ไปรับเอกสารต่าง ๆ เองที่สำนักงานใหญ่หรือไม่ก็ไปด้วยเรื่องส่วนตัว

7) การหาสมาชิกของสาขา ตั้งแต่จัดตั้งสาขามายังไม่ได้มีการหาสมาชิกเพิ่มแต่อย่างใด คือ มีสมาชิกประมาณ 100 คน ตั้งแต่ตอนที่จัดตั้งแล้ว สมาชิกปัจจุบันมาจากเพื่อนหรือญาติของกรรมการสาขา ผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกจะต้องรู้นโยบายพรรคก่อน และควรอยู่ในเขตพระโขนง เคยมีสมาชิกมาพบประธานสาขาบ้าง ส่วนใหญ่มาสอบถามเรื่องนโยบายและขอความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย ประธานสาขามีเป้าหมายว่าจะหาสมาชิกเพิ่มให้ได้ปีละ 100 – 500 คน โดยใช้วิธีการส่งจดหมายแนะนำพรรคไปตามบ้านต่าง ๆ เพราะจะสะดวกรวดเร็วกว่า และน่าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุด

8) บทบาทของสาขาในกิจกรรมด้านอื่น ๆ กิจกรรมที่สาขาได้ดำเนินการ คือ การแจ้งให้ชาวบ้านในหมู่บ้านทราบนโยบายพรรค แต่ส่วนใหญ่เมื่อทราบแล้วก็ไม่ได้เข้าร่วมพรรคเพราะเห็นว่าเป็นพรรคขนาดเล็ก เป็นพรรคใหม่ อยากอยู่กับพรรคที่มีส.ส. มีชื่อเสียงและเป็นพรรคขนาดใหญ่มากกว่า จึงทำให้การหาสมาชิกเพิ่มนั้นกระทำได้ยาก สำหรับสมาชิกจะได้รับแจกหนังสือนโยบายพรรคจากสำนักงานใหญ่ ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ยังไม่ได้มีการดำเนินการเพราะความไม่พร้อมของสถานที่และยังไม่ถึงงบประมาณ

9) การเงินของสาขา สาขาได้รับเงินสนับสนุนเป็นค่าสาธารณูปโภคเดือนละ 600 บาท และค่าวัสดุสำนักงาน เปิดรับบริจาคแต่ยังไม่เคยมีใครบริจาคให้ ส่วนเงินสนับสนุนที่ได้รับนั้นใช้จ่ายค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์ซึ่งไม่เพียงพอโดยส่วนที่ขาดก็ต้องจ่ายเอง

10) ข้อมูลด้านอื่น ๆ ของสาขา ปัญหาของสาขาคือการหาสมาชิกกระทำได้ยากและไม่ถึงงบประมาณสาธารณูปโภค , คิดว่าปีพ.ศ.2548 อาจยังไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเพราะยังไม่มีสมาชิกมากพอ , ปีพ.ศ.2546 จะเริ่มหาสมาชิกเพิ่มได้เนื่องจากสำนักงานใหญ่จะจัดบในการหาสมาชิกให้ , ประธานสาขาคิดว่าจะใช้วิธีการส่งจดหมายไปตามบ้านต่าง ๆ ในการรับสมัครสมาชิกหรือเชิญชวนให้สนับสนุนพรรค แต่อาจจะไม่ประสบความสำเร็จมากแต่ก็ถือว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด พรรคประชาธิปไตยก็ใช้วิธีนี้ในการหาสมาชิกเพิ่ม , พรรคให้อำนาจแก่สาขาในการสรรหาผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งได้อย่างเต็มที่ โดยผู้สมัครจะต้องมีความรู้ความสามารถและเข้าใจนโยบายพรรคเป็นอย่างดี

ชาวบ้านในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะรู้จักที่ทำการสาขา เพราะมีป้ายที่ทำการสาขาคิดอยู่หน้าบ้าน , ชาวบ้านที่อยู่นอกหมู่บ้านไม่ทราบว่ามีการสาขาพรรคอยู่ที่นี้ ,

กรรมการสาขาส่วนมากอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน , ประธานสาขาคิดว่าประชาชนน่าจะรู้จักพรรคชาติประชาธิปไตยบ้าง , ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง แต่หากเป็นก็จะเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปไตยเพราะที่นี่เป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปไตยมานานแล้ว

นอกจากช่วงเลือกตั้งแล้วก็ไม่มีพรรคการเมืองใดมาดำเนินกิจกรรมทางการเมือง , ส่วนมากประชาชนจะเลือกพรรคขนาดใหญ่ในการเลือกตั้ง , ประธานสาขาอยากหาที่ทำการสาขาที่แยกออกจากบ้านจะได้สะดวกในการดำเนินกิจกรรม , รอเงินสนับสนุนในการทำกิจกรรม , เคยมีป้ายสาขาคิดอยู่แต่พอดีต่อเติมกันสาดจึงเอาป้ายออกชั่วคราว , ที่ผ่านมากเคยมีกต.มาตรวจ

พรรคชาติประชาธิปไตย สาขาบางกอกใหญ่ สัมภาษณ์ นายวิรัชชัย วาวิรัตน์ ประธานสาขา

1)สมาชิกของสาขา ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 60 คน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนหลังเส สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย

2)สถานที่ตั้งสาขา 1259 ซอย 21 ถนนจรัญสนิทวงศ์ 13 แขวงท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ จัดตั้งเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ.2543 เป็นสาขาลำดับที่ 140 อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 32 ที่ตั้งสาขาเป็นบ้านของประธานสาขา ไม่เคยย้ายที่ทำการสาขา มีป้ายสาขาคิดอยู่ในบ้านเห็นได้ชัดเจน

3)สาเหตุของการจัดตั้งสาขา เพราะรู้จักกับหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค และเลขาธิการพรรค เพราะเคยรับราชการทหารมาก่อน รวมทั้งเห็นว่นโยบายของพรรคดีน่าสนับสนุน

4)การคัดเลือกกรรมการสาขา ปัจจุบันมีกรรมการสาขา 9 คน การคัดเลือกกรรมการสาขาจะให้ประธานเป็นผู้แต่งตั้งกรรมการสาขาเอง แต่สมาชิกจะต้องรับรู้และเห็นชอบด้วย ผู้ที่จะเป็นกรรมการสาขาจะต้องเข้าใจนโยบายของพรรค ต้องมีความพร้อมและมีเวลาให้

5)การจัดประชุมของสาขา ตั้งแต่จัดตั้งสาขามามีการประชุม 1 ครั้ง เนื่องจากการจัดประชุมกระทำได้ยาก เพราะสมาชิกต้องทำงานจึงไม่ค่อยมีเวลา โดยเรื่องที่พูดคุยในที่ประชุมคือเรื่องนโยบายของพรรค

6)บทบาทของสาขาในกิจกรรมของพรรค ประธานสาขาและกรรมการสาขาที่มีเวลาว่างอีก 1 - 2 คน ไปเข้าร่วมการประชุมใหญ่ของพรรคทุกปี นอกเหนือจากการประชุมใหญ่ของพรรคแล้ว หากพรรคมีการเรียกประชุมชี้แจง หรือแนะนำเรื่องอะไรก็จะไป

เสมอ เช่น ปีพ.ศ.2545 ไปเข้าร่วมการประชุมกับสำนักงานใหญ่ 2 ครั้ง ที่ผ่านมามีเรื่องร้องเรียนหรือข้อพิพาทคือ พ.อ.(พ)สุดพล ธนะโสธร มาพบที่สาขาบ้างเพราะรู้จักกันเป็นการส่วนตัว และมาเรื่องเอกสารต่าง ๆ ของสาขา หากไม่ได้มาพบก็จะโทรศัพท์มาแทน

7) การหาสมาชิกของสาขา ตั้งแต่จัดตั้งสาขามายังไม่ได้มีการหาสมาชิกเพิ่มแต่อย่างใด เพราะไม่มีเวลา ต้องทำงาน รวมทั้งการหาสมาชิกเพิ่มต้องใช้เงิน ผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกต้องมีอุดมการณ์และเข้าใจในนโยบายของพรรค การหาสมาชิกจะใช้วิธีการให้หนังสือนโยบายของพรรคไปอ่านก่อน และชี้แจงเพิ่มเติมให้ฟัง หากชอบก็สมัครเป็นสมาชิกได้ ต้องสมัครใจไม่มีการบังคับ ที่ผ่านมามีสาขาเคยช่วยพรรคหาเสียงและชี้แจงนโยบายของพรรคในช่วงเลือกตั้งปีพ.ศ.2544

8) บทบาทของสาขาในกิจกรรมด้านอื่น ๆ สาขายังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ เพราะมีปัญหาในด้านงบประมาณ บุคลากร และเวลาเพราะต้องทำงาน

9) การเงินของสาขา สาขาได้รับเงินสนับสนุนเดือนละ 600 บาท ยังไม่เคยมีการบริจาคเงินให้สาขา ส่วนเงินสนับสนุนที่ได้รับนั้นใช้จ่ายค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์ซึ่งไม่เพียงพอโดยส่วนที่ขาดก็ต้องจ่ายเอง

10) ข้อมูลด้านอื่น ๆ ของสาขา การหาสมาชิกเพิ่มกระทำยากเพราะเป็นฐานของ ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งอยู่ในพื้นที่มานาน และต้องใช้เงิน รวมทั้งชาวบ้านเห็นว่าเป็นพรรคเล็ก เป็นพรรคใหม่ ชาวบ้านยังไม่รู้จักหัวหน้าพรรค , การหาสมาชิกเพิ่มใช้วิธีการพูดคุยโดยตรง , เคยมีกต.มาตรวจ สอบถามเรื่องสาขาทั่วไป , ชาวบ้านในชุมชนจะรู้จักที่ตั้งสาขา แต่ที่อยู่รอบนอกจะไม่รู้จัก , ชาวบ้านแถวนี้น่าจะรู้จักชื่อพรรคบ้าง , ประชาชนไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ในอดีตเป็นพื้นที่ของพรรคมวลชน , การดำเนินการทางการเมืองของพรรคการเมืองไม่มี นอกจากช่วงก่อนการเลือกตั้งเท่านั้น , ประชาชนน่าจะเลือกคนเพราะ ส.ส.ในพื้นที่จะเข้าถึงประชาชนตลอด มีเหตุเดือดร้อนอะไรก็ให้ความช่วยเหลือตลอด , ผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งต้องมีอุดมการณ์ของพรรค เป็นคนมีความรู้ความสามารถ เข้าถึงประชาชน , การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสิทธิของสาขาพรรค โดยประธานสาขาจะเป็นผู้เสนอชื่อให้สำนักงานใหญ่พิจารณา ส่วนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งนั้นจะต้องออกค่าใช้จ่ายเอง

พรรคชาติประชาธิปไตย สาขาธนบุรี สัมภาษณ์ พันเอก(พิเศษ)สุดพล ธนะโสธร ประธานสาขาและรองหัวหน้าพรรคชาติประชาธิปไตย

1) สมาชิกของสาขา ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 60 คน สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว

2) สถานที่ตั้งสาขา 20 ซอยโรงพยาบาลทหารเรือ แยก 4 ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน 22 แขวงบุคคลโล เขตธนบุรี จัดตั้งเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ.2542 เป็นสาขาลำดับที่ 32 อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 27 ที่ตั้งสาขาเป็นบ้านของนายรัตนะ ณะโสธร ซึ่งเป็นเหรียญกษาและเป็นน้องชายของประธานสาขา ไม่เคยย้ายที่ทำการสาขา มีป้ายสาขาคือติดอยู่หน้าบ้าน

3) สาเหตุของการจัดตั้งสาขา เพราะต้องการกระจายนโยบายของพรรค และรู้จักกับพ.อ.(พ)สุบรรณ แสงพันธุ์ หัวหน้าพรรคมาก่อนเพราะเคยเป็นอาจารย์ที่โรงเรียนนายร้อยฯ เหมือนกัน

4) การคัดเลือกกรรมการสาขา ปัจจุบันมีกรรมการสาขา 9 คน การคัดเลือกกรรมการสาขาจะให้สมาชิกเลือกประธานสาขาก่อน จากนั้นประธานสาขาจะเป็นผู้แต่งตั้งกรรมการสาขาเองโดยที่สมาชิกจะต้องเห็นชอบด้วย ซึ่งกรรมการสาขาส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้องเพราะต้องทำงานร่วมกัน

5) การจัดประชุมของสาขา เคยมีการประชุมเมื่อตอนจัดตั้งสาขาเพื่อแต่งตั้งกรรมการสาขา มีสมาชิกเข้าร่วมการประชุมสาขาประมาณ 50 คน

6) บทบาทของสาขาในกิจกรรมของพรรค มีกรรมการสาขาเข้าร่วมการประชุมใหญ่ของพรรคทุกปี ยังไม่เคยมีผู้บริหารพรรคหรือเจ้าหน้าที่พรรคไปพบที่สาขา

7) การหาสมาชิกของสาขา การหาสมาชิกเพิ่มประธานสาขาให้นายรัตนะ ซึ่งเป็นเหรียญกษาเป็นผู้ดูแลซึ่งที่ผ่านมามีหาสมาชิกเพิ่มได้บ้าง ซึ่งผู้ที่จะเป็นสมาชิกจะต้องสมัครใจ เห็นด้วยกับนโยบายของพรรค และไม่จำเป็นต้องอยู่ในเขตธนบุรี แต่ถ้าอยู่ในเขตนี้ได้ก็จะได้ ประธานสาขาไม่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะต้องหาสมาชิกได้ปีละเท่าไร

8) บทบาทของสาขาในกิจกรรมด้านอื่น ๆ ที่ผ่านมายังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมอะไร เพราะไม่มีงบประมาณสนับสนุนให้ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญ ถ้ามีเงินก็สามารถจ้างเจ้าหน้าที่ประจำสาขาได้

9) การเงินของสาขา สาขาได้รับเงินสนับสนุนเดือนละ 600 บาท เงินสนับสนุนที่ได้รับนั้นใช้จ่ายค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์ซึ่งไม่เพียงพอโดยส่วนที่ขาดก็ต้องจ่ายเอง

10) ข้อมูลด้านอื่น ๆ ของสาขา เคยมีกต.ไปตรวจทุก ๆ 3 เดือน , สมาชิกจะรู้จักที่ตั้งสาขา ส่วนชาวบ้านทั่วไปคงจะไม่ทราบ , ชาวบ้านทั่วไปยังไม่รู้จักพรรคชาติประชาธิปไตย , ชาวบ้านส่วนใหญ่คิดว่าทุกพรรคเหมือนกันหมด จึงไม่มีใครสนใจ , ประชาชนไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง , มีป้ายสาขาคือติดอยู่หน้าบ้านเพราะสำนักงาน

ใหญ่ทำให้และบังคับให้ขึ้นป้ายสาขาไว้ , การเลือกตั้งประชาชนน่าจะเลือกตามกระแสของพรรค คือ พรรคไทยรักไทย

พรรคชาติประชาธิปไตย สาขาดินแดง สัมภาษณ์ พลตรีสมศักดิ์ พันธุ์เยี่ยม ประธานสาขาและเลขาธิการพรรคชาติประชาธิปไตย

1)สมาชิกของสาขา ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 70 คน สมาชิกส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ

2)สถานที่ตั้งสาขา 256/24 ถนนประชาสงเคราะห์ 47 แขวงดินแดง เขตดินแดง จัดตั้งเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 เป็นสาขาลำดับที่ 4 อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 11 ที่ตั้งสาขาเป็นบ้านของประธานสาขา ไม่เคยย้ายที่ทำการสาขา มีป้ายสาขาคิดอยู่หน้าบ้าน

3)สาเหตุของการจัดตั้งสาขา เพราะสนใจการเมืองตั้งแต่สมัยที่รับราชการทหาร เรียนรู้การเมืองเพื่อต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ เมื่อเกษียณแล้วจึงมาเข้าร่วมกับพรรคชาติประชาธิปไตยทันทีเพราะรู้จักกับหัวหน้าพรรคมาก่อน และต้องการเผยแพร่นโยบายของพรรค

4)การคัดเลือกกรรมการสาขา ปัจจุบันมีกรรมการสาขา 8 คน การคัดเลือกกรรมการสาขาจะให้สมาชิกเลือกประธานสาขาก่อน จากนั้นประธานสาขาจะเลือกกรรมการสาขาเองโดยที่สมาชิกจะต้องเห็นชอบด้วย ซึ่งกรรมการสาขาส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้องเพราะต้องทำงานร่วมกัน

5)การจัดประชุมของสาขา เคยมีการประชุมเมื่อตอนจัดตั้งสาขา 1 ครั้ง หลังจากนั้นเป็นลักษณะการพบปะสังสรรค์มากกว่า ไม่ได้มีการประชุมที่เป็นทางการ

6)บทบาทของสาขาในกิจกรรมของพรรค ประธานสาขาและกรรมการสาขาบางส่วนได้เข้าร่วมการประชุมใหญ่ของพรรคทุกปี หัวหน้าพรรคเคยไปพบที่บ้านบ้างแต่เป็นการไปด้วยเรื่องส่วนตัว

7)การหาสมาชิกของสาขา สมาชิกปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นเพื่อนของประธานสาขา ภรรยา และลูก การหาสมาชิกในเขตกรุงเทพฯ กระจุกตัวยาก จึงไม่ได้มีเป้าหมายว่าจะต้องหาสมาชิกให้ได้กี่คนต่อปี ผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกจะต้องเข้าใจนโยบายของพรรค และเข้าร่วมกับพรรคด้วยความสมัครใจ

8)บทบาทของสาขาในกิจกรรมด้านอื่น ๆ สาขายังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพราะไม่มีงบประมาณสนับสนุนให้

9) การเงินของสาขา สาขาได้รับเงินสนับสนุนเดือนละ 600 บาท เงินสนับสนุนที่ได้รับนั้นใช้จ่ายค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์ซึ่งไม่เพียงพอโดยส่วนที่ขาดก็ต้องจ่ายเอง

10) ข้อมูลด้านอื่น ๆ ของสาขา ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งจะต้องให้ประธานสาขาอนุมัติก่อน , มีเจ้าหน้าที่กต.มาตรวจทุก ๆ 3 เดือน , ประชาชนแถวแฟลตดินแดงเป็นฐานของพรรคประชาธิปัตย์ , ชาวบ้านแถวที่ตั้งสาขาจะรู้จักสาขาเพราะมีป้ายสาขาติดอยู่หน้าบ้าน ซึ่งติดมาประมาณ 2 - 3 ปีแล้ว สำนักงานใหญ่ทำให้เพื่อจะได้มีรูปแบบและขนาดเดียวกัน , ประชาชนน่าจะรู้จักพรรคชาติประชาธิปัตย์มากขึ้น , ประชาชนไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง , ไม่มีกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ นอกเหนือจากช่วงก่อนการเลือกตั้งเท่านั้น , ประชาชนดูกระแสพรรคเป็นหลักในการเลือกตั้งโดยดูว่าพรรคใดเป็นคู่แข่งกัน

กล่าวโดยสรุป พรรคชาติประชาธิปัตย์เน้นการจัดตั้งสาขาพรรคมากกว่าการหาสมาชิกเพิ่ม โดยมีเป้าหมายในขั้นแรกที่จะจัดตั้งให้ครบ 400 เขตก่อน

กิจกรรมระดับพรรค พรรคมีการจัดทำหนังสือนโยบายและวารสารของพรรค ซึ่งออกปีละ 3 เล่ม ส่วนการประชุมใหญ่ของพรรคนั้นมีการจัดทุกปี โดยจะเชิญผู้แทนสาขาพรรค และสมาชิกเข้าร่วม ซึ่งจะมีประมาณ 100 คน

กิจกรรมระดับสาขาพรรค ในบางสาขาจะเป็นการหาสมาชิกเพิ่มและการจัดประชุมของสาขา แต่ยังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมใด ๆ กับประชาชนในพื้นที่

ส่วนด้านการเงินของพรรคนั้น พรรคมีรายรับหลักมาจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เนื่องจากยังไม่มีการจัดเก็บค่าบำรุงรายปีจากสมาชิกและยังมีการบริจาคเงินให้แก่พรรคเป็นจำนวนน้อย ส่วนสาขาพรรคมีรายรับจากเงินที่สำนักงานใหญ่ส่งให้เพื่อเป็นเงินค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภคเท่านั้น

ดังนั้น กิจกรรมของพรรคจะเป็นกิจกรรมตามที่เสนอของบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง คือ

ปีพ.ศ.2542 ได้รับงบประมาณสนับสนุน 3 โครงการ คือ แผนงานการบริหารพรรคการเมือง , แผนงานการบริหารสาขาพรรคการเมือง และแผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนอย่างละ 1 โครงการ

ปีพ.ศ.2543 ได้รับงบประมาณสนับสนุน 3 โครงการ คือ แผนงานการบริหารพรรคการเมือง , แผนงานการบริหารสาขาพรรคการเมือง และแผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนอย่างละ 1 โครงการ

ปีพ.ศ.2544 ได้รับงบประมาณสนับสนุน 4 โครงการ คือ แผนงานการบริหารพรรคการเมือง , แผนงานการบริหารสาขาพรรคการเมือง , แผนงานการส่งเสริมสมาชิกพรรคการเมืองและการหาสมาชิกเพิ่ม และแผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนอย่างละ 1 โครงการ

3.พรรคเสรีประชาธิปไตย

3.1ข้อมูลทั่วไปของพรรคเสรีประชาธิปไตย

พรรคเสรีประชาธิปไตยจัดตั้งเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ.2542 มีนายพชร ยวงประสิทธิ์ เป็นหัวหน้าพรรค และร้อยตำรวจเอกศุภกิจ สังข์ทอง เป็นเลขาธิการพรรค สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ 1008 ซอยร่วมพัฒนา ถนนจรัญสนิทวงศ์ 65 แขวง บางบำหรุ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2545 มีสมาชิกทั้งหมด 9,217 คน และมีสาขาพรรคทั้งหมด 103 สาขา แบ่งเป็นภาคเหนือ 16 สาขา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 57 สาขา ภาคกลาง 13 สาขา ภาคใต้ 17 สาขา

คำขวัญพรรคเสรีประชาธิปไตย “สร้างระบอบประชาธิปไตย สังคมไทยพัฒนา”

3.2ประวัติพรรคเสรีประชาธิปไตย

พรรคเสรีประชาธิปไตยก่อตั้งครั้งแรกเมื่อพ.ศ.2498 โดยมีนายเมธ รัตนประสิทธิ์ เป็นหัวหน้าพรรค และมีร.ท.จากรุบุตร เรืองสุวรรณ เป็นเลขาธิการพรรค ในสมัยนั้นพรรคเสรีประชาธิปไตยมีส.ส.จำนวน 11 ท่าน

พรรคเสรีประชาธิปไตยได้ยุติบทบาทในทางการเมืองไปเป็นเวลานานตั้งแต่ พ.ศ.2498 จนกระทั่งได้มีการร่วมกันก่อตั้งพรรคเสรีประชาธิปไตยขึ้นมาใหม่อีกครั้งเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2537 แต่เมื่อนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ประกาศยุบสภาเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2539 พรรคเสรีประชาธิปไตยได้ส่งผู้สมัครส.ส.จำนวน 126 คน แต่ไม่ได้รับเลือกตั้งแม้แต่คนเดียวจึงทำให้พรรคต้องถูกยุบไป ตามกฎหมายพรรคการเมืองพ.ศ. 2524 ที่กำหนดให้พรรคการเมืองใดที่ไม่มีผู้สมัครคนใดได้รับเลือกตั้งเป็นส.ส.จะต้องถูกยุบพรรค

หลังจากพรรคเสรีประชาธิปไตยถูกยุบพรรคแล้ว กรรมการผู้ก่อตั้งพรรคส่วนหนึ่งได้แยกตัวออกไป ผู้ก่อตั้งพรรคที่เหลืออยู่จึงได้ดำเนินการก่อตั้งพรรคเสรีประชาธิปไตยขึ้นมาอีกครั้ง และได้รับจดทะเบียนจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองที่สมบูรณ์จากนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ.2542 โดยมีนายพชร ยวงประสิทธิ์ เป็นหัวหน้าพรรค

ปณิธานของพรรคเสรีประชาธิปไตย

พรรคเสรีประชาธิปไตยมีความตั้งใจโดยตั้งปณิธานไว้อย่างแน่วแน่ที่จะสร้างพรรคเสรีประชาธิปไตยให้เป็นพรรคของประชาชน (Mass Party) เหมือนประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลายในโลกเสรีให้ปรากฏเป็นจริงในประเทศไทย ด้วยอุดมการณ์ นโยบาย ตลอดจนขั้นตอนในการดำเนินการอย่างรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาระบบประชาธิปไตยที่คนไทยใฝ่ฝันให้สมบูรณ์ อันจะเป็นพลังยิ่งใหญ่ในการแก้ไขปัญหาทั้งหลายของชาติให้ลุล่วงไป เพื่อความสงบร่มเย็น ความไพบูรณ์ของสังคมไทย ตลอดจนความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

นโยบายที่เป็นหลักนำของพรรคเสรีประชาธิปไตย

หลักการในการแก้ปัญหาปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันมีอยู่ว่า จะต้องจับปัญหาเอกให้ถูก พรรคเสรีประชาธิปไตยได้ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ปัญหาทั้งหลาย ตลอดจนพิจารณาบทเรียนในอดีตแล้ว สรุปได้ว่าปัญหาเอกของชาติ คือ “ปัญหาการเมืองการปกครอง” ที่จะต้องแก้ไขได้ก่อนหรือเน้นหนักกว่าปัญหาอื่น ๆ เมื่อแก้ปัญหการเมืองการปกครองได้แล้ว ปัญหาอื่น ๆ ก็จะแก้ไขได้ง่ายขึ้น ฉะนั้นแนวนโยบายที่เป็นหลักนำของพรรคเสรีประชาธิปไตย คือ นโยบายการเมือง หรือต้องแก้ปัญหการเมือง ซึ่งเป็นปัญหาเอกของชาติให้ได้ก่อน และแก้ปัญหานั้น ๆ ควบคู่กันไปตามสภาพความเป็นจริงของสังคมของชาติ

3.3นโยบายหลักของพรรคเสรีประชาธิปไตย

พรรคเสรีประชาธิปไตยได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของชาติพบสาเหตุสำคัญที่ทำให้แก้ไขปัญหาไม่ได้ คือ

- 1) ยังไม่มีการให้ความรู้ทางการเมืองที่ถูกต้องแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง
- 2) ยังไม่มีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง
- 3) ยังไม่มีการกระจายทุนหรือปัจจัยการผลิตอย่างแท้จริง
- 4) ยังไม่มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม
- 5) ยังไม่มีการกระจายความเจริญอย่างแท้จริง

สาเหตุแห่งปัญหาของชาติ คือ 5 ระบบผูกขาด หรือ 5 กระจุก เพื่อการแก้ปัญหาของชาติให้สำเร็จอย่างแท้จริง พรรคเสรีประชาธิปไตยจึงกำหนดนโยบาย “ 5 กระจาย ” ดังนี้

1)กระจายความคิด คือ ต้องเร่งเผยแพร่ความรู้ทางการเมืองที่ถูกต้องตามหลักการระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของชาติ

2)กระจายอำนาจ ต้องทำให้อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน โดยเริ่มต้นที่การสร้างพรรคการเมืองให้เป็นพรรคของชาวบ้าน

3)กระจายทุน ทุนหรือปัจจัยการผลิต คือ หัวใจสำคัญของระบบเศรษฐกิจ

4)กระจายรายได้ ต้องทำให้ชาวบ้านทุกคนมีงานทำ มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

5)กระจายความเจริญ ต้องทำให้ชนบทกับเมืองมีความเจริญใกล้เคียงกัน

นโยบาย 5 กระจาย ของพรรคเสรีประชาธิปไตยจะสำเร็จได้ก็ด้วยการสร้างพรรคให้เป็นของชาวบ้านอย่างแท้จริง คือ ชาวบ้านทั่วไปเข้ามาเป็นเจ้าของพรรคได้ด้วยควมศรัทธาและเสียสละอย่างแท้จริง ถือประโยชน์ของชาติและประชาชนเป็นใหญ่

นโยบายพรรคเสรีประชาธิปไตยมี 2 ขั้นตอน คือ

1)นโยบายสร้างพรรคให้เป็นของชาวบ้านต้องค่อยเป็นค่อยไปโดยการขยายสาขาพรรคออกไปทั่วประเทศ ให้ชาวบ้านเข้าใจนโยบายพรรคแล้วสมัครเป็นสมาชิกพรรคเอง เมื่อเลือกตั้งก็ให้เลือกผู้สมัครของเขาเองแล้วค่อยไปแข่งขันต่อสู้กับพรรคอื่น

2)นโยบายสร้างชาติ พรรคเสรีประชาธิปไตยต้องดำเนินนโยบาย 5 กระจายให้สำเร็จอันเป็นผลต่อเนื่องมาจากการสร้างพรรคให้เป็นของชาวบ้าน เพื่อจะสามารถต่อสู้ตามวิถีทางประชาธิปไตยให้ได้ผู้แทนในสภาและผู้แทนนอกสภาจำนวนมากจึงจะมีพลังอำนาจมากพอที่จะทำให้นโยบาย 5 กระจายปรากฏเป็นจริงได้สำเร็จ

3.4 ข้อบังคับพรรคเสรีประชาธิปไตย (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2545

1)การจัดตั้งสาขาพรรค (ข้อ 58 และ 59)

แผนและกำหนดเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะกรรมการบริหารพรรคเป็นผู้พิจารณาอนุมัติจัดตั้งสาขาพรรคตามความประสงค์ของสมาชิกสามัญในท้องที่ จังหวัด หรือเขตเลือกตั้งนั้น ตั้งแต่ 25 คนขึ้นไป

การดำเนินการจัดตั้งสาขาให้สมาชิกสามัญผู้ริเริ่มดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคส่งรายการแสดงที่ตั้งสาขาพรรค รายชื่อ อาชีพ ที่อยู่ไปยังเลขาธิการพรรค คณะกรรมการบริหารพรรคจะเป็นผู้พิจารณาในการจัดตั้งสาขาพรรค

2) การประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค (ข้อ 53 และ 54)

คณะกรรมการบริหารพรรคให้มีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งจึงจะเป็นองค์ประชุม และให้หัวหน้าพรรคเป็นประธานที่ประชุม มติของที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคให้ถือเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของที่ประชุม

3) การประชุมคณะกรรมการสาขาพรรค (ข้อ 55 และ 56)

คณะกรรมการสาขาพรรคให้มีการประชุมอย่างน้อย 2 เดือนต่อครั้ง ซึ่งต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งจึงจะเป็นองค์ประชุม และให้ประธานสาขาพรรคเป็นประธานที่ประชุม มติของที่ประชุมคณะกรรมการสาขาพรรคให้ถือเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของที่ประชุม

4) การประชุมใหญ่ของพรรค (ข้อ 19 , 68 , 71 , 72 , 73 , 74 และ 75)

องค์ประกอบของพรรคประกอบด้วย ที่ประชุมใหญ่ , คณะกรรมการบริหารพรรค , คณะผู้บริหารพรรค และสาขาพรรค ที่ประชุมใหญ่ถือเป็นองค์สูงสุดของพรรค ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารพรรค , ประธานสาขาพรรคและผู้แทนสาขาพรรค , สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐมนตรีที่สังกัดพรรคขณะนั้น และสมาชิกสามัญของพรรคที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการบริหารพรรค การประชุมใหญ่ของพรรคมี 2 กรณี คือ การประชุมใหญ่สามัญ และการประชุมใหญ่วิสามัญ

องค์ประชุมใหญ่ของพรรคจะต้องมีผู้เข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า 100 คน โดยให้ถือเสียงข้างมากของผู้เข้าร่วมประชุม และให้หัวหน้าพรรคเป็นประธานในที่ประชุมใหญ่ กิจกรรมที่ต้องกระทำในที่ประชุมใหญ่เท่านั้น คือ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค , การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรค , การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคหรือกรรมการบริหารพรรค และการรับรองงบการเงินประจำปีของพรรค ในการประชุมใหญ่ของพรรคทุกครั้งต้องแจ้งให้สมาชิกพรรคทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน

5) การประชุมใหญ่ของสาขาพรรค (ข้อ 76 , 79 , 80 , 81 , 82 และ 83)

คณะกรรมการสาขาพรรคต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญสาขาปีละ 1 ครั้ง ซึ่งที่ประชุมใหญ่ของสาขาพรรคประกอบด้วย กรรมการสาขาพรรคไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และสมาชิกสามัญในเขตพื้นที่ของสาขาพรรคที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการสาขาพรรค การประชุมใหญ่ของสาขาพรรคต้องมีสมาชิกดังกล่าวมาประชุมไม่น้อยกว่า 25 คนจึงจะเป็น

องค์ประชุม และการลงมติให้ถือเสียงข้างมากของสมาชิกที่มาร่วมประชุม ประธานสาขาพรรคเป็นประธานในที่ประชุมใหญ่สาขาพรรค

6) การคัดเลือกสมาชิกเพื่อส่งเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ข้อ 94 และ 95)

ให้คณะกรรมการบริหารพรรคประจำจังหวัดเป็นผู้คัดเลือกบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งโดยให้สมาชิกของแต่ละเขตในจังหวัดร่วมคัดเลือกผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งพรรคแล้วส่งรายชื่อให้คณะกรรมการบริหารพรรคพิจารณา และคณะกรรมการบริหารพรรคเป็นผู้คัดเลือกบุคคลเข้ารับสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรค (party list)

3.5 การดำเนินกิจกรรมของพรรคเสรีประชาธิปไตย

1) โครงสร้างการบริหารงานของพรรค : พรรคมีคณะกรรมการบริหาร 8 คน และที่ประชุมใหญ่ของพรรคถือว่าสำคัญที่สุดเพราะเป็นผู้อนุมัติการเปลี่ยนแปลงแก้ไขต่าง ๆ การลงมติในประเด็นต่าง ๆ ยึดเสียงข้างมากเป็นสำคัญ โดย

พชร ยวงประสิทธิ์ หัวหน้าพรรคเสรีประชาธิปไตย กล่าวว่า โครงสร้างของพรรคแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงก่อตั้งพรรคและช่วงพัฒนาพรรค คณะกรรมการบริหารพรรคชุดก่อตั้งมี 9 คน ปัจจุบันลดลงเหลือ 8 คน แต่เมื่อจัดตั้งสาขาพรรคครบ 400 เขต จะคัดเลือกหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคใหม่ไม่ต่ำกว่า 7 คน แต่ไม่เกิน 100 คน ซึ่งในการประชุมใหญ่นั้นจะให้ประธานสาขาพรรค 400 คนเข้าร่วมประชุมด้วยโดยจะเปิดโอกาสให้ประธานสาขาเสนอเรื่องต่าง ๆ เข้าสู่ที่ประชุมใหญ่ได้อย่างเสรี และจะพัฒนาให้พรรคมีสำนักงานใหญ่ สำนักงานสาขา รวมทั้งมีกรรมการ 7 ระดับ คือ กรรมการหมู่บ้าน กรรมการตำบล กรรมการอำเภอ กรรมการเขตเลือกตั้ง กรรมการจังหวัด กรรมการภาค และกรรมการกลาง (26 กันยายน 2545, สัมภาษณ์)

2) เจตนารมณ์ในการดำเนินกิจการของพรรค : ต้องการพัฒนาพรรคให้เป็นพรรคของชาวบ้านหรือพรรคมวลชน โดยเน้นให้ชนชั้นกลางเป็นผู้ประสานระหว่างชนชั้นล่างกับชนชั้นสูง และมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจ ทุน รายได้ และความเจริญให้แก่ประชาชน โดยจะต้องแก้ไขที่ปัญหาการเมืองก่อนเพราะเป็นต้นเหตุของปัญหาต่าง ๆ โดย

พรช ยวงประสิทธิ์ กล่าวว่า พรรคมีเจตนารมณ์ในการสร้างพรรคให้เป็นพรรคชาวบ้าน หรือพรรคมวลชน (Mass Party) โดยการอบรมให้สมาชิกเข้าใจนโยบายพรรค พรรคต้องการพัฒนาการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยที่มีชนชั้นกลางนำ คือ “กลางสร้างล่างรับ(ผลประโยชน์) กำกับบน(ชนชั้นสูง)” คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นชนชั้นกลางที่มีพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและมีความรู้ทางการเมืองดี โดยมีชาวบ้านเป็นสมาชิก พรรคมีนโยบายที่จะไม่เปลี่ยนแปลง คือ นโยบาย 5 กระจาย และนโยบายการสร้างพรรคชาวบ้าน ส่วนนโยบายเฉพาะหน้าซึ่งเป็นนโยบายหาเสียงจะเปลี่ยนแปลงตามปัญหาของประเทศในขณะนั้น ซึ่งอาจจะไม่เหมือนกันในแต่ละปี

3)กิจกรรมของพรรคในการเลือกตั้ง : พรรคเคยส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในปี พ.ศ.2544 โดยส่งในระบบเขตเลือกตั้ง 2 คน และระบบบัญชีรายชื่อพรรค 2 คน โดยพรรคจะให้สาขาพรรคเป็นผู้คัดเลือกผู้สมัครในระบบเขตเลือกตั้งเอง โดย

พรช ยวงประสิทธิ์ กล่าวว่า พรรคให้สาขาพรรคเป็นผู้คัดเลือกผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเองโดยที่สำนักงานใหญ่ไม่มีอำนาจ คือ ให้สมาชิกในสาขานั้นเสนอตนเองและคัดเลือกกันเองเพื่อเป็นตัวแทนของสาขาและให้ประธานสาขาส่งชื่อมาที่สำนักงานใหญ่ หัวหน้าพรรคจะเป็นผู้อนุมัติโดยแก้ไขเปลี่ยนแปลงมติที่เสนอมาจากสาขาพรรคไม่ได้ ส่วนระบบบัญชีรายชื่อ (Party list) ให้สาขาพรรคส่งรายชื่อมาสาขาละ 1 คน เมื่อได้ครบ 400 คน คณะกรรมการกลางของพรรคจะคัดเลือกให้เหลือ 100 คน ซึ่งพรรคคาดว่าจะการเลือกตั้งในปีพ.ศ.2548 พรรคจะส่งผู้สมัครได้ครบทั้ง 400 เขต และระบบบัญชีรายชื่อครบ 100 คน

การเลือกตั้งเมื่อปีพ.ศ.2544 พรรคส่งผู้สมัครระบบเขตเลือกตั้ง 2 คน และส่งระบบบัญชีรายชื่อ 2 คน ซึ่งพรรคได้คะแนนเสียงมาประมาณ 100,000 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับที่น่าพอใจโดยคิดว่าเป็นเพราะชาวบ้านชอบนโยบายพรรค รวมทั้งการออกสื่อ แจกใบปลิวและแผ่นพับ ในการเลือกตั้งพรรคหวังคะแนนจัดตั้งมากกว่าคะแนนจากกระแส คือ คะแนนที่ได้จากสาขาพรรคและสมาชิกพรรคโดยหวังคะแนนในระบบบัญชีรายชื่อพรรค (Party list)

4)การหาสมาชิกและการจัดตั้งสาขาของพรรค : พรรคเน้นการจัดตั้งสาขาพรรคให้ครบ 400 เขตเลือกตั้งก่อน ยังไม่เน้นการหาสมาชิกเพิ่ม การสร้างพรรคในช่วงแรกเน้นให้ถูกกฎหมายก่อน ส่วนคุณภาพจะพัฒนาพร้อมกันทีหลังเมื่อจัดตั้งสาขาได้ครบทุกเขตเลือกตั้งแล้ว โดย

พรท ยวงประสิทธิ์ กล่าวว่า พรรคเน้นที่ตัวองค์กรมากกว่าตัวบุคคล คือการสร้างสถาบันหรือองค์กรของพรรค สร้างสาขาพรรค คือ สาขาพรรคต้องเข้มแข็งก่อนการหาสมาชิกเพิ่มเพราะองค์กรหรือสาขาพรรคจะมีความยั่งยืน และจะเป็นคะแนนสนับสนุนพรรคในการเลือกตั้ง ช่วงก่อตั้งพรรคเน้นการจัดตั้งสาขาพรรคให้ถูกต้องกฎหมายเป็นหลัก ส่วนสมาชิกยังไม่ได้มีความรู้มากนักเพราะยังไม่ได้จัดการอบรม ช่วงพัฒนาพรรคจะต้องมีการให้ความรู้ ปรับความคิด และสร้างอุดมการณ์ ปัจจุบันสาขาพรรคอาจยังไม่ดีเท่าใดนัก รวมทั้งสมาชิกอาจยังไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้เพราะยังไม่ได้จัดการอบรม พรรคจะจัดการอบรมใหญ่ในปีพ.ศ.2546 เมื่อจัดตั้งสาขาพรรคได้ครบ 400 เขตเลือกตั้งแล้ว

การจัดตั้งสาขาพรรคจะให้แกนหลักพูดคุยกับผู้นำหรือผู้ร่วมก่อตั้งสาขา จากนั้นให้สรรหาผู้ที่จะเป็นกรรมการสาขาซึ่งอาจเป็นเพื่อนหรือญาติที่เข้าใจนโยบาย และอุดมการณ์การพัฒนาพรรคชาวบ้านมาร่วมกันจัดตั้งสาขาโดยต้องหาสมาชิกให้ได้ 30 คน เมื่อครบแล้วให้แจ้งและส่งเอกสารมาที่สำนักงานใหญ่ ตอนนี้พรรคเน้นการจัดตั้งสาขาตามเขตเลือกตั้งก่อน การขยายสาขาพรรคจะเน้นจากต่างจังหวัดเข้าสู่ศูนย์กลาง ที่เรียกว่า “ชนบทประสานเมือง” จะเน้นชนบทที่มีปัญหา ก่อน และขึ้นอยู่กับผู้ก่อตั้งสาขา เพื่อจะได้ใกล้ชิดชาวบ้าน ๆ สามารถร้องทุกข์ได้เร็วขึ้น

สมาชิกพรรคส่วนใหญ่พรรคเป็นผู้ไปหาเอง ที่มาขอสมัครเองก็มีบ้างพอสมควร เพราะพรรคจะต้องให้ความรู้ในเรื่องนโยบายของพรรคแก่ชาวบ้านก่อน พรรคจึงต้องเป็นผู้เข้าหาชาวบ้าน พรรคต้องการให้ประชาชนศรัทธาในพรรคมากกว่าหัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรค ปัจจุบันพรรคจะเปิดรับสมาชิกใหม่ปีละ 1 ครั้ง เพราะจะเน้นคุณภาพของสมาชิกมากกว่าปริมาณ

กิจกรรมของสาขาพรรค เช่น การรับเรื่องราวร้องทุกข์ , ให้มีการประชุมกรรมการสาขาทุก ๆ 2 เดือน , ให้จัดการประชุมใหญ่สาขาปีละ 1 ครั้ง , การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง , การให้ความร่วมมือในกิจกรรมของพรรค และเข้าร่วมการประชุมใหญ่ของพรรค พรรคมีเป้าหมายในปีพ.ศ.2548 ที่จะให้สาขาพรรคมีที่ทำการสาขาที่เป็นอิสระ จะไม่ใช้บ้านของกรรมการสาขา และให้มีวิทยากรประจำสาขาพรรคด้วย รวมทั้งพรรคจะให้สาขาติดป้ายพรรคในปีพ.ศ.2546 และภายในปีพ.ศ.2546 จะจัดตั้งสาขาให้ครบ 400 เขต ปีพ.ศ.2550 ให้มีศูนย์ประสานงานครบทุกหมู่บ้านประมาณ 80,000 หมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านมีสมาชิก 100 คน ซึ่งจะทำให้พรรคมีสมาชิกประมาณ 8 ล้านคน

5)กิจกรรมการให้ความรู้แก่สมาชิกและประชาชน : การจัดกิจกรรมให้ความรู้ นั้น พรรคจะเน้นจัดให้ประชาชนสาขาและแกนหลักของพรรคในแต่ละภาค ยังไม่เน้นการจัด

กิจกรรมโดยตรงกับประชาชน เพราะยังอยู่ในช่วงของการสร้างพรรค นอกจากนี้ พรรคยังมีการจัดพิมพ์หนังสือนโยบายของพรรคและวารสารของพรรคแจกจ่ายไปตามสาขาต่าง ๆ ด้วย โดย

พชร ยวงประสิทธิ์ กล่าวว่า เมื่อพรรคจัดตั้งสาขาพรรคได้ครบ 400 เขต พรรคจะจัดการอบรมประธานสาขาพรรคเพื่อให้ความรู้ รับผิดชอบต่อพรรค และสร้างอุดมการณ์ด้านการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง

ปัจจุบันพรรคเน้นขยายฐานพรรคร้อยละ 60 การอบรมความรู้ทางการเมืองร้อยละ 30 และการดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกร้อยละ 10 การอบรมให้ความรู้จะเน้นที่ประธานสาขาพรรคและแกนหลักของพรรคในแต่ละภาคก่อน ซึ่งมีภาคละ 5-10 คน เนื่องจากแกนหลักต้องทำหน้าที่ขยายสาขา นำเสนอนโยบายและอุดมการณ์ของพรรค เป็นหน่วยปฏิบัติการในพื้นที่ ซึ่งที่ผ่านมามีการอบรมไปแล้ว 5 รุ่น ด้วยเงินสนับสนุนของกองทุนพัฒนาพรรคการเมือง ส่วนการให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปนั้นจะเน้นให้พูดคุยกันโดยตรงอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการให้ความรู้ในทางลึกมากกว่าทางกว้าง

ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ที่พรรคดำเนินการ เช่น การดูแลพัฒนาสมาชิกและสาขาพรรค โดยเน้นไม่ให้กระทำผิดกฎหมายพรรคการเมืองเพราะจะต้องเสียค่าปรับ , การช่วยเหลือสมาชิกที่เจ็บป่วยหรือตายโดยให้เงินช่วยเหลือ เช่น เจ็บป่วยช่วยเหลือ 500 บาท ตายช่วยเหลือ 1,000 บาท , การช่วยเหลือเรื่องคดีความให้สมาชิกที่จังหวัดชยันตเป็นเงิน 6,000 บาท , การรับเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ จากสมาชิกเพื่อส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการแก้ไข , การแจกเอกสารเผยแพร่ความรู้ทางการเมือง กฎหมายให้แก่สาขาพรรค และจัดทำ วารสารของพรรคแจกจ่ายให้แก่สาขาพรรคโดยออกปีละ 3 เล่ม

6) รายรับของพรรค : รายรับมาจากเงินสนับสนุนของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เพราะตอนนี้ยังไม่ได้จัดเก็บค่าบำรุงพรรคจากสมาชิก ซึ่งหากเงินไม่เพียงพอหัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคก็ต้องช่วยออกค่าใช้จ่ายให้ก่อน โดย

พชร ยวงประสิทธิ์ กล่าวว่า ตอนนี้พรรคยังไม่เก็บค่าบำรุงจากสมาชิก ซึ่งในข้อบังคับพรรคกำหนดให้เก็บ 30 บาทต่อเดือน หรือ 300 บาทต่อปี ซึ่งเมื่อมีการเก็บค่าบำรุงพรรคจะจัดสวัสดิการพรรคให้ และหากสมาชิกคนใดไม่เสียค่าบำรุงจะไม่ได้รับสวัสดิการพรรค และถือว่าเป็นสมาชิกที่ไม่สมบูรณ์ คือ ไม่มีสิทธิเป็นกรรมการ , ไม่มีสิทธิเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง , และไม่มีสิทธิรับบริการรักษาฟรีโรงพยาบาลเอกชน

หัวหน้าพรรคยอมรับว่า เงินที่ใช้ในการดำเนินกิจการของพรรคที่มาจากกองทุนพัฒนาพรรคการเมืองไม่เพียงพอ ส่วนที่ขาดต้องให้กรรมการสาขาหรือสมาชิกที่เต็มใจยอมจ่ายเงินไปก่อนในลักษณะการให้ยืม พอสิ้นปีก็ยกหนี้ให้ทั้งหมด คือ “ทดรองให้จ่ายแต่ไม่เอาคืน” การบริจาคเงินให้พรรคจึงยังไม่มี เพราะการบริจาคมีปัญหาเรื่องข้อกฎหมายมาก หากผิดพลาดอาจถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง และเสียค่าปรับเป็นจำนวนมากได้ และการบริจาคเงินให้พรรคนั้นจะต้องไม่มีเงื่อนไขใด ๆ

สาเหตุที่เงินสนับสนุนไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายนั้น เพราะเมื่อไปจัดตั้งสาขาพรรคต้องมีค่าใช้จ่ายทั้งค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าวิทยากร ค่าหนังสือ ค่ารถ ค่าน้ำมัน จึงทำให้ต้องออกเงินส่วนตัวไปด้วย เคยใช้บ้านของชาวบ้านเป็นที่พัก แต่เห็นว่าทำให้บ้านเขาถูกรวย จึงต้องไปหาที่พักถูก ๆ พักแทน ประมาณคืนละ 300 บาท นอนได้ 2-3 คน การใช้จ่ายเงินพรรคใช้ตามที่กฎหมายกำหนด คือ ใช้ในการบริหารพรรคไม่เกินร้อยละ 30

จากการสอบถามประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณที่ตั้งสำนักงานใหญ่ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่รู้จักและทราบว่ามีการทำกิจการของพรรคเสรีประชาธิปไตยอยู่ใกล้ ๆ แต่ไม่ทราบว่าเป็นสำนักงานใหญ่ คิดว่าเป็นเพียงสาขาพรรค ที่ทราบเพราะมีป้ายพรรคติดอยู่หน้าบ้าน ประชาชนที่สอบถามไม่มีใครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ รวมทั้งบริเวณดังกล่าวไม่เคยมีการจัดกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองนอกจากช่วงการเลือกตั้งเท่านั้น

3.6 การดำเนินกิจการของพรรคที่แจ้งต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ปีพ.ศ.2542 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2543) พรรคได้จัดอบรมและสัมมนาคณะกรรมการบริหารพรรคและคณะกรรมการสาขาพรรคให้มีความเข้าใจในนโยบายพรรคด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม

ไม่มีการประชุมใหญ่สามัญของพรรคเพราะพรรคเพิ่งจัดได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ.2542

มีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน 7 ครั้ง

มีการประชุมคณะกรรมการสาขาพรรคจำนวน 2 สาขา ๆ ละ 2 ครั้ง

มีการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปโดยการออกเอกสารเผยแพร่ของพรรคจำนวน 1,000 เล่ม โดยให้สาขาพรรค 4 สาขา ๆ ละ 250 เล่ม นำไปเผยแพร่ให้กับสมาชิกพรรคและบุคคลที่มีความสนใจในนโยบายของพรรค และจัดสัมมนา “แนวทางการเมืองของพรรคเสรีประชาธิปไตย”

ปีพ.ศ.2543 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2544) พรรคได้จัดประชุมสัมมนาคณะกรรมการบริหารพรรค คณะกรรมการสาขาพรรค สมาชิกพรรค และประชาชนที่สนใจให้เข้าใจในนโยบายด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมของพรรค รวมทั้งนโยบายหลักของพรรค คือ นโยบาย 5 กระจาย

มีการประชุมใหญ่สามัญของพรรคจำนวน 1 ครั้ง

มีการประชุมใหญ่วิสามัญของพรรคจำนวน 1 ครั้ง

มีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน 15 ครั้ง

มีการประชุมของสาขาพรรคจำนวน 11 สาขา

มีการประชุมคณะผู้บริหารพรรคจำนวน 6 ครั้ง

มีการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป โดยใช้รูปแบบการเผยแพร่นอกห้องอบรมสัมมนาเป็นส่วนใหญ่ ใช้การพูดคุยในกลุ่มย่อยประมาณ 10 – 20 คน

พรรคได้ให้การช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่สมาชิกและประชาชน โดยให้คำแนะนำความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ถูกต้อง และการช่วยเหลือด้านความเดือดร้อนของสมาชิกและประชาชน โดยพิจารณาเรื่องที่ช่วยเหลือว่าขึ้นต่อหน่วยงานใดก็ติดต่อหรือแนะนำ เมื่อได้ผลเป็นอย่างไรพรรคจะแจ้งให้สมาชิกและประชาชนทราบ

ปีพ.ศ.2544 (พรรคเสรีประชาธิปไตย, 2544) พรรคได้ออกไปเผยแพร่ความรู้ในเรื่องนโยบายด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม แก่สมาชิกและประชาชนทั่วประเทศจำนวน 48 ครั้ง พร้อมทั้งประชุมจัดตั้งสาขาพรรคได้ 51 เขตเลือกตั้ง และให้ความรู้ในเรื่องการเมือง นโยบายด้านการเมืองการปกครองแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 2 ครั้ง ที่จังหวัดสุรินทร์

มีการประชุมใหญ่สามัญของพรรคจำนวน 1 ครั้ง

มีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน 19 ครั้ง

มีการประชุมของสาขาพรรคจำนวน 7 สาขา

มีการจัดประชุมสัมมนา กรรมการสาขา และแกนนำของพรรค 1 ครั้ง เป็นเวลา 2 วัน ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาจำนวน 143 คน

มีการให้ความรู้ทางการเมืองและเรื่องอื่น ๆ แก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไปทุกครั้งก่อนมีการประชุมจัดตั้งสาขาจำนวน 51 ครั้ง

3.7 การดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรคเสรีประชาธิปไตย

พรรคเสรีประชาธิปไตย สาขาบางพลัด สัมภาษณ์ นางสาวยุวดี ทองอยู่เลิศ
เหรียญกษาปณ์

1) สมาชิกของสาขา ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 150 คน สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง แม่บ้าน

2) สถานที่ตั้งสาขา 1442 ซอยร่วมพัฒนา ถนนจรัญสนิทวงศ์ 65 แขวงบำรุงเขตบางพลัด จัดตั้งเมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2543 เป็นสาขาลำดับที่ 5 อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 29 ที่ตั้งสาขาพรรคเป็นของเหรียญกษาปณ์ซึ่งย้ายมาจากบ้านของอดีตกรรมการสาขา เนื่องจากลาออกจากพรรคเสรีประชาธิปไตย ที่ตั้งสาขาอยู่ใกล้สำนักงานใหญ่ของพรรคห่างกันประมาณ 100 เมตร ไม่ได้ติดป้ายสาขา

3) สาเหตุของการจัดตั้งสาขา เพราะมีเพื่อนที่เป็นสมาชิกของพรรคเสรีประชาธิปไตยชวนให้ไปเข้าร่วมการประชุมเพื่อฟังนโยบายของพรรค และเห็นความตั้งใจทำงานของหัวหน้าพรรค จึงเข้าร่วมกับพรรคเสรีประชาธิปไตยเพื่อเปิดโอกาสให้แก่พรรคใหม่ ๆ

4) การคัดเลือกกรรมการสาขา ปัจจุบันมีกรรมการสาขา 7 คน ในการประชุมเมื่อตอนจัดตั้งสาขามีสมาชิกมาประชุมกันประมาณ 30 คน เพื่อคัดเลือกกรรมการสาขาโดยคัดเลือกจากความสมัครใจ และมีความพร้อม คือ จะต้องใช้เวลาให้

5) การจัดประชุมของสาขา มีการประชุมปีละ 1 - 2 ครั้ง โดยผู้ที่เข้าร่วมการประชุมคือ กรรมการสาขา แต่ก็ไม่ครบทุกคน ส่วนสมาชิกมาเข้าร่วมการประชุมประมาณ 40 - 50 คน โดยพูดคุยกันเรื่องนโยบายพรรค ความก้าวหน้าของพรรค และรับเรื่องร้องเรียน

6) บทบาทของสาขาในกิจกรรมของพรรค ที่ผ่านมายังไม่ได้มีบทบาทใด ๆ ในพรรค นอกจากการเข้าร่วมการประชุม ซึ่งจะไปเข้าร่วมทุกครั้งไม่เฉพาะแต่การประชุมใหญ่ของพรรคเท่านั้น เนื่องจากที่ตั้งสาขาใกล้กับสำนักงานใหญ่ทำให้สะดวกในการเดินทาง ส่วนการประชุมใหญ่ของพรรคจะมีสมาชิกสาขาที่มีเวลาว่างตรงกับวันประชุมไปเข้าร่วมประมาณ 10 คน มีเจ้าหน้าที่ของพรรคมาพบที่สาขาบ้าง แต่ส่วนใหญ่หากมีเรื่องใดก็จะไปที่สำนักงานใหญ่เลยเพราะอยู่ใกล้

7) การหาสมาชิกของสาขา สมาชิกสาขาส่วนใหญ่อยู่รอบนอกจึงทำให้คนแถวที่ตั้งสาขายังไม่ค่อยรู้จักเท่าใดนัก ซึ่งต่อไปจะพยายามหาสมาชิกในบริเวณนี้เพิ่มขึ้น โดยจะหาสมาชิกจากเพื่อน ๆ ก่อนด้วยตัวเอง และให้เพื่อน ๆ ไปช่วยหาสมาชิกต่ออีกทีหนึ่ง ส่วนเป้าหมายในการหาสมาชิกเพิ่มนั้นขึ้นอยู่กับสำนักงานใหญ่ แต่ก็พยายามหา

สมาชิกเพิ่มให้ได้มากที่สุด โดยคิดว่าจะหาสมาชิกให้ได้อย่างน้อยปีละ 50 – 100 คน ซึ่งการรับสมัครจะดูจากความสมัครใจ ความพร้อม และความเข้าใจในอุดมการณ์ของพรรค

8) บทบาทของสาขาในกิจกรรมด้านอื่น ๆ ที่ผ่านมายังไม่ได้ดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพราะต้องรอนโยบายจากสำนักงานใหญ่ก่อน

9) การเงินของสาขา สาขาได้รับเงินสนับสนุนเดือนละ 600 บาท เงินสนับสนุนที่ได้รับนั้นใช้จ่ายค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์ซึ่งถือว่าเพียงพอเพราะไม่ได้ใช้จ่ายมากนัก ยกเว้นเมื่อมีการประชุมโดยส่วนที่ขาดก็ต้องจ่ายเอง ส่วนเงินบริจาค่นั้นยังไม่ได้มีการรับบริจาค

10) ข้อมูลด้านอื่น ๆ ของสาขา สาขามีสิทธิในการคัดเลือกผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตได้เอง โดยที่สำนักงานใหญ่จะไม่มาก้าวก่าย และคิดว่าปีพ.ศ.2548 จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งจะพิจารณาจากคุณวุฒิและความเข้าใจในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค โดยจะให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งได้พบกับสมาชิกก่อนเพื่อจะได้ช่วยกันสนับสนุนคนของสาขา , เกร็ดฎีกสาขาเห็นว่าสาขายังไม่บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งเพราะจำนวนสมาชิก 150 คนเป็นจำนวนตั้งแต่ตอนจัดตั้งครั้งแรกแล้ว

พรรคเสรีประชาธิปไตย สาขาพญาไท สัมภาษณ์ นายจิตระคุณ ศิริอาชาวัฒนา ประธานสาขาและเกร็ดฎีกพรรคเสรีประชาธิปไตย

1) สมาชิกของสาขา ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 200 คน สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว

2) สถานที่ตั้งสาขา 1/7 ถนนประดิพัทธ์ 3 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท จัดตั้งเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2543 เป็นสาขาลำดับที่ 10 อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 4 ที่ตั้งสาขาเป็นบ้านของประธานสาขา อยู่ริมถนนประดิพัทธ์ ไม่เคยย้ายที่ทำการสาขา ไม่ได้ติดป้ายสาขา

3) สาเหตุของการจัดตั้งสาขา เพราะรู้จักหัวหน้าพรรคตั้งแต่ตอนที่ทำงานอยู่ที่พรรคการเมืองอื่นก่อนแยกตัวออกมาจัดตั้งพรรคการเมือง และเพื่อเป็นการช่วยหัวหน้าพรรคทำงานการเมืองเพราะเห็นว่าหัวหน้าพรรคเป็นคนทำงานจริง จะได้ช่วยเผยแพร่ นโยบายของพรรคและช่วยหาเสียงให้พรรคในช่วงที่มีการเลือกตั้ง

4) การคัดเลือกกรรมการสาขา ปัจจุบันมีกรรมการสาขา 7 คน การคัดเลือกกรรมการสาขานั้นเปิดให้มีการเลือกกันอย่างอิสระเสรี โดยผู้ที่จะเป็นกรรมการสาขานั้นจะต้องสมัครใจ และต้องยอมเสียสละเวลาให้ได้

5) การจัดประชุมของสาขา ที่ผ่านมาเคยมีการจัดประชุมสาขาเพียงครั้งเดียวเมื่อตอนที่จัดตั้งสาขา หลังจากนั้นก็ได้มีการจัดประชุมอีก ตอนที่มีการประชุมนั้นมีกรรมการสาขาทุกคนและสมาชิกอีกประมาณ 60 คนเข้าร่วมประชุม โดยพูดคุยกันเรื่องนโยบายของพรรค ประธานสาขารู้จักสมาชิกส่วนมากเพราะเป็นคนในพื้นที่

6) บทบาทของสาขาในกิจกรรมของพรรค ประธานสาขาเข้าร่วมในการประชุมใหญ่ของพรรคทุกปี เคยมีหัวหน้าพรรคหรือเจ้าหน้าที่จากสำนักงานใหญ่มาพบบ้าง ซึ่งจะมักจะพูดคุยเรื่องสถานการณ์ทางการเมือง ทฤษฎีการเมือง นโยบายของพรรค และบางครั้งประธานสาขาไปพบหัวหน้าพรรคที่สำนักงานใหญ่เองบ้าง

7) การหาสมาชิกของสาขา ตั้งแต่จัดตั้งสาขามาไม่ค่อยได้มีการหาสมาชิกเพิ่มเท่าใดนัก จึงทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นน้อย โดยมีสมาชิกประมาณ 200 คนตั้งแต่ตอนที่จัดตั้งแล้ว ซึ่งสมาชิกส่วนหนึ่งเป็นเพื่อนที่รู้จักกันมาก่อนแล้วและอยู่ในเขตพญาไท สาเหตุที่ไม่ค่อยได้หาสมาชิกเพิ่มนั้นเป็นเพราะไม่มีเวลา ต้องไปต่างจังหวัด ลาว และเวียดนามในเรื่องธุรกิจส่วนตัว จึงไม่ได้มีการกำหนดเป้าหมายว่าแต่ละปีจะต้องหาสมาชิกเพิ่มเท่าไร และตอนนี้พรรคเน้นหาสมาชิกในต่างจังหวัดมากกว่าในกรุงเทพฯ ส่วนผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกพรรคนั้นไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน แต่ที่สำคัญจะต้องรู้และเข้าใจในนโยบายของพรรคก่อน

8) บทบาทของสาขาในกิจกรรมด้านอื่น ๆ ที่ผ่านมายังไม่ได้ดำเนินกิจกรรมใด ๆ แต่คิดว่าปีพ.ศ.2546 จะเริ่มมีการเคลื่อนไหวบ้าง เช่น มีการจัดประชุมจัดสัมมนาบ้าง ซึ่งจะต้องรอนโยบายของสำนักงานใหญ่เป็นหลัก และหากจะจัดกิจกรรมจะต้องเอาเขตข้างเคียงมาร่วมจัดด้วยไม่ใช่จัดเองเพียงเขตเดียว และจะต้องแจ้งให้สำนักงานใหญ่ทราบและให้เขามาช่วยดูแลด้วย ส่วนอีกสาเหตุหนึ่งที่ยังไม่ได้จัดกิจกรรมเป็นเพราะไม่มีงบประมาณสนับสนุน

9) การเงินของสาขา สาขาได้รับเงินสนับสนุนเดือนละ 600 บาท แต่ประธานสาขาไม่รับเพื่อให้พรรคนำไปใช้ในกิจกรรมอื่นเพราะไม่ได้ทำกิจกรรมจึงยังไม่ได้ใช้เงิน ยังไม่เคยมีการบริจาคเงินให้สาขา

10) ข้อมูลด้านอื่น ๆ ของสาขา สาขาเคยส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งซ่อมแต่ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในปีพ.ศ.2544 ในการเลือกตั้งครั้งนั้นไม่ได้มีการหาเสียงเพราะมีงบประมาณน้อยจึงใช้เพียงแต่ป้ายหาเสียงและแผ่นพับเท่านั้น ซึ่งก็ไม่ได้คาดหวังผลการเลือกตั้งมากนัก สาเหตุที่ส่งผู้สมัครเพราะจะได้ให้ประชาชนรู้จักพรรค ส่วนการเลือกตั้งในปีพ.ศ.2548 คิดว่าจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างแน่นอน , ในช่วงการเลือกตั้งซ่อมนั้นใช้เงินส่วนตัวในการหาเสียง โดยไปประมาณ 24,000 บาท

ส่วนค่าสมัครอีก 10,000 บาทผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องออกเอง ป้ายหาเสียงทำกันเองซึ่งมีจำนวนไม่มาก ให้ค่าแรงนิดหน่อย ส่วนแผ่นพับใช้ถ่ายเอกสารจำนวนไม่กี่พันใบแล้วส่งไปตามบ้าน ทางสำนักงานใหญ่ช่วยค่าไปรษณีย์กรในการส่งเอกสารไปตามบ้าน ผลการเลือกตั้งได้คะแนนเสียงประมาณ 100 กว่าคะแนน , การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจะดูจากความเข้าใจในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค ซึ่งสาขามีสิทธิในการคัดเลือกผู้สมัครได้เองโดยที่สำนักงานใหญ่จะเป็นผู้อนุมัติเท่านั้น เช่น ในการเลือกตั้งซ่อมผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้เสนอตนเองลงสมัครและสำนักงานใหญ่ก็อนุมัติตามที่สาขาเสนอไป

พรรคเสรีประชาธิปไตย สาขาคลองเตย สัมภาษณ์ นายพิศาล ยวงประสิทธิ์ อดีตประธานสาขา (ปัจจุบันเป็นสมาชิกสาขาเพราะรับตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการพรรคเสรีประชาธิปไตย)

1)สมาชิกของสาขา ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 300 คน สมาชิกส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในแฟลต 21 , 22 และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย

2)สถานที่ตั้งสาขา 22/2 (แฟลต 22) ซอยเคหะคลองเตย 3 ถนนอาจณรงค์ แขวงคลองเตย เขตคลองเตย จัดตั้งเมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2542 เป็นสาขาลำดับที่ 1 อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 9 ที่ตั้งสาขาเป็นบ้านของนายพิศาล ไม่เคยย้ายที่ทำการสาขา มีป้ายสาขาติดอยู่หน้าห้อง

3)สาเหตุของการจัดตั้งสาขา เพราะเป็นญาติกับหัวหน้าพรรคและเคยทำงานการเมืองกับพรรคการเมืองอื่นมาก่อน คือ พรรคประชาธิปไตย พรรคความหวังใหม่ รวมทั้งเพื่อให้ชาวบ้านได้รู้จักพรรคเสรีประชาธิปไตยที่เป็นพรรคแนวทางใหม่ และเพื่อเป็นการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ให้ประชาชนสนใจการเมือง รวมทั้งรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม

4)การคัดเลือกกรรมการสาขา ปัจจุบันมีกรรมการสาขา 7 คน แต่กรรมการชุดแรกมี 15 คน วิธีการเลือกกรรมการสาขานั้นจะให้มีการเสนอชื่อกันว่าใครเหมาะสมที่จะเป็นประธานสาขา จากนั้นให้ยกมือแล้วนับคะแนน เมื่อได้ประธานสาขาแล้วก็ให้ประธานสาขาสรรหากรรมการสาขาเองซึ่งสมาชิกจะต้องรับรองโดยยึดเสียงข้างมากเป็นหลัก

5)การจัดประชุมของสาขา ที่ผ่านมามีการประชุมสาขาทั้งหมด 2 ครั้ง คือ เมื่อตอนจัดตั้งสาขา และตอนเลือกกรรมการสาขาชุดใหม่ ซึ่งมีกรรมการสาขาและสมาชิกอีกประมาณ 50 คน เข้าร่วมการประชุม โดยพูดคุยกันเรื่องนโยบายของพรรค การหาสมาชิกเพิ่ม และการคัดเลือกกรรมการสาขา

6) บทบาทของสาขาในกิจกรรมของพรรค สาขาส่งตัวแทนเข้าร่วมการประชุมใหญ่สามัญ และการประชุมวิสามัญของพรรคทุกครั้ง คือ เมื่อได้รับหนังสือแจ้งจากสำนักงานใหญ่ก็จะส่งตัวแทนเข้าร่วมการประชุม เคยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานใหญ่มาพบบ้าง รวมทั้งเลขาธิการพรรค กรรมการบริหารพรรค และเหรัญญิกพรรค ซึ่งก็แล้วแต่ความสะดวกว่าจะมาเมื่อไร ส่วนใหญ่จะพูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไป เรื่องของสาขาพรรค และนโยบายของพรรค

7) การหาสมาชิกของสาขา สาขาที่มีสมาชิกก่อตั้งประมาณ 100 คน การหาสมาชิกเพิ่มใช้วิธีการพูดคุยส่วนตัว ซึ่งไม่ได้มีเป้าหมายว่าจะต้องหาสมาชิกได้ปีละกี่คน ส่วนหลักเกณฑ์การรับสมัครจะเน้นที่ความเข้าใจในอุดมการณ์และนโยบายของพรรคเป็นหลักโดยไม่เน้นที่จำนวนสมาชิก สำนักงานใหญ่ได้จัดส่งเอกสารมาให้ทุกเดือนซึ่งเป็นเรื่องความรู้ทางการเมือง การเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองอื่น และวารสารพรรคให้แก่สาขา

8) บทบาทของสาขาในกิจกรรมด้านอื่น ๆ เคยเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการบริหารสาขาที่กต.จัดขึ้นเพื่อเข้ารับการอบรมและสัมมนา ส่วนการดำเนินกิจกรรมกับประชาชนในพื้นที่ยังไม่มีเพราะไม่มีงบประมาณและบุคลากร ซึ่งการดำเนินกิจกรรมกับประชาชนนั้นจะต้องมีแผนจากสำนักงานใหญ่มาว่าจะให้สาขาดำเนินการอย่างไรซึ่งคงจะต้องรอให้จัดตั้งสาขาครบ 400 เขตก่อนแล้วจึงเคลื่อนไหวพร้อมกัน แต่ที่ดำเนินการอยู่แล้วทุกวันคือ การหาสมาชิกเพิ่ม การให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกเพื่อให้สมาชิกเข้าใจ

9) การเงินของสาขา สาขาได้รับเงินสนับสนุนเดือนละ 600 บาท เงินสนับสนุนที่ได้รับนั้นใช้จ่ายค่าสาธารณูปโภคซึ่งไม่เพียงพอโดยส่วนที่ขาดก็ต้องจ่ายเอง หรือรับบริจาคจากสมาชิกอย่างไม่มีเงื่อนไข จึงทำให้ไม่มีเงินที่จะใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางด้านอื่น

10) ข้อมูลด้านอื่น ๆ ของสาขา การคัดเลือกผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสิทธิของสาขา สำนักงานใหญ่ไม่มีอำนาจเป็นเพียงผู้อนุมัติเท่านั้น โดยการคัดเลือกจะเน้นคนที่มีความรู้ความสามารถ และหากจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ต้องมีสมาชิกในสาขาอย่างน้อย 10,000 คน , ปัญหาหลักของการหาสมาชิกเพิ่ม คือ ชาวบ้านมักถามว่ามีเงินหรือมีสิ่งใดแจกหรือไม่ เมื่อเข้าเป็นสมาชิกพรรค และมักจะดูว่าพรรคหรือหัวหน้าพรรคมีชื่อเสียงและรวยหรือไม่ ซึ่งชาวบ้านยังคงมีความคิดทางการเมืองแบบเดิม ๆ จึงยังคงต้องให้ความรู้ทางการเมืองอีกมาก

จากการสอบถามประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณที่ตั้งสำนักงานใหญ่พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักพรรคเสรีประชาธิปไตย และไม่ทราบว่าถว้นที่มีที่ทำการ สาขาของพรรคเสรีประชาธิปไตย, ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ส่วนคนที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะสังกัดพรรคไทยรักไทย, ไม่เคยมีกิจกรรมทางการเมืองอื่นนอกจากการหาเสียงในช่วงเลือกตั้ง, ในการเลือกตั้งประชาชนจะดูทั้งตัวบุคคลและพรรคในการตัดสินใจ, ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมทางการเมือง

พรรคเสรีประชาธิปไตย สาขายานนาวา สัมภาษณ์ นางสาววิภากร ยวงประสิทธิ์ เลขานุการสาขา

1)สมาชิกของสาขา ปัจจุบันมีสมาชิก 25 คน สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง

2)สถานที่ตั้งสาขา 42/2 ซอยธรรมวิญญา ถนนเชื้อเพลิง แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา จัดตั้งเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2544 เป็นสาขาลำดับที่ 14 อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 7 ที่ตั้งสาขาเป็นบ้านของประธานสาขา ไม่เคยย้ายที่ทำการสาขา อยู่ในชุมชนเย็นอากาศ 2 ไม่ได้ติดป้ายสาขา

3)สาเหตุของการจัดตั้งสาขา เพื่อขยายสาขาของพรรค และทำให้พรรคเป็นที่รู้จักของประชาชนมากขึ้น เลขานุการสาขาเป็นหลานของหัวหน้าพรรคเคยทำงานอยู่ที่สำนักงานใหญ่ที่บางพลัดมาก่อนจึงมีเป้าหมายในการจัดตั้งสาขาเพื่อหาสมาชิกเพิ่ม และเผยแพร่นโยบายพรรค รวมทั้งรับเรื่องร้องเรียนของประชาชนเพื่อส่งให้สำนักงานใหญ่นำเสนอผู้ที่รับผิดชอบต่อไป

4)การคัดเลือกกรรมการสาขา ปัจจุบันมีกรรมการสาขา 7 คน การเลือกกรรมการสาขาใช้วิธีการแต่งตั้งเพราะมีสมาชิกน้อย โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีเวลาให้

5)การจัดประชุมของสาขา มีการจัดประชุมเดือนละหนึ่งครั้งโดยจะใช้ลานหน้าบ้านเป็นที่ประชุม ซึ่งจะมีเฉพาะกรรมการสาขา 7 คนเข้าร่วม บางที่หากสมาชิกว่างก็จะมาเข้าร่วมประชุมบ้าง โดยพูดคุยกันเรื่องที่สำนักงานใหญ่จัดส่งเอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารมาให้ เพื่อรับทราบความเคลื่อนไหวของพรรค เช่น จำนวนสาขา จำนวนสมาชิก

6)บทบาทของสาขาในกิจกรรมของพรรค เคยเข้าร่วมการประชุมใหญ่ของพรรค แต่ก็ไม่ได้เข้าร่วมทุกครั้งคือหากมีเวลาว่างก็จะไป ส่วนการสัมมนาที่พรรคจัดขึ้นไม่ค่อยได้เข้าร่วมเพราะไม่ค่อยมีเวลาว่าง เนื่องจากต้องประกอบธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย และหากประธานสาขาไม่ได้เข้าร่วม สมาชิกก็จะไม่ได้เข้าร่วมด้วยเพราะไม่มีรถยนต์ เคยมีคนของ

สำนักงานใหญ่มาพบ 1 ครั้งเพื่อตรวจดูว่าได้รับเอกสารที่ส่งมาให้หรือไม่ และบอกให้หาสมาชิกเพิ่มรวมทั้งสอบถามถึงปัญหาที่มีของสาขา

7) การหาสมาชิกของสาขา ตั้งแต่จัดตั้งสาขามายังไม่ได้มีการหาสมาชิกเพิ่ม การหาสมาชิกเพิ่มกระทำได้ยากเพราะเป็นฐานของพรรคประชาธิปไตยมานาน รวมทั้งชาวบ้านมักจะถามถึงเรื่องเงินที่จะได้รับก่อน และไม่สนใจในตัวนโยบายเท่าใดนัก เพราะคิดว่าทำไม่ได้และเห็นว่าเป็นเพียงพรรคเล็ก ๆ เท่านั้นจึงไม่อยากเป็นสมาชิกเพราะอาจถูกยุบพรรคได้ และเห็นว่าเป็นสมาชิกพรรคที่มีส.ส.จะดีกว่าคือ หากเป็นสมาชิกพรรคแล้วพรรคจะต้องสามารถช่วยเหลือได้เมื่อมีปัญหา การหาสมาชิกเพิ่มจึงต้องค่อย ๆ ค่อยและต้องดูที่ความสมัครใจ ความเข้าใจในนโยบายของพรรคด้วย โดยส่วนใหญ่จะหาจากคนที่รู้จักกันก่อนจึงยังไม่มีเป้าหมายในการหาสมาชิกเพิ่มในแต่ละปี , ชาวบ้านแถวนี้มักเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปไตยและพรรคไทยรักไทย แม้พรรคประชาธิปไตยจะไม่ได้มีสาขาพรรคก็ตามแต่คนส่วนใหญ่ก็ยังคงเลือกอยู่

8) บทบาทของสาขาในกิจกรรมด้านอื่น ๆ เคยเข้าร่วมการประชุมที่กกต.จัดขึ้น ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ในพื้นที่ยังไม่ได้ดำเนินการ เพราะสำนักงานใหญ่แจ้งว่าจะมาจัดอภิปรายนโยบายของพรรคและจะมาเปิดสาขาอย่างเป็นทางการ แต่ก็ยังไม่ได้บอกว่าเมื่อใด นอกจากนี้ยังไม่มียงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อีกด้วย รวมทั้งความไม่พร้อมของบุคลากรคือ สมาชิกอาจมาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้ทุกคน เพราะต้องประกอบอาชีพส่วนตัว เช่น ค้าขาย รับจ้าง หากจะหาสมาชิกเพิ่มหรือจัดสัมมนาสำนักงานใหญ่จะต้องจัดงบประมาณสนับสนุนมาให้

9) การเงินของสาขา สาขาได้รับเงินสนับสนุนเดือนละ 600 บาท ยังไม่เคยมีการบริจาคเงินให้สาขาเพราะเพิ่งจัดตั้ง ส่วนเงินสนับสนุนที่ได้รับนั้นใช้จ่ายค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์ซึ่งไม่เพียงพอโดยส่วนที่ขาดก็ต้องจ่ายเอง

10) ข้อมูลด้านอื่น ๆ ของสาขา การส่งผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง สาขามีสิทธิเต็มที่ในการคัดเลือกผู้สมัครโดยจะให้สำนักงานใหญ่ดูว่าจะอนุมัติหรือไม่ คือ ให้กรรมการสาขา มาประชุมกันแล้วเลือกผู้ที่จะลงสมัคร โดยพิจารณาว่าเป็นคนดี มีคนรู้จักมาก สามารถช่วยเหลือชาวบ้านได้ แต่ตอนนี้ยังไม่คิดจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเพราะสมาชิกยังมีจำนวนน้อยอยู่ เห็นว่าถ้ามีสมาชิกประมาณ 100 คนจึงจะส่งได้ ส่วนปัญหาอื่น ๆ ในขณะนี้ยังไม่มี , ประชาชนยังไม่ค่อยรู้จักพรรคพรรคเสรีประชาธิปไตย และคนส่วนใหญ่ในชุมชนยังไม่ทราบว่ามีที่ทำการสาขาของพรรคเสรีประชาธิปไตย

กล่าวโดยสรุป พรรคเสรีประชาธิปไตยเน้นการจัดตั้งสาขาพรรคมากกว่าการหาสมาชิกเพิ่ม โดยมีเป้าหมายในขั้นแรกที่จะจัดตั้งให้ครบ 400 เขตก่อน

กิจกรรมระดับพรรค พรรคมีการจัดทำหนังสือนโยบายและวารสารของพรรค ซึ่งออกปีละ 3 เล่ม ส่วนการประชุมใหญ่ของพรรคนั้นมีการจัดทุกปี โดยจะเชิญผู้แทนสาขาพรรค และสมาชิกเข้าร่วม นอกจากนี้ พรรคยังมีการดูแลสมาชิก เช่น การให้ความช่วยเหลือเมื่อสมาชิกเจ็บป่วยหรือตาย , การช่วยเหลือเรื่องคดีความ รวมทั้งการรับเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ ด้วย

กิจกรรมระดับสาขาพรรค ในบางสาขาจะเป็นการหาสมาชิกเพิ่มและการจัดประชุมของสาขา แต่ยังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมใด ๆ กับประชาชนในพื้นที่

ส่วนด้านการเงินของพรรคนั้น พรรคมีรายรับหลักมาจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เนื่องจากยังไม่มีการจัดเก็บค่าบำรุงรายปีจากสมาชิกและยังมีการบริจาคเงินให้แก่พรรคเป็นจำนวนน้อย ส่วนสาขาพรรคมีรายรับจากเงินที่สำนักงานใหญ่ส่งให้เพื่อเป็นเงินค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภคเท่านั้น

ดังนั้น กิจกรรมของพรรคจะเป็นกิจกรรมตามที่เสนอของงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง คือ

ปีพ.ศ.2544 ได้รับงบประมาณสนับสนุน 2 โครงการ คือ แผนงานการบริหารพรรคการเมือง และแผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนอย่างละ 1 โครงการ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าทั้งสามพรรคมีเป้าหมายที่จะพัฒนาพรรคของตนให้เป็นพรรคของประชาชน ด้วยการเน้นการจัดตั้งสาขาให้ครบ 400 เขตเลือกตั้งก่อนแล้วจึงเน้นการหาสมาชิกเพิ่ม

ในด้านกิจกรรมระดับพรรคจะเป็นการจัดสัมมนาให้แก่แกนนำและสมาชิกพรรค ยังไม่เน้นจัดให้แก่ประชาชนโดยตรง เพราะข้อจำกัดของงบประมาณ ซึ่งกิจกรรมการจัดสัมมนานี้ แต่ละพรรคจะทำเป็นโครงการเพื่อขอของบสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง นอกจากนี้ ทั้งสามพรรคได้มีการจัดทำหนังสือนโยบายพรรคเพื่อแจกจ่ายแก่สมาชิก โดยพรรคชาติประชาธิปไตยและพรรคเสรีประชาธิปไตยจะมีการจัดทำวารสารพรรคด้วยซึ่งออกปีละ 3 เล่ม พรรคเสรีประชาธิปไตยมีการให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกพรรคเมื่อเจ็บป่วยหรือตาย ส่วนพรรคเกษตรมหาชนเคยเสนอร่างกฎหมาย คือ ร่าง พ.ร.บ.ปลดหนี้เกษตรกร และร่าง พ.ร.บ.ยึดทรัพย์ปราบคนโกง

ส่วนกิจกรรมการเลือกตั้ง ทั้งสามพรรคเคยส่งผู้สมัครส.ส.ทั้งระบบเขตเลือกตั้ง และระบบบัญชีรายชื่อพรรคในการเลือกตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2544 นอกจากนี้ ทั้งสามพรรคยังมีการจัดตรวจเยี่ยมสาขาพรรคในแต่ละปี

ด้านกิจกรรมระดับสาขาพบว่า ทุกสาขายังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมใด ๆ กับประชาชนในพื้นที่ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณและสถานที่ สาขาพรรคส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการจัดประชุมกรรมการสาขาหรือประชุมใหญ่สาขาเป็นประจำทุกปี กิจกรรมที่สาขาพรรคดำเนินการส่วนใหญ่จะเป็นการหาสมาชิกเพิ่ม แต่ก็ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง และยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่อยากเข้าร่วมกับพรรค เนื่องจากเห็นว่าเป็นพรรคขนาดเล็กและเป็นพรรคที่ไม่มีส.ส.

ด้านการเงินของพรรค พบว่า งบประมาณหลักในการดำเนินกิจกรรมของทั้งสามพรรคจะมาจากเงินสนับสนุนของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง โดยสนับสนุนตามแผนงานและโครงการที่พรรคเสนอของงบไป ทั้งสามพรรคยังไม่มีการจัดเก็บเงินค่าบำรุงพรรคจากสมาชิก และจำนวนเงินที่บริจาคให้พรรคก็เป็นเงินจำนวนน้อย ส่วนในระดับสาขาพรรค ทุกสาขาจะมีรายรับจากเงินที่สำนักงานใหญ่ส่งให้เพื่อเป็นเงินค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภคเท่านั้น โดยเงินในส่วนนี้จะเป็นเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**การวิเคราะห์บทบาทของพรรคเกษตรมหาชน พรรคชาติประชาธิปไตย
และพรรคเสรีประชาธิปไตยกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ**

จากการศึกษาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 เกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมืองจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญต้องการให้พรรคการเมืองจัดตั้งได้ง่ายและมีลักษณะของการเป็น “พรรคมวลชน” (Mass Party) คือ ต้องการให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งและมีฐานสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง ด้วยการสนับสนุนให้พรรคการเมืองจัดตั้งสาขาพรรค รวมทั้งให้พรรคการเมืองมีการจัดองค์กร การบริหารภายในพรรคที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ไม่ใช่ถูกครอบงำจากหัวหน้าพรรคเหมือนในอดีต นอกจากนี้ ยังกำหนดให้รัฐต้องจัดสรรเงินสนับสนุนให้แก่พรรคการเมือง เพื่อให้พรรคการเมืองดำรงอยู่และดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญห้ามยุบพรรคการเมืองแม้พรรคการเมืองนั้นจะไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่มีส.ส.ก็ตาม เพราะเห็นว่าบทบาทของพรรคการเมืองจริง ๆ นั้นมีมากกว่าการเลือกตั้ง กล่าวคือ พรรคการเมืองมีหน้าที่ให้ความรู้ทางการเมือง สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อเป็นการพัฒนาให้เกิดวัฒนธรรมประชาธิปไตย รวมทั้งต้องการให้พรรคการเมืองมีอุดมการณ์ในการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจน

ดังที่ สุจิต บุญบงการ อดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (5 มีนาคม 2546, สัมภาษณ์) กล่าวว่า “รัฐธรรมนูญอยากให้ประชาชนมีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการจัดตั้งพรรคการเมืองได้อย่างกว้างขวาง ให้มีข้อจำกัดในการจัดตั้งให้น้อย จึงกำหนดตัวบุคคลเพียงแค่ 15 คน แต่ในขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญเองก็อยากให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งและมีฐานอยู่บนประชาชนอย่างกว้างขวาง ไม่ใช่เป็นพรรคการเมืองลอย ๆ อย่างที่เคยเป็นมาในอดีต ... และไม่ต้องทำให้พรรคการเมืองไปอยู่แค่จังหวัดหนึ่งจังหวัดใดภาคหนึ่งภาคใด ต้องการให้พรรคการเมืองมีความกระจายไปตามภาคต่าง ๆ เพราะในอดีต พรรคการเมืองของเราไม่ค่อยจะจัดตั้งสาขา ... เราอยากให้ประชาชนอยู่ในกระบวนการของพรรคโดยผ่านสาขา และยังประสงค์ให้การจัดการภายในพรรคมีลักษณะที่เป็นประชาธิปไตย ไม่ใช่เป็นการครอบงำหรือการปกครองโดยเผด็จการของหัวหน้าพรรคให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม ... เราอยากให้พรรคเล็ก ๆ มีบทบาททางการเมืองต่อไปโดยการกระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง หรือว่าเข้ามามีกิจกรรมมีบทบาททาง

การเมืองโดยที่ไม่จำเป็นต้องไปมีบทบาทในรัฐสภาก็ได้ เพราะการเมืองนอกสภาก็เป็นหน้าที่ของพรรคเล็ก ๆ เหล่านี้ที่สามารถทำได้ ผมเองไม่ยากให้การเมืองถูกครองงำโดยพรรคเพียงไม่กี่พรรค เพราะประชาชนน่าจะมีทางเลือกในการที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองได้”

จากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่กล่าวมา จึงได้แบ่งการศึกษาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

- 1.การให้พรรคการเมืองเป็นที่รวมและสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน
- 2.การให้พรรคการเมืองมีการบริหารงานแบบประชาธิปไตย
- 3.การให้พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการเลือกตั้ง
- 4.การให้พรรคการเมืองมีฐานสนับสนุนจากประชาชน
- 5.การให้พรรคการเมืองดำรงอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งนายทุน

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่ารัฐธรรมนูญต้องการให้พรรคการเมืองไทยเป็นพรรคมวลชน (Mass Party) เพราะการเป็นพรรคมวลชนจะช่วยให้พรรคมีรากฐานจากประชาชน , มีการบริหารงานแบบประชาธิปไตย , มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกและประชาชนได้มีส่วนร่วม และป้องกันนายทุนพรรคเพราะจะมีเงินค่าบำรุงจากสมาชิกและเงินบริจาคจากผู้ที่ศรัทธาพรรค

1.การให้พรรคการเมืองเป็นที่รวมและสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน

รัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 ให้ความสำคัญกับสถาบันพรรคการเมืองและถือว่าเป็นสถาบันที่สำคัญของการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เห็นได้จากการกำหนดให้มาตรา 47 เป็นเรื่องเกี่ยวกับเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองของประชาชน และในบทเฉพาะการของมาตรา 328 ที่กำหนดถึงสาระสำคัญของกฎหมายพรรคการเมือง ทั้งสองมาตรานี้แสดงให้เห็นว่าพรรคการเมืองมีสถานะที่แตกต่างจากสมาคมหรือองค์กรอื่น โดยพรรคการเมืองจะต้องมีกฎหมายเฉพาะในการจัดตั้ง นอกจากนี้ยังมีมาตราอื่น ๆ ในรัฐธรรมนูญที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของพรรคการเมืองอีก เช่น การกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งและส.ส.ต้องสังกัดพรรค กล่าวคือ หากพ้นสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคก็จะ

พันสมาชิกภาพของสภาผู้แทนราษฎรด้วย (มาตรา 107 (4) และมาตรา 118 (4) , (8) , (9)) ซึ่งเป็นการสนับสนุนทางอ้อมให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง โดยการใช้วินัยพรรคเพื่อไม่ให้ส.ส.ฝ่าฝืนมติพรรคและทำอะไรตามใจชอบได้

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังให้ความสำคัญกับพรรคการเมืองในฐานะที่เป็นที่รวมและสร้างเจตนารมณ์ของประชาชน ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญมาตรา 47 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน และเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 มาตรา 8 “...สามารถรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองได้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน และเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้การจัดตั้งพรรคการเมืองต้องมีเป้าหมาย อุดมการณ์ที่ชัดเจนเพราะจะทำให้ประชาชนเกิดความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรค เพื่อให้พรรคสามารถบรรลุอุดมการณ์และเป้าหมายของพรรคได้ ดังนั้น ทั้งรัฐธรรมนูญและกฎหมายพรรคการเมืองจึงอยากให้พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้น มีอุดมการณ์ที่ชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพราะอุดมการณ์จะทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาและอยากที่จะสนับสนุนพรรค ทำให้สมาชิกและประชาชนลงคะแนน จ่ายค่าบำรุง และบริจาคเงินให้แก่พรรคซึ่งจะส่งผลให้พรรคมีความมั่นคงถาวรและอยู่ได้ในระยะยาว ไม่ใช่เป็นการจัดตั้งพรรคขึ้นมาเพื่อสนับสนุนหัวหน้าพรรคหรือแกนนำพรรคในการเลือกตั้ง กลายเป็นพรรคที่ไม่มีอุดมการณ์ทางการเมืองใด ๆ ที่ชัดเจน เป็นเพียงพรรคเฉพาะกิจเพื่อใช้ในการเลือกตั้งเท่านั้น ซึ่งสิ่งนี้ทำให้พรรคการเมืองไม่มีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมเพื่อหาความสนับสนุนจากประชาชนในระยะยาว ทั้งในด้านการจัดตั้งสาขาพรรค การหาสมาชิกเพิ่ม การให้ความรู้ทางการเมือง การจัดกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับพรรค

การจัดตั้งพรรคโดยไม่มีอุดมการณ์จะทำให้พรรคเป็นเพียงเครื่องมือที่ทำให้ผู้สมัครส.ส.และส.ส.มีสังกัดเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น พรรคจึงเน้นการดำเนิน

กิจกรรมเฉพาะการเลือกตั้ง ไม่สนใจกิจกรรมทางการเมืองด้านอื่น ๆ นอกจากการระดมให้ประชาชนสนับสนุนพรรคของตนเองในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ซึ่งการกระทำเช่นนี้จะมีผลเพียงระยะสั้น ไม่สามารถสร้างฐานสนับสนุนจากประชาชนได้อย่างแท้จริง และทำให้พรรคการเมืองมีลักษณะของพรรคการเมืองในอดีตที่จัดตั้งเพื่อการเลือกตั้งเป็นสำคัญ

จากปัญหาของพรรคการเมืองที่กล่าวมาข้างต้น พรรคการเมืองที่ผ่านมาจึงไม่ได้มีการดำเนินบทบาทที่ควรจะเป็นของพรรคการเมือง เช่น การให้ความรู้แก่ประชาชน การจัดกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วม และทำให้ไม่มีความคิดที่จะสร้างให้พรรคได้รับความสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริงในระยะยาว รวมทั้งการจัดตั้งพรรคเพื่อเป้าหมายในการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวจะทำให้พรรคต้องการผู้สนับสนุนทางการเงินจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหานายทุนพรรคตามมา ดังนั้น การตั้งพรรคการเมืองอย่างมีอุดมการณ์ เจตนาธรรม และเป้าหมายที่ชัดเจนจึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นพื้นฐานที่ทำให้พรรคการเมืองสนใจบทบาทด้านอื่น ๆ ที่พรรคการเมืองควรจะทำ และสนใจที่จะขยายฐานสนับสนุนจากประชาชน เพราะเมื่อมีสมาชิกและประชาชนจำนวนมากศรัทธาและให้การสนับสนุนพรรค พรรคก็สามารถพึ่งตนเองทางการเงินได้จากเงินค่าบำรุงพรรค และเงินบริจาคจากประชาชนผู้ศรัทธา เป็นการลดปัญหานายทุนพรรค รวมทั้งทำให้พรรคต้องพยายามจัดโครงสร้างและปรับปรุงการบริหารงานให้เป็นประชาธิปไตยที่สมาชิกทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในพรรคของตนได้

จากการศึกษาอุดมการณ์และนโยบายของ พรรคเกษตรมหาชน พรรคชาติประชาธิปไตย และพรรคเสรีประชาธิปไตย พบว่าทั้งสามพรรคมีการกำหนดอุดมการณ์และนโยบายของพรรคที่ชัดเจน โดยพรรคเกษตรมหาชนมีอุดมการณ์ที่ต้องการให้พรรคเป็น “พรรคของมหาชน” และยังมีนโยบายที่ต้องการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและผู้มีรายได้น้อย ในขณะที่พรรคชาติประชาธิปไตยมีอุดมการณ์ที่ต้องการจะสร้างพรรคให้เป็น “พรรคของประชาชน” เหมือนพรรคการเมืองในประเทศที่พัฒนาแล้วในโลกเสรี และมีนโยบายเน้นการแก้ไขปัญหาการเมือง เพราะเห็นว่าการเมืองเป็นต้นเหตุหรือรากเหง้าของปัญหาของชาติ สำหรับพรรคเสรีประชาธิปไตยมีอุดมการณ์ที่ต้องการจะสร้างพรรคให้เป็น “พรรคของประชาชน” และมีนโยบายหลักในการทำให้ชนบทกับเมืองมีความใกล้เคียงกันด้วยวิธีกระจายความคิด , อำนาจ , ทุน , รายได้ และ ความเจริญ

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าอุดมการณ์ของพรรคทั้งสามมีความชัดเจนในเรื่องของการพัฒนาพรรคของตนไปสู่ความเป็นพรรคมวลชน (Mass Party) ที่เป็นพรรคของประชาชนและมีฐานสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง ส่วนในด้านนโยบายพบว่าทั้งสามพรรคก็มีนโยบายที่ค่อนข้างความชัดเจน โดยที่แต่ละพรรคก็มีจุดยืนในนโยบายแต่ละด้านที่แตกต่างกัน กล่าวคือ พรรคเกษตรมหาชนจะเน้นนโยบายช่วยเหลือเกษตรกรให้มีโอกาสในการสร้างฐานะอีกครั้งด้วยการชุนโยบายปลดหนี้เกษตรกร เพราะเห็นว่าการเกษตรเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ พรรคเกษตรมหาชนมีนโยบายที่ค่อนข้างชัดเจนกว่าอีกสองพรรค กล่าวคือ นโยบายของพรรคจะมีการกล่าวถึงขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินนโยบายของพรรคตนหากได้เป็นรัฐบาล มีการบอกถึงแหล่งที่มาของเงิน และการแบ่งเงินไปใช้ในส่วนต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุนโยบายและเป้าหมาย ซึ่งความชัดเจนของนโยบายนี้อาจเป็นเพราะหัวหน้าพรรคเคยเป็น ส.ส.จังหวัดสุโขทัยและเป็นที่ปรึกษากรรมการงบประมาณหลายสมัย จึงทำให้ทราบถึงที่มา กระบวนการ และการจัดสรรเงินงบประมาณ ในขณะที่นโยบายของพรรคชาติประชาธิปไตยและพรรคเสรีประชาธิปไตยจะมีการกล่าวเป็นเรื่อง ๆ ไปแต่ไม่ได้มีการกล่าวถึงวิธีการที่ชัดเจน และเน้นการแก้ไขปัญหาการเมืองก่อนปัญหาอื่น ๆ เหมือนกัน

ประเด็นที่น่าสนใจในเรื่องอุดมการณ์ของพรรค คือการที่พรรคชาติประชาธิปไตยและพรรคเสรีประชาธิปไตยมีฐานความคิดในการมองปัญหาของชาติที่คล้ายคลึงกัน คือมองว่าปัญหาของชาติมาจากปัญหาการเมืองเป็นสำคัญ ฉะนั้นจึงต้องแก้ที่ปัญหาการเมืองก่อนจึงจะแก้ปัญหาคอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้ ทั้งสองพรรคยังมีการแยกประเด็นปัญหาออกเป็น 4 กลุ่มเหมือนกัน คือ ปัญหาการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม-วัฒนธรรม และปัญหาแทรกซ้อน รวมทั้งยังมีแนวทางในการสร้างพรรคเหมือนกัน เช่น การสร้าง องค์กรให้เข้มแข็งเป็นหลัก , การยึดถือนโยบายมากกว่าตัวบุคคล สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะนายพร ขววงประสิทธิ์ หัวหน้าพรรคเสรีประชาธิปไตยเคยทำงานร่วมกับ พันเอกสุบรรณ แสงพันธุ์ หัวหน้าพรรคชาติประชาธิปไตยมาก่อน ซึ่งในอดีตนั้นพันเอกสุบรรณเคยร่วมกับนายพรจัดตั้งพรรคเสรีประชาธิปไตยด้วยกัน แต่ถูกยุบเลิกไปเพราะไม่มี ส.ส.ตามกฎหมายพรรคการเมืองปี 2524 ต่อมาพันเอกสุบรรณและนายพรจึงได้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่คือพรรคชาติประชาธิปไตย โดยมีนายพรเป็นรองเลขาธิการพรรค ส่วนสาเหตุที่ใช้ชื่อพรรคเสรีประชาธิปไตยเหมือนเดิมไม่ได้เพราะอยู่ในช่วงที่รอศาลสั่งยุบพรรคก่อนจึงต้องใช้ชื่อพรรคชาติประชาธิปไตยแทน ซึ่งภายหลังนายพรและกลุ่มคนใกล้ชิดได้แยกตัวออกมาจัดตั้งพรรคเสรีประชาธิปไตยด้วยตนเองอีก

ครั้ง ซึ่งกลุ่มคนใกล้ชิดติดต่อมาได้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ของพรรค เช่น เกรียงไกรพันธุ์ , ผู้อำนวยการพรรค ซึ่งในประเด็นนี้พันเอกสุบรรณ แสงพันธุ์ (26 พฤศจิกายน 2545, สัมภาษณ์) ให้เหตุผลว่า “งานการเมืองไม่ได้เป็นของพรรคใดพรรคหนึ่ง การออกไปจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่เพื่อช่วยกันกระจายความรู้ทางการเมืองให้แก่ประชาชนจึงไม่เสียหายอะไร รวมทั้งไม่แปลกหากพรรคเสรีประชาธิปไตยจะมีฐานความคิดที่คล้ายคลึงกับพรรคชาติประชาธิปไตยเพราะเรียนมาจากที่เดียวกัน”

ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าเหตุใดนายพรจึงต้องแยกตัวออกจากพรรคชาติประชาธิปไตย ทั้งที่มีฐานความคิดในปัญหาของชาติ และนโยบายที่คล้ายคลึงกันมาก จึงอาจทำให้มองได้ว่า การจัดตั้งและการเข้าร่วมทำงานในพรรคการเมืองยังคงยึดติดที่ตัวบุคคลมากกว่าอุดมการณ์พรรค ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับความคิดที่ว่า พรรคการเมืองไทยมักจะขาดอุดมการณ์ของตนเอง หรือมีนโยบายที่คล้ายคลึงกัน และยังคงยึดมั่นในตัวบุคคลที่เป็นผู้นำ (กนก วงษ์ตระหง่าน, 2536: 327) และมักจะแตกแยกกันเพราะผลประโยชน์มากกว่าอุดมการณ์

ประเด็นเรื่องอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองนี้ กฤษ เอื้อวงศ์ ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (28 มกราคม 2546, สัมภาษณ์) ได้ให้ความเห็นในภาพรวมของพรรคการเมืองไทยไว้ว่า “ภาพรวมเรื่องอุดมการณ์ของพรรคการเมืองนั้น หัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรคหลาย ๆ พรรคยังไม่รู้ว่าตัวเองมีอุดมการณ์อะไร ไม่พูดถึงนโยบายที่เขียนกันก็ copy กันมา แบ่งออกเป็นนโยบายด้านการเมือง เศรษฐกิจ ต่างประเทศ ซึ่งก็เขียนคล้าย ๆ กัน เปลี่ยนในรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ หลายพรรคก็ไม่ได้ช่วยคิดว่าพรรคตัวเองมีจุดเด่นในเรื่องของอุดมการณ์อย่างไร ถ้าเขาไม่มีจุดร่วมกันตรงนี้อาจโอกาสที่เขาจะแตกตัวออกไปตั้งเป็นพรรคใหม่สามารถทำได้ตลอดเวลา เป็นปัญหาอย่างหนึ่งของการเมืองไทยไม่ใช่แต่เฉพาะพรรคที่ไม่มีส.ส.เท่านั้น

หลาย ๆ กรณีบางพรรคตั้งมาแล้วมีปัญหาขัดแย้งภายใน จึงแยกตัวออกไปตั้งอีกพรรคหนึ่งทำให้พรรคเดิมไม่สามารถอยู่ได้ บางพรรคตั้งมาก็มีอุดมการณ์ที่ชัดเจน มีเจตนารมณ์ที่จะดำเนินการทางการเมือง จนเป็นข่าวว่าอาจเป็นพรรคทางเลือกที่สาม แต่พอตั้งมาแล้วก็เกิดไปบกพร่องในข้อกฎหมายซึ่งเป็นข้อที่กฎหมายกำหนดว่าต้องถูกยุบพรรค พรรคนั้นจึงถูกยุบไป จึงทำให้มีการจัดตั้งและการยุบพรรคมาก ซึ่งได้มีการยุบไปแล้ว 40 กว่าพรรค”

ส่วน สุจิต บุญบงการ ให้ความเห็นว่า “เมืองไทย คนไทยไม่มีอุดมการณ์ ดังนั้นคุณจะไปเอาอุดมการณ์มา คุณก็ตั้งพรรคไม่ได้ อันนี้เป็นเรื่องจริง คือ เขาจะได้เฉพาะคนกลุ่มน้อย คนกลุ่มเล็ก ๆ คือ คนที่ยึดมั่นในอุดมการณ์จริงมีเป็นจำนวนน้อย ซึ่งก็อาจเป็นไปได้ที่มีพรรคที่ตั้งด้วยอุดมการณ์ แต่พรรคนั้นก็จะไม่ใหญ่โตอะไร ส่วนพรรคที่ไม่มีอุดมการณ์จะเห็นว่ามันสามารถขยายใหญ่ได้รวดเร็ว เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะยึดมั่นในอุดมการณ์”

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ทั้งสามพรรคมีความชัดเจนในอุดมการณ์ของพรรคที่ต้องการจะเป็นพรรคของประชาชน รวมทั้งเป็นพรรคทางเลือกที่สามเหมือนกัน และแต่ละพรรคก็มีการกำหนดนโยบายไว้โดยพรรคเกษตรมหาชนมีนโยบายที่ค่อนข้างชัดเจนและแตกต่างจากอีกสองพรรค ส่วนพรรคชาติประชาธิปไตยและพรรคเสรีประชาธิปไตยนโยบายยังไม่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ดังนั้น เจตนารมณ์ในการจัดตั้งพรรคของพรรคเกษตรมหาชนจึงค่อนข้างโดดเด่นกว่าอีกสองพรรค

อย่างไรก็ตาม การกำหนดอุดมการณ์และนโยบายของพรรคนั้นก็ยังไม่ชัดเจนว่าสมาชิกทุกคนเข้าใจหรือไม่ และการที่กฎหมายกำหนดให้พรรคการเมืองต้องเขียนอุดมการณ์และนโยบายพรรคก็อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แต่ละพรรคต้องเขียนนโยบายของตนให้ชัดเจน นอกจากนี้ ทั้งสามพรรคก็พยายามดำเนินกิจกรรมของพรรคให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งพรรคที่ต้องการเป็นพรรคของประชาชน ด้วยการจัดตั้งสาขาพรรค หาสมาชิกเพิ่ม

2. การให้พรรคการเมืองมีการบริหารงานแบบประชาธิปไตย

รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่ชัดเจนที่จะให้โครงสร้างและการบริหารงานของพรรคการเมืองไทยมีความสอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตย ซึ่งเห็นได้จากมาตรา 47 วรรค 2 ที่บัญญัติว่า “การจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ และข้อบังคับของพรรคการเมือง ต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” รวมทั้งในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 ก็ได้กำหนดให้การเปลี่ยนแปลงนโยบายและข้อบังคับของพรรคการเมืองต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรค (มาตรา 25) และที่

ประชุมใหญ่จะต้องมีผู้แทนจากสาขาพรรคและสมาชิกเข้าร่วมประชุมด้วย (มาตรา 26) ไม่ใช่มีเฉพาะแกนนำหรือกรรมการบริหารพรรคเข้าร่วมประชุมเท่านั้น

การยอมรับว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย , เป็นช่องทางที่ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองได้ถึงระดับรากหญ้า และการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือเป็นส.ส.ต้องสังกัดพรรคการเมืองนั้น ทำให้รัฐธรรมนูญต้องการให้พรรคการเมืองมีการดำเนินกิจการที่เป็นประชาธิปไตย เพราะหากพรรคการเมืองขาดความเป็นประชาธิปไตยในการบริหารงาน อำนาจบริหารและการตัดสินใจอยู่กับคนเพียงกลุ่มเดียวจะทำให้พรรคการเมืองไม่สามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นพรรคของประชาชนได้อย่างแท้จริง เนื่องจากสมาชิกของพรรคขาดการมีส่วนร่วมในพรรค และยังไม่เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความคิดและวัฒนธรรมประชาธิปไตยแก่ประชาชน ซึ่งการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นถือเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญของพรรคการเมือง

2.1 โครงสร้างการบริหารงานของพรรค

จากการศึกษาโครงสร้างการบริหารงานและข้อบังคับพรรคของพรรคเกษตรกรรมมหาชน พรรคชาติประชาธิปไตย และพรรคเสรีประชาธิปไตย พบว่าทั้งสามพรรคมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่คล้ายคลึงกัน (โปรดดูภาคผนวก) โดยถือว่าที่ประชุมใหญ่ของพรรคเป็นองค์กรที่มีความสำคัญที่สุด ซึ่งที่ประชุมใหญ่จะเป็นผู้เลือกคณะกรรมการบริหารพรรค ส่วนคณะผู้บริหารพรรคนั้น พรรคเกษตรกรรมมหาชนและพรรคชาติประชาธิปไตยจะให้หัวหน้าพรรคเป็นผู้แต่งตั้ง แต่คณะผู้บริหารพรรคของพรรคเสรีประชาธิปไตย คณะกรรมการบริหารพรรคจะเป็นผู้แต่งตั้ง ส่วนการเปลี่ยนแปลงนโยบายและข้อบังคับพรรคนั้น ทั้งสามพรรคได้กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคให้กระทำและลงมติในที่ประชุมใหญ่เหมือนกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้โครงสร้างทั่วไปและกิจการที่แต่ละพรรคกำหนดให้ที่ประชุมใหญ่มีอำนาจในการตัดสินใจ และการกำหนดว่าที่ประชุมใหญ่ของพรรคต้องประกอบด้วยส่วนใดบ้างนั้น เป็นการกำหนดโดยต้องยึดข้อบัญญัติของกฎหมายพรรคการเมืองเป็นสำคัญ ซึ่งได้กำหนดเป็นกรอบกว้าง ๆ ไว้ในมาตรา 25 , 26 ส่วนในรายละเอียดนั้นให้เป็นไปตามข้อบังคับพรรค ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งจะมีตัวอย่างของข้อบังคับพรรคให้แก่พรรคการเมืองไว้เป็นกรอบกว้าง ๆ ดังที่ กฤษฎี เอื้อวงศ์

กล่าวไว้ว่า “ข้อบังคับพรรคพรรคเป็นผู้ร่างเอง แต่เราจะมีโครงสร้างให้เพื่อเป็นตัวอย่าง ซึ่งบางทีก็มีการ copy กันมาเหมือนกันในข้อความที่เป็นกลาง ๆ “ ดังนั้น ข้อบังคับพรรคของทั้งสามพรรคจึงคล้าย ๆ กัน แต่ต่างกันในเรื่องละเอียดบางจุดเท่านั้น

ดังนั้น การพิจารณาจากโครงสร้างและข้อบังคับพรรคจึงเป็นการยากที่จะบอกได้ว่าโครงสร้างและการบริหารงานของพรรคการเมืองเป็นประชาธิปไตย เพราะกฎหมายพรรคการเมืองได้วางกรอบไว้ให้แล้ว แต่หากพิจารณาในข้อบังคับพรรคข้ออื่น ๆ ก็ จะพบว่า พรรคเกษตรมหาชนให้อำนาจหัวหน้าพรรคมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับพรรคชาติประชาธิปไตยและพรรคเสรีประชาธิปไตย เช่น ข้อบังคับพรรคเกษตรมหาชนนั้น กำหนดให้หัวหน้าพรรคมีสิทธิยับยั้งมติของที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค คณะกรรมการพรรคได้เพื่อขอให้มีการทบทวนมติในกรณีที่มีความจำเป็น ในขณะที่อีกสองพรรคไม่ได้กำหนดไว้เช่นนี้

2.2 การประชุมใหญ่ของพรรค

ส่วนประเด็นการประชุมใหญ่ของพรรคที่กำหนดให้มีผู้แทนจากสาขาพรรคมาเข้าร่วมด้วยนั้นก็ยังไม้อาจกล่าวได้ว่ามีความเป็นประชาธิปไตยที่ชัดเจนเพราะ ในทางปฏิบัติก็ไม่ได้มีตัวแทนจากสาขาพรรคทุกสาขาเข้าร่วม และส่วนที่เข้าร่วมก็มีจำนวนน้อยเกินไป (โปรดดูภาคผนวก) เพราะการกำหนดองค์ประชุมของที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคนั้น กำหนดจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมไว้ไม่มาก กล่าวคือ พรรคเกษตรมหาชนกำหนดไว้ 50 คน ในขณะที่พรรคชาติประชาธิปไตยและพรรคเสรีประชาธิปไตยกำหนดไว้ 100 คน ซึ่งในการประชุมใหญ่ของทั้งสามพรรคส่วนใหญ่จะมีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 100–200 คน เท่านั้น หากพิจารณาถึงจำนวนสาขาพรรคที่มีพบว่า จำนวนผู้ที่เข้าร่วมประชุมทั้งหมดยังมีจำนวนน้อยกว่าจำนวนผู้แทนจากสาขาพรรคทุกสาขาที่ควรจะเข้าร่วมในการประชุมใหญ่ ซึ่งหากนับรวมถึงจำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคและแกนนำพรรคคนอื่น ๆ ที่ต้องเข้าร่วมประชุมอยู่แล้ว จำนวนผู้แทนจากสาขาพรรคที่เข้าร่วมประชุมจริงคงจะน้อยลงไปอีก

ในประเด็นนี้ สุจิต บุญบงการ ให้ความเห็นว่า “ปัญหาในการดำเนินการของพรรค คือ เราไม่ต้องการให้พรรคเกิดขึ้นมาอยู่เพียงแค่อำเภอหนึ่ง จังหวัดหนึ่ง มันไม่ควรจะเป็นพรรค เราจึงได้บังคับให้เขาไปเอาสาขาพรรคเข้ามา และเราก็ไม่ต้องการให้หัวหน้าพรรคมาครอบงำทุกอย่าง”

ประเด็นที่พรรคกำหนดจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่ไว้จำนวนไม่มากนักอาจอธิบายได้ด้วยความจำเป็นในการบริหารงานของพรรคในสภาพความเป็นจริง ซึ่งอาจมาจากสาเหตุ 4 ประการ คือ

1.เงินที่จะสนับสนุนเป็นค่าเดินทางแก่ผู้ที่จะเข้าร่วมประชุม เพราะสมาชิกของพรรคส่วนมากเป็นชาวบ้านและไม่ได้มีฐานะที่ดี เมื่อจะให้เขามาเข้าร่วมประชุมใหญ่จึงต้องมีการจ่ายค่าเดินทางให้ด้วย ในประเด็นนี้ทั้งสามพรรคยอมรับว่า แม้แต่การจัดกิจกรรมสัมมนาของพรรคในต่างจังหวัดที่จะให้สมาชิกมาเข้าร่วมบางครั้งก็ต้องช่วยค่าเดินทาง ค่าอาหารให้แก่สมาชิกที่จะมาเข้าร่วมด้วย

2.เวลาว่างของประธานสาขาและตัวแทนของสาขาที่จะเข้าร่วมประชุม จากการสัมภาษณ์ประธานสาขาพรรค ประธานสาขาหลายคนยอมรับว่า การไปเข้าร่วมประชุมใหญ่ของพรรคจะต้องดูที่เวลาว่างของตนด้วยเพราะต้องประกอบอาชีพการงาน แต่ก็พยายามไปเข้าร่วมทุกครั้ง ในขณะที่บางสาขายอมรับว่ายังไม่เคยได้รับหนังสือเชิญประชุมจากสำนักงานใหญ่ ซึ่งประเด็นนี้น่าจะเป็นปัญหาในการบริหารจัดการภายในพรรค ทั้งในเรื่องของการทำหนังสือเชิญหรือการจัดส่งหนังสือเชิญประชุม

3.สถานที่ในการจัดประชุม ระยะเวลาใกล้ไกล ความสะดวกในการเดินทาง ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับเวลาและค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการเดินทาง เช่น กรณีของพรรคเกษตรมหาชนจะมีผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่เป็นจำนวนมากเมื่อจัดที่จังหวัดสุโขทัยซึ่งจะมีประมาณ 500 คน เพราะพรรคมีฐานสมาชิกเป็นจำนวนมาก และหัวหน้าพรรคเคยเป็นอดีตส.ส. จังหวัดสุโขทัยมาหลายสมัย ดังนั้น หากพรรคจัดประชุมใหญ่ที่จังหวัดใดก็จะมีตัวแทนของสาขาพรรคในจังหวัดนั้นและจังหวัดใกล้เคียงเข้าร่วมประชุม

4.การที่ข้อบังคับพรรคกำหนดจำนวนผู้เข้าร่วมเป็นองค์ประชุมจำนวนไม่มากนักและไม่จำเป็นต้องมาเข้าร่วมประชุมทุกสาขาเพื่อไม่ให้เป็นภาระผูกมัด ทำให้การประชุมใหญ่ของพรรคขาดความยืดหยุ่น ในประเด็นนี้มีการอภิปรายตั้งแต่ช่วงการร่างกฎหมายพรรคการเมืองในชั้นสภาผู้แทนราษฎรที่ให้ตัดคำว่า “ทุกสาขา” ออกจากคำว่า “ผู้แทนสาขาพรรคทุกสาขา” เพราะจะเป็นปัญหาในการหาสถานที่ประชุมหากพรรคนั้นมีสาขาพรรคเป็นจำนวนมากซึ่งคณะกรรมการก็ได้เห็นชอบในการแก้ไขดังกล่าว

จากการสัมภาษณ์ประธานสาขาที่เคยเข้าร่วมประชุมใหญ่ว่า ได้มีส่วนตัดสินใจในเรื่องที่มีการประชุมหรือไม่ ประธานสาขาหลายคนยอมรับว่า ส่วนมากก็เห็นด้วยกับประเด็นที่จะมีการเปลี่ยนแปลงที่เสนอมาจากกรรมการบริหารพรรคในหนังสือเชิญประชุม ดังนั้น การพิจารณาจากจำนวนตัวแทนสาขาหรือสมาชิกที่เข้าร่วมก็อาจไม่เห็นภาพที่ชัดเจน ซึ่งส่วนหนึ่งน่าจะมาจากวัฒนธรรมความคิดของคนไทยที่มักจะเห็นด้วยกับผู้นำของตนเสมอ และประธานสาขาส่วนมากมีความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ใกล้ชิดกับกรรมการบริหารพรรคหรือแกนนำของพรรคในแต่ละพื้นที่ และสมาชิกส่วนมากก็มักจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประธานสาขา ดังนั้น เมื่อกรรมการบริหารพรรคหรือประธานสาขาพรรคเห็น อย่างไรก็ตามก็มักจะสนับสนุนตามนั้น

ยิ่งไปกว่านั้น ในประเด็นนี้อาจมองได้ว่าการที่หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคเป็นผู้ที่สนับสนุนด้านการเงินให้แก่พรรค ก็อาจส่งผลให้สมาชิกทั่วไปมักจะยอมรับข้อเสนอการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มาจากกรรมการบริหารพรรคในการประชุมใหญ่ เพราะทั้งสามพรรคยอมรับว่าเงินที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมยังไม่เพียงพอ บางครั้งหัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคต้องออกให้ไปก่อน

ดังนั้น การพิจารณาว่าพรรคการเมืองมีการบริหารงานที่เป็นประชาธิปไตยหรือไม่ จึงยากที่จะพิจารณาจากข้อบังคับพรรคและการประชุมใหญ่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องดูที่ความคิด ทศนคติของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคประกอบด้วย กล่าวคือ หากหัวหน้าพรรค และกรรมการบริหารพรรคให้ความสำคัญกับบทบาทของตัวแทนสาขาและสมาชิกพรรคในการตัดสินใจ ก็จะทำให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมกับพรรคมากขึ้น รวมทั้งสมาชิกพรรคเองก็จะต้องมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมกับพรรค และกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองด้วย

ดังที่ กฤษ เอื้อวงศ์ กล่าวไว้ว่า “ถ้าพูดตามกฎหมาย การเขียนเรื่องโครงสร้าง การบริหารภายในพรรคการเมืองขึ้นอยู่กับข้อบังคับพรรค มาตรา 11 ของกฎหมายพรรคการเมืองกำหนดว่าต้องมีเรื่องอะไรบ้าง ทั้งการเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง การออกจากตำแหน่ง การรับผิดชอบของพรรคการเมืองต่อสมาชิก การประชุมใหญ่ กฎหมายไม่ได้บอกว่าต้องเป็นอย่างไรเพียงแต่บอกว่าต้องมีอะไรบ้าง จึงขึ้นอยู่กับแต่ละพรรคจะจัดโครงสร้างภายในเองซึ่งแต่ละพรรคก็จัดไม่เหมือนกัน บางพรรคเน้นที่บทบาทของสำนักงานใหญ่ บางพรรคเน้นที่สาขาพรรคจึงต้องดูกันที่ละพรรค แต่ในภาพรวมแล้วก็

ขึ้นอยู่กับ ทักษะคิด ความคิดของหัวหน้าพรรค คู่มือที่โครงสร้างไม่ได้เพราะออกมาคล้าย ๆ กัน บทบาทของสาขาพรรคจึงขึ้นอยู่กับความคิด การยอมรับของกรรมการบริหารพรรค และหัวหน้าพรรค

ส่วนที่ประชุมใหญ่นั้นในแง่กฎหมายจะมีตัวแทนของสาขาพรรคด้วยเพราะสาขาต้องมีบทบาทในการเลือกตั้งหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค และเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรค สิ่งเหล่านี้ต้องทำในที่ประชุมใหญ่ เมื่อพรรคการเมืองเป็นของคนหมู่มากแล้วเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จึงต้องให้คนหมู่มากเข้ามาตัดสินใจแต่ไม่ใช่สมาชิกทั้งหมดเพราะต้องมีตัวแทน สาขาพรรคซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพรรคจึงต้องมีตัวแทนในการตัดสินใจภารกิจสำคัญ ๆ ที่กฎหมายกำหนดด้วย ส่วนตัวแทนของสาขาจะมาเข้าร่วมประชุมมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับข้อบังคับพรรคที่กำหนดองค์ประชุมไว้เท่าไร หากมีผู้เข้าร่วมครบตามที่กำหนดก็ถือว่าผลการประชุมนั้นมีผลตามกฎหมาย

ส่วนสาขาพรรคจะมีบทบาทมากหรือไม่ต้องดูที่วัฒนธรรมทางการเมืองในภาพรวมของไทยด้วย เพราะคนที่ห่างไกลข้อมูลมักจะไม่ค่อยกล้าตัดสินใจ และฟังคนที่มีความมากกว่าหรือเป็นหัวหน้าของตนเอง และก็เป็นไปได้ที่อาจจะมีการ lobby ในการตัดสินใจเรื่องที่สำคัญ ๆ ต่าง ๆ ไม่ว่าจะ lobby โดยหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค ในการประชุมใหญ่”

นอกจากนี้ สุเทพ พรหมวาส รองผู้อำนวยการสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ (วารสารพรรคการเมืองสัมพันธ์, ปีที่ 6 ฉบับที่ 6: 12) ได้สรุปถึงปัญหาที่มักจะเกิดขึ้นกับการประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองในภาพรวมไว้ว่า องค์ประกอบขององค์ประชุมไม่ครบถ้วนตามประเภทและจำนวนที่กำหนดในข้อบังคับ , องค์ประชุมไม่เป็นไปตามข้อบังคับพรรคในเรื่องจำนวนองค์ประชุม , การเรียกประชุมไม่ถูกต้องตามข้อบังคับ เช่น เรียกประชุมโดยไม่ทำเป็นหนังสือแจ้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่าระยะเวลาที่กำหนด , มติที่ประชุมซึ่งอาจจะกำหนดไว้แตกต่างกันในแต่ละเรื่องว่าต้องมีมติ เอกฉันท์ มติเสียงข้างมาก หรือมติสามในสี่ของผู้เข้าร่วมประชุม

จากที่กล่าวมา ทักษะคิดของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรค รวมถึงคุณภาพของตัวแทนสาขาพรรคจึงเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือ แม้โครงสร้างและข้อบังคับพรรคจะสอดคล้องกับประชาธิปไตยอย่างไร แต่ถ้าความคิดทัศนคติของหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรคยังไม่เป็นประชาธิปไตย , ผู้แทนจากสาขาพรรคก็ยังยึดติดกับความคิดแบบการตามผู้นำเป็นหลัก และมีความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ รวมทั้งขาดความ

กระตือรือร้นในการเข้าร่วมประชุมใหญ่ของพรรค ก็คงยากที่จะทำให้การบริหารงานของพรรคเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้แก่สมาชิกและประชาชนถือเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่พรรคการเมืองควรจะทำให้สำเร็จเพื่อให้พรรคการเมืองสมกับเป็นสถาบันสำคัญที่สนับสนุนการเมืองแบบประชาธิปไตย

กล่าวโดยสรุป การบริหารงานของพรรคการเมืองทั้งสามพรรค หากพิจารณาในแง่โครงสร้างและข้อบังคับพรรคจะเห็นว่า มีลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีประชาธิปไตย เพราะถือว่าที่ประชุมใหญ่ของพรรคเป็นองค์กรสูงสุด มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงเรื่องสำคัญ ๆ ของพรรค การลงมติใด ๆ ยึดเสียงข้างมากเป็นหลัก แต่หากพิจารณาในทางปฏิบัติแล้ว การตัดสินใจใด ๆ มักถูกเสนอจากกรรมการบริหารพรรคมากกว่าเสนอจากตัวแทนสาขาหรือสมาชิกพรรค รวมทั้งการลงมติในเรื่องที่สำคัญ ๆ ของพรรค ตัวแทนสาขาและสมาชิกพรรคก็มักจะเห็นชอบตามที่กรรมการบริหารพรรคเสนอมา ดังนั้น หากมองในเชิงปริมาณแล้วการบริหารงานของพรรคมีความเป็นประชาธิปไตยเพราะมีตัวแทนจากสาขาและสมาชิกพรรคเข้าร่วมประชุมตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ , การลงมติเห็นชอบก็เปิดกว้างให้ แม้จะไม่ได้กำหนดจำนวนองค์กรประชุมไว้จำนวนมาก และมีตัวแทนสาขาพรรคมาเข้าร่วมไม่มากก็ตาม แต่หากมองในเชิงคุณภาพแล้วยังไม่มีความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง เพราะประชาธิปไตยที่แท้จริงควรจะมีการแสดงความคิดเห็นจากตัวแทนสาขาและสมาชิกพรรคทั่วไปคิดว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เพราะเหตุใด ไม่ใช่เห็นชอบตามที่กรรมการบริหารเสนอมาเพราะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน หรือเพราะเขาเป็นกรรมการบริหารพรรค รวมทั้งผู้แทนสาขาหรือสมาชิกพรรคจะต้องกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของพรรคด้วยการเข้าร่วมประชุมใหญ่ของพรรคให้มากที่สุด

3.การให้พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 มีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมให้พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตลอดเวลา มิใช่มีกิจกรรมเฉพาะช่วงที่มีการเลือกตั้งเท่านั้น เพื่อเป็นการสร้างให้พรรคได้รับความนิยม ความศรัทธา และมีฐานสนับสนุนจากประชาชนในระยะยาว โดยให้แต่ละพรรคต้องมีการจัดทำแผนการดำเนินงานกิจการในแต่ละปี และให้มีการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคด้วย (มาตรา 328 (3)) และในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 ในมาตรา 11 (13)

ได้กำหนดให้ การให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปเป็นสิ่งที่จะต้องกำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคการเมือง รวมทั้งประกาศของคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองได้แบ่งแผนงานเพื่อขอรับการจัดสรรเงินสนับสนุนตามโครงการของพรรคออกเป็น 7 ด้าน คือ แผนงานการบริหารพรรคการเมือง , แผนงานการบริหารสาขาพรรคการเมือง , แผนงานการส่งเสริมสมาชิกพรรคการเมืองและการหาสมาชิกเพิ่ม , แผนงานการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง , แผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป , แผนงานการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และแผนงานด้านอื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2544จ: 12)

ทั้งนี้ แผนงานการส่งเสริมสมาชิกพรรคการเมืองและการหาสมาชิกเพิ่มมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นพรรคของมวลชน (Mass Party) โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง , แผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปมีเป้าหมายเพื่อให้พรรคการเมืองขยายบทบาทในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยผ่านการดำเนินงานของสาขาพรรค และแผนงานการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีเป้าหมายเพื่อให้พรรคการเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่มตามความสนใจของตนเอง ซึ่งจะขยายไปสู่การรวมเป็นกลุ่มผลประโยชน์เพื่อขยายฐานมวลชนของพรรคอีกทางหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2544จ: 14-16) สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าพรรคการเมืองไม่ได้มีบทบาทเฉพาะการเลือกตั้งเท่านั้น แต่พรรคการเมืองควรมีบทบาทด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น การขยายฐานสมาชิก , การให้ความรู้แก่สมาชิกและประชาชน , การจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกับพรรค

การศึกษากิจกรรมของพรรคเกษตรมหาชน พรรคชาติประชาธิปไตย และพรรคเสรีประชาธิปไตย จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ กิจกรรมระดับพรรค และกิจกรรมระดับสาขาพรรค

3.1 กิจกรรมระดับพรรค

ทั้งสามพรรคเน้นการจัดกิจกรรมสัมมนาให้ความรู้แก่สมาชิกพรรคเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนโดยตรงยังไม่ค่อยมี ทั้งสามพรรคเน้นการสร้างความรู้ให้แก่แกนนำ กรรมการสาขา และสมาชิกพรรคในแต่ละภาคก่อนในเรื่องนโยบาย

ของพรรค ปัญหาในด้านต่าง ๆ ของประเทศชาติ การอบรมสัมมนาให้ความรู้แก่แกนนำ นั้นจะใช้วิธีเดินสายไปตามภาคต่าง ๆ โดยจะไปให้ครบทุกภาคและจะเชิญสมาชิกใน จังหวัดนั้นและจังหวัดใกล้เคียงเข้าร่วมสัมมนา โดยงบประมาณที่ใช้จะเป็นเงินสนับสนุน ตามโครงการที่ได้รับจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ในประเด็นนี้ หัวหน้าพรรค ชาติประชาธิปไตยให้ความเห็นว่า “ปัจจุบันพรรคเน้นการให้ความรู้แก่นำของพรรคก่อน เป็นหลักเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้พรรคจึงยังไม่เน้นกิจกรรมกับประชาชนทั่วไป เพราะยังไม่เห็นประโยชน์ที่ชัดเจนและจะต้องใช้งบประมาณที่มากขึ้น”

ทั้งสามพรรคมีการจัดทำหนังสือนโยบายพรรค เพื่อแจกจ่ายแก่สาขาพรรคและ สมาชิกพรรค โดยที่พรรคชาติประชาธิปไตยและพรรคเสรีประชาธิปไตยมีการจัดทำ วารสารของพรรค ซึ่งวารสารของทั้งสองพรรคนี้จะออกปีละ 3 เล่ม โดยเนื้อหาในวารสาร จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายพรรค สถานการณ์ปัญหาของประเทศในปัจจุบันและการ ตอบปัญหาข้อสงสัยทางกฎหมาย นอกจากนี้พรรคเสรีประชาธิปไตยยังมีการจัดทำ เอกสารเพื่อการอบรมสัมมนาแก่แกนหลักและสมาชิกของพรรคโดยเฉพาะอีกด้วย รวมทั้ง ยังมีการรับเรื่องร่ำร้องทุกข์จากสมาชิกอีกด้วย

ทั้งสามพรรคจะมีการจัดกิจกรรมระดับสาขาโดยหัวหน้าพรรคและ กรรมการบริหารพรรคจะไปประชุมจัดตั้งสาขาตามจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งจะมีการแถลงถึง นโยบายของพรรคและรับสมัครสมาชิกพรรค ส่วนพรรคเกษตรมหาชนนั้นมีความ พยายามในการเสนอร่างพ.ร.บ.ปลดหนี้เกษตรกร และร่างพ.ร.บ.ยึดทรัพย์ปราบคนโกงต่อ ประชาชนเพื่อร่วมลงชื่อในปีพ.ศ.2542 และ 2543

3.2 กิจกรรมระดับสาขา

กิจกรรมระดับสาขาพรรคอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1)กิจกรรมที่สาขาต้อง ทำ (ตามกฎหมายและข้อบังคับพรรค) เช่น การจัดประชุมกรรมการสาขา , การจัดประชุม ใหญ่สาขา , การจัดทำบัญชี และ 2)กิจกรรมที่สาขาพรรคควรทำ เช่น การหาสมาชิกเพิ่ม , การเผยแพร่นโยบายพรรค , การให้ความรู้แก่สมาชิกและประชาชน , การจัดกิจกรรมให้ ประชาชนได้มีส่วนร่วม ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สาขาพรรคส่วนใหญ่ไม่ได้มีการจัดประชุม ทั้งการประชุมกรรมการสาขาและการประชุมใหญ่สาขาพรรค กล่าวคือ บางสาขาตั้งแต่ จัดตั้งมาประมาณ 1 ปียังไม่เคยมีการประชุมกรรมการสาขา เพราะไม่รู้ว่ามีใครเป็น สมาชิกในสาขาบ้าง , บางสาขาที่มีการประชุมกรรมการสาขาบ้างแต่นาน ๆ ครั้ง

ส่วนการประชุมใหญ่สาขาพรรค บางสาขาก็ไม่ได้มีการจัดประชุมเพราะเชิญสมาชิกเข้าร่วมประชุมยากเนื่องจากต้องทำงาน และบางส่วนก็ได้ย้ายออกจากชุมชนไปแล้วหรือสมาชิกไม่ได้อยู่ใกล้บ้านประธานสาขาจึงไม่ได้เดินทางมาประชุม , บางสาขามีจัดประชุมทุกปีแต่ไม่ได้เป็นทางการและมีสมาชิกเข้าร่วมไม่มาก , บางสาขาตั้งแต่จัดตั้งมาเคยมีการประชุมครั้งเดียวตอนจัดตั้งสาขาพรรค เพราะสมาชิกรวบรวมยากและต้องทำงาน , บางสาขาไม่เคยมีการประชุมใหญ่สาขาพรรคเลย เพราะไม่รู้จักสมาชิกและไม่มีสถานที่ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อบังคับพรรค , บางสาขามีการประชุมบ้างแต่ไม่ทุกปี เพราะสมาชิกไม่มีเวลา ต้องทำงาน ย้ายที่อยู่ไปจากชุมชน และมีสมาชิกเข้าร่วมไม่มาก

ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมพรรคของสาขานั้น สาขาพรรคที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่จะเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญของพรรคทุกปี โดยประธานสาขา กรรมการสาขาที่สะดวกและมีเวลาจะไป , บางสาขาเคยเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญของพรรคครั้งเดียว แต่ได้มีการเข้าร่วมประชุมสัมมนาของพรรคตามต่างจังหวัด , บางสาขาไปร่วมทุกครั้ง รวมทั้งการประชุมอื่น ๆ ด้วย , บางสาขาไม่ได้เข้าร่วมทุกครั้ง ขึ้นอยู่กับเวลารว่าง ส่วนการสัมมนาก็ไม่ค่อยได้ไป ในขณะที่บางสาขาไม่เคยเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญของพรรคเพราะไม่เคยได้รับหนังสือเชิญ

ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การให้ความรู้หรือจัดกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ พบว่าทุกสาขายังไม่ได้จัดกิจกรรมเหล่านี้เพราะไม่มีเงิน เวลา สถานที่ และบุคลากร ในขณะที่การเผยแพร่นโยบายและหาสมาชิกพรรคจะใช้วิธีการพูด “ปากต่อปาก” หรือส่งหนังสือพรรคให้อ่าน นอกจากนี้ บางสาขาเคยเข้าร่วมการประชุมที่กต.จัดขึ้น , บางสาขามีการจัดกิจกรรมในชุมชน คือ การออกกำลังกายของผู้สูงอายุ , บางสาขาเคยส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง , บางสาขาพยายามเผยแพร่นโยบายพรรคโดยการแจกหนังสือนโยบายให้สมาชิกอ่าน , บางสาขาก็ยังไม่ได้ดำเนินการอะไรเพราะรอแนวทางจากสำนักงานใหญ่ก่อน

กล่าวโดยสรุป สาขาพรรคทั้งหมดยังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมการให้ความรู้แก่ประชาชน และการจัดกิจกรรมให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วม สาขาพรรคส่วนใหญ่ให้เหตุผลของการที่ยังไม่มีการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ว่า ไม่มีงบประมาณ โดยถือว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด ส่วนปัญหาที่รองลงมา คือ ไม่มีเวลา , สถานที่ และบุคลากร กิจกรรมของสาขาส่วนใหญ่จะเป็นการเข้าร่วมประชุมใหญ่ของพรรค โดยผู้ที่ไม่เข้าร่วม

ส่วนมากจะเป็นประธานสาขา ซึ่งจะต้องมีเวลาว่างตรงกับวันประชุมด้วย การหาสมาชิก และเผยแพร่นโยบายพรรคจะใช้การพูด “ปากต่อปาก” หรือการเข้าไปพูดคุยโดยตรงกับชาวบ้านในชุมชน

ส่วนการประชุมกรรมการสาขาและการประชุมใหญ่ของสาขาพรรค สาขาส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการดำเนินการ ส่วนสาขาพรรคที่มีการประชุมกรรมการสาขา ก็ไม่ได้มีกรรมการสาขาทุกคนเข้าร่วม ในขณะที่การจัดประชุมใหญ่ก็มีผู้เข้าร่วมไม่มาก ส่วนกิจกรรมด้านอื่น ๆ ที่สาขาพรรคได้เข้าร่วมมักจะเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดขึ้นโดยพรรคเป็นผู้ส่งให้เข้าร่วม นอกจากนี้ มีบางสาขาที่เคยส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

การจัดพิมพ์หนังสือนโยบายหรือวารสารพรรค

กิจกรรมของพรรคในการให้ความรู้แก่ประชาชนและจัดกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมยังมีน้อย เป้าหมายของการจัดกิจกรรมมักจะเน้นที่แกนนำ กรรมการสาขา และสมาชิกพรรคก่อน แต่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนที่สนใจเข้าร่วมได้ ทั้งสามพรรคมีการจัดทำหนังสืออุดมการณ์ นโยบายพรรคเพื่อแจกจ่ายแก่สมาชิก ซึ่งพรรคเกษตรมหาชนจะมีการจัดพิมพ์เป็นจำนวนหลายแสนเล่ม ส่วนพรรคชาติประชาธิปไตยและพรรคเสรีประชาธิปไตยมีการจัดทำวารสารของพรรคเพื่อส่งให้สาขาพรรค สมาชิก และผู้สนใจทั่วไป ซึ่งงบประมาณในการพิมพ์หนังสือหรือวารสารนี้ใช้จากเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง นอกจากนี้ พรรคชาติประชาธิปไตยมีการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานของพรรคเพื่อให้สาขาพรรคปฏิบัติได้ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การทำรายงานการประชุม กรรมการสาขา , รายงานการประชุมใหญ่สามัญของสาขาพรรค ส่วนพรรคเสรีประชาธิปไตยมีการจัดทำเอกสารประกอบการสัมมนาผู้บริหารสาขาและสมาชิก , เอกสารประกอบการอบรมวิทยากรหรือแกนหลักของพรรคด้วย

ในประเด็นที่พรรคทำหนังสือนโยบายหรือวารสารของพรรค เพื่อแจกจ่ายแก่สมาชิกและประชาชนนั้น ทำให้มีการตั้งข้อสังเกตว่าเป็นการให้เงินให้หมด ๆ ไปหรือไม่ เพราะน่าจะเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการได้ง่ายกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ในประเด็นนี้ทางพรรคการเมืองอธิบายว่า การทำหนังสือนั้นจะทำให้สามารถเผยแพร่อุดมการณ์และนโยบายพรรคได้ตลอดเวลา ประหยัด เพราะเมื่อสมาชิกไปเผยแพร่นโยบายของพรรคก็สามารถส่งหนังสือนโยบายให้ผู้สนใจพรรคอ่านต่อได้ และสามารถนำติดตัวไปที่อื่น ๆ ได้ รวมทั้ง

หนังสือสามารถอ่านได้เรื่อย ๆ และส่งต่อให้ผู้อื่นอ่านได้โดยไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมรับฟังโดยตรง

ในประเด็นนี้ กฤษฎี เอ็องส์ เห็นว่า “การจัดทำหนังสือต่าง ๆ ของพรรคคงไม่ถึงกับละลายงบประมาณเพราะเป็นกิจกรรมอันหนึ่ง มันอยู่ที่ว่าเขาไปเผยแพร่หรือไม่ กลุ่มเป้าหมายเป็นใคร เนื้อหาหนังสือเป็นอย่างไร และน่าจะมีประโยชน์ถ้าคนเขาไปอ่าน แต่ก็มีบางคนเคยวิเคราะห์ประเด็นนี้ว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยอ่านหนังสือ ถ้าจะเผยแพร่ควรจะเผยแพร่ในสื่ออื่น เช่น วิทยุหรือโทรทัศน์ ส่วนการจัดทำหนังสือง่ายกว่าทำกิจกรรมอื่นหรือไม่ มันขึ้นอยู่กับคุณภาพในหัวข้อที่เขาเขียนด้วย ซึ่งบางครั้งการทำหนังสืออาจจะยากกว่าการทำกิจกรรมอื่น ๆ ด้วยซ้ำ” ดังนั้น ในประเด็นนี้จึงขึ้นอยู่กับว่าหนังสือนโยบายของพรรคจะมีสมาชิกอ่านอย่างจริงจังหรือไม่ และวารสารของพรรคประกอบด้วยเรื่องใดบ้าง

การจัดสัมมนาให้ความรู้ทางการเมือง

กิจกรรมการจัดสัมมนาเป็นกิจกรรมที่ทุกพรรคได้จัดทำเป็นโครงการและเสนอของบสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองทุกปี ประเด็นการจัดสัมมนานี้มีการตั้งข้อสังเกตว่าจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาการเมืองได้อย่างไร หากมองในแง่ตัวกิจกรรมเองก็ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิก แต่หากมองในแง่เนื้อหาของกิจกรรมแล้วต้องดูว่า กิจกรรมนั้นพูดถึงประเด็นใด มีใครเป็นวิทยากร มีใครเข้าร่วมสัมมนา มีผู้เข้าร่วมมากหรือน้อย และที่สำคัญผู้ที่เข้าร่วมได้มีส่วนร่วมในการสัมมนาหรือไม่ เพราะหากผู้เข้าร่วมสัมมนาไม่มีส่วนร่วมหรือไม่ได้แสดงความคิดเห็นใด ๆ เลยเหมือนในการเข้าร่วมประชุมใหญ่ ก็อาจถือได้ว่ากิจกรรมการสัมมนาไม่ได้ก่อให้เกิดการพัฒนาการเมืองในแง่ของการมีส่วนร่วม การได้รับความรู้ทางการเมือง การพัฒนาวิถีประชาธิปไตย กิจกรรมการจัดสัมมนาจะเป็นประโยชน์หากพรรคการเมืองสามารถให้ความรู้และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมความคิดของประชาชนได้ เพราะตามแนวคิดการพัฒนาการเมืองนั้นจะเน้นถึงความตื่นตัวทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุมีผล (secular) ของประชาชนเป็นสำคัญ

บทบาทการดำเนินกิจกรรมของพรรคที่ทำการศึกษาด้านการให้ความรู้ทางการเมือง และการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในระดับพรรคและระดับสาขาพรรคยังมีในระดับที่น้อย ซึ่งพรรคและสาขาพรรคให้เหตุผลว่าไม่มีงบประมาณที่

เพียงพอ แต่หากพิจารณาในระดับสาขาพรรคแล้ว การอ้างว่าไม่มีงบประมาณจึงทำให้สาขาไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้นั้นคงไม่ใช่ปัญหาที่สำคัญที่สุด

จากการติดต่อเพื่อขอสัมภาษณ์และได้พูดคุยกับประธานสาขาพรรคพบว่า ปัจจัยที่สำคัญน่าจะอยู่ที่ประธานสาขาและกรรมการสาขาไม่มีเวลาให้กับสาขาอย่างเพียงพอ เพราะประธานสาขาบางคนดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการบริหารของพรรค ทำให้ไม่มีเวลาให้กับกิจการของสาขา จึงต้องให้กรรมการสาขาคนอื่นดูแลแทนซึ่งกรรมการสาขาคนอื่น ๆ มักจะต้องประกอบอาชีพของตนเองทำให้ไม่มีเวลาว่างที่จะดูแลกิจการของสาขาได้ ในขณะที่ประธานสาขาบางคนก็ไปทำงานอยู่ต่างจังหวัด เช่น ประธานสาขายานนาวาของพรรคเสรีประชาธิปไตยที่ไปประกอบธุรกิจที่ฉะเชิงเทรา , ประธานสาขาบางกอกใหญ่ของพรรคชาติประชาธิปไตยที่กำลังจะไปทำงานที่ต่างจังหวัด , ประธานสาขาพญาไทของพรรคเสรีประชาธิปไตยที่บางช่วงจะต้องไปติดต่อธุรกิจที่ลาวและเวียดนาม ส่วนประธานสาขาบางคนก็ขอเลื่อนนัดที่ได้ติดต่อขอสัมภาษณ์ไว้ไปในวันอื่น ทั้ง ๆ ที่ได้นัดล่วงหน้าไว้แล้วโดยให้เหตุผลว่าต้องออกไปทำงานเพราะมีงานเข้ามาพอดี ดังนั้น แม้จะมีโครงการพร้อมเงินงบประมาณลงไปที่สาขาพรรค ก็อาจไม่ได้ช่วยให้สาขาพรรคมีกิจกรรมกับสมาชิกหรือประชาชนในพื้นที่ได้ เพราะแม้แต่การประชุมของกรรมการสาขาเองบางสาขาก็ยังไม่ได้มีการประชุม นอกจากนี้ สาขาพรรคหลายสาขาตั้งอยู่ในชุมชนซึ่งทั้งประธานสาขาและกรรมการสาขาก็ต้องประกอบอาชีพทั้งค้าขาย รับจ้าง ดังนั้น การคาดหวังที่จะให้สาขามีการดำเนินกิจกรรมที่ให้สมาชิกส่วนใหญ่ของสาขาและประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของพรรคคงเป็นไปได้ยาก

กฤษ เอื้องวงศ์ ให้ความเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมของพรรคการเมืองไว้ว่า “เมื่อเป็นพรรคการเมืองแล้วก็ต้องหาสมาชิก 5,000 คน มีสาขาพรรค 4 สาขา จากนั้นก็ต้องมีกิจกรรมที่กฎหมายกำหนดอีก เช่น ต้องจัดทำบัญชี หากได้รับเงินกองทุนก็ต้องใช้จ่ายเงินทำรายงานการใช้จ่าย มีการประชุมใหญ่ ต้องรายงานสมาชิกเพิ่มลด มีกิจกรรมตามกฎหมายที่เขาต้องทำ ดังนั้น หากจะบอกว่าเขาไม่มีกิจกรรมเลยคงไม่ได้ เพียงแต่ว่ากิจกรรมที่เผยแพร่สู่สาธารณะที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้อาจมองไม่เห็น แต่ก็มีกิจกรรมของเขาเอง อาจด้วยมีข้อจำกัดหลาย ๆ อย่างทั้งในเรื่องบุคลากร ความรู้ความเข้าใจ ปัจจัยการบริหาร อาจทำให้เขาไม่สามารถทำกิจกรรมที่รับรู้กันทั่วไปได้ ซึ่งหากเขาจะหาสมาชิกเพิ่มก็ต้องพยายามทำให้เห็นว่าพรรคเขาเป็นที่ยอมรับของประชาชน

ในความรู้สึกส่วนตัวกิจกรรมของพรรคยังไม่ถึงระดับที่ต้องการ เพราะเราคาดหวังว่าทุกพรรคมีหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติและหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ เช่น การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน การรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่งที่ผ่านมาเรายังไม่เห็นว่พรรคการเมืองเข้าไปทำหน้าที่นี้เท่าไรโดยเฉพาะพรรคที่ไม่มีส.ส. คือไม่ค่อยปรากฏเป็นข่าวเพราะมีข้อจำกัดหลายอย่างทั้งเงิน ความพร้อม คือ ต้องพูดกันตรง ๆ ว่าพรรคเหล่านี้แค่ให้เขาดำเนินกิจกรรมตามที่กฎหมายกำหนดให้ก็ลำบากแล้วอย่าไปกิจกรรมอื่น ๆ ที่เขาควรปฏิบัติ บางพรรคก็ต้องถูกยุบพรรคไป ความจริงแล้วพรรคเหล่านี้จะเปิดตัวออกไปมากกว่านี้ ไม่จำเป็นต้องอาศัยช่วงการเลือกตั้ง เพราะการให้ความรู้ทางการเมืองกับประชาชนไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องการรณรงค์หาเสียง”

ส่วน สุจิต บุญบงการ เห็นว่า “คนไม่มีเวลาให้กับสาขาพรรค พรรคก็ต้องยอมรับ เพราะมันเป็นความจริง คือ คุณจะไปเอาคนที่ไม่มีงาน มานั่งทำงานให้พรรคมันเป็นไปไม่ได้ พรรคไม่มีค่าจ้างจ่ายให้ จะตั้งเงินเดือนให้กับคนได้อย่างไร เมื่อเขาต้องทำงาน งานที่ทำให้พรรคจึงคล้าย ๆ เป็นงานนอกในเวลาว่าง แต่ที่นี้ถ้าคน ๆ นั้นเขามีจิตใจให้กับพรรคจริง เขาก็ต้องหาเวลามาจนได้ แต่จะ让他ทำงานประจำและมาทำงานให้กับพรรคเลยมันไม่มีทาง”

นอกจากปัจจัยเรื่องเวลาว่างของประธานสาขาและกรรมการสาขาดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ปัจจัยที่สำคัญรองลงมาอีกประการหนึ่ง คือ สถานที่ที่จะใช้จัดกิจกรรม จากการไปสัมภาษณ์ประธานสาขาที่สำนักงานสาขาพบว่า ที่ตั้งของทุกสาขาจะใช้ร่วมกับที่อยู่อาศัยหรือที่ประกอบธุรกิจ ในบางสาขาที่เคยจัดการประชุม ก็ไม่มีสถานที่จัดประชุมภายในบ้าน ต้องใช้ลานว่างของชุมชนหรือใช้สถานที่อื่น ๆ จัด ซึ่งจากรายงานการติดตามการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2544 ถึงมกราคม 2545 จำนวน 837 สาขา 73 จังหวัดพบว่า สถานที่ตั้งของสำนักงานสาขาที่มีที่ตั้งควบคู่กับการประกอบธุรกิจอื่นหรือเป็นที่อยู่อาศัยร้อยละ 75.9 (635 สาขา) รองลงมาเป็นลักษณะที่ตั้งสำนักงานเฉพาะสำหรับการดำเนินกิจการทางการเมืองเพียงอย่างเดียวร้อยละ 20.8 (174 สาขา) และเป็นลักษณะที่ตั้งประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 3.3 (28 สาขา) และในกรณีที่สำนักงานสาขาดังควบคู่กับการประกอบธุรกิจอื่นหรือเป็นที่อยู่อาศัยจำนวน 635 สาขาพบว่าส่วนใหญ่ลักษณะที่ตั้งของสำนักงานมีสภาพไม่เหมาะสมต่อการดำเนินกิจการของสาขาพรรคร้อยละ 54.6

(347 สาขา) และมีสภาพเหมาะสมต่อการดำเนินกิจการของพรรคร้อยละ 45.4 (288 สาขา) (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2545ข)

ส่วนรายงานการติดตามการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงกรกฎาคม 2545 จำนวน 831 สาขา 76 จังหวัดพบว่า สถานที่ตั้งของสำนักงานสาขาที่มีที่ตั้งควบคู่กับการประกอบธุรกิจอื่นหรือเป็นที่อยู่อาศัยร้อยละ 80 (664 สาขา) รองลงมาเป็นลักษณะที่ตั้งสำนักงานเฉพาะสำหรับการดำเนินกิจการทางการเมืองเพียงอย่างเดียวร้อยละ 19.8 (165 สาขา) และเป็นลักษณะที่ตั้งประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 0.2 (2 สาขา) และในกรณีที่ตั้งสำนักงานสาขาทันทีควบคู่กับการประกอบธุรกิจอื่นหรือเป็นที่อยู่อาศัยและที่เป็นลักษณะที่ตั้งประเภทอื่น ๆ จำนวน 666 สาขาพบว่าส่วนใหญ่ลักษณะที่ตั้งของสำนักงานมีสภาพไม่เหมาะสมต่อการดำเนินกิจการของสาขาพรรคร้อยละ 54.2 (361 สาขา) และมีสภาพเหมาะสมต่อการดำเนินกิจการของพรรคร้อยละ 45.8 (305 สาขา) (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2545ค)

จากประเด็นความไม่เหมาะสมของสถานที่นี้ ทั้งสามพรรคให้คำตอบในแนวทางเดียวกันว่า ผู้ร่วมจัดตั้งสาขาเป็นอาสาสมัคร เป็นผู้เสียสละ ไม่ได้มีฐานะมากนักจึงต้องใช้สถานที่อยู่อาศัยเป็นสำนักงานสาขาก่อน และหากมีเงินหรือสถานที่ที่แยกออกจากที่อยู่อาศัยได้ก็จะแยกออกไป หัวหน้าพรรคชาติประชาธิปไตยให้ความเห็นว่า “เจ้าหน้าที่ของ กกต.ที่ไปตรวจเยี่ยมสาขาพรรคมักนำมุมมองแบบข้าราชการมาใช้กับสำนักงานสาขาโดยมองว่า สำนักงานสาขาต้องมีโต๊ะ เก้าอี้ ห้องรับแขก มีเครื่องพิมพ์ดีดหรือคอมพิวเตอร์ เจ้าหน้าที่ที่ กกต.ควรมองว่าเป็นบ้านและมองถึงเป้าหมายมากกว่ารูปลักษณะภายนอก”

ในประเด็นนี้ กฤษฎา เอื้อวงศ์ ให้ความเห็นว่า “เป็นความเข้าใจของคนทั่วไป สำนักงานสาขามีหน้าที่หลายอย่าง เช่น หาสมาชิก ให้ความรู้ความเข้าใจ แม้กระทั่งการประชุมกรรมการสาขาซึ่งต้องมีการประชุมตามกฎหมายอย่างน้อยปีละครั้ง เมื่อมีกิจกรรมเหล่านี้เกิดขึ้น สำนักงานสาขาจึงต้องมีความพร้อม ความเหมาะสมพอสมควรต่อการเป็นสำนักงาน อย่างน้อยต้องมีที่นั่ง ตามข้อเท็จจริงที่ทางจังหวัดรายงานขึ้นมา บางสาขาสภาพบ้านที่เป็นแค่อุทยานยังไม่เหมาะสม เช่น เป็นกระท่อม แต่เราก็ไม่ได้ดูเฉพาะแค่ตรงนี้ เพราะเขาอาจทำกิจกรรมและประชุมที่อื่น เช่น ที่วัด โรงเรียน หรือเข้าหาชาวบ้านใน หมู่บ้านก็ได้”

กล่าวโดยสรุป พรรคการเมืองที่ทำการศึกษายังมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ และกิจกรรมที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับที่ต่ำ เพราะการจัดกิจกรรมของพรรคยังเน้นที่แกนนำ และสมาชิกพรรค ส่วนการจัดพิมพ์หนังสือนโยบายหรือจัดทำวารสารพรรคก็ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะเป็นการกระจายความรู้ให้แก่สมาชิกได้มากเพียงใด เพราะขึ้นอยู่กับผู้ที่ได้รับหนังสือหรือวารสารไปว่าจะสนใจอ่าน และเข้าใจมากน้อยแค่ไหน ส่วนประเด็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสาขาพรรคในพื้นที่นั้น ทุกสาขายังไม่ได้มีการดำเนินการ ซึ่งสิ่งสำคัญของการจัดกิจกรรมของสาขา คือ คุณภาพของผู้ที่จะมาเป็นประธานสาขาและกรรมการสาขา ในแง่ที่ต้องมีเวลาให้กับงานของสาขาพรรค กล่าวคือ นอกจากจะต้องสนใจขึ้นชื่อนโยบายพรรคแล้ว จะต้องสามารถเสียสละเวลาบางส่วนให้แก่งานของสาขาพรรคได้ด้วย ซึ่งพรรคการเมืองเองก็ควรให้ความสำคัญในประเด็นนี้ด้วย เพราะแม้จะมีเงินมีโครงการไปให้สาขาพรรค แต่หากคณะกรรมการสาขาไม่พร้อม ไม่มีเวลาที่จะช่วยพรรคดำเนินการก็ไม่ต่างอะไรกับการไม่มีเงิน เพราะกิจกรรมก็จะไม่เกิดขึ้น หรือมีกิจกรรมแต่ก็อาจไม่มีคุณภาพมากนัก

4. การให้พรรคการเมืองมีฐานสนับสนุนจากประชาชน

รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่ให้พรรคการเมืองมีฐานสนับสนุนจากประชาชนด้วยการให้รัฐสนับสนุนให้พรรคการเมืองจัดตั้งและพัฒนาสาขาพรรค (มาตรา 328 (4)) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสาขาพรรคเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับพรรคการเมืองและเป็นสิ่งที่รัฐจะต้องให้ความสนับสนุนและส่งเสริมด้วย ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเมืองพ.ศ.2541 มาตรา 29 ถือว่าการขยายสมาชิกและการจัดตั้งสาขาพรรคเป็นสิ่งสำคัญ โดยพรรคการเมืองที่จัดตั้งใหม่จะต้องหาสมาชิกให้ได้อย่างน้อย 5,000 คน และต้องจัดตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขาภายใน 180 วัน นั้นหมายความว่า แม้การจัดตั้งพรรคการเมืองจะกระทำได้ง่ายด้วยการรวมตัวกันของบุคคลเพียง 15 คน แต่พรรคการเมืองจะต้องหาความสนับสนุนจากประชาชนด้วยการหาสมาชิกพรรคให้ได้ 5,000 คน และจะต้องมีสาขาพรรคอยู่อย่างน้อยภาคละ 1 สาขาให้ได้ภายใน 180 วัน เพื่อให้พรรคมีผู้สนับสนุนจำนวนหนึ่งมิใช่มีเฉพาะเพียงผู้ขอจัดตั้งแค่ 15 คนเท่านั้น และพรรคจะต้องเป็นพรรคของคนทั้งประเทศ ไม่ใช่เป็นพรรคที่อยู่ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง หรือภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่งเท่านั้น

ดังนั้น การสร้างฐานสนับสนุนของพรรคการเมืองจากสาขาพรรคและสมาชิกพรรคจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้พรรคดำรงอยู่ได้ในระยะยาวและมีความมั่นคง ทั้งในด้านการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงของสมาชิก และด้านการเงินด้วยค่าบำรุงพรรครายปีของสมาชิก และจะเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาพรรคไปสู่ความเป็นพรรคมวลชนที่มีฐานสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง

จากการศึกษาพรรคเกษตรมหาชน พรรคชาติประชาธิปไตย และพรรคเสรีประชาธิปไตยพบว่า ในระดับพรรคทั้งสามพรรคมีเป้าหมายในการจัดตั้งสาขาให้ครบทั้ง 400 เขตเลือกตั้งก่อน โดยพรรคเกษตรมหาชนได้ให้ความสำคัญกับการหาสมาชิกเพิ่มควบคู่ไปกับการจัดตั้งสาขาพรรค ส่วนพรรคชาติประชาธิปไตยและพรรคเสรีประชาธิปไตยเน้นการจัดตั้งสาขาพรรคให้ครบก่อนแล้วจึงค่อยเน้นการหาสมาชิกเพิ่ม ส่วนสาเหตุที่เน้นการจัดตั้งสาขาพรรคก่อน ทั้งสามพรรคให้เหตุผลว่าเพื่อเป็นฐานเสียงของพรรคในการเลือกตั้งในปีพ.ศ.2548 อย่างไรก็ตาม การที่กำหนดจำนวนผู้ร่วมจัดตั้งสาขาพรรคเอาไว้ไม่มาก คือ 25 คน จึงทำให้แม้จะมีสาขาพรรคจำนวนมาก แต่ก็ยังไม่อาจกล่าวได้ว่า มีฐานสนับสนุนจากประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้นอย่างแท้จริง เพราะบางสาขาก็ยังมีสมาชิกไม่ถึง 50 คน

ส่วนในระดับสาขาพรรค สาขาพรรคเกือบทุกสาขายังไม่ได้มีการดำเนินการหาสมาชิกอย่างจริงจัง สาขาพรรคส่วนใหญ่มีสมาชิกเท่าเดิมนับแต่ตอนที่จัดตั้งสาขา เพราะประธานสาขาส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพส่วนตัว ทำให้ไม่มีเวลา ในขณะที่ประธานสาขาหลายคนยอมรับว่าการหาสมาชิกเพิ่มกระทำได้ยาก เพราะในพื้นที่จะเป็นฐานเสียงของพรรคใหญ่อยู่แล้ว โดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ที่มีฐานเสียงตั้งแต่อดีต ประธานสาขาบางคนบอกว่าการหาสมาชิกก็ต้องใช้เงินด้วยเหมือนกัน เพราะการเรียกชาวบ้านมาพูดคุยก็อาจต้องจัดหาน้ำมาเลี้ยงบ้าง รวมทั้งชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นพรรคใหม่ เป็นพรรคขนาดเล็ก ไม่รู้จักหัวหน้าพรรค และไม่มีส.ส.ด้วย จึงทำให้ไม่ยอมมาเป็นสมาชิกพรรค ในขณะที่บางสาขาชาวบ้านจะถามว่าถ้าเป็นสมาชิกพรรคจะได้อะไร พรรคจะช่วยเหลือหรือมีอะไรมาแจกบ้าง ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการมีความคิดทางการเมืองแบบเก่า ๆ ที่พรรคการเมืองจะต้องมีของมาแจก สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้สาขาพรรคยังไม่สามารถขยายฐานสมาชิกให้พรรคได้ จึงเป็นหน้าที่ที่พรรคการเมืองจะต้องปรับเปลี่ยนความคิดเหล่านี้ให้ได้ก่อนจึงจะสามารถขยายฐานสมาชิกได้มาก

ในประเด็นนี้ สุจิต บุญบงการ ให้ความเห็นว่า “ประชาชนคิดว่าเมื่อมีพรรคแล้ว พรรคต้องให้เขา ซึ่งสิ่งนี้คือปัญหา คือวัฒนธรรมที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง เพราะจริง ๆ แล้วพรรคจะให้กับประชาชนได้ก็ต่อเมื่อพรรคนั้นมันโตถึงขั้นหนึ่งแล้ว แต่ถ้ามันยังไม่โต มันก็ยังไม่ทำอะไรไม่ได้ แล้วถามว่าใครจะทำอะไรให้พรรคโต ก็ต้องประชาชนทำให้โต แต่ประชาชนไม่เอา คุณโตของคุณเองผมไม่ช่วย นี่คือปัญหา”

4.1 การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการจัดตั้งสาขาพรรคและหาสมาชิกพรรค

การจัดตั้งสาขาพรรคในแต่ละพื้นที่จากการศึกษาพบว่า ประธานสาขาจะมีความสัมพันธ์ส่วนตัว หรือรู้จักกับกรรมการบริหารพรรคมาก่อน เช่น เคยเป็นเพื่อนร่วมงาน เคยเป็นลูกน้อง หรือเป็นญาติกัน ในขณะที่คณะกรรมการสาขาก็จะเป็นคนที่ใกล้ชิดและรู้จักกัน เป็นญาติเป็นเพื่อนกัน จากนั้นกรรมการสาขาก็จะไปหาคนที่รู้จักให้ครบจำนวนตามข้อบังคับพรรคเพื่อให้มาร่วมกันจัดตั้งสาขาพรรค ประธานสาขาหลายคนก็ยอมรับว่า คนที่รู้จักกันมาบอกให้ช่วยจัดตั้งเป็นสาขาพรรค ดังนั้น การจัดตั้งสาขาพรรคจึงน่าจะอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าอุดมการณ์หรือนโยบายของพรรค ซึ่งในประเด็นนี้มองได้ 2 แง่ คือ 1) เป็นเรื่องปกติของการจัดตั้งสาขาที่จะต้องเริ่มจากผู้ที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวก่อนแล้วจึงขยายออกไปสู่คนภายนอก หรือ 2) เป็นเพราะการเร่งจัดตั้งสาขาของพรรคจึงต้องอาศัยบุคคลใกล้ชิดที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวก่อน

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะการจัดตั้งสาขาพรรคจะอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าอุดมการณ์หรือไม่ก็ตาม หากประธานและผู้ร่วมจัดตั้งสามารถมีเวลาให้กับกิจกรรมของสาขาพรรคได้ กิจกรรมการหาสมาชิก เผยแพร่นโยบายคงจะดำเนินการได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เหตุที่กล่าวเช่นนี้เพราะการจัดตั้งสาขาพรรคด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าอุดมการณ์ จะทำให้มีความผูกพันกับตัวบุคคลมากกว่าตัวพรรค จึงทำให้ความกระตือรือร้นที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพรรคมีน้อยลง และเมื่อไม่มีเงินเดือนประจำรวมทั้งต้องประกอบอาชีพส่วนตัวจึงยิ่งทำให้ไม่มีเวลาให้กับกิจกรรมของสาขามากขึ้น ดังที่มีประธานสาขาคนหนึ่งบอกว่า เมื่อครบวาระคงจะไม่เป็นประธานสาขาต่อแล้วเพราะไม่มีเวลา และจะต้องไปทำงานที่ต่างจังหวัดคงต้องให้คนอื่นมาเป็นแทน

นอกจากนี้ การตั้งสาขาพรรคและหาสมาชิกโดยใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก ทำให้มีความไม่ชัดเจนในการที่พรรคจะได้รับความสนับสนุนในการเลือกตั้ง หรือได้รับคำบารุงพรรครายปีจากสมาชิก เหตุที่กล่าวเช่นนี้เพราะสมาชิกจะมีความผูกพันกับพรรค

น้อย และไม่ยึดติดที่อุดมการณ์ของพรรคเป็นหลัก เมื่อมีผลประโยชน์ใดมาให้เลือก หรือจะต้องเสียผลประโยชน์บางอย่างไป เช่น ต้องจ่ายค่าบำรุงพรรค ก็อาจทำให้ลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคก็เป็นได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าจนถึงขณะนี้ทั้งสามพรรคยังไม่ได้มีการเก็บค่าบำรุงพรรคจากสมาชิกพรรคเลย ซึ่งบางพรรคก็ให้เหตุผลว่า จะรอให้ครบทุกเขตเลือกตั้งก่อนแล้วจะเริ่มเก็บพร้อมกันและจะมีการจัดสวัสดิการพรรคให้ด้วย ส่วนบางพรรคก็ไม่ได้บังคับว่าทุกคนต้องจ่าย แต่สมาชิกที่ไม่จ่ายจะไม่เป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ ไม่มีสิทธิเป็นผู้สมัครในนามพรรค ไม่มีสิทธิได้รับสวัสดิการพรรค ประธานสาขาพรรคส่วนใหญ่กล่าวว่า ยากที่จะให้สมาชิกเลือกพรรคของตนในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะสาขาพรรคที่อยู่ในชุมชนต่าง ๆ แม้ทั้งสามพรรคจะมีนโยบายให้สาขาเป็นผู้เลือกตัวแทนของสาขาเองในการเลือกตั้งก็ตาม โดยประธานสาขายอมรับว่า การควบคุมคะแนนเสียงให้พรรคกระทำได้ยากเพราะ ในทางปฏิบัติชาวบ้านอยากจะทำเลือกพรรคที่มีแนวโน้มจะได้ส.ส. เป็นพรรคขนาดใหญ่ และส.ส.ปัจจุบันในพื้นที่ก็มาดูแลในเรื่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี เมื่อเลือกตั้งจึงอยากเลือกส.ส.ที่เคยมาช่วยเหลือ รวมทั้งยังขึ้นกับกระแสพรรคอีกด้วยว่าพรรคใดแข่งขันกันอยู่ และพอมมีโอกาสที่จะได้เป็นหรือได้ร่วมรัฐบาลหรือไม่

ปัญหาการไม่สามารถควบคุมคะแนนเสียงของพรรคจากสมาชิกนั้นจะขัดกับหลักการที่ว่า ผู้ใดเป็นสมาชิกพรรคใดก็จะต้องให้ความสนับสนุนพรรคนั้นทั้งคะแนนเสียงและการเงิน ดังนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้มองได้ว่า การเร่งจัดตั้งสาขาและหาสมาชิกพรรคนั้นเป็นการสร้างฐานพรรคจากประชาชนได้จริงหรือ หากสร้างได้ฐานนั้นมีความมั่นคงแข็งแรงเพียงใดในการสนับสนุนพรรคในระยะยาว หรือเป็นเพียงการจัดตั้งเพื่อให้ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐ นอกจากนี้ การหาสมาชิกพรรคยังคงอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวของกรรมการสาขาด้วยกัน เช่น บางสาขาสมาชิกของสาขาเกือบทั้งหมดไม่ได้อยู่ในบริเวณที่ตั้งสาขา แต่กระจายอยู่ในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งโดยหลักแล้วการขยายฐานสมาชิกน่าจะเริ่มจากบริเวณที่ตั้งของสำนักสาขาก่อน แล้วจึงกระจายสู่ภายนอกมากขึ้น ส่วนสาเหตุที่ทำให้การหาสมาชิกจำเป็นต้องใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวนั้นเป็นเพราะเงื่อนไขของตัวพรรคเองที่เป็นพรรคขนาดเล็ก ไม่มีส.ส.ในสังกัด และหัวหน้าพรรคยังไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปจึงทำให้หาสมาชิกเพิ่มได้ยาก

4.2 สถานที่ตั้งของสำนักงานสาขา

การใช้บ้านของประธานสาขาเป็นที่ทำการ ทำให้เกิดปัญหาเรื่องทำเลที่ตั้งของสาขา เนื่องจากบางสาขาเดินทางไปพบหรือติดต่อได้ลำบาก เช่น อยู่ในชุมชนซึ่งต้อง

สอบถามคนในชุมชนว่าบ้านเลขที่นี้ตั้งอยู่แถวไหน หรือบางสาขาอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งประเด็นนี้ กฤช เอื้อวงศ์ ให้ความเห็นว่า “เราบอกพรรคการเมืองว่า หากจะตั้งสาขาพรรค ต้องดูที่ตั้งให้คนไปมาสะดวก ไม่ใช่อยู่ในหุบเขา คนเข้าออกไม่ได้ บางสาขาไม่มีป้ายสาขา ด้วยชาวบ้านก็เลยไม่รู้ การเผยแพร่นโยบาย กิจกรรมทางการเมืองก็ทำได้ยาก กกต.ไม่ได้บังคับให้สาขาต้องติดป้าย แต่เวลาประชุมเราก็แนะนำว่า มีป้ายสาขาจะเป็นผลดีกับเขาเอง เพื่อประชาชนมีปัญหา ขอปรึกษาจะได้เข้าไปได้ถูก ไม่เฉพาะแต่ในกรุงเทพฯ คือ ทุกที่เป็นอย่างนี้ บางที่บ้านติด ๆ กันยังไม่รู้เลยด้วยซ้ำ หรือบางที่บ้านหลังนั่นเอง ไปถามเจ้าของบ้านเองยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าบ้านของตัวเองเป็นที่ตั้งสาขา ซึ่งถูกแจ้งมาที่กกต.ว่าเป็นสำนักงานสาขา ซึ่งเราก็ต้องมีหนังสือแจ้งกับพรรคการเมืองว่าเป็นเพราะอะไร บางทีเขาอาจขอย้ายออกไปแล้วอะไรอย่างนี้” ซึ่งประเด็นนี้ จากการติดต่อขอสัมภาษณ์ประธานสาขาสาขาหนึ่ง เมื่อติดต่อไปที่หมายเลขที่ได้รับมาจากพรรคและถามว่า ที่นั่นเป็นที่ทำการสาขาของพรรคการเมืองใช่หรือไม่ ปรากฏว่าผู้รับสายตอบว่าไม่ใช่ จึงต้องบอกชื่อของประธานสาขาที่จะมาติดต่อ ซึ่งประธานคนดังกล่าวก็อาศัยอยู่ที่บ้านหลังนั้นจริง จึงทำให้เห็นว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านบางคนยังไม่ทราบว่าบ้านของตนถูกแจ้งว่าเป็นที่ทำการสาขาของพรรคการเมือง

นอกจากนี้ บางสาขาที่ตั้งมาแล้วชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นก็ยังไม่รู้จัก และสาขาพรรคเองมักไม่มีป้ายสาขาติดแสดงว่าเป็นที่ทำการสาขาของพรรคการเมือง ซึ่งส่วนหนึ่งก็แสดงให้เห็นว่าสาขาพรรคยังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ในพื้นที่ ในประเด็นนี้ กฤช เอื้อวงศ์ ให้ความเห็นว่า “การตั้งสาขาพรรค ในแง่ของหลักการพื้นที่นั้นต้องมีความพร้อม คือ พร้อมตั้งแต่ตัวกรรมการสาขา ประชาชนรอบข้าง โดยหลักการน่าจะเป็นที่รับรู้ทั่วกันว่าตรงนั้นเป็นสาขาพรรค เพราะเขาต้องเผยแพร่อุดมการณ์ นโยบาย การรับคนเข้าเป็นสมาชิกพรรคต้องดำเนินการผ่านสาขา หากคุณตั้งอยู่ในชุมชนแล้วชุมชนไม่รู้เลยว่า คุณเป็นสาขาพรรคก็แสดงว่าคุณก็ไม่ได้มีการดำเนินกิจการ ไม่ได้เผยแพร่อะไร การตั้งสาขาคุณจึงต้องให้คนในชุมชนนั้นได้รับรู้ด้วย”

ดังนั้น การใช้บ้านของประธานสาขาหรือกรรมการสาขาเป็นที่ทำการสาขาจึงมีส่วนทำให้เกิดปัญหาในการขยายฐานสมาชิกของสาขาพรรคเอง และนอกจากปัญหาความไม่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมแล้ว หลายสาขายังอยู่ในชุมชนหรือในหมู่บ้าน ซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากในการติดต่อ นอกจากนี้ชาวบ้านที่อาศัยบริเวณนั้นก็

ทราบว่ามีที่ทำการของสาขาพรรคอยู่ในชุมชนหรือหมู่บ้านของตน เพราะหลายสาขาพรรคไม่มีป้ายสาขาติดแสดงไว้หน้าบ้าน

4.3 การย้ายที่ตั้งและยุบเลิกของสำนักงานสาขา

ประเด็นการเร่งจัดตั้งสาขาของพรรคการเมือง จากการศึกษาพบว่า สาขาพรรคมีการจัดตั้งและยุบบ่อยครั้ง และบางสาขามีการเปลี่ยนแปลงประธานหรือกรรมการสาขา จึงทำให้ต้องย้ายที่ทำการสาขาด้วย หากที่ทำการสาขาเป็นบ้านของประธานหรือกรรมการสาขานั้น จึงทำให้เห็นว่าการยุบสาขาและการย้ายที่ทำการสาขามักจะ ทำให้พรรคมีความมั่นคงได้อย่างไร จากการติดต่อเพื่อขอสัมภาษณ์ประธานสาขาของพรรคเกษตรมหาชนโดยได้ติดต่อผ่านสำนักงานใหญ่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานใหญ่แจ้งว่า สาขาพรรคที่จะขอไปสัมภาษณ์ตอนนี้กำลังย้ายที่ตั้งสาขาเพราะประธานสาขาย้ายบ้านและตอนนี้ยังไม่ทราบที่อยู่ใหม่ รวมทั้งไม่มีหมายเลขติดต่อดังกล่าว ในขณะที่บางสาขาไม่มีการย้ายที่ทำการแต่ทางพรรคเองก็ไม่มีหมายเลขติดต่อกับสำนักงานสาขาให้ รวมทั้งไม่มีการจัดทำแผนที่สาขาเตรียมไว้ด้วย สิ่งนี้แสดงถึงความไม่พร้อมของพรรคเกษตรมหาชน ส่วนพรรคชาติประชาธิปไตยมีการจัดทำแผนที่พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ของสาขาพรรคไว้พร้อมอยู่แล้ว ในขณะที่พรรคเสรีประชาธิปไตยก็มีแผนที่พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ให้แต่ต้องไปติดต่อขอรับหลังจากนั้นอีกสามวัน

ปัญหาการยุบสาขาและย้ายที่ทำการบ่อยครั้งน่าจะก่อให้เกิดปัญหาแก่พรรคในการที่จะสร้างฐานจากประชาชนในพื้นที่ เพราะหากสาขาพรรคยังไม่มี ความมั่นคงและที่ทำการของสาขาพรรคยังต้องยึดติดที่ตัวประธานหรือกรรมการสาขาแล้ว ประเด็นที่คาดหวังว่าจะให้สาขาพรรคดำเนินกิจกรรมทางการเมืองคงเป็นไปได้ยาก และจะทำให้พรรคพัฒนาองค์กรของตนได้ช้าขึ้น เนื่องจากสาขาพรรคเปรียบเสมือนสถาบันของพรรคที่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น หากพรรคไม่สามารถสร้างให้สาขาที่มีความมั่นคงได้ การจัดการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รู้จักและมีส่วนร่วม กับพรรค หรือการจะให้สาขาพรรคสร้างฐานสนับสนุนจากประชาชนนั้นคงจะเกิดขึ้นได้ยาก

นอกจากนี้ การที่หลายสาขาในต่างจังหวัดจัดตั้งแล้วยุบเลิกบ่อยครั้งนั้น พรรคให้เหตุผลว่า สาขาในต่างจังหวัดชาวบ้านมักกลัวอิทธิพลทั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นจึงทำให้คณะกรรมการสาขาลาออกทั้งหมด หรือบางทีเกิดจากคนในครอบครัวของประธานหรือกรรมการสาขาบอกให้ลาออกเพื่อความปลอดภัย หรือไม่ก็ให้

ไปเข้าร่วมกับพรรคอื่น ๆ แทน จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ตั้งข้อสังเกตได้ว่า เหตุที่มีการยุบเลิกบ่อยครั้งนั้นเป็นเพราะ 1) ภาระงานสาขาหรือกรรมการสาขาลาออกเองหรือถูกข่มขู่ และ 2) ถ้าหากลาออกเองผู้ที่ร่วมการจัดตั้งสาขาที่มีความชื่นชอบอุดมการณ์ นโยบาย หรือมีความผูกพันกับพรรคมากน้อยเพียงใด และอาจทำให้มองได้ว่าการเร่งจัดตั้งสาขาพรรค นั้นมีการหวังประโยชน์บางอย่างแอบแฝงด้วยหรือไม่ เช่น เงินสนับสนุนหรือให้สาขาเป็นฐานเสียงในการเปลี่ยนแปลงเรื่องต่าง ๆ ภายในพรรค ดังที่ กฤษ เอื้องวงศ์ กล่าวว่า “ในอดีตเคยมีพรรคการเมืองอยู่พรรคหนึ่งต้องการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าพรรค จึงไประดมจัดตั้งสาขาและให้ตัวแทนสาขามาประชุมเพื่อหาเสียงสนับสนุนในการเลือกหัวหน้าพรรค”

กฤษ เอื้องวงศ์ ได้กล่าวถึงปัญหาของกรรมการสาขาในภาพรวมไว้ว่า “การรับกรรมการสาขาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวอาจทำให้เกิดปัญหาคือ เมื่อเวลาผ่านไปอาจลืมได้ และกรรมการสาขาที่ไม่รู้ถึงหน้าที่ของตนเองเมื่อมีตำแหน่งกรรมการสาขา ... ความเข้าใจของกรรมการสาขาเป็นปัญหาหลัก คือ บางคนไม่รู้ว่าเขาเป็นกรรมการสาขาหรือว่าอาจลืมไปแล้ว บางคนรู้ว่าตนเป็นกรรมการสาขาแต่ไม่รู้ว่าหน้าที่อะไร หน้าที่ง่าย ๆ ที่ต้องรู้ คือ ยื่นบัญชีทรัพย์สินของตนเองตามกฎหมาย ซึ่งหน้าที่ง่าย ๆ เขาก็ไม่ทำให้มีปัญหาก็เข้ามาดำรงตำแหน่งก็ต้องดำเนินคดี คือ เขาไม่รู้หน้าที่ที่กรรมการสาขาต้องปฏิบัติ ซึ่งเราก็ได้ออกไปชี้แจงทุกปีตลอด 4-5 ปี ส่วนหนึ่งก็ช่วยให้ได้รู้กฎหมายมากขึ้น แต่ปัญหาที่มีการเปลี่ยนแปลงกรรมการสาขาอยู่เสมอ คนเก่าไปคนใหม่มา คนใหม่ก็จะไม่รู้ไม่เข้าใจอีก”

กล่าวโดยสรุป พรรคการเมืองทั้งสามพรรคเน้นการเร่งจัดตั้งสาขาพรรคให้ครบทั้ง 400 เขตเลือกตั้งก่อนที่จะเน้นการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้านอื่น ๆ การเร่งจัดตั้งสาขาพรรคทำให้ต้องใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการติดต่อหาผู้ร่วมจัดตั้งสาขาจึงทำให้อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า การจัดตั้งสาขาน่าจะมาจากความสนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นปัจจัยหลักมากกว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรค ซึ่งประเด็นนี้รวมถึงการหาสมาชิกพรรคด้วยทำให้รากฐานและพลังสนับสนุนในการเลือกตั้งอาจยังไม่ชัดเจน การควบคุมคะแนนเสียงพรรคในการเลือกตั้งกระทำได้ยาก นอกจากนี้ การใช้บ้านของประธานหรือกรรมการสาขาทำให้ที่ตั้งของสาขาผูกติดกับตัวบุคคล เมื่อมีการลาออกหรือย้ายบ้าน ที่ตั้งของสาขาพรรคจึงต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย และบางสาขาสถานที่ตั้งก็เดินทางไปติดต่อได้ยากลำบาก รวมทั้งการที่บางสาขาไม่มีป้ายพรรคติดที่หน้าบ้านก็จะเป็นอุปสรรคทำให้

ประชาชนไม่รู้จักรักรอค การเดินทางมาติดต่อขาดความสะดวก และทำให้พรรคไม่สามารถ
สร้างฐานสนับสนุนจากประชาชนโดยทั่วไปได้มาก

5.การให้พรรคการเมืองดำรงอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งนายทุน

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้พรรคการเมืองสามารถดำรงอยู่ได้ด้วย
ตนเอง โดยการกำหนดให้รัฐต้องสนับสนุนทางการเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่พรรค
การเมือง และต้องควบคุมการรับบริจาคของพรรคการเมือง (มาตรา 328 (5)) รวมทั้ง
พรรคการเมืองต้องเปิดเผยที่มาของรายได้และค่าใช้จ่ายของพรรคการเมือง (มาตรา 328
(6)) และการตรวจสอบโดยการให้จัดทำบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรค
การเมืองเพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งตรวจสอบและประกาศให้สาธารณชนทราบ
(มาตรา 328 (7)) ส่วนในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ.2541 กำหนดให้การบริจาคแก่พรรคการเมืองต้องกระทำโดยเปิดเผย (มาตรา 45) ,
ให้มีกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเพื่อใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมือง
(มาตรา 56) โดยจัดสรรเงินให้พรรคการเมืองเป็นรายปีตามโครงการและแผนงานของแต่ละ
พรรค ซึ่งจำนวนเงินจะค้ำประกันจากจำนวนส.ส. , จำนวนคะแนนเสียงจากบัญชีรายชื่อ
พรรค , จำนวนสมาชิก และจำนวนสาขาพรรคการเมือง (มาตรา 58) นอกจากนี้ ยังให้
จัดสรรเงินสนับสนุนค่าไปรษณียากร ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสาธารณูปโภคเพื่อดำเนินกิจการ
ในทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกันด้วย (มาตรา 61)

จะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดให้รัฐต้องจัดสรรเงินอุดหนุนแก่พรรคการเมืองโดย
แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1)เงินสนับสนุนตามโครงการและแผนงานของพรรคการเมือง และ
2)เงินสนับสนุนค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภค โดยตามประกาศคณะกรรมการ
การเลือกตั้งเงินสนับสนุนตามโครงการและแผนนั้น จะพิจารณาจัดสรรตามจำนวนส.ส.
ร้อยละ 35 จัดสรรตามจำนวนคะแนนเสียงจากบัญชีรายชื่อพรรคร้อยละ 30 จัดสรรตาม
จำนวนสมาชิกพรรคร้อยละ 20 และจัดสรรตามจำนวนสาขาพรรคร้อยละ 15

ส่วนเงินสนับสนุนค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปภคนั้น สำนักงานใหญ่จะใช้
วิธีตามจ่ายจริง ซึ่งให้จ่ายเป็นค่าไปรษณียากรร้อยละ 40 ค่าโทรศัพท์ภายในประเทศร้อย
ละ 30 ค่าไฟฟ้าร้อยละ 20 ค่าน้ำประปาร้อยละ 10 ส่วนสาขาพรรคจะใช้วิธีเหมาจ่าย ซึ่ง
ได้แบ่งสาขาพรรคออกเป็น 2 ประเภท คือ 1)สาขาพรรคที่ได้รับการสนับสนุนเป็นกรณี

พิเศษได้รับสาขาละ 1,500 บาทต่อเดือน และ 2)สาขาพรรคที่ได้รับการสนับสนุนเป็นการทั่วไปได้รับสาขาละ 600 บาทต่อเดือน ซึ่งสาขาพรรคที่ได้รับการสนับสนุนเป็นกรณีพิเศษจะต้องมีจำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่า 500 คน , มีสถานที่ตั้งแยกจากการประกอบกิจการอื่นหรือที่อยู่อาศัย และมีผู้ปฏิบัติงานประจำ , มีการดำเนินการตามข้อบังคับพรรค ซึ่งอย่างน้อยต้องมีการประชุมใหญ่และประชุมคณะกรรมการสาขาพรรค มีการให้ความรู้แก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป และมีการหาสมาชิกพรรคเพิ่มเติมหรือดำเนินกิจการทางการเมืองอื่น

การจัดสรรเงินให้กับพรรคการเมืองนั้น เพื่อให้พรรคการเมืองมีเงินทุนในการบริหารงานและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคโดยไม่ต้องพึ่งพิงเงินทุนจากบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้พรรคการเมืองมีอิสระในการทำงาน อำนาจการตัดสินใจไม่ตกอยู่ที่ใครคนใดคนหนึ่ง และเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ รวมทั้งเพื่อให้สมาชิกและประชาชนที่สนับสนุนพรรคได้มีส่วนร่วมกับพรรค และเป็นส่วนหนึ่งของพรรคได้อย่างแท้จริง ด้วยการจ่ายค่าบำรุงพรรคหรือบริจาคเงินให้แก่พรรค

5.1 เงินสนับสนุนตามโครงการและแผนงาน

จากการศึกษาพรรคเกษตรมหาชน พรรคชาติประชาธิปไตย และพรรคเสรีประชาธิปไตยพบว่า ทั้งสามพรรคถือได้ว่าเป็นพรรคที่ไม่มีส.ส.ที่ได้รับเงินสนับสนุนตามแผนงานและโครงการประจำปี 2546 มากที่สุด (โปรดดูภาคผนวก) คือ พรรคชาติประชาธิปไตย จำนวน 7,412,900 บาท , พรรคเกษตรมหาชน จำนวน 5,738,000 บาท และพรรคเสรีประชาธิปไตย จำนวน 2,585,800 บาท จำนวนเงินดังกล่าวหากเปรียบเทียบกับพรรคที่มีส.ส.นั้นจะเห็นว่าเป็นจำนวนที่น้อยมาก กล่าวคือ พรรคไทยรักไทยได้รับมากที่สุดถึง 87,146,500 บาท , พรรคประชาธิปัตย์ จำนวน 47,410,800 บาท , พรรคชาติพัฒนา จำนวน 15,563,300 บาท , พรรคชาติไทย จำนวน 13,830,300 บาท ซึ่งเพียง 4 พรรคนี้ก็รวมกันเป็นเงินถึง 163,950,900 บาท (ร้อยละ 83.22) จาก 197 ล้านบาท จะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส.ได้รับเงินสนับสนุนน้อยมาก เมื่อเทียบกับพรรคที่มีส.ส. สาเหตุที่ทำให้วงเงินมีความแตกต่างกันมากคือ จำนวนส.ส. และจำนวนคะแนนเสียงจากบัญชีรายชื่อพรรค ซึ่งถือเป็นตัวแปรสำคัญในการคำนวณวงเงินโดยให้น้ำหนักจำนวนส.ส.ร้อยละ 35 และจำนวนคะแนนเสียงร้อยละ 30 ในขณะที่ให้น้ำหนักจำนวนสมาชิกและจำนวนสาขาพรรคร้อยละ 20 , 15 ตามลำดับ

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวทำให้พรรคขนาดใหญ่ที่มีส.ส.ได้รับวงเงินสนับสนุนมาก ซึ่งการจัดสรรเงินเช่นนี้มีความเหมาะสมหรือไม่, จะเป็นการจำกัดบทบาทของพรรคการเมืองขนาดเล็กหรือไม่ และจะมีส่วนช่วยพัฒนาพรรคขนาดเล็กได้อย่างไร ในประเด็นนี้ อนุชิต ปราสาททอง ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (28 มกราคม 2546, สัมภาษณ์) ให้ความเห็นว่า “การจะสนับสนุนพรรคการเมือง พรรคการเมืองควรจะมียุทธศาสตร์โดยผ่านการเลือกตั้งเป็นหลัก จึงให้นำหนักกับกิจกรรมโดยผ่านการเลือกตั้งซึ่งเป็นตัวแปรที่สะท้อนให้เห็นความศรัทธาของประชาชนเป็นหลัก รัฐธรรมนูญและกฎหมายกำหนดให้รัฐต้องสนับสนุนพรรคการเมืองซึ่งในปัจจุบันเรามีพรรคการเมืองอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีส.ส.จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในสภาด้วยและกิจกรรมต่อประชาชน อีกกลุ่มคือพรรคที่ไม่มีส.ส.ซึ่งกฎหมายให้จัดตั้งได้ง่าย กิจกรรมของพรรคที่จัดตั้งใหม่ยังเห็นภาพไม่ชัดเจน เพราะกิจกรรมส่วนใหญ่ที่ทำคือ ทำตามที่กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองให้การสนับสนุน ส่วนจะน้อยไปหรือไม่ ประเด็นนี้ต้องมองว่าพรรคการเมืองต้องมีรากฐานมาจาก 2 ส่วนด้วยกัน คือ แสวงหาความสนับสนุนจากคนที่ศรัทธาพรรค แหล่งที่มาของเงินควรมาจากเงินบริจาคด้วย อีกส่วนมาจากเงินของรัฐโดยกองทุนฯ การดำเนินกิจกรรมไม่ใช่เป็นการเอาเงินของรัฐมาเป็นหลักในการทำงาน รัฐธรรมนูญอาจคาดหวังเช่นนั้น แต่ความเป็นจริงพรรคจะเดินไปได้ต้องมีความศรัทธา การมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรค การขับเคลื่อนของพรรคจึงจะมีพลัง ฉะนั้นปัญหาของพรรคที่ใช้เงินกองทุนฯ เป็นหลักจึงถูกจำกัดบทบาท ซึ่งกติกากการให้การสนับสนุนพรรคก็ไปจำกัดบทบาทพรรคด้วย

พรรคบ้านเรามีปัญหาเรื่องตัวบุคคลเยอะ การทำงานของพรรคจำกัดอยู่ที่คนที่มีความสามารถระดับนำของพรรคอยู่ไม่กี่คน จึงมีเรื่องความเป็นประชาธิปไตย การทำงานของพรรคยังมีปัญหาอยู่ การดำเนินการของหลาย ๆ พรรคที่จัดตั้งใหม่เป็นการแตกตัวจากพรรคเดิมที่เคยอยู่ แล้วมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกันก็ออกมาตั้งพรรคการเมืองใหม่ ลักษณะนี้สะท้อนการทำงานของพรรคการเมืองจึงต้องให้น้ำหนักพรรคที่ผ่านกระบวนการเลือกตั้งเป็นหลัก

ความจริงเป้าหมายการให้การสนับสนุนของกองทุนฯ นั้น ต้องการเสริมสร้างให้พรรคการเมืองเข้มแข็ง มีส่วนร่วมจากสมาชิกพรรค มีการควบคุมตรวจสอบ ฉะนั้น การจัดการภายในพรรคต้องมีประชาธิปไตยพอสมควรในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าดูตามแผนของกองทุนฯ ที่กำหนดไว้มี 2 ส่วนด้วยกัน คือ การบริหารเพื่อให้องค์กรเข้มแข็ง ต้องมีการบริหารบุคลากร สถานที่ ซึ่งกำหนดให้ใช้เงินได้ไม่เกินร้อยละ 30 อีกส่วนหนึ่งคือ ทำ

หน้าที่ของพรรคการเมือง เช่น การให้ความรู้ การเลือกตั้ง การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเผยแพร่นโยบายพรรค”

สอดคล้องกับความเห็นของ สุจิต บุญบงการ ที่ว่า “กกต.คงไม่อยากให้มันกลายเป็นเงินให้เปล่า เขาคงไม่ต้องการให้พรรคการเมืองจัดตั้งขึ้นมาเพื่อหวังจะเอาเงินนี้ไปใช้อย่างไม่มีระบบแล้วก็สูญไป ผมคิดว่าในขั้นเริ่มต้นนี้ การให้เงินช่วยเหลือพรรคก็คงต้องให้พรรคที่มีกิจลักษณะพอสมควร ให้เห็นว่าเงินที่ให้ไปมันจะทำให้พรรคเข้มแข็งขึ้น ซึ่งตรงนี้ตัวที่กำหนดก็คงต้องเอาส.เข้ามาก่อน เพราะไม่เช่นนั้นก็ไม่มีความที่จะไปบอกได้ว่าพรรคไหนควรได้เงินเท่าไร แต่ในขั้นต่อไปเมื่อมีเงินมากขึ้นก็น่าจะลงไปช่วยเหลือพรรคเล็ก ๆ ที่ยังไม่มีโอกาสให้เติบโตได้มากกว่านี้ ซึ่งตรงนี้ต้องใช้เวลา เพราะถ้าให้ตอนนี้ผมมั่นใจว่าจะต้องมีพรรคเล็ก ๆ เกิดขึ้นมากมาย และก็เอาเงินไปแล้วก็หาย เพราะเราให้จัดตั้งพรรคง่าย หากไม่มีการสร้างความสมดุลเลยจะต้องมีคนฉวยโอกาสเยอะแยะไปหมดจึงต้องมีการสร้างเงื่อนไข เพราะถ้าคุณอยากได้เงิน คุณก็ต้องพยายามต่อสู้ให้พรรคคุณเข้มแข็งพอที่จะมีส.ในสภา ... แต่หากพรรคเล็ก ๆ สามารถดำรงอยู่ได้แม้ไม่มีส.เลย แต่มีกิจกรรม มีการกระตุ้นทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง ก็อยากให้ลองสนับสนุนดูถ้ามีเงินมากขึ้น แต่ยังไม่ใช้ตอนนี้ ต้องทำเป็นขั้น ๆ ไป เพราะตอนนี้ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะสามารถเอาเงินนี้ไปก่อประโยชน์อย่างไร”

5.2 เงินค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภค

วงเงินค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภคของสาขาพรรคถือเป็นวงเงินที่ทั้งสามพรรคได้รับค่อนข้างมาก คือ เกือบครึ่งหนึ่งเมื่อเทียบกับวงเงินตามแผนงานและโครงการ กล่าวคือ เงินค่าสาธารณูปโภคที่กกต.จัดสรรให้กับสาขาพรรคทั่วไปสาขาละ 600 บาทต่อเดือน หรือ 7,200 บาทต่อปี หากมี 200 สาขาจะเป็นเงิน 1,440,000 บาท และหากมีสาขา 300 สาขา จะเป็นเงินถึง 2,160,000 บาท ซึ่งหากเทียบกับเงินสนับสนุนตามแผนงานและโครงการแล้วก็ถือว่าค่อนข้างมาก (โปรดดูภาคผนวก) แต่จากการศึกษาสาขาพรรคพบว่าสาขาพรรคเกือบทุกสาขาไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมใด ๆ แม้แต่การประชุมกรรมการสาขาหรือการประชุมใหญ่สาขาพรรคก็ตาม รวมทั้งการหาสมาชิกเพิ่มก็ยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง

นอกจากนี้ ประธานสาขาบางส่วนยังไม่มีความเข้าใจเป้าหมายของการจัดสรรเงินส่วนนี้ จากการสัมภาษณ์ประธานสาขาพรรคพบว่า ประธานสาขาบางส่วนเข้าใจว่า

เงินค่าสาธารณูปโภคเป็นการจัดสรรให้ในฐานะที่เป็นสาขาพรรค ซึ่งทำให้ประธานสาขาเหล่านี้เห็นว่าเงินที่ได้รับไม่เพียงพอกับที่ต้องจ่ายจริง แต่หากพิจารณาให้ถึงเจตนารมณ์ของการจัดสรรเงินค่าสาธารณูปโภคให้สาขานั้น น่าจะเป็นการจัดสรรให้ในฐานะที่เป็นสาขาพรรคและมีการดำเนินกิจกรรมด้วย กล่าวคือ เงิน 600 บาทต่อเดือนควรเป็นเงินช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการติดต่อ หรือแฉ่งข่าวของพรรคแก่สมาชิกในสาขา รวมถึงเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมที่บ้านของประธานหรือกรรมการสาขา ซึ่งหากคิดในแง่นี้ เงินจำนวน 600 บาทต่อเดือนก็น่าจะเพียงพอในการใช้ติดต่อหรือจัดประชุม ซึ่งตามข้อบังคับพรรคกำหนดให้ประชุมกรรมการสาขาอย่างน้อย 2 เดือนครั้ง จึงทำให้เห็นว่าประธานสาขาบางคนมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนคิดว่าเงิน 600 บาทต่อเดือนควรจะครอบคลุมถึงค่าใช้จ่ายที่ใช้ตามปกติในบ้านด้วย ซึ่งอันที่จริงเงิน 600 บาทต่อเดือนนี้ควรจะครอบคลุมเฉพาะค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเพราะการดำเนินกิจกรรมของสาขาเท่านั้น

ในประเด็นดังกล่าวนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่พรรคจะต้องทำความเข้าใจกับสาขาพรรค มิฉะนั้น ประเด็นเงินสนับสนุนสาขาอาจถูกมองได้ว่าเป็นการใช้เงินจูงใจเพื่อให้ออกตั้งสาขาพรรคก็เป็นได้ ดังที่ กฤษ เอื้อวงศ์ ยอมรับว่า “เคยได้ยินเหมือนกันเมื่อเวลาไปประชุมฝักอบกรมการเมืองสาขาที่ภาคต่าง ๆ เขาพูดกันว่าบางที่หัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค ลงไปหาชาวบ้านชักชวนให้มาตั้งเป็นสาขาพรรคของตนเอง เป็นสาขาพรรคจะมีค่าน้ำค่าไฟให้ มีค่าไปรษณีย์ให้ แม้กระทั่งมีเงินเดือนประจำให้เจ้าหน้าที่ซึ่งอาจจะเป็นลูกเป็นหลานของกรรมการสาขา ขอให้มาเป็นสาขาพรรค ซึ่งก็มีชาวบ้านส่วนหนึ่งเล็งเห็นประโยชน์ตรงนี้จึงยินยอมที่จะเป็นสาขาพรรค แต่หลังจากนั้นพอเป็นสาขาพรรคแล้วกลับไม่เป็นตามนั้น ทำให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างสาขากับพรรคว่า ทำไมไม่ได้เงินอย่างที่บอกตอนแรก ในความเห็นส่วนตัวคิดว่าไม่ถูกต้อง เพราะจริง ๆ แล้วพรรคควรเริ่มจากการหาคนที่มีความเชื่อ ความศรัทธาในอุดมการณ์ นโยบายของพรรค แล้วเข้ามาร่วมในอุดมการณ์นั้น เข้ามาช่วยกันช่วยกันทำงานการเมืองมากกว่าเอาผลประโยชน์อื่นใดไปล่อ”

ส่วน สุจิต บุญบงการ เห็นว่า “ปัญหาเรื่องการจัดตั้งพรรคการเมือง หากเป็นพรรคที่ไม่ยึดมั่นในอุดมการณ์ ก็ต้องไปยึดผลประโยชน์ อุปถัมภ์ เงินทอง ที่นี้พอเงินหมดอุปถัมภ์หมด พรรคมันก็หมด ปัญหานี้จะแก้ไขได้ก็ต่อเมื่อประชาชนเปลี่ยนทัศนคติ ยกเลิกเรื่องเกี่ยวกับเงิน ๆ ทอง ๆ หันมายึดอุดมการณ์ให้มากขึ้น อันนี้เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและค่านิยมจึงต้องใช้เวลา”

ดังนั้น จึงทำให้เห็นว่า การจัดตั้งสาขาพรรคนอกจากประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ส่วนตัวแล้ว ประเด็นการให้เงินสนับสนุนสาขาก็อาจมีส่วนต่อการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสาขาของพรรคอีกด้วย ซึ่ง กฤษ เอื้อวงศ์ กล่าวเพิ่มเติมว่า “ในภาพรวมอาจมีหลายปัจจัยที่จูงใจให้มีผู้มาร่วมจัดตั้งสาขาพรรค คือ 1)ความสัมพันธ์ส่วนตัว 2)การชักจูงให้เห็นผลประโยชน์บางอย่างว่า เมื่อเป็นประธานหรือกรรมการสาขาได้ประโยชน์อย่างไร ประโยชน์ในที่นี้อาจคำนวณเป็นเงินได้ เช่น เงินค่าสาธารณูปโภค ค่าตอบแทน หรือ บางอย่างก็อาจคำนวณเป็นเงินไม่ได้ เช่น ชาวบ้านบางคนภูมิใจที่เป็นกรรมการสาขาพรรคการเมืองว่าตนมีตำแหน่งทางการเมือง ก็จะอาศัยบัตรกรรมการสาขา บัตรสมาชิกไปแอบอ้างอะไรบางอย่าง หรือ 3)บางส่วนก็อาจมีความศรัทธา ความเชื่อมั่นต่อพรรคจริงก็ได้ ซึ่งทั้งสามส่วนนี้ส่วนไหนจะมีมากกว่ากันคงตอบได้ยาก”

กล่าวโดยสรุป เงินค่าสาธารณูปโภคที่รัฐจัดสรรให้แก่สาขาพรรคยังไม่ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ตามเจตนารมณ์ที่รัฐจัดสรรให้ไป จึงน่าจะต้องมีการปรับหลักเกณฑ์วงเงินในส่วนนี้ใหม่ เพราะเงินเหล่านี้หากนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ของพรรคน่าจะได้รับประโยชน์มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่ง อนุชิต ปราสาททอง ให้ความเห็นว่า “การให้เงินค่าสาธารณูปโภคสาขาพรรคต้องดูว่าเงินที่เราให้ไปช่วยส่งเสริมให้สาขาดำเนินกิจกรรมได้ และสาขาที่ได้เงินไปต้องดำเนินการตามกฎหมาย เช่น การทำบัญชี ลงบัญชี แต่จากการประเมินแล้ว สาขาพรรคส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีกิจกรรม ก็อาจต้องทบทวนกันใหม่ ว่า ควรให้เฉพาะสาขาที่มีกิจกรรมหรือไม่ แต่มันก็จะไม่สอดคล้องกับการสร้างความเข้มแข็งของพรรคซึ่งเป็นสิ่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายต้องการ ... หากมองในแง่เป้าหมาย อาจยังไม่คุ้มค่าเพราะสาขายังไม่มีกิจกรรม แต่เราก็คงต้องให้และไปดูในหลักเกณฑ์การให้เงินสนับสนุนแทน” ส่วน กฤษ เอื้อวงศ์ เห็นว่า “กฎหมายเขียนว่าเราต้องให้เงินสนับสนุน แต่มันจะเหมือนเงินที่เสียไปเปล่า ๆ หรือไม่เพราะสาขาไม่ดำเนินกิจกรรม แต่คิดว่า ก็ต้องจัดสรรให้ต่อไปเพราะกฎหมายกำหนดไว้ แม้แต่เงินสนับสนุนตามแผนงาน และโครงการก็ยังมีรู้สึกเหมือนกันว่า ที่เราให้ไปคุ้มค่าหรือไม่ ซึ่งเราก็ต้องเพิ่มวิธีการควบคุมตรวจสอบให้เข้มงวดขึ้น ให้การใช้จ่ายเงินเป็นไปอย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น”

5.3 เงินบริจาคและเงินบำรุงพรรค

ในประเด็นของเงินบริจาคนั้น จากรายงานการดำเนินการที่พรรคการเมืองส่งให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้นพบว่า ทุกพรรคมีรายรับจากเงินบริจาคค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับรายรับจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง และบาง

พรรคก็ยังไม่มียารับจากค่าบำรุงพรรค เช่น ในปีพ.ศ.2543 พรรคชาติประชาธิปไตยมีรายรับจากค่าบำรุงพรรค 630,500 บาท มีรายรับจากการบริจาค 348,500 บาท แต่มีรายรับจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง 6,173,200 บาท ในขณะที่ปีพ.ศ.2544 พรรคเกษตรมหาชนไม่มีรายรับจากค่าบำรุงพรรค มีรายรับจากการบริจาค 1,234,500 บาท แต่มีรายรับจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง 7,046,612 บาท ส่วนพรรคเสรีประชาธิปไตยมีรายรับจากค่าบำรุงพรรค 20,000 บาท มีรายรับจากการบริจาค 36,680 บาท แต่มีรายรับจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง 650,600 บาท สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าพรรคเหล่านี้ดำรงอยู่และดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้โดยอาศัยเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเป็นหลัก การดำเนินกิจกรรมในระดับพรรคจึงถูกจำกัดถึงประมาณ

อนุชิต ปราสาททอง ยอมรับว่า “ส่วนใหญ่พรรคที่ไม่มีส.ส.จะใช้เงินกองทุนฯ เป็นหลัก ที่บริจาคให้พรรคมีน้อยและเป็นวงเงินที่น้อย พรรคควรจะแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน สาขาพรรคเยอะก็จริงแต่ประชาชนไม่ศรัทธาในระยะยาวก็อยู่ไม่ได้” ส่วน กฤษ เอื้อวงศ์ เห็นว่า “หลักการของการให้เงินกองทุนฯ ไม่ใช่ให้จนพอ เพราะพรรคต้องการสนับสนุนจากภายนอกด้วยจากประชาชน จากการบริจาค คือ เขาต้องเข้าหาประชาชน เพื่อให้มาสนับสนุน มามีส่วนร่วมกับพรรคด้วย จะรอเงินกองทุนฯ อย่างเดียวแล้วบอกว่าให้ไม่พอก็เลยทำอะไรไม่ได้ มันไม่เป็นไปตามหลักการของการให้เงินสนับสนุน หลักการคือให้ส่วนหนึ่งเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ แต่ไม่ได้ให้ทั้งหมด”

ส่วน สุจิต บุญบงการ ก็เห็นสอดคล้องกันว่า “จริง ๆ แล้วเงินที่รัฐให้ไปมันไม่พอหรอก พรรคจะพึ่งอยู่บนเงินของรัฐตลอดไป มันคงเป็นไปไม่ได้ ใจเราอยากให้เงินจากเอกชน จากประชาชน แต่ขณะนี้มันยังเป็นไปไม่ได้เพราะความรู้สึกของคนที่จะมาช่วยบริจาคให้พรรคมันไม่มี พรรคก็ยังคงต้องอาศัยนายทุนใหญ่อยู่ดี เราให้รัฐช่วยเพราะไม่ อยากให้พรรคอยู่ภายใต้การบงการของนายทุนใหญ่ สิ่งเหล่านี้จะหายไปเมื่อประชาชนมีความตื่นตัวและยินดีที่จะบริจาคมากขึ้น ในต่างประเทศการบริจาคถือว่าเป็นนิสัยเลยก็ว่าได้ เพราะเมื่อมีการหาเสียง เขาขอใครสนับสนุนใคร เขาก็จะบริจาคให้เลย 100 200 เหรียญเขาก็บริจาคไปเพราะว่าเขาขอใคร ๆ นี้ ที่นี้บุคคลนั้นก็จะมีใช้จ่ายในการดำเนินงานทางการเมืองสูง ไม่จำเป็นต้องพึ่งนายทุนใหญ่ แต่วัฒนธรรมแบบนี้ในบ้านเรายังไม่เกิดคงต้องใช้เวลา”

ทั้งนี้ ทั้งสามพรรคยังมีได้จัดเก็บเงินบำรุงพรรครายปีจากสมาชิก โดยให้เหตุผลว่าจะเริ่มจัดเก็บพร้อมกันเมื่อจัดตั้งสาขาครบ 400 เขตเลือกตั้ง และเมื่อจัดเก็บแล้วจะมีการจัดสวัสดิการพรรคให้ด้วย ประเด็นเงินบำรุงพรรคนี้น่าจะมีความสำคัญ เพราะจะเป็นตัวชี้วัดได้ว่าพรรคได้รับความศรัทธาและสนับสนุนจากสมาชิกอย่างแท้จริงหรือไม่ เพราะหากสมาชิกไม่ยอมจ่ายหรือลาออกก็คงต้องพิจารณากันว่า รากฐานของพรรคจากสมาชิกมีความเข้มแข็งเพียงใด และหากสมาชิกยินดีจ่ายให้กับพรรคก็น่าจะทำให้เห็นว่าพรรคมีฐานสนับสนุนพอสมควร และเป็นการแสดงให้เห็นว่าความคิดของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองอาจกำลังเปลี่ยนแปลงไปจากที่ “พรรคการเมืองจะให้อะไรแก่ประชาชน” มาเป็น “ประชาชนจะให้อะไรแก่พรรคการเมือง” ซึ่งประเด็นนี้ สุจิต บุญบงการ เห็นว่า “ถ้าเก็บเงินเมื่อไรพรรคก็จะถูกด่า แล้วก็จะอยู่ไม่ได้ และคงยากที่สมาชิกจะจ่าย ลงท้ายพรรคก็เป็นของคนรวย หัวหน้าพรรคต้องรวยจึงจะตั้งพรรคได้ ประชาชนไม่ช่วยพรรค แต่ให้พรรคโตเอง”

ส่วน อนุชิต ปราสาททอง ให้ความเห็นว่า “หากพรรคจะเก็บเงินค่าบำรุงพรรคก็ถึงเป็นสิ่งดี เพราะอย่างน้อยการเป็นสมาชิกพรรคต้องมีศรัทธาต่อพรรค การบริจาคเงินหรือเสียค่าบำรุงพรรคจะทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมกับพรรค เงินที่สมาชิกสนับสนุนจะเป็นตัวหลักของการมีส่วนร่วม เป็นความเข้มแข็งในระยะยาวของพรรคเอง ว่าไม่ใช่เป็นพรรคของใคร ต้องเป็นพรรคของชาวบ้าน พรรคของประชาชนและสมาชิก”

นอกจากประเด็นที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว จากการสัมภาษณ์หัวหน้าพรรคพบว่า หัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคบางครั้งอาจต้องออกเงินให้กับการดำเนินกิจกรรมของพรรคไปก่อนบ้าง ซึ่งเมื่อออกให้ก็มักไม่เอาคืน เช่น ค่ารถ ค่าอาหาร หัวหน้าพรรคเสรีประชาธิปไตยบอกว่า “เงินที่ใช้ในการดำเนินกิจการของพรรคที่มาจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองไม่เพียงพอ ส่วนที่ขาดบางครั้งต้องออกไปก่อนแต่พอสิ้นปีก็ยกหนี้ให้ไม่เอาคืน” ส่วนหัวหน้าพรรคเกษตรมหาชนบอกว่า “รายได้ส่วนมากมาจากเงินสนับสนุนพรรคการเมืองของกกต. ซึ่งไม่เพียงพอ หัวหน้าพรรคจึงต้องเป็นผู้จัดหาเงินส่วนที่ขาดเอง ยังไม่มีผู้บริจาคเงินให้พรรคที่เป็นรายใหญ่ เงินที่ใช้ส่วนมากใช้ในการบริหารพรรค การจัดตั้งสาขาและหาสมาชิกเพิ่ม กิจกรรมอื่น ๆ จึงยังไม่ค่อยมีเพราะไม่มีงบประมาณ”

ลักษณะเช่นนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าจะเข้าข่ายของการบริจาคหรือไม่ และอาจทำให้หัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคมีอิทธิพลในพรรคเพิ่มมากขึ้นก็ได้ ทั้งในเรื่องอำนาจการตัดสินใจ การเสนอเปลี่ยนแปลงเรื่องต่าง ๆ ในพรรค หรืออิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจของสมาชิกในที่ประชุมใหญ่ เพราะเป็นผู้สนับสนุนเงินให้แก่พรรคซึ่งอาจทำให้สมาชิกคนอื่น ๆ เกรงใจมากขึ้น ในประเด็นนี้ อนุชิต ปราสาททอง ให้ความเห็นว่า “ตามปกติต้องเข้าข่ายบริจาค เป็นเรื่องของการดำเนินกิจการ แต่ว่าเขาออกเองเป็นต้นทุน ค่าเดินทางก็อาจมองว่าเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว เป็นเงินที่ใช้จ่ายเองไม่ได้บริจาคโดยตรงก็ได้ และเงินเหล่านี้ไม่ได้มากจนถึงขนาดขับเคลือนพรรคได้ กลืนพรรคได้”

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ด้านการเงินของพรรคยังคงอาศัยเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรม ทั้งเงินสนับสนุนตามแผนงานและโครงการ และเงินสนับสนุนค่าสาธารณูปโภคของทั้งสำนักงานใหญ่และสาขาพรรค ประธานสาขาพรรคบางส่วนก็ยังไม่เข้าใจถึงเป้าหมายของการให้เงินสนับสนุนค่าสาธารณูปโภคแก่สาขา ซึ่งพรรคการเมืองควรจะเร่งทำความเข้าใจให้แก่สาขาพรรคของตน นอกจากนี้ บางครั้งหัวหน้าพรรคหรือกรรมการสาขาพรรคก็ต้องช่วยสนับสนุนเงินส่วนที่ขาดให้กับพรรคด้วย ซึ่งน่าจะทำให้บุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลในพรรคมากขึ้น พรรคจึงควรที่จะหาเงินสนับสนุนจากค่าบำรุงพรรคของสมาชิกให้มากขึ้น รวมถึงการสร้างควมศรัทธาในหมู่ประชาชนให้ประชาชนยินดีที่จะบริจาคเงินให้แก่พรรค เพื่อให้พรรคดำรงอยู่ได้ในระยะยาวด้วยตนเองอย่างแท้จริง

จากการศึกษาพรรคเกษตรมหาชน พรรคชาติประชาธิปไตย และพรรคเสรีประชาธิปไตยแล้วจะเห็นว่า พรรคการเมืองเหล่านี้ยังคงมีบทบาทในแง่ของการพัฒนาการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในระดับต่ำ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาตามแนวคิดการพัฒนาการเมืองได้เป็น 4 ประเด็น คือ

1) การมีโครงสร้างที่แยกเฉพาะด้าน (differentiation)

ในความเห็นของทั้ง Pye และ Almond and Powell นั้นเห็นว่า ระบบการเมืองที่พัฒนาแล้ว จำต้องมีการจำแนกหน่วยงานออกไปตามความสามารถเฉพาะอย่าง มีความรับผิดชอบที่เฉพาะเจาะจง ถือว่าเป็นการแบ่งแยกการทำงานตามความสามารถ แต่การแบ่งแยกเช่นนี้ไม่ใช่ก่อให้เกิดความแตกแยก และเป็นอิสระเอกเทศ แต่จะต้องมีการร่วมมือกัน ประสานงานกัน

ในประเด็นนี้มีความชัดเจนว่า สถาบันทางการเมืองของไทยมีการแบ่งแยกหน้าที่กันเฉพาะด้านตามความชำนาญ เห็นได้จากการที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้พรรคการเมืองมีลักษณะที่แตกต่างจากสมาคมทั่วไป เพราะเห็นว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในระบบประชาธิปไตย มีเป้าหมายเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และมีบทบาทหน้าที่ทางการเมือง เช่น การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง การทำหน้าที่เป็นรัฐบาล เป็นฝ่ายค้าน การทำหน้าที่ให้ความรู้ทางการเมือง ซึ่งส่งผลให้พรรคการเมืองมีความแตกต่างจากสถาบันหรือองค์กรอื่น ๆ จึงทำให้รัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องมีการบัญญัติกฎหมายพรรคการเมืองออกมา เพื่อรองรับสถานะของพรรคการเมืองเป็นการเฉพาะ โดยสาเหตุส่วนหนึ่งคงเนื่องมาจาก การรับเอาแนวความคิดของการพัฒนาการเมืองแบบตะวันตกเข้ามา ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวเน้นการแบ่งแยกโครงสร้างทางการเมืองและการสร้างความเป็นสถาบันให้กับสถาบันการเมืองต่าง ๆ และต้องยอมรับว่ามีหลายแนวคิดในรัฐธรรมนูญที่ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก เช่น การนำระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อพรรคมาใช้ , การจัดตั้งองค์กรอิสระต่าง ๆ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ , คณะกรรมการการเลือกตั้ง และรวมถึงการกำหนดให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันการเมืองที่มีความเฉพาะแตกต่างจากองค์กรหรือสมาคมทั่วไป ดังเห็นได้จากการอภิปรายในสภาร่างรัฐธรรมนูญ

2) การสร้างความเป็นสถาบัน (institutionalization)

ในความเห็นของ Huntington นั้น เห็นว่าการสร้างความเป็นสถาบันถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการเมือง เพราะสถาบันทางการเมืองจะเป็นตัวรองรับกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาถึงความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองยังสามารถนำแนวความคิดพรรคมวลชนมาร่วมพิจารณาได้ด้วยเพราะโดยพื้นฐานของแนวคิดพรรคมวลชนนั้นมีส่วนสนับสนุนการสร้างความเป็นสถาบันให้พรรคการเมืองอยู่มาก กล่าวคือ การเน้นให้พรรคการเมืองมีทั้งสมาชิกและสาขาพรรคจำนวนมาก โดยสาขาพรรคจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างพรรคกับสมาชิก ในขณะเดียวกันสมาชิกก็จะสนับสนุนพรรคของตนในทุก ๆ ด้านทั้งการเลือกตั้ง กิจกรรม และการเงิน คือ ทั้งจ่ายค่าบำรุงและบริจาคเงิน

ในประเด็นนี้มีความชัดเจนว่า รัฐธรรมนูญต้องการสร้างให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความเข้มแข็งในตัวเอง ดังเห็นได้จากการกำหนดให้ส.ส.ต้องสังกัดพรรคการเมือง , การให้พรรคการเมืองดำรงอยู่ได้แม้จะไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

หรือไม่มีส.ส. , การให้รัฐจัดสรรเงินสนับสนุนพรรคการเมือง นอกจากนี้ ในกฎหมายพรรคการเมืองก็ยังคงกำหนดให้พรรคการเมืองต้องหาสมาชิก 5,000 คนและจัดตั้งสาขาพรรค 4 สาขาภายใน 180 วัน ซึ่งถือว่าเป็นความพยายามที่จะสร้างให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง ดังนั้น จะเห็นว่ากฎหมายมีความชัดเจนในการสร้างให้พรรคการเมืองมีความต่อเนื่องและมีความเป็นสถาบันแล้ว แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ พรรคการเมืองเองได้พัฒนาให้องค์กรของตนเองมีความเป็นสถาบันได้มากเพียงใด เข้มแข็งหรือไม่

จากการศึกษาพรรคการเมืองทั้งสามพรรคพบว่า ความสามารถของพรรคการเมืองในการสร้างความเป็นสถาบันให้กับตนเองนั้นยังอยู่ในระดับที่ต่ำเพราะ หากมองในด้านการเลือกตั้งก็ยังไม่มีความชัดเจนเพราะบางพรรคคะแนนเสียงที่ได้รับนั้นน้อยกว่าจำนวนสมาชิกพรรคที่มีทั้งหมด รวมทั้งการที่ประธานสาขาหลายสาขายอมรับว่าไม่สามารถควบคุมให้สมาชิกเลือกพรรคของตนได้ , ในด้านของจำนวนสาขาและจำนวนสมาชิกพรรคก็ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าทั้งสามพรรคมีความเป็นสถาบันที่เข้มแข็ง เพราะจำนวนสมาชิกหรือจำนวนสาขาที่มากไม่ได้บอกถึงความเข้มแข็งใหญ่โตของพรรคได้เสมอไป , ในด้านกิจกรรมของพรรค สมาชิกก็มีส่วนร่วมต่อกิจกรรมของพรรคน้อยทั้งการประชุมใหญ่ที่ไม่ค่อยมีผู้แทนจากสาขาพรรคเข้าร่วม หรือการประชุมของสาขาก็มีแต่กรรมการสาขาเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ส่วนในด้านการเงิน สมาชิกก็ยังไม่ได้จ่ายค่าบำรุงหรือบริจาคเงินให้แก่พรรค

ในแง่ของการเลือกตั้ง ผลการเลือกตั้งเมื่อปีพ.ศ.2544 จะเห็นว่าพรรคเกษตรมหาชนมีสมาชิกจำนวนมากแต่ได้รับคะแนนจากบัญชีรายชื่อพรรคจำนวนน้อย กล่าวคือมีสมาชิกถึง 413,873 คน แต่ได้คะแนนจากบัญชีรายชื่อพรรคเพียง 73,269 คะแนน ส่วนพรรคชาติประชาธิปไตยและพรรคเสรีประชาธิปไตย แม้จะได้รับคะแนนจากบัญชีรายชื่อพรรคมากกว่าจำนวนสมาชิก แต่คะแนนที่ได้รับก็ยังไม่ค่อยน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนคะแนนเสียงทั้งหมด กล่าวคือ พรรคชาติประชาธิปไตยได้คะแนน 197,391 คะแนน ส่วนพรรคเสรีประชาธิปไตยได้คะแนน 109,784 คะแนน เมื่อเทียบกับคะแนนเสียงทั้งหมด 26,694,189 คะแนน การระดมความสนับสนุนในการเลือกตั้งจากประชาชนจึงยังอยู่ในระดับต่ำ

ในแง่ของการจัดตั้งสาขาพรรคและหาสมาชิกเพิ่ม พรรคที่ทำการศึกษาทั้งสามพรรคเน้นการจัดตั้งสาขาพรรคก่อนที่จะหาสมาชิกเพิ่ม จึงทำให้ยังไม่เห็นความชัดเจนจากการได้รับความสนับสนุนจากมวลชน เพราะการจัดตั้งสาขาใช้จำนวนผู้ร่วมจัดตั้ง

จำนวนไม่มาก กล่าวคือ ตามข้อบังคับพรรคเกษตรมหาชน และพรรคเสรีประชาธิปไตย กำหนดไว้เพียง 25 คนขึ้นไปเท่านั้น นอกจากนี้ ประธานสาขาหลายคนก็บอกว่า การหาสมาชิกเพิ่มในพื้นที่กระทำได้ยาก เพราะชาวบ้านอยากเป็นสมาชิกของพรรคขนาดใหญ่ รวมทั้งในการเลือกตั้งก็ควบคุมยากที่จะให้สมาชิกทุกคนเลือกพรรคของตนเอง เพราะสมาชิกบางคนอยากเลือกผู้สมัครของพรรคที่มีแนวโน้มจะได้เป็นส.ส. เพื่อจะได้ช่วยเหลือได้เมื่อมีปัญหา และบางคนยังดูที่กระแสของพรรคที่กำลังแข่งขันกันอยู่ด้วย

ในแง่กิจกรรมของพรรค สมาชิกยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคน้อยทั้งการประชุมของสาขา และการเข้าร่วมประชุมใหญ่ของพรรค ดังนั้น คุณภาพของผู้ที่เป็นสมาชิกจึงเป็นสิ่งสำคัญในแง่ของการมีเวลาและความเสียสละให้แก่พรรค และคุณภาพของสาขาในแง่ของการดำเนินกิจกรรม ซึ่งอย่างน้อยก็ควรเป็นกิจกรรมการประชุมของกรรมการสาขาหรือการประชุมใหญ่ของสาขา นอกจากนี้ สาขาพรรคบางสาขายังไม่ได้ทำหน้าที่เชื่อมระหว่างพรรคกับสมาชิก เพราะนอกจากไม่มีการจัดกิจกรรมใด ๆ แล้วยังไม่แม้แต่การประชุม

ส่วนในด้านการเงินของพรรคจะเห็นได้ว่า พรรคยังต้องพึ่งเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเป็นหลัก ยังไม่มีรายได้เป็นของตนเองที่มาจาก การเก็บค่าบำรุงหรือการบริจาค ซึ่งอาจแสดงให้เห็นถึงความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพรรคยังมีไม่มากนัก (เงินค่าบำรุงหรือเงินบริจาคควรมาจากสมาชิกพรรคไม่ใช่มาจากหัวหน้าพรรคหรือแกนนำพรรค) ซึ่งทำให้เห็นชัดเจนว่าพรรคยังพึ่งตนเองได้น้อย เพราะหากไม่มีเงินสนับสนุนจากรัฐ พรรคก็ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมใด ๆ ได้ ดังนั้น การรับเงินสนับสนุนจากรัฐเป็นหลักจะทำให้พรรคเกิดข้อจำกัดในการพัฒนาองค์กรของตนให้มีความเข้มแข็ง เพราะต้องยอมรับว่าเงินเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองไม่ว่าจะเป็นการหาสมาชิก จัดตั้งสาขาพรรค การจัดสัมมนา หรือแม้แต่การพิมพ์หนังสือ นโยบายของพรรค จึงต้องคอยดูว่าเมื่อแต่ละพรรคเริ่มเก็บเงินค่าบำรุงพรรคจากสมาชิกแล้วจะได้รับความร่วมมือจากสมาชิกมากน้อยแค่ไหน

3)การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (political participation)

ในประเด็นนี้เมื่อนำแนวความคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาพิจารณาจะเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ 1)เป็นการกระทำที่เป็นไปอย่างสมัครใจ 2)มีโอกาสที่จะเลือกได้ และ 3)มีความกระตือรือร้นและตื่นตัวทาง

การเมือง ซึ่งจากการศึกษาพรรคการเมืองทั้งสามพรรคพบว่า ทุกพรรคเปิดโอกาสให้สมาชิกและประชาชนได้มีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ และเลือกกิจกรรมที่จะเข้าร่วมกับพรรคได้โดยไม่มีกำบัง แต่สิ่งนี้กลับไม่ได้ช่วยทำให้สมาชิกมีความตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมร่วมกับพรรค ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการประชุมต่าง ๆ ทั้งในระดับพรรคและระดับสาขายังอยู่ในระดับต่ำ ทั้งที่ความตื่นตัวนี้ถือเป็นสิ่งสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่ง Pye กล่าวไว้ในเรื่องของความเสมอภาค (Equality) ว่า การพัฒนาการเมืองเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของมวลชน และการที่ประชาชนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการเมือง จุดหลักก็คือ การเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวทางการเมือง ดังนั้นความเสมอภาคที่ Pye กล่าวถึงนี้จึงมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม Huntington กลับมองว่า การพัฒนาการเมือง (political development) คือ การสร้างสถาบันเพื่อจัดระเบียบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนการตื่นตัวและการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ ความทันสมัยทางการเมือง (political modernization) ซึ่งถ้าอัตราการพัฒนาการเมืองเกิดขึ้นไม่ทันหรือไม่สามารถรับอัตราความทันสมัยทางการเมืองได้ ก็จะไปสู่ความฝืดทางการเมือง (political decay)

หากพิจารณาในแนวของ Huntington จะเห็นว่า สถาบันที่จัดระเบียบการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ พรรคการเมือง และจากการศึกษาจะพบว่า ระดับของสถาบันทางการเมืองยังรองรับระดับของการตื่นตัวและการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ แต่การมองในแง่ของ Huntington นี้ จะทำให้มองข้ามบทบาทของสถาบันทางการเมืองในการพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะสถาบันทางการเมืองน่าจะมียุทธศาสตร์ในการพัฒนามากกว่าการรองรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังนั้น การสร้างความเข้มแข็ง (ด้วยการขยายฐานสมาชิกและจัดตั้งสาขาพรรค) รวมทั้งพัฒนาให้ประชาชนมีความตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าการให้สถาบันพรรคการเมืองเป็นที่รองรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพราะปัจจุบันมีพรรคการเมืองเป็นจำนวนมากและจัดตั้งได้ง่ายกว่าในอดีต ในขณะที่ความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ ฉะนั้น บทบาททางการเมืองของสถาบันพรรคการเมืองของไทย จึงควรเป็นบทบาทในการริเริ่มพัฒนาให้เกิดการตื่นตัวและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสำคัญ โดยในประเด็นนี้จะแยกพิจารณาเป็น 3 ประเด็น คือ

3.1 การจัดกิจกรรมของพรรค

จากการศึกษาพบว่า ทั้งสามพรรคนั้นยังไม่สามารถกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองได้มาก โดยกิจกรรมระดับพรรคนั้นมีปัญหาด้านงบประมาณที่มีจำกัด การจัดกิจกรรมของพรรคจึงเน้นที่แกนนำ กรรมการสาขา และสมาชิกพรรคเป็นหลัก ยังไม่เน้นที่ประชาชนทั่วไป ส่วนการประชุมใหญ่ของพรรคนั้นจะเห็นว่า ประธานสาขาพรรคยังให้ความสนใจที่จะเดินทางไปเข้าร่วมประชุมน้อย

ส่วนกิจกรรมระดับสาขานั้นพบว่า ยังไม่มีการดำเนินกิจกรรมให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วม กิจกรรมของสาขาส่วนใหญ่ยังเน้นที่การหาสมาชิกพรรคก่อน ซึ่งส่วนใหญ่กระทำได้ยาก นอกจากนี้ บางสาขานอกจากการประชุมเมื่อตอนจัดตั้งสาขาแล้วก็ไม่เคยมีการประชุมกรรมการสาขาหรือประชุมใหญ่สาขาอีกเลย ดังเห็นได้จากการที่มีกรรมการสาขาหรือสมาชิกบางคนไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของสาขา โดยให้เหตุผลว่าต้องประกอบอาชีพจึงไม่มีเวลาว่าง และการเป็นกรรมการสาขาที่ไม่ได้มีเงินเดือนประจำ การไม่มีเวลาและความเสียสละให้แก่สาขาและพรรคแสดงให้เห็นว่า สมาชิกยังมีความตื่นตัวทางการเมืองในระดับที่ต่ำ กล่าวคือ หากสมาชิกมีความกระตือรือร้นและตื่นตัวที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมของสาขาและของพรรคจริง ย่อมต้องเสียสละเวลาและเงินบางส่วนให้กับกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ลักษณะเช่นนี้อาจทำให้มองได้ว่า เหตุผลของการเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคและเป็นกรรมการสาขาไม่ได้มาจากความตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองกับพรรคจริง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของสมาชิกในระดับสาขาพรรคจึงยังมีน้อย

ส่วนการจัดกิจกรรมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมของสาขาพรรคนั้นยังไม่ได้มีการดำเนินการใด ๆ พรรคการเมืองจึงยังไม่สามารถกระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองได้ เพราะแม้แต่กิจกรรมในพรรคยังมีสมาชิกเข้าร่วมไม่มาก และบางสาขาก็ยังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมใด ๆ สมาชิกบางส่วนยังไม่เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรม

3.2 การคัดเลือกบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้ง

การคัดสรรบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้ง ตามข้อบังคับพรรคกำหนดให้สาขาพรรคมีหน้าที่ในการหาสมาชิกและคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในระบบเขตเลือกตั้งเอง ซึ่งถือเป็นหน้าที่เฉพาะของสาขา แต่เมื่อสมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสาขาพรรคแล้ว จึงทำให้ยังไม่มี ความชัดเจนว่าสมาชิกทุกคนในสาขาจะมีบทบาทในการคัดเลือกตัวแทนของตนเองลงสมัครรับเลือกตั้งมากน้อยแค่ไหน ดังนั้น การเลือกตั้งในปี.ศ.2548 จะ

แสดงให้เห็นว่าบทบาทของสาขาพรรคในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจะมีมากน้อยแค่ไหน , ในการคัดเลือกนั้นสมาชิกในสาขาจะเข้ามามีส่วนร่วมกันทุกคนหรือไม่ และสมาชิกทุกคนในสาขานั้นจะสนับสนุนตัวแทนของตนเองหรือไม่ หรือจะไปสนับสนุนผู้ลงสมัครจากพรรคอื่นแทน ซึ่งหากสมาชิกในสาขาได้มีส่วนร่วมคัดเลือกและสนับสนุนตัวแทนของตนเองจริง ก็น่าจะช่วยส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยให้กับสมาชิกในสาขาพรรคได้

3.3 การสนับสนุนวิถีประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกพรรคย่อมจะก่อให้เกิดการพัฒนาวิถีประชาธิปไตยของสมาชิกในพรรค ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ทุกพรรคกำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคว่าการจัดประชุมต่าง ๆ ต้องยึดมติเสียงข้างมากเป็นหลัก และในการประชุมใหญ่มีการกำหนดให้ต้องมีผู้แทนสาขาพรรคเข้าร่วมด้วย แต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่ได้มีผู้แทนสาขาพรรคทุกสาขาเข้าร่วม เพราะขึ้นอยู่กับเวลาว่างของประธานสาขาและสถานที่จัดรวมทั้งการลงมติในเรื่องใด ๆ ผู้เข้าร่วมประชุมมักเห็นคล้ายตามที่กรรมการบริหารพรรคเสนอมา จึงทำให้มองได้ว่าการประชุมใหญ่แม้รูปแบบจะเปิดกว้างให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้วผู้แทนจากสาขาพรรคและสมาชิกทั่วไปก็มักจะสนับสนุนตามที่กรรมการบริหารพรรคเสนอมา ไม่ว่าจะเป็นเพราะความสัมพันธ์ส่วนตัว ความไม่รู้ข้อมูล ข้อเท็จจริงทั้งหมด หรือความเกรงใจผู้ใหญ่ในพรรคก็ตาม จึงทำให้เห็นว่าพรรคยังไม่สามารถกระตุ้นให้สมาชิกพัฒนาวัฒนธรรม ความคิดแบบประชาธิปไตยได้

ส่วนในระดับสาขาพรรคก็ยังไม่ได้มีการจัดประชุมหรือกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ จึงทำให้ยังไม่เกิดการส่งเสริมและพัฒนาวิถีประชาธิปไตยในระดับสาขาพรรค ดังนั้น จึงทำให้เห็นว่าสมาชิกยังขาดความตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสาขาและของพรรคอย่างจริงจัง

4) การใช้หลักของเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ (secularization)

ในความเห็นของทั้ง Pye , Huntington และ Almond and Powell นั้น เห็นว่า จะต้องยึดเอาหลักเหตุผล หรือมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นแบบของโลก (secular) ในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้ง , การเลือกเข้าเป็นสมาชิกพรรค , การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรค

ในประเด็นนี้ พรรคที่ทำการศึกษานั้นยังไม่สามารถสนับสนุนให้ประชาชนใช้เหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้มาก กล่าวคือ ทั้งการเลือกตั้ง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคยังมีสาเหตุหลักจากความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างกรรมการบริหารพรรค กรรมการสาขา กับสมาชิกมากกว่าอุดมการณ์ของพรรค โดยเฉพาะการหาสมาชิกเพิ่มของสาขาพรรคยังไม่สามารถหาเพิ่มได้มากเพราะ ประชาชนยังดูที่พรรคมีใครเป็นหัวหน้าพรรค เป็นพรรคขนาดใหญ่ มีส.ส. และร่ำรวยหรือไม่ เพราะเชื่อว่าหากเป็นสมาชิกพรรคที่มีส.ส. หัวหน้าพรรคมีชื่อเสียงและร่ำรวยจะสามารถให้ความช่วยเหลือได้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ประชาชนยังไม่ได้มองที่อุดมการณ์หรือนโยบายของพรรคเป็นหลัก การคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับจากพรรคยังมีส่วนต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกับพรรค

ส่วนในการประชุมใหญ่ของพรรค ตัวแทนสาขาหรือสมาชิกพรรคยังมักเห็นชอบตามที่กรรมการบริหารพรรคเสนอมาน โดยไม่ค่อยได้มีการแสดงความคิดเห็นซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งเป็นเพราะความสนิทสนมกัน และการที่เห็นว่าหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคเป็นแกนนำที่สำคัญของพรรค นอกจากนี้ ตัวแทนสาขาและสมาชิกพรรคยังมีความกระตือรือร้นที่จะไปเข้าร่วมประชุมค่อนข้างน้อย ลักษณะดังกล่าวนี้จึงทำให้หัวหน้าพรรคและแกนนำของพรรคยังคงมีบทบาทสูงในการประชุม และมีอำนาจในการตัดสินใจสูง

นอกจากนี้ พรรคการเมืองก็ยังไม่ได้นำอุดมการณ์ของพรรคเป็นตัวนำให้ประชาชนเข้าร่วมกับพรรค เพราะยังมีการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ เป็นตัวชักนำให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิก หรือเป็นกรรมการสาขามากกว่าอุดมการณ์ ดังเห็นได้จากการที่สมาชิกในบางสาขาไม่ได้อยู่ในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ สิ่งนี้จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักพรรคและไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกับพรรค เพราะพรรคยังไม่ได้เปิดตัวสู่สาธารณชนมากนัก และประชาชนยังยึดติดอยู่กับความคิดที่ว่า “ควรเป็นสมาชิกของพรรคที่มีขนาดใหญ่และมีส.ส. จะดีกว่า”

ดังนั้น พรรคการเมืองยังไม่สามารถแสดงบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาให้ประชาชนใช้เหตุผลในการตัดสินใจทางการเมือง ประชาชนยังคงมีความคิดแบบสังคมจารีตที่อาศัยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ การเชื่อหัวหน้า ทำให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ทั้งการเข้าร่วมเป็นสมาชิก การร่วมจัดตั้งสาขา หรือการร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ของพรรคยังไม่ได้ค้ำจุนจากอุดมการณ์ของพรรคเป็นหลัก

กล่าวโดยสรุป พรรคการเมืองที่ทำการศึกษายังคงมีปัญหาในการดำเนินกิจกรรมใน 7 ประเด็น คือ

1)การจัดตั้งสาขา ยังไม่ได้คำนึงถึงความพร้อมของประชาชนในพื้นที่ การเร่งจัดตั้งสาขาให้ครบทุกเขตเลือกตั้งก่อนการเลือกตั้งในปีพ.ศ.2548 และการกำหนดจำนวนผู้ร่วมจัดตั้งสาขาไม่มาก ทำให้ดูเหมือนว่า เน้นจัดตั้งสาขาเพื่อรองรับการเลือกตั้งมากกว่าการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้านอื่น ๆ

2)การหาสมาชิก มักจะประสบความสำเร็จด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าอุดมการณ์ของพรรค จึงทำให้ผู้ที่เป็สมาชิกจะเป็นเพื่อน หรือเป็นญาติมากกว่าที่จะเป็นประชาชนทั่วไป และทำให้ความยึดมั่นในพรรคมีไม่มาก

3)บุคคลที่มีตำแหน่งในสาขาพรรค ส่วนใหญ่มักมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกรรมการบริหารพรรค หรือเป็นแกนนำของพรรค ซึ่งก่อให้เกิดลักษณะความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ขึ้นในพรรค ส่งผลต่อการตัดสินใจในการประชุมใหญ่ให้มักมีความเห็นคล้อยตามสิ่งที่กรรมการบริหารพรรคเสนอมา

4)กรรมการสาขาและสมาชิกยังไม่มีเวลาให้กับกิจกรรมของพรรค ทั้งกิจกรรมในระดับสาขาและระดับพรรค เช่น การประชุมกรรมการสาขา , การเข้าร่วมประชุมใหญ่ของพรรค ทำให้ยังไม่เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย

5)ที่ตั้งสำนักงานสาขาบางแห่งยังไม่มีความสะดวกเท่าที่ควร เพราะนอกจากจะใช้ควบคู่กับการอยู่อาศัยแล้ว บางสาขายังอยู่ในชุมชนหรือห้องตามแฟลต และยังไม่มีการติดป้ายสาขาไว้ด้วย ทำให้ยากต่อการเดินทางติดต่อ รวมทั้งทำให้ประชาชนในบริเวณดังกล่าวไม่ทราบว่ามีสำนักงานสาขาของพรรคการเมืองตั้งอยู่

6)ความไม่ถาวรของที่ทำการสาขาพรรค คือ สาขาพรรคมีการยุบหรือย้ายบ่อย ซึ่งทำให้เกิดปัญหาแก่พรรคในการที่จะสร้างฐานจากประชาชนในพื้นที่

7)การเงินของพรรค พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส.ยังคงพึ่งเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรม ทำให้เกิดข้อจำกัดในการ

พัฒนาองค์กรและการจัดกิจกรรมของพรรค รวมทั้งประธานสาขาพรรคบางคนยังไม่เข้าใจเป้าหมายที่แท้จริงของการให้เงินสนับสนุนแก่สาขาพรรค

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจึงสามารถตอบสมมติฐานในการวิจัย 2 ข้อได้ ดังนี้

1. พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส. มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองในระดับต่ำทั้งในด้านการระดมความสนับสนุนจากประชาชนในการจัดตั้งสาขาพรรคและเป็นสมาชิกพรรค , การจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมร่วมกับพรรค , การจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชน กล่าวคือ

พรรคการเมืองที่ทำการศึกษามีบทบาทในการพัฒนาการเมือง แต่บทบาทดังกล่าวยังอยู่ในระดับที่ต่ำ เพราะยังไม่สามารถระดมความสนับสนุนจากประชาชนโดยทั่วไปได้ การจัดตั้งสาขาพรรคและหาสมาชิกพรรคยังคงอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก การจัดกิจกรรม การประชุมสัมมนาของพรรคยังคงมีไม่มากและเน้นจัดให้แก่สมาชิกพรรคได้เข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนทั่วไป

2. พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส. ไม่สามารถมีบทบาทในการพัฒนาการเมืองให้บรรลุเป้าหมายตามที่รัฐธรรมนูญต้องการได้ เพราะไม่สามารถระดมการสนับสนุนจากประชาชนได้มาก , ไม่สามารถสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นได้ , ไม่สามารถให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไปได้มาก และประชาชนยึดตัวบุคคลในการเลือกหรือเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง กล่าวคือ

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต้องการให้พรรคการเมืองมีรากฐานการสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ และให้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในด้านอื่น ๆ นอกจากการเลือกตั้ง แต่จากข้อมูลของพรรคที่ทำการศึกษาพบว่า พรรคยังไม่สามารถระดมความสนับสนุนจากประชาชนได้มากทั้งในด้านการเลือกตั้ง และด้านการเงิน ดูได้จากคะแนนของบัญชีรายชื่อพรรคที่น้อยเมื่อเทียบกับคะแนนทั้งหมด และยังไม่มีการบริจาคเงินจำนวนมากให้แก่พรรค รวมทั้งพรรคก็ยังไม่ได้จัดเก็บเงินค่าบำรุงพรรคจากสมาชิกตามข้อบังคับพรรค เพราะหากสมาชิกเชื่อและศรัทธาในตัวพรรคจริงก็คงจะไม่มีปัญหาในการจัดเก็บเงินบำรุงพรรค และน่าจะมีสมาชิกหรือประชาชนทั่วไปบริจาคเงินให้แก่พรรคมากขึ้นทั้งในแง่ของจำนวนคนที่บริจาคและจำนวนเงินที่ได้รับ

นอกจากนี้ พรรคยังไม่สามารถสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาในระดับสาขาพรรคแล้วจะเห็นว่า บางสาขาแม้แต่การประชุมคณะกรรมการสาขาก็ยังไม่มี และสมาชิกสาขาแทบไม่เคยเข้าร่วมการประชุมของสาขาเลยเนื่องจากไม่มีเวลา ต้องทำงาน รวมทั้งสาขาพรรคก็ยังไม่ได้นำเนินกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ ในพื้นที่ จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบว่ามีการทำอะไรของสาขาพรรคตั้งอยู่ในบริเวณนั้น และส่วนหนึ่งเนื่องมาจากสาขาพรรคส่วนใหญ่ไม่ได้ติดป้ายสาขาไว้ที่หน้าบ้านด้วย ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในสาขาและประชาชนจึงยังอยู่ในระดับต่ำ

ส่วนการให้ความรู้ทางการเมืองนั้นจะเป็นกิจกรรมในระดับพรรคซึ่งในแต่ละปี พรรคจะมีการจัดประชุมสัมมนาในภาคต่าง ๆ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นแกนนำของพรรคในพื้นที่และสมาชิกพรรคเป็นหลัก ยังไม่เน้นจัดให้แก่ประชาชนทั่วไปโดยตรง นอกจากนี้ ประชาชนยังคงยึดตัวบุคคลในการเลือกหรือเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง กล่าวคือ ประชาชนที่มาร่วมจัดตั้งสาขาหรือเป็นสมาชิกพรรคส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่รู้จักกับกรรมการบริหารพรรคหรือกรรมการสาขามาก่อน ทำให้ลักษณะของการเข้าร่วมกับพรรคมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าอุดมการณ์หรือนโยบายของพรรค และพรรคยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนความคิดของประชาชนทั่วไปให้มาสนับสนุนพรรคด้วยการชูนโยบายของพรรคได้ เพราะประชาชนยังดูที่ขนาดและฐานะของพรรค ผลประโยชน์ที่จะได้รับรวมทั้งผู้ที่เป็นหัวหน้าพรรคก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมกับพรรค

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงบทบาทในการพัฒนาการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญของพรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ พรรคเกษตรมหาชน , พรรคชาติประชาธิปไตย และพรรคเสรีประชาธิปไตย โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารรายงานการประชุมของสภาว่างรัฐธรรมนูญ , รายงานการประชุมของรัฐสภา , เอกสารต่าง ๆ ที่พรรคจัดทำและเผยแพร่ รวมทั้งการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น อดีตสมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ , เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง , หัวหน้าและประธานสาขาพรรค ซึ่งจะเป็นการศึกษาการดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรคในเขตกรุงเทพฯ เท่านั้น โดยใช้แนวความคิดการพัฒนาการเมือง , แนวความคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง และแนวความคิดพรรคมวลชนในการศึกษาวิเคราะห์

จากการศึกษาพบว่า รัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 มีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้พรรคการเมืองเป็นที่รวมและสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน , ให้พรรคการเมืองมีการบริหารงานแบบประชาธิปไตย , ให้พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการเลือกตั้ง , ให้พรรคการเมืองมีฐานสนับสนุนจากประชาชนในระยะยาว และดำรงอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งนายทุน

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากแนวความคิดการพัฒนาการเมืองจะเห็นว่า เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมีความสอดคล้องกับแนวความคิดดังกล่าวหลายประการ คือ การรัฐธรรมนูญให้ความสำคัญกับมีพรรคการเมือง โดยกำหนดให้ต้องมีกฎหมายจัดตั้งเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาการเมือง คือ การมีโครงสร้างทางการเมืองที่แยกเฉพาะด้าน

การเสริมสร้างความเป็นสถาบันให้แก่พรรคการเมือง ด้วยการกำหนดให้การจัดตั้งพรรคการเมืองต้องมีอุดมการณ์ที่ชัดเจน สนับสนุนให้พรรคการเมืองฐานมาจากประชาชนด้วยการจัดตั้งสาขาพรรค และให้รัฐจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้วยการไม่ยุบเลิกพรรคการเมืองแม้พรรคการเมืองจะไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่มีส.ส.ก็ตาม เพราะเห็นว่าการบทบาทของพรรคการเมืองมีมากกว่าการเลือกตั้ง ดังนั้น จึงต้องการให้พรรคการเมืองมีส่วนในการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมือง และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรค เป็นสมาชิกพรรค ซึ่งจะเป็นการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนอีกด้วย

การสนับสนุนให้ประชาชนยึดหลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ โดยการให้ประชาชนตัดสินใจเข้าร่วมกับพรรคการเมืองด้วยอุดมการณ์ของพรรคเป็นสำคัญ ไม่ใช่เข้าร่วมเพราะศรัทธาหรือยึดติดที่ตัวบุคคล ด้วยการให้พรรคการเมืองต้องมีอุดมการณ์ที่ชัดเจน และใช้อุดมการณ์นั้นในการระดมความสนับสนุนจากประชาชน

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า ทั้งสามพรรคมีการกำหนดอุดมการณ์และนโยบายของพรรคอย่างชัดเจน แต่พรรคยังไม่ได้นำอุดมการณ์มาใช้ในการระดมความสนับสนุนจากประชาชน เนื่องจากผู้ที่เป็นสมาชิกพรรคส่วนใหญ่มาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าการใช้อุดมการณ์ของพรรค เช่น เป็นญาติหรือเป็นเพื่อนทั้งกับกรรมการบริหารพรรคหรือกรรมการสาขาพรรค ซึ่งส่งผลต่อการสร้างฐานสนับสนุนของพรรคในระยะยาวทั้งในด้านการเลือกตั้ง การดำเนินกิจกรรม และด้านการเงิน นอกจากนี้ การที่สาขาพรรคมีสถานที่ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรม และการที่สาขาพรรคมีการย้ายที่ทำการหรือยุบเลิกบ่อยครั้งก็ส่งผลต่อการสร้างฐานของพรรคในแต่ละพื้นที่อีกด้วย

ในด้านการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรค จะมีการจัดทำหนังสือนโยบายพรรค วารสารของพรรค ส่วนกิจกรรมการจัดสัมมนานั้นยังเน้นการจัดให้แก่แกนนำและสมาชิกพรรคมากกว่าประชาชนทั่วไป เพราะข้อจำกัดด้านงบประมาณจึงทำให้พรรคยังไม่สามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ นอกจากนี้ กิจกรรมการจัดประชุมใหญ่ของพรรคก็ยังขาดการมีส่วนร่วมจากตัวแทนสาขาพรรค เพราะมีตัวแทนจากสาขาพรรคมาเข้าร่วมประชุมน้อย ส่วนกิจกรรมการจัดประชุมของสาขาพรรคส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้มีการดำเนินการ เนื่องจากกรรมการหรือสมาชิกยังไม่มีเวลาให้กับสาขาอย่างเพียงพอ

ส่วนในด้านการเงินนั้น ทั้งสามพรรคมีรายรับหลักมาจากเงินที่กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจัดสรรให้ โดยที่ยังไม่ได้มีการเก็บเงินค่าบำรุงพรรคจากสมาชิก และ

การบริจาคเงินให้พรรคยังมีน้อย ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคบางครั้ง หัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคจะต้องออกเงินให้ก่อน ซึ่งมีผลทำให้หัวหน้าพรรค ยังคงมีลักษณะเป็นผู้อุปถัมภ์พรรค และอาจทำให้มีบทบาทในพรรคสูงขึ้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดทำให้เห็นว่า พรรคการเมืองที่ทำการศึกษายังมีลักษณะ ของพรรคการเมืองแบบเดิม ๆ อยู่ และยังไม่สามารถพัฒนาได้มาก กล่าวคือ พรรค การเมืองยังไม่สามารถสร้างฐานสนับสนุนจากประชาชนได้ทั้งในด้านการเลือกตั้ง และ ด้านการเงิน , กิจกรรมทางการเมืองด้านอื่น ๆ ยังคงมีอย่างจำกัด คือ เน้นเฉพาะแกนนำ และสมาชิกพรรคเท่านั้น , สมาชิกยังขาดการมีส่วนร่วมในพรรค ส่งผลให้หัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรคยังคงมีบทบาทสูงในพรรค ส่วนกิจกรรมในระดับสาขาพรรคยังไม่ ได้มีการดำเนินการใด ๆ

สาเหตุของปัญหาดังกล่าวข้างต้น เกิดจาก

1)ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ภายในพรรค เช่น การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการจัดตั้งสาขาพรรคและหาสมาชิก โดยกรรมการสาขามักเป็นญาติพี่น้อง หรือพวกพ้อง และยังมียึดติดที่ตัวบุคคลมากกว่าอุดมการณ์ของพรรค เช่น หัวหน้าพรรค แกนนำพรรค , ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดการมีส่วนร่วมในพรรค จึงทำให้พรรคขาดฐานสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง และขยายตัวไม่ได้มาก

2)วัฒนธรรมความคิดของประชาชน กล่าวคือ “ประชาชนยังคิดว่าตนต้องเป็นผู้รับ ส่วนพรรคการเมืองต้องเป็นผู้ให้” ดังนั้น เมื่อจะเข้าร่วมกับพรรคการเมืองใดจึงมองผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับมากกว่าอุดมการณ์ของพรรค เมื่อเข้าร่วมกับพรรคแล้วความเสียหายที่มีต่อพรรคจึงมีน้อย และอาจจะไม่สนับสนุนพรรคของตนทั้งในด้านการเลือกตั้ง และการเงิน

3)งบประมาณในการดำเนินกิจกรรมของพรรคยังมีน้อย หัวหน้าพรรคและแกนนำพรรคยังคงมีบทบาทในการอุปการะดูแลพรรคอยู่ เพราะเงินจัดสรรจากรัฐยังมีไม่มาก รวมทั้งพรรคก็ยังไม่ได้เก็บค่าบำรุงพรรคจากสมาชิก และการบริจาคจากประชาชนให้พรรคก็มีน้อยมาก ซึ่งเป็นปัญหามาจาก 1) และ 2) กล่าวคือ พรรคยังไม่ได้นำเสนอ นโยบายต่อประชาชนส่วนใหญ่ ให้ประชาชนเกิดความศรัทธาในพรรค และวัฒนธรรม

ความคิดแบบเดิม ๆ ของประชาชนยังคงมีอยู่ คือเห็นว่า พรรคต้องเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือได้เมื่อมีปัญหา หรือพรรคจะต้องมีสิ่งของมาแจกจ่ายให้แก่ประชาชน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า แม้รัฐธรรมนูญและกฎหมายจะสนับสนุนให้พรรคการเมืองมีส่วนในการพัฒนาประชาธิปไตย แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้ว พรรคการเมืองยังยากที่จะดำเนินบทบาทได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากวัฒนธรรมความคิดของประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก สิ่งนี้ถือได้ว่าเป็นปัญหาพื้นฐานของการเมืองไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพ.ศ.2475 ที่ทั้งประชาธิปไตยและพรรคการเมืองไม่ได้มาจากการเรียกร้องของประชาชนส่วนใหญ่ จึงทำให้วัฒนธรรมความคิดทางการเมืองยังไม่สอดคล้อง สนับสนุนหลักการของประชาธิปไตยแบบตะวันตก โดยเฉพาะพรรคการเมืองเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ด้วยการยอมรับของผู้นำในแต่ละยุค และกฎหมายที่เปิดโอกาสให้จัดตั้งพรรคได้ พรรคการเมืองไทยจึงขาดความต่อเนื่อง และไม่ได้มีอุดมการณ์ในการจัดตั้งเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ เห็นประโยชน์เฉพาะการเลือกตั้งเท่านั้น ทั้งการแจกเงินและสิ่งของต่าง ๆ , ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมกับการเมือง และมองว่าพรรคการเมืองต้องเป็นผู้ให้ผลประโยชน์ต่าง ๆ แก่ประชาชนเพียงฝ่ายเดียว จึงทำให้พรรคการเมืองที่ต้องการ “ขายอุดมการณ์และนโยบาย” เติบโตไม่ได้

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า ความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองยังอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น ยุทธศาสตร์ที่สำคัญของพรรคการเมือง คือ แต่ละพรรคจะต้องมีความชัดเจนในนโยบายของตนให้มากขึ้น และจะต้องมีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ หรือการเป็นตัวแทนของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อพรรคจะได้มีฐานสนับสนุนที่ชัดเจนมากขึ้น เพราะการนำเสนอนโยบายต่อประชาชนทั่วไปนั้น จะมีความยากลำบากในการขยายฐานจากประชาชน พรรคจึงจำเป็นต้องมีนโยบายและสามารถปรับเปลี่ยนนโยบายนั้นให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ตลอดเวลา และเข้าถึงประชาชนในแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ พรรคจะต้องมีการระดมการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากสมาชิกพรรคให้มากขึ้นและตลอดเวลา รวมถึงการเพิ่มบทบาทของสาขาพรรค และการพัฒนาด้านการจัดการภายในพรรคให้มีความคล่องตัว และสามารถติดตามการดำเนินการต่าง ๆ ของสาขาพรรคได้อย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาบุคลากรของพรรคให้มีคุณภาพและความพร้อม เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนและการขยายตัวของพรรคต่อไป

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่รัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส. ดำรงอยู่ เพื่อให้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างต่อเนื่องนั้น เป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมกับสังคมยุคใหม่ที่จะมีความแตกต่างและขัดแย้งทางผลประโยชน์มากขึ้น เพราะจะเป็นช่องทางให้ผู้ที่ประสบปัญหาและมีแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาในทางเดียวกันสามารถรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองได้ เพื่อดำเนินการเรียกร้องหรือส่งตัวแทนของกลุ่มลงเลือกตั้งเพื่อนำเสนอนโยบายหรือรักษาผลประโยชน์ของตน เพราะจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญจะเห็นได้ว่า บทบาทของพรรคการเมืองไม่ได้จำกัดอยู่แต่การเลือกตั้งเท่านั้น กล่าวคือ พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส. สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองนอกสภาได้ เช่น การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย, การออกแถลงการณ์, การเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แก่รัฐบาล รวมทั้งการดำเนินบทบาทที่ควรจะทำของพรรคการเมืองด้วย เช่น การให้ความรู้ทางการเมือง, การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย

ดังนั้น พรรคการเมืองในยุคปฏิรูปจึงมีหน้าที่สำคัญในการให้ความรู้เพื่อปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมความคิดของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมือง ให้พรรคเป็นตัวแทนผลประโยชน์ส่วนร่วมของประชาชน ของประเทศชาติ มากกว่าที่จะเป็นเพียงกลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มการเมือง ทั้งนี้ พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส. ที่จะต้องมีกิจกรรมนอกสภาเป็นหลัก จึงควรมีบทบาทในด้านนี้ให้มากยิ่งขึ้น เพราะหากพรรคการเมืองเหล่านี้สามารถดำรงอยู่และหาความสนับสนุนจากประชาชนจนประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งได้ก็น่าจะแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมความคิดของประชาชนน่าจะได้มีการปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับวิถีประชาธิปไตยมากขึ้น สมดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้พรรคการเมืองเป็นพรรคของประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้น สิ่งที่สำคัญ คือ การทำอย่างไรเพื่อพัฒนาให้พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส. มีความเข้มแข็ง และมีบทบาทในการพัฒนาการเมืองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะแก่พรรคการเมือง

1.1 พรรคจะต้องเปิดตัวและนำเสนออุดมการณ์หรือนโยบายพรรคให้มากขึ้น โดยนโยบายพรรคควรมีความชัดเจนว่ามีประชาชนกลุ่มใดเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของพรรค เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้ใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมหรือภาคบริการ กลุ่มนัก

ธุรกิจพ่อค้า กลุ่มผู้ที่สนใจสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยเน้นการสร้างฐานของพรรคจากกลุ่มคนเหล่านี้

1.2การจัดตั้งสาขาพรรคไม่ควรเน้นการจัดตั้งให้ครบทุกเขตเลือกตั้งแต่เพียงอย่างเดียว พรรคควรเน้นจัดตั้งสาขาพรรคในพื้นที่ของกลุ่มเป้าหมาย เมื่อสาขาพรรคพัฒนาจนมีความเข้มแข็งจึงค่อยขยายสาขาพรรคออกไป การเป็นพรรคมวลชนในความหมายแคบน่าจะหมายถึง การที่พรรคมีฐานสนับสนุนจากคนส่วนใหญ่ของกลุ่มคนที่เป็กลุ่มเป้าหมายของพรรคก็ได้ เช่น กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะแม้พรรคจะไม่มีส.ส.แต่พรรคก็จะมีคามเข้มแข็งจากฐานสนับสนุนของพรรคในการดำเนินกิจกรรมนอกสภาต่าง ๆ (เสนอร่างกฎหมาย , ออกแถลงการณ์ , ออกสื่อมวลชน) รวมทั้งด้านการเงินของพรรคด้วย

1.3การจัดตั้งสาขาของพรรคการเมือง ควรเน้นที่ความพร้อมของพรรคและความพร้อมของผู้ที่จะมาร่วมจัดตั้งสาขาเป็นสำคัญ กล่าวคือ พรรคจะต้องมีความพร้อมด้านบุคลากร และงบประมาณในการติดตามการดำเนินงานของสาขา เช่น การตรวจสอบรายชื่อสมาชิก , การทำบัญชีของสาขา , การส่งเงินสนับสนุน รวมถึงการไปเยี่ยมสาขาต่าง ๆ ของพรรคด้วย สิ่งสำคัญของการจัดตั้งสาขาจึงอยู่ที่คุณภาพของสาขา กล่าวคือ ผู้ที่จะมาร่วมกับพรรคจะต้องยินดีที่จะเสียสละเวลาและเงินให้แก่กิจกรรมของพรรคได้

1.4พรรคควรดำเนินการเก็บเงินค่าบำรุงรายปีจากสมาชิกพรรคทุกคน เพื่อจะได้มีเงินทุนในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ รวมทั้งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเสียสละและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในพรรค

1.5พรรคการเมืองควรเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกและสาขาพรรค ทั้งในพรรคและในพื้นที่ เช่น การให้สาขาพรรคต้องมีการดำเนินกิจกรรม ซึ่งอย่างน้อยควรมีการประชุมสาขาพรรค

2.ข้อเสนอแนะทั่วไป

2.1ควรมีการกำหนดให้ประชาชนสังกัดได้เพียงพรรคเดียว และเมื่อลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต้องลงคะแนนให้แก่พรรคที่ตนสังกัดเท่านั้น ซึ่งสิ่งนี้น่าจะเป็นการลดปัญหาในการตรวจสอบและจัดสรรเงินของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในเรื่องความ

ซ้ำซ้อนของรายชื่อสมาชิกพรรค นอกจากนี้ ยังทำให้พรรคการเมืองสามารถทราบฐานเสียงของตนอย่างชัดเจน และทำให้ประชาชนที่จะสมัครเป็นสมาชิกพรรคต้องตัดสินใจอย่างรอบคอบในการเลือกพรรค เพราะจะต้องมีความผูกพันกับพรรคที่ตนเลือกมากขึ้น อย่างน้อยก็ต้องสนับสนุนพรรคของตนในการเลือกตั้ง

2.2 ควรมีการปรับหลักเกณฑ์ในการจัดสรรเงินค่าสาธารณูปโภคให้แก่พรรคการเมืองใหม่ คือ สาขาพรรคที่ได้รับการสนับสนุนเป็นการทั่วไปเดือนละ 600 บาท อย่างน้อยต้องมีการประชุมกรรมการสาขาตามข้อบังคับพรรค รวมทั้งแก้ไขกฎเกณฑ์โดยให้อินจํานวนเงินส่วนที่เหลือของสาขาพรรคที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้แก่สำนักงานใหญ่ได้ เพื่อให้สำนักงานใหญ่สามารถนำเงินเหล่านี้ไปจัดกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ ได้ เพราะวงเงินดังกล่าวจะสูงมากหากพรรคใดมีสาขาพรรคเป็นจำนวนมาก กล่าวคือ 1 สาขาได้รับการสนับสนุนปีละ 7,200 บาท หากพรรคใดมี 100 สาขา จะเป็นเงินจํานวน 720,000 บาท และหากพรรคใดมี 200 สาขา จะเป็นเงินจํานวนถึง 1,440,000 บาท และยังเป็นการแก้ไขปัญหาที่มีการใช้เงินสนับสนุนสาขาพรรคไปชักจูงให้ประชาชนมาร่วมจัดตั้งสาขาพรรคได้ เนื่องจากหากสาขาใดไม่ดำเนินกิจกรรมใดเลยก็ไม่มีสิทธิได้รับเงินสนับสนุนดังกล่าวนี้ ดังนั้น เมื่อสาขาพรรคใดไม่ได้ดำเนินกิจกรรมใดก็ควรที่จะโอนเงินส่วนที่เหลือเหล่านี้มาดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ ซึ่งน่าจะเป็นการพัฒนาพรรคการเมืองได้มากกว่าที่เป็นอยู่

2.3 ควรจัดสรรเงินสนับสนุนให้พรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส.ต่อไป แต่ควรมีการกำหนดระยะเวลาที่รัฐจะให้การสนับสนุน (อาจต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญ) เช่น ไม่เกิน 10 ปี หรือ 15 ปี เพราะน่าจะเป็นการทำให้พรรคการเมืองที่ต้องการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองจริง ๆ เริงขยายฐานสมาชิก , สร้างความศรัทธาให้ประชาชนอยากบริจาคเงินให้แก่พรรค , เก็บค่าบำรุงพรรครายปีจากสมาชิก ซึ่งน่าจะทำให้สมาชิกพรรคมีความผูกพันและอยากมีส่วนร่วมกับพรรคมากยิ่งขึ้น เพราะรู้สึกเหมือนเป็นพรรคของตน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยนี้พบปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของพรรคการเมืองไทย คือ การที่ประชาชนเป็นสมาชิกพรรคการเมืองโดยไม่ได้ยึดมั่นที่อุดมการณ์หรือนโยบายของพรรคเป็นหลัก จึงทำให้พรรคการเมืองไทยขาดฐานสนับสนุนอย่างแท้จริงจากประชาชนทั้งในด้านการเลือกตั้งและด้านการเงิน จึงทำให้เกิดคำถามที่น่าสนใจในการศึกษาวิจัย

ต่อไปว่า “ปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือประชาชนคาดหวังหรือได้รับอะไรจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง”

2. เนื่องจากการวิจัยนี้มีข้อจำกัดในด้านเวลา และงบประมาณ จึงทำให้ศึกษาได้เพียงแต่สาขาพรรคการเมืองในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ดังนั้น หากเป็นไปได้น่าจะมีการศึกษาถึงบทบาทของพรรคและสาขาพรรคของพรรคการเมืองทั้งสามพรรคนี้ ในต่างจังหวัดบ้าง เพื่อให้ทราบว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันเพียงใด เพราะเหตุใด

3. เนื่องจากการวิจัยนี้ศึกษาถึงพรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส. ที่มีสมาชิกพรรคเป็นจำนวนมากที่สุด และพรรคที่มีสาขาพรรคเป็นจำนวนมากที่สุด ดังนั้น หากเป็นไปได้น่าจะมีการศึกษาพรรคการเมืองที่ไม่มีส.ส. ที่จัดตั้งมาหลายปี แต่จำนวนสาขาพรรคและจำนวนสมาชิกไม่เพิ่มขึ้นหรือเพิ่มขึ้นแต่ไม่มากว่า จะมีบทบาทในทางการเมืองใด ๆ หรือไม่ เพราะหากไม่มีการจัดตั้งสาขาพรรค หาสมาชิกพรรคเพิ่ม หรือดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในด้านอื่น ๆ เลย จะทำให้เกิดประเด็นที่น่าศึกษาว่า “เพราะเหตุใดพรรคการเมืองเหล่านี้จึงจัดตั้งและดำรงอยู่โดยไม่มีกิจกรรมใด ๆ เลย หรือจัดตั้งเพราะมีผลประโยชน์อื่นใดแอบแฝงหรือไม่”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนก วงษ์ตระหง่าน. 2536. **พรรคการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กวีรินทร์ อินทร์แก้ว. 2537. **การก่อเกิดพรรคการเมืองและปัญหาพัฒนาการ : ศึกษากรณีพรรคความหวังใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤษ เอื้อวงศ์. 28 มกราคม 2546. **ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. สัมภาษณ์.**
- กุศล หมีเทศ. 17 กันยายน 2545. **หัวหน้าพรรคเกษตรมหาชน. สัมภาษณ์.**
- เกียรติฟ้า เลหาพระสุวรรณค์. 2541. **พรรคการเมืองไทยในกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง : ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน. 2542. **รายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีพ.ศ.2541**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่ 39.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน. 2543. **รายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีพ.ศ.2542**. กรุงเทพมหานคร: ทัศน์ ทัศน์.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน. 2544 ก. **ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินกิจการอยู่เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2544**. (อัดสำเนา)

- คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน. 2544 ข. **ข้อมูล สถิติ และผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ.ศ.2544.** กรุงเทพมหานคร: เดอะ มาสเตอร์ เจอร์นัล.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน. 2544 ค. **ข้อมูลพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543.** กรุงเทพมหานคร: สหાયบลิ๊อกและการพิมพ์.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน. 2544 ง. **รายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีพ.ศ.2543.** กรุงเทพมหานคร: สหાયบลิ๊อกและการพิมพ์.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน. 2544 จ. **คู่มือการปฏิบัติงานของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง.** กรุงเทพมหานคร: บ้านสวนการพิมพ์.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน. 2545 ก. **ข้อมูลสรุปรวมพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองประจำปี 2544.** กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์. ฟรินด์ซิง แมสโปรดักส์.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน. 2545 ข. **รายงานการตรวจติดตามการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2544 – มกราคม 2545.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (อัดสำเนา)
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักงาน. 2545 ค. **รายงานการตรวจติดตามการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – กรกฎาคม 2545.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (อัดสำเนา)
- ครรชิต ชุ่มทอง. 29 พฤศจิกายน 2545. **ประธานสาขาพระโขนง พรรคชาติประชาธิปไตย. สัมภาษณ์.**

จิตระคุณ ศิริอาชาวัฒน์. 11 ตุลาคม 2545. ประธานสาขาภาษาไทย และเหรียญกษาปณ์
พรรคเสรีประชาธิปไตย. **สัมภาษณ์.**

ฉัตรแก้ว บุลสุข. 2537. **ผลประโยชน์และการใช้จ่ายในการดำเนินการทางการเมืองของพรรคการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชมพูนุช ศรีรัตนานนท์. 6 พฤศจิกายน 2545. ประธานสาขาลาดพร้าว พรรคเกษตรมหาชน. **สัมภาษณ์.**

ชัยวัฒน์ วีรานนท์. 2535. **บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีพรรคประชาธิปัตย์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2526. **การเมืองเปรียบเทียบ : ทฤษฎีและแนวความคิด.** กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์.

ชาญชัย วิบูลย์ธนรงค์. 19 กันยายน 2545. รองผู้อำนวยการพรรคชาติประชาธิปไตย.
สัมภาษณ์.

ชาญวุฒิ วัชรพุกก์ และ สุชิน ตันติกุล, ผู้รวบรวม. 2521. **พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เชาวนะ ไตรมาศ. 2540. **พรรคการเมือง : ภูมิหลังทางโครงสร้าง-หน้าที่ และพัฒนาการทางสถาบัน.** กรุงเทพมหานคร: เอดีสัน เพรส โปรดักส์.

ธวัชชัย วาริรัตน์. 3 ธันวาคม 2545. ประธานสาขาบางกอกใหญ่ พรรคชาติประชาธิปไตย. **สัมภาษณ์.**

นรนิติ เศรษฐบุตร. 2521. พรรคการเมืองในเมืองไทย. ใน โกสินทร์ วงศ์สุวรรณ และ
นรนิติ เศรษฐบุตร (บรรณาธิการ), **พรรคการเมือง**, หน้า 106-115.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญธรรม เลิศสุขีเกษม. 2530. **ความแตกแยกภายในพรรคการเมืองไทย : ศึกษา
เปรียบเทียบพรรคประชาธิปไตย พรรคกิจสังคม และพรรคชาติไทย.**
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. 2538. **การปรับปรุงระบบพรรคการเมือง.** กรุงเทพมหานคร:
เคล็ดไทย.

ปฏิพัทธ์ ยอดสุรางค์. 17 กันยายน 2545. ผู้ช่วยผู้อำนวยการพรรคฝ่ายประสานงาน
พรรคเกษตรมหาชน. **สัมภาษณ์.**

ประเวศ วะสี. 2540. **การเดินทางแห่งความคิด : ปฏิรูปการเมือง.**
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ. 2524. **พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย.**
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ผล อื่นแก้ว. 4 ตุลาคม 2545. รองเลขาธิการพรรคเกษตรมหาชน. **สัมภาษณ์.**

พชร ยวงประสิทธิ์. 26 กันยายน 2545. หัวหน้าพรรคเสรีประชาธิปไตย. **สัมภาษณ์.**

พรรคเกษตรมหาชน. 2544. **รายงานการดำเนินงานกิจการพรรคเกษตรมหาชนปี
พ.ศ.2544.** (อัดสำเนา)

พรรคเกษตรมหาชน. 2545. **ยุทธวิธีสู่ชาติ กู้แผ่นดิน นโยบายพรรคเกษตรมหาชน.**
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทองกมล.

พรรคชาติประชาธิปไตย. 2544. **นโยบายพรรค และข้อบังคับพรรคชาติ
ประชาธิปไตย.** กรุงเทพมหานคร: ส.กราฟฟิคดีไซน์.

พรรคเสรีประชาธิปไตย. 2544. **รายงานการดำเนินงานกิจการพรรคเสรีประชาธิปไตยปี
พ.ศ.2544.** (อัดสำเนา)

พรรคเสรีประชาธิปไตย. 2545. **นโยบายพรรคและข้อบังคับพรรค
เสรีประชาธิปไตย.** (อัดสำเนา)

พิศาล ยวงประสิทธิ์. 22 ตุลาคม 2545. **อดีตประธานสาขาคลองเตย และผู้อำนวยการ
พรรคเสรีประชาธิปไตย. สัมภาษณ์.**

มานิตย์ จุมปา. 2542. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่า
ด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้ง การเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาพ.ศ. 2541.** กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ นิติธรรม.

ยุวดี ทองอยู่เลิศ. 9 ตุลาคม 2545. **เหรียญกษาปณ์บางพลัด พรรคเสรีประชาธิปไตย.
สัมภาษณ์.**

ลิขิต ธีรเวคิน. 2526. **ทฤษฎีพัฒนาการเมือง การสำรวจข้อดีข้อเสียและการเสนอ
แนวทฤษฎีใหม่.** (เอกสารทางวิชาการ หมายเลข4). คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิขิต ธีรเวคิน. 2541. **วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 6.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.**

เลขาธิการวุฒิสภา, สำนักงาน. **รายงานการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 7 (สมัยสามัญ
ทั่วไป).** (30 มกราคม 2541).

เลขที่การวุฒิสภา, สำนักงาน. รายงานการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 12 (สมัยสามัญ
ทั่วไป). (13 มีนาคม 2541).

เลขที่การสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ. (21 พฤษภาคม 2540).

เลขที่การสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ. (26 พฤษภาคม 2540).

เลขที่การสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ. (3 มิถุนายน 2540).

เลขที่การสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ. (10 มิถุนายน 2540).

เลขที่การสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ. (14 มิถุนายน 2540).

เลขที่การสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ. (27 มิถุนายน 2540).

เลขที่การสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ. (30 มิถุนายน 2540).

เลขที่การสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมสภาผู้
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 17/2540 (เป็นพิเศษ). (12 กรกฎาคม 2540).

เลขที่การสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมสภาผู้
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 19/2540 (เป็นพิเศษ). (15 กรกฎาคม 2540).

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 26/2540 (เป็นพิเศษ). (25 กรกฎาคม 2540).

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง. (8 ธันวาคม 2540).

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง. (9 ธันวาคม 2540).

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง. (11 ธันวาคม 2540).

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง. (25 ธันวาคม 2540).

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 20 ปีที่ 2 ครั้งที่ 13/2541. (21 มกราคม 2541).

วันชนะ นุชกุล. 9 ตุลาคม 2545. ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์.

วิทยา นภาศิริกุลกิจ และ สุรพล ราชภัณฑารักษ์. 2520. พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิภากร ยวงประสิทธิ์. 23 ตุลาคม 2545. เลขาธิการสภายานนาวา พรรคเสรีประชาธิปไตย. สัมภาษณ์.

- วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวรรณ. 2544. พรรคการเมือง. ใน อมร รักษาสัตย์ (บรรณาธิการ), **การเมืองการปกครองไทย ตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน**, หน้า 381-398. กรุงเทพมหานคร: วี.เจ.พริ้นติ้ง.
- วิสุทธิ โภธิแทน. 2542. ความคิดเกี่ยวกับการให้ความรู้ในทางการเมืองเพื่อการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพในประเทศไทย. ใน นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (บรรณาธิการ), **รัฐศาสตร์-การเมือง รวมบทความวิชาการทางรัฐศาสตร์ พ.ศ.2516-2525**, หน้า 389-395. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- สมศักดิ์ พันธุ์เอี่ยม. 11 ธันวาคม 2545. ประธานสาขาดินแดง และเลขาธิการพรรคชาติประชาธิปไตย. **สัมภาษณ์**.
- สัมพันธ์ ศรีสุข. 24 ตุลาคม 2545. ประธานสาขาพญาไท พรรคเกษตรมหาชน. **สัมภาษณ์**.
- สาธิต ชวะโนทัย. 2531. **การเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทย**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิต บุญบงการ. 2542. **การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิต บุญบงการ. 5 มีนาคม 2546. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (อดีตสมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ). **สัมภาษณ์**.
- สุตพล ธนะโสธร. 11 ธันวาคม 2545. ประธานสาขาธนบุรี และรองหัวหน้าพรรคชาติประชาธิปไตย. **สัมภาษณ์**.

สุเทพ พรหมวาศ. 2544. บทบาทของพรรคการเมือง. **วารสารพรรคการเมือง
สัมพันธ์** ปีที่ 6 ฉบับที่ 6: 12.

สุบรรณ แสงพันธ์. 26 พฤศจิกายน 2545. หัวหน้าพรรคชาติประชาธิปไตย. **สัมพันธ์**.

เสนีย์ คำสุข. 2538. **ระบบพรรคการเมืองไทย พ.ศ.2512-2514**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาตรีบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แสง บุญมี. 2544 ก. พรรคมวลชน. **วารสารพรรคการเมืองสัมพันธ์** ปีที่ 6 ฉบับที่
6: 11-12.

แสง บุญมี. 2544 ข. สาขาพรรคมวลชน. **วารสารพรรคการเมืองสัมพันธ์** ปีที่ 7
ฉบับที่ 1: 12-13.

อนุชิต ปราสาททอง. 2544. การดำเนินงานของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง
ประจำปี 2545. **วารสารพรรคการเมืองสัมพันธ์** ปีที่ 7 ฉบับที่ 1: 10-11.

อนุชิต ปราสาททอง. 28 มกราคม 2546. ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อการพัฒนา
พรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. **สัมพันธ์**.

อภิชาติ เชื้อเทศ. 2536. **ความล้มเหลวของพรรคการเมืองไทย**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อยุทธ์ เพชรอินทร. 2536. **อุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Almond, Gabriel A. and Powell, G. Bingham, Jr. 1966. **Comparative Politics : A developmental approach.** Boston: Little & Brown.

Huntington, Samuel P. 1968. **Political Order in Changing Societies.** New Haven: Yale University Press.

Pye, Lucian W. 1966. **Aspects of Political Development.** Boston: Little & Brown.

Weiner, Myron. 1966. Political Participation and Political Development. In
Weiner, Myron (ed.), **Modernization : The Dynamics of Growth**, pp. 223-
235. U.S.A.: Voice of America Forum Lectures.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**สรุปการจัดสรรเงิน
กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง**

๑. การสนับสนุนแผนงานและโครงการของพรรคการเมือง

ประจำปี	จำนวนพรรค	งบประมาณ (บาท)	เบิกจ่าย (บาท)
๒๕๔๒	๒๖	๑๐๗,๙๘๗,๒๑๕	๑๐๗,๓๙๘,๒๑๕
๒๕๔๓	๒๙	๒๑๖,๐๐๐,๐๐๐	๒๑๓,๒๗๘,๙๕๕
๒๕๔๔	๔๒	๒๕๑,๓๑๒,๓๘๔	๒๔๑,๘๖๕,๒๐๒.๒๕
๒๕๔๕	๓๕	๑๙๑,๔๔๗,๑๘๐	๑๗๐,๗๑๗,๔๙๐
๒๕๔๖	๓๐	๑๙๗,๐๐๐,๐๐๐	-

๒. การสนับสนุนค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภคให้แก่พรรคการเมือง

ประจำปี	จำนวนพรรค	งบประมาณ (บาท)	เบิกจ่าย (บาท)
๒๕๔๒	๒๖	๔๓,๒๐๐,๐๐๐	๑๑,๕๘๖,๗๒๕.๗๒
๒๕๔๓	๒๓	๔๓,๒๐๐,๐๐๐	๑๖,๕๖๕,๗๓๑.๙๙
๒๕๔๔	๔๒	๓๕,๐๐๐,๐๐๐	๒๐,๔๙๕,๓๕๒.๑๗
๒๕๔๕	๓๕	๓๕,๐๐๐,๐๐๐	๑๙,๘๕๔,๐๒๒.๒๒
๒๕๔๖	๓๐	๓๕,๐๐๐,๐๐๐	-

หมายเหตุ : ปี ๒๕๔๖ เริ่มดำเนินการตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๕๔๖ -
๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๖

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อมูลการคำนวณเงินสนับสนุนพรรคการเมืองตามแผนงานและโครงการ ประจำปี ๒๕๕๖

ลำดับที่	ชื่อพรรค	รวม
1	ไทยรักไทย	87,146,500
2	ประชาธิปัตย์	47,410,800
3	ชาติพัฒนา	15,563,300
4	ชาติไทย	13,830,300
5	ชาติประชาธิปไตย	7,412,900
6	เกษตรมหาชน	5,738,000
7	ราษฎร	3,256,600
8	เสรีประชาธิปไตย	2,585,800
9	ไทยช่วยไทย	1,931,600
10	เกษตรก้าวหน้า	1,731,300
11	ประชากรไทย	1,405,800
12	อำนาจประชาชน	1,072,800
13	เกษตรกร	1,026,000
14	กสิกรไทย	980,900
15	กิจสังคม	899,400
16	ชีวิตที่ดีกว่า	627,300
17	เผ่าไท	511,900
18	พลังประชาชน	434,900
19	ก้าวหน้า	410,700
20	พลังธรรม	408,800
21	แผ่นดินไทย	402,400
22	ไท	383,000
23	สยาม	348,900
24	มวลชน	268,200
25	สังคมประชาธิปไตย	228,500
26	เพื่อฟ้าดิน	219,500
27	สันติภาพ	217,000
28	แรงงานไทย	207,300
29	ไทยมั่นคง	171,100
30	รักษดินไทย	168,500
	รวม	197,000,000.00

Ogk

ตารางวงเงินสำนักงานใหญ่และวงเงินสาขาของพรรค ประจำปี 2546

ลำดับที่	ชื่อพรรค	สำนักงานใหญ่	สาขา	รวม
1	ไทยรักไทย	8,948,594	144,000	9,092,594
2	ประชาธิปัตย์	5,185,636	2,894,400	8,080,036
3	ชาติประชาธิปไตย	1,412,712	2,203,200	3,615,912
4	เกษตรมหาชน	1,067,869	1,494,000	2,561,869
5	ชาติพัฒนา	1,862,795	543,600	2,406,395
6	ชาติไทย	1,543,419	284,400	1,827,819
7	เสรีประชาธิปไตย	483,770	741,600	1,225,370
8	เกษตรก้าวหน้า	336,046	532,800	868,846
9	ไทยช่วยไทย	339,229	446,400	785,629
10	ราษฎร	469,863	309,600	779,463
11	เกษตรกร	199,512	388,800	588,312
12	กสิกรไทย	179,580	266,400	445,980
13	อำนาจประชาชน	174,397	216,000	390,397
14	กิจสังคม	141,205	180,000	321,205
15	ชีวิตที่ดีกว่า	111,726	158,400	270,126
16	ประชากรไทย	177,706	75,600	253,306
17	เผ่าไท	95,583	144,000	239,583
18	แผ่นดินไทย	77,294	122,400	199,694
19	ก้าวหน้า	69,247	79,200	148,447
20	เพื่อฟ้าดิน	41,352	57,600	98,952
21	สยาม	50,886	43,200	94,086
22	พลังธรรม	56,795	28,800	85,595
23	ไทยมั่นคง	33,083	50,400	83,483
24	รักษดินไทย	32,694	50,400	83,094
25	สังคมประชาธิปไตย	36,634	43,200	79,834
26	มวลชน	36,477	36,000	72,477
27	สันติภาพ	34,153	36,000	70,153
28	พลังประชาชน	70,067		70,067
29	แรงงานไทย	32,772	36,000	68,772
30	ไท	56,504	36,000	92,504
	รวม	23,357,600	11,642,400	35,000,000

ที่	ชื่อพรรค	จำนวนสาขา		จำนวนเงิน	
		กรณีพิเศษ (1,500)	สาขาทั่วไป(600)	สาขา 1500 บาท	สาขา 600 บาท
1	ชาติพัฒนา	27	8	486,000	57,600
2	ประชาธิปไตย	140	52	2,520,000	374,400
3	ชาติไทย	15	2	270,000	14,400
4	ประชากรไทย	1	8	18,000	57,600
5	กิจสังคม		25	0	180,000
6	พลังธรรม		4	0	28,800
7	ชาติประชาธิปไตย		306	0	2,203,200
8	ราษฎร		43	0	309,600
9	ไทยรักไทย	8		144,000	0
10	ก้าวหน้า		11	0	79,200
11	สันติภาพ		5	0	36,000
12	แรงงานไทย		5	0	36,000
13	เกษตรมหาชน	1	205	18,000	1,476,000
14	อำนาจประชาชน		30	0	216,000
15	กสิกรไทย		37	0	266,400
16	เสรีประชาธิปไตย		103	0	741,600
17	ไทยมั่นคง		7	0	50,400
18	ชีวิตที่ดีกว่า		22	0	158,400
19	ไทยช่วยไทย		62	0	446,400
20	สยาม		6	0	43,200
21	เกษตรก้าวหน้า	2	69	36,000	496,800
22	เพื่อฟ้าดิน		8	0	57,600
23	สังคมประชาธิปไตย		6	0	43,200
24	เกษตรกร		54	0	388,800
25	เผ่าไท		20	0	144,000

ข้อพรรค	จำนวนสาขา		จำนวนเงิน	
	กรณีพิเศษ (1,500)	สาขาทั่วไป(600)	สาขา 1500 บาท	สาขา 600 บาท
26 มวลชน		5	0	36,000
27 รักษ์ถิ่นไทย		7	0	50,400
28 แผ่นดินไทย		17	0	122,400
29 ไท		5		36,000
	194	1,132	3,492,000	8,150,400

11,642,400

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับที่	ชื่อพรรคการเมือง	ปี 2542		ปี 2543		ปี 2544		ปี 2545	
		งบประมาณ	จ่ายจริง	งบประมาณ	จ่ายจริง	งบประมาณ	จ่ายจริง	งบประมาณ	จ่ายจริง
1	ชาติพัฒนา	6,719,700.00	6,719,700.00	13,916,200.00	13,838,780.00	19,446,000.00	19,446,000.00	14,048,200.00	14,048,200.00
2	ประชาธิปไตย	34,075,400.00	34,075,400.00	58,822,900.00	58,597,900.00	57,920,600.00	57,920,600.00	43,478,600.00	43,478,600.00
3	ชาติไทย	4,480,000.00	4,480,000.00	8,866,000.00	8,866,000.00	12,493,300.00	12,493,300.00	11,861,900.00	11,861,900.00
4	ประชากรไทย	3,362,400.00	3,362,400.00	5,905,400.00	5,905,400.00	1,872,100.00	1,872,100.00	1,229,400.00	1,229,400.00
5	กิจสังคม	5,072,900.00	5,072,900.00	8,311,300.00	8,311,300.00	1,706,200.00	1,706,200.00	1,387,300.00	1,387,300.00
6	เอกภาพ	1,538,800.00	1,538,800.00	2,805,700.00	2,805,700.00	270,400.00	-	-	-
7	พลังธรรม	1,627,600.00	1,627,600.00	2,990,500.00	2,990,500.00	650,500.00	650,500.00	389,100.00	389,100.00
8	ความหวังใหม่	33,403,400.00	33,403,400.00	63,727,200.00	63,548,800.00	27,315,400.00	27,315,400.00	18,988,400.00	2,153,865.00
9	เสรีธรรม	1,425,740.00	1,425,740.00	2,565,000.00	2,565,000.00	6,594,200.00	1,025,669.00	-	-
10	ไท	1,622,855.00	1,622,855.00	2,676,700.00	2,676,700.00	783,600.00	783,600.00	524,000.00	327,500.00
11	ไทยประชาธิปไตย	1,303,900.00	1,303,900.00	2,195,500.00	2,195,500.00	2,187,700.00	-	1,503,800.00	-
12	ชาติประชาธิปไตย	557,000.00	557,000.00	6,173,200.00	6,173,200.00	6,734,600.00	6,734,600.00	5,072,100.00	5,072,100.00
13	ราษฎร์	1,525,400.00	1,525,400.00	2,815,100.00	2,815,100.00	3,041,600.00	3,041,600.00	2,681,100.00	2,681,100.00
14	รวมสยาม	579,900.00	579,900.00	940,400.00	940,400.00	146,600.00	33,718.00	-	-
15	ประชาชน	561,500.00	561,500.00	1,307,400.00	812,475.00	-	-	-	-
16	ไทยรักไทย	649,400.00	649,400.00	4,389,500.00	4,389,500.00	89,460,520.00	89,460,520.00	74,968,500.00	74,968,400.00
17	ก้าวหน้า	1,336,500.00	1,336,500.00	3,700,300.00	3,700,300.00	834,320.00	834,320.00	617,100.00	617,100.00
18	สันติภาพ	692,120.00	692,120.00	1,217,800.00	1,217,800.00	283,800.00	283,800.00	193,500.00	-
19	ศรีทธาประชาชน	627,100.00	627,100.00	1,022,400.00	1,022,400.00	351,500.00	59,000.00	-	-
20	แรงงานไทย	680,600.00	680,600.00	2,065,500.00	2,065,500.00	479,400.00	479,400.00	188,600.00	188,600.00
21	พลังประชาชน	560,100.00	560,100.00	913,100.00	913,100.00	556,900.00	556,900.00	395,100.00	395,100.00
22	เกษตรเสรี	559,700.00	559,700.00	917,400.00	917,400.00	268,300.00	251,531.25	-	-
23	เกษตรมหาชน	2,412,600.00	2,412,600.00	8,582,900.00	8,582,900.00	7,104,000.00	7,104,000.00	4,712,800.00	4,712,800.00

ลำดับที่	ชื่อพรรคการเมือง	ปี 2542		ปี 2543		ปี 2544		ปี 2545	
		งบประมาณ	จ่ายจริง	งบประมาณ	จ่ายจริง	งบประมาณ	จ่ายจริง	งบประมาณ	จ่ายจริง
24	ชาติประชาไทย			888,000.00	888,000.00			90,300.00	90,300.00
25	ประชารัฐ	1,317,600.00	1,317,600.00	2,119,500.00	1,339,200.00				
26	พลังมหาชน	589,000.00		965,000.00		302,600.00	-		
27	อำนาจประชาชน			3,121,900.00	3,121,900.00	1,713,000.00	1,713,000.00	952,000.00	952,000.00
28	เสรีไท	706,000.00	706,000.00	1,142,200.00	1,142,200.00	207,600.00	207,600.00	136,100.00	
29	กสิกรไทย			936,000.00	936,000.00	538,200.00	538,200.00	381,700.00	381,700.00
30	วิถีไทย					176,100.00	112,800.00	125,100.00	
31	ไทยธรรมภิบาลไทย					141,000.00	141,000.00	114,900.00	57,450.00
32	สังคมใหม่					385,900.00	-		
33	เสรีประชาธิปไตย					650,600.00	650,600.00	803,400.00	803,400.00
34	สังคมไทย					140,800.00	-		
35	ไทยมั่นคง					234,000.00	234,000.00	157,000.00	157,000.00
36	ชาวไทย					784,300.00	784,300.00	427,600.00	427,600.00
37	ชีวิตที่ดีกว่า					603,100.00	603,100.00	445,500.00	355,500.00
38	ไทยช่วยไทย					867,144.00	867,144.00	1,527,200.00	1,527,200.00
39	สยาม					347,400.00	347,400.00	272,380.00	272,380.00
40	เกษตรก้าวหน้า					1,642,600.00	1,642,600.00	1,282,300.00	1,282,300.00
41	เพื่อแผ่นดิน					367,000.00	367,000.00	237,600.00	237,600.00
42	สังคมประชาธิปไตย					291,100.00	291,100.00	225,900.00	225,900.00
43	เกษตรกร					765,400.00	765,400.00	933,800.00	
44	พลังใหม่					502,000.00	502,000.00	651,300.00	
45	พิทักษ์ไทย					151,000.00	45,200.00		
46	เผ่าไท							443,600.00	436,095.00
	รวม	107,987,215.00	107,398,215.00	216,000,000.00	213,278,955.00	251,312,384.00	241,865,202.25	191,447,180.00	170,717,490.00

เงินสนับสนุนค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภคของพรรคการเมือง

ลำดับที่	ชื่อพรรคการเมือง	ปี 2542		ปี 2543		ปี 2544		ปี 2545	
		งบประมาณ	จ่ายจริง	งบประมาณ	จ่ายจริง	งบประมาณ	จ่ายจริง	งบประมาณ	จ่ายจริง
1	ชาติพัฒนา	2,266,242.00	969,287.99			2,491,371.46	1,667,372.59	2,170,843.00	1,748,775.17
2	ประชาธิปไตย	7,353,492.00	3,403,898.36	7,400,126.00	5,406,549.16	7,716,913.56	4,590,258.98	7,088,470.00	4,880,716.46
3	ชาติไทย	1,756,323.00	617,155.61	1,989,551.00	1,206,860.08	990,281.60	584,207.53	1,455,327.00	745,087.02
4	ประเทศไทย	1,473,397.00	281,018.82	1,541,241.00	974,047.85	261,310.74	197,687.05	236,893.00	217,993.00
5	กิจสังคม	1,769,547.00	399,167.21			577,802.10	470,190.73	598,437.00	355,593.98
6	เอกภาพ	1,140,138.00	204,044.08	1,251,024.00	180,185.49	91,249.06	14,463.50		
7	พลังธรรม	1,145,190.00	491,759.20	1,262,011.00	293,784.51	107,384.13	88,146.18	93,756.00	84,756.00
8	ความหวังใหม่	7,241,901.00	2,033,603.31	8,871,878.00	4,709,563.29	4,422,825.54	2,507,628.66	4,044,792.00	193,638.19
9	เสรีธรรม	1,111,961.00	128,679.95	1,340,295.00	371,542.08	768,051.66	373,963.85		
10	ไท	1,175,163.00	151,680.96	1,461,870.00	297,020.39	207,695.90	138,942.75	198,948.00	54,000.00
11	ไทยประชาธิปไตย	1,111,779.00	117,908.21	1,319,163.00	353,913.53	718,510.96	-	586,874.00	-
12	ชาติประชาธิปไตย	974,271.00	326,644.49	1,798,245.00	792,390.56	2,544,124.90	1,904,911.29	2,664,902.00	2,336,695.88
13	ราษฎร	1,143,246.00	523,063.92	1,270,101.00	781,713.03	359,476.57	358,605.64	677,583.00	577,417.83
14	รวมสยาม	951,792.00	90,455.47			49,983.61	-		
15	ประชาชน	949,686.00							
16	ไทยรักไทย	1,175,888.00	1,049,399.93			7,022,126.33	3,339,985.60	8,024,766.00	4,033,380.90
17	ก้าวหน้า	1,247,247.00	153,537.54	1,377,705.00	291,508.38	288,786.92	213,202.10	282,726.00	116,272.28
18	สันติภาพ	986,490.00	184,570.64	1,053,823.00	153,874.45	70,821.72	57,557.03	68,070.00	18,000.00
19	ศรัทธาประชาชน	960,393.00	28,155.27	1,035,651.00	208,445.90	69,465.58	40,386.23		
20	แรงงานไทย	973,899.00	47,313.54	1,207,209.00	95,105.85	151,679.23	101,081.53	67,360.00	67,360.00
21	พลังประชาชน	948,135.00	27,399.16	1,163,178.00	54,056.08	121,829.44	48,600.00	67,108.00	39,049.36
22	เกษตรศรี	948,060.00	24,400.83	1,129,395.00	60,267.90	118,661.22	43,200.00		
23	เกษตรมหาชน	1,354,677.00	307,983.69			2,323,347.62	1,517,214.24	2,290,378.00	2,014,264.14

เงินสนับสนุนค่าไปรษณียากรและค่าสาธารณูปโภค. ของพรรคการเมือง

ลำดับที่	ชื่อพรรคการเมือง	ปี 2542		ปี 2543		ปี 2544		ปี 2545	
		งบประมาณ	จ่ายจริง	งบประมาณ	จ่ายจริง	งบประมาณ	จ่ายจริง	งบประมาณ	จ่ายจริง
24	ชาติประเทศไทย			1,021,191.00	16,950.02			68,763.00	25,200.00
25	ประชาชนรัฐ	1,109,055.00	9,786.84	1,133,687.00	14,813.21				
26	พลังมหาชน	953,463.00		1,153,665.00					
27	อำนาจประชาชน			1,330,038.00	95,089.69	500,944.18	320,720.30	378,407.00	248,406.75
28	เสรีไทย	978,555.00	15,810.70	1,062,610.00	125,503.87	73,597.97	52,544.39	70,847.00	28,544.81
29	กสิกรไทย			1,026,243.00	82,546.67	132,272.67	105,969.54	137,973.00	116,373.00
30	วิถีไทย					52,154.48	21,600.00	22,400.00	
31	ไทยธรรมธิปไตย					49,757.92	28,800.00	59,260.00	9,000.00
32	สังคมใหม่					77,029.28			
33	เสรีประชาธิปไตย					154,578.40	135,908.82	343,181.00	321,581.00
34	สังคมไทย					49,356.99			
35	ไทยมั่นคง					85,419.23	50,400.00	82,384.00	61,804.07
36	ชาวไทย					242,925.47	126,000.00	177,130.00	100,800.00
37	ชีวิตที่ดีกว่า					189,148.80	124,335.07	196,483.00	104,208.93
38	ไทยช่วยไทย					210,409.87	173,027.92	626,502.00	586,546.60
39	สยาม					65,435.60	28,800.00	86,437.00	43,200.00
40	เกษตรก้าวหน้า					698,339.20	471,290.95	746,780.00	309,279.54
41	เพื่อฟ้าดิน(สหกรณ์)					125,011.26	79,563.57	112,526.00	72,709.02
42	สังคมประชาธิปไตย					79,839.80	63,800.94	110,992.00	80,673.90
43	เกษตรกร					247,850.00	158,400.00	580,534.00	97,200.00
44	พลังใหม่					376,668.83	229,743.59	358,068.00	
45	พิทักษ์ไทย					50,458.09	14,400.00		
46	แนวไทย					64,902.13	52,441.60	224,100.00	165,494.39
	รวม	43,200,000.00	11,586,725.72	43,199,900.00	16,565,731.99	35,000,000.00	20,495,352.17	35,000,000.00	19,854,022.22

สรุปแผนงาน/โครงการของแต่ละพรรคการเมืองที่ได้รับการจัดสรรเงินจาก
กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ประจำปี ๒๕๕๒

ลำดับ ที่	ชื่อพรรคการเมือง	จำนวนโครงการ		งบประมาณ		จำนวนโครงการตามแผนงาน*				
		ที่เสนอขอ	ที่ได้รับ	ที่เสนอขอ	ที่ได้รับจัดสรร	๑*	๒*	๓*	๔*	๕*
๑	ชาติพัฒนา	๑๙	๑๔	๙,๗๘๘,๕๕๙	๖,๗๑๙,๗๐๐	๒	๔	๒	๖	-
๒	ประชาธิปัตย์	๑๔	๑๓	๔๓,๑๗๐,๒๐๐	๓๔,๐๗๕,๔๐๐	๓	๔	๓	๓	-
๓	ชาติไทย	๑๒	๑๒	๕,๑๔๓,๑๐๐	๔,๔๘๐,๐๐๐	๒	๒	๒	๓	๓
๔	ประชากรไทย	๕	๔	๑๘,๓๗๘,๐๐๐	๓,๓๖๒,๔๐๐	๑	๑	-	๒	-
๕	กิจสังคม	๑๓	๑๑	๑๑,๒๘๕,๙๓๐	๕,๐๗๒,๙๐๐	๒	๓	๓	๒	๑
๖	เอกภาพ	๕	๕	๑,๗๘๖,๔๓๗	๑,๕๓๘,๘๐๐	๑	๑	๑	๑	-
๗	พลังธรรม	๖	๕	๒,๕๒๕,๐๐๐	๑,๖๒๗,๖๐๐	๒	๑	-	๒	-
๘	ความหวังใหม่	๗	๘	๕๒,๕๐๐,๐๐๐	๓๓,๔๐๓,๔๐๐	๑	๑	๑	๕	-
๙	เสรีธรรม	๖	๖	๑,๖๘๖,๐๐๐	๑,๔๒๕,๗๔๐	๒	๒	๑	๑	-
๑๐	ไท	๕	๔	๖,๙๓๒,๙๐๐	๑,๖๒๒,๘๕๕	๑	๑	-	๒	-
๑๑	ไทยประชาธิปไตย	๕	๓	๒,๐๔๑,๙๖๕	๑,๓๐๓,๙๐๐	๒	-	๑	-	-
๑๒	ชาติประชาธิปไตย	๗	๓	๑,๒๓๓,๐๐๐	๕๕๗,๐๐๐	๑	๑	-	๑	-
๑๓	ราษฎร	๘	๒	๒,๖๗๖,๕๐๐	๑,๕๒๕,๔๐๐	๑	๑	-	-	-
๑๔	รามสยาม	๖	๖	๘๑๗,๘๐๐	๕๗๙,๙๐๐	๒	๑	๑	๒	-
๑๕	ประชาชน	๕	๓	๑,๒๖๒,๐๓๘	๕๖๑,๔๐๐	๑	๑	-	๑	-
๑๖	ไทยรักไทย	๑	๑	๗๗๐,๐๐๐	๖๔๙,๔๐๐	-	-	๑	-	-
๑๗	ก้าวหน้า	๕	๓	๑๐๘,๕๐๕,๔๔๐	๑,๓๓๖,๕๐๐	๑	-	๑	๑	-
๑๘	สันติภาพ	๑๖	๕	๖๐,๐๖๐,๐๐๐	๖๙๒,๑๒๐	๓	๒	-	-	-
๑๙	ศรัทธาประชาชน	๓	๒	๑,๕๘๒,๔๐๐	๖๒๗,๑๐๐	-	๑	-	๑	-
๒๐	แรงงานไทย	๓	๓	๙๓๗,๐๐๐	๖๘๐,๖๐๐	๑	๑	๑	-	-
๒๑	พลังประชาชน	๕	๕	๘๒๘,๐๐๐	๕๖๐,๑๐๐	-	-	-	๕	-
๒๒	เกษตรเสรี	๕	๕	๕,๑๐๐,๐๐๐	๕๕๙,๗๐๐	๒	๑	๑	๑	-
๒๓	เกษตรมหาชน	๓	๓	๖,๙๖๒,๐๐๐	๒,๔๑๒,๖๐๐	๑	-	๑	๑	-
๒๔	ประชาธิปไตย	๔	๓	๑,๘๙๓,๐๐๐	๑,๓๑๗,๖๐๐	๑	๑	๑	-	-
๒๕	พลังมหาชน	๒	๒	๑,๕๑๖,๐๐๐	๕๘๙,๒๐๐	๑	๑	-	-	-
๒๖	เสรีไท	๔	๔	๓,๗๗๗,๖๐๐	๗๐๖,๐๐๐	๑	๑	๑	๑	-
	รวม	๑๗๔	๑๓๔	๓๕๓,๐๙๔,๕๖๙	๑๐๗,๙๘๗,๔๑๕	๓๕	๓๒	๒๒	๔๑	๕

หมายเหตุ : จำนวนโครงการตามแผนงาน* หมายถึง ๑. แผนงานการบริหารพรรคการเมือง ๒. แผนงานการบริหารสาขาพรรคการเมือง
๓. แผนงานการส่งเสริมสมาชิกพรรคการเมืองและการหาสมาชิกเพิ่ม ๔. แผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป
๕. แผนงานด้านอื่น ๆ

พรรคการเมืองที่ได้รับการอนุมัติแผนงานและโครงการ ประจำปี ๒๕๕๓

ลำดับ ที่	ชื่อพรรค	วงเงินที่ได้รับ การจัดสรร (บาท)	จำนวน โครง การ	แผนงาน/โครงการ						หมายเหตุ
				๑*	๒*	๓*	๔*	๕*	๖*	
๑	ชาติพัฒนา	๑๓,๙๑๖,๒๐๐	๗	๓	๑	๑		๑	๑	*๑ แผนงานการบริหารพรรค
๒	ประชาธิปัตย์	๕๘,๘๒๒,๙๐๐	๑๒	๒	๒	๒	๓	๓		การเมือง
๓	ชาติไทย	๘,๘๖๖,๐๐๐	๑๗	๓	๖	๑	๑	๕	๑	*๒ แผนงานการบริหารสาขา
๔	ประชากรไทย	๕,๙๐๕,๕๐๐	๔	๑	๑			๒		พรรคการเมือง
๕	กิจสังคม	๘,๓๑๑,๓๐๐	๖	๒	๑	๑	๑	๑		*๓ แผนงานการส่งเสริมสมาชิก
๖	เอกภาพ	๒,๘๐๕,๗๐๐	๖	๒	๑	๑		๑	๑	พรรคการเมืองและการหา
๗	พลังธรรม	๒,๙๙๐,๕๐๐	๘	๒	๑		๑	๓	๑	สมาชิกเพิ่ม
๘	ความหวังใหม่	๖๓,๗๒๗,๒๐๐	๑๒	๒	๒	๑	๑	๖		*๔ แผนงานการใช้จ่ายในค้ำ
๙	เสรีธรรม	๒,๕๖๕,๐๐๐	๕	๒	๑	๑		๑		เลือกตั้ง
๑๐	ไท	๒,๖๗๖,๗๐๐	๔	๑	๑			๒		*๕ แผนงานการให้ความรู้ทาง
๑๑	ไทยประชาธิปไตย	๒,๑๙๕,๕๐๐	๒	๑	๑					การเมืองแก่สมาชิกและประชาชน
๑๒	ชาติประชาธิปไตย	๖,๑๗๓,๒๐๐	๓	๑	๑			๑		ทั่วไป
๑๓	ราษฎร	๒,๘๑๕,๑๐๐	๒	๑	๑					*๖ แผนงานด้านอื่น ๆ
๑๔	รามสยาม	๙๕๐,๕๐๐	๔	๑	๑			๒		
๑๕	ประชาชน	๑,๓๐๗,๕๐๐	๓	๑	๑			๑		
๑๖	ไทยรักไทย	๔,๓๘๙,๕๐๐	๒			๑		๑		
๑๗	ก้าวหน้า	๓,๗๐๐,๓๐๐	๓	๑	๑	๑				
๑๘	สันติภาพ	๑,๒๑๗,๘๐๐	๗	๓	๒	๑		๑		
๑๙	ศรัทธาประชาชน	๑,๐๒๒,๕๐๐	๓	๑	๑			๑		
๒๐	แรงงานไทย	๒,๐๖๕,๕๐๐	๑๕	๑	๑๑	๒		๑		
๒๑	พลังประชาชน	๙๑๓,๑๐๐	๑					๑		
๒๒	เกษตรเสรี	๙๑๗,๕๐๐	๔	๑	๑	๑		๑		
๒๓	เกษตรมหาชน	๘,๕๘๒,๙๐๐	๔	๑	๑	๑		๑		
๒๔	ชาติประชาไทย	๘๘๘,๐๐๐	๒				๑	๑		
๒๕	ประชารัฐ	๒,๑๑๙,๕๐๐	๓	๑	๑			๑		
๒๖	พลังมหาชน	๙๖๕,๐๐๐	๒	๑	๑					
๒๗	อำนาจประชาชน	๓,๑๒๑,๙๐๐	๔	๒	๑	๑				
๒๘	เสรีไท	๑,๑๕๒,๒๐๐	๔	๑	๑	๑		๑		
๒๙	กสิกรไทย	๙๓๖,๐๐๐	๒	๑				๑		
	รวม	๒๑๖,๐๐๐,๐๐๐	๑๕๑	๓๙	๕๓	๑๗	๘	๕๐	๕	

สรุปจำนวนโครงการ
ที่พรรคการเมืองเสนอขอรับการจัดสรรเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง
ประจำปี 2544

ลำดับ ที่	ชื่อพรรคการเมือง	งบประมาณที่เสนอ (บาท)	จำนวนโครงการตามแผนงาน*								หมายเหตุ
			1*	2*	3*	4*	5*	6*	7*	รวม	
1	ชาติพัฒนา	19,446,000	1	1	1	-	1	2	-	6	
2	ประชาธิปัตย์	57,920,600	2	1	1	-	3	3	-	10	
3	ชาติไทย	12,493,300	3	10	3	-	8	5	1	30	
4	ประชากรไทย	1,872,100	1	1	1	-	1	-		4	
5	กิจสังคม	1,706,200	1	1	1	-	1	1	-	5	
6	เอกภาพ	270,400	1	-	1	-	1	-	-	3	
7	พลังธรรม	650,500	1	-	1	-	2	-	-	4	
8	ความหวังใหม่	27,315,400	1	1	2		3	2	-	9	
9	เสรีธรรม	6,594,200	2	1	1		2	1	1	8	
10	ไท	783,600	1	-	-	-	1	-	-	2	
11	ไทยประชาธิปไตย	2,187,700	1	-	1	-	1	-	-	3	
12	ชาติประชาธิปไตย	6,734,600	1	1	1	-	1	-	-	4	
13	ราษฎร	3,041,600	1	1	1	-	1	1	-	5	
14	รามสยาม	146,600	1	1	1	-	1	-	-	4	
15	ไทยรักไทย	89,460,520	-	1	3	-	6	-	1	11	
16	ก้าวหน้า	834,220	1	1	1	-	1	-	-	4	
17	สันติภาพ	283,800	1	-	1	-	2	1	-	5	
18	ศรัทธาประชาชน	351,500	1	1	1	-	1	1	-	5	
19	แรงงานไทย	479,400	1	1	1	-	1	-	-	4	
20	พลังประชาชน	556,900	-	-	-	-	1	-	-	1	
21	เกษตรเสรี	268,300	1	1	-	-	1	-	-	3	
22	เกษตรมหาชน	7,104,000	2	1	1	-	1	-	-	5	
23	พลังมหาชน	302,600	1	1	1	-	1	-	-	4	
24	อำนาจประชาชน	1,713,000	2	-	2	-	2	-	-	6	
25	เสรีไท	207,600	1	-	1	-	1	-	-	3	
26	กลีกรไทย	538,200	1	-	1	-	1	-	-	3	
27	วิถีไทย	176,100	1	-	1	-	1	1	-	4	
28	ไทยธรรมาธิปไตย	141,000	1	1	1	-	1	-	-	4	
29	สังคมใหม่	385,900	1	1	2	-	3	-	-	7	

ลำดับ ที่	ชื่อพรรคการเมือง	งบประมาณที่เสนอ (บาท)	จำนวนโครงการตามแผนงาน*								หมายเหตุ
			1*	2*	3*	4*	5*	6*	7*	รวม	
30	เสรีประชาธิปไตย	650,600	1	-	-	-	1	-	-	2	
31	สังคมนิยม	140,800									
32	ไทยมั่นคง	234,000	1	1	1	-	1	-	-	4	
33	ชาวไทย	784,300	1	1	1	-	1	-	-	4	
34	ชีวิตที่ดีกว่า	603,100	1	-	1	-	1	-	-	3	
35	ไทยช่วยไทย	867,144	1	1	-	-	1	-	-	3	
36	สยาม	347,400	1	-	1	-	1	-	-	3	
37	เกษตรก้าวหน้า	1,642,600	1	-	2	-	1	1	1	6	
38	สหกรณ์	367,000	1	1	1	-	1	1	-	5	
39	สังคมนิยมประชาธิปไตย	291,100	1	-	1	-	1	-	-	3	
40	เกษตรกร	765,400	1	1	1	-	1	1	-	5	
41	พลังใหม่	502,000	1	-	1	-	1	-	-	3	
42	พิทักษ์ไทย	151,000	1	-	1	-	1	1	-	4	
	รวม	251,312,384	45	33	44	0	63	22	4	211	

หมายเหตุ : จำนวนโครงการตามแผนงาน* หมายถึง

1* แผนงานการบริหารพรรคการเมือง 2* แผนงานการบริหารสาขาพรรคการเมือง

3* แผนงานการส่งเสริมสมาชิกพรรคการเมืองและการหาสมาชิกเพิ่ม 4* แผนงานการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง

5* แผนงานการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกฯ 6* แผนงานการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

7* แผนงานด้านอื่น ๆ

ลำดับที่ 31 : พรรคสังคมนิยม จะต้องปรับปรุงแผนงานและโครงการของ

- พรรคให้เสร็จเรียบร้อยก่อนอนุมัติแผนงานและโครงการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ พกม.๐๐๑/๔๕

พรรคเกษตรมหาชน
๑๖๑/๑๙-๒๐ ถนนประดิษฐ์ แขวงสามเสนใน
เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐

๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๕

เรื่อง การประชุมใหญ่สามัญประจำปี ครั้งที่ ๑/๒๕๔๕

เรียน นายทะเบียนพรรคการเมือง

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. หนังสือเชิญประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค วันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕
 ๒. ระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค วันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕
 ๓. บันทึกรายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค วันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕
 ๔. รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค วันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕
 ๕. หนังสือเชิญประชุมใหญ่สามัญประจำปี ครั้งที่ ๑/๒๕๔๕
 ๖. ระเบียบวาระการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ครั้งที่ ๑/๒๕๔๕
 ๗. บันทึกรายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ครั้งที่ ๑/๒๕๔๕
 ๘. รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปี ครั้งที่ ๑/๒๕๔๕

ด้วยพรรคเกษตรมหาชน โดย นายกุล หมีเทศ หัวหน้าพรรคเกษตรมหาชน ได้เรียกประชุมใหญ่สามัญประจำปี ครั้งที่ ๑/๒๕๔๕ ในวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕ เพื่อ

- ๑). รับรองงบการเงินประจำปีของพรรค
- ๒). เปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรค
- ๓). เปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคและข้อบังคับพรรค

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ได้รับต้นฉบับแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายกุล หมีเทศ)
หัวหน้าพรรคเกษตรมหาชน

บันทึกรายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปีพรรคเกษตรมหาชน

ครั้งที่ 1/2545

ณ บ้านเลขที่ 158 หมู่ที่ 3 ตำบลท่าฉนวน อำเภอกรงไทรลาด จังหวัดสุโขทัย

วันเสาร์ที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2545 เวลา 13.00 น.

ผู้มาประชุม (คณะกรรมการบริหารพรรค)

ตำแหน่ง

1. นายกุศล	หมีเทศ	หัวหน้าพรรค
2. นายอับดุลคอดี	เจ๊ะอุเซ็ง	รองหัวหน้าพรรค
3. นายทองหล่อ	แปลกมาก	รองหัวหน้าพรรค
4. นายชูเกียรติ	พรหมคุณ	เลขาธิการพรรค
5. นายผล	อินแก้ว	รองเลขาธิการพรรค
6. นายมานิช	เสนาชู	รองเลขาธิการพรรค
7. นายนรินทร์	ยิ้มแย้ม	รองเลขาธิการพรรค
8. นายไมตรี	หมีเทศ	เหรัญญิกพรรค
9. นายสมพงศ์	มะปราง	กรรมการบริหารพรรค
10. นายประจวบ	พรหมพา	กรรมการบริหารพรรค
11. นายดี	เผือกทอง	กรรมการบริหารพรรค
12. นายจำเริญ	หมีเทศ	กรรมการบริหารพรรค
13. นายประหยัด	หนองหลวง	กรรมการบริหารพรรค

ผู้ไม่มาประชุม (คณะกรรมการบริหารพรรค)

ตำแหน่ง

1. นายเรวัต	ศากยวงศ์	รองหัวหน้าพรรค
2. พันตรี สมพงศ์	คงสบาย	รองหัวหน้าพรรค
3. นายชำนาญ	แปลกมาก	โฆษกพรรค
4. นายวีระพงษ์	มูมวงศ์	กรรมการบริหารพรรค

ผู้มาประชุม (ผู้แทนของสาขาพรรค)

		ตำแหน่ง
1.นางทองคำ	หมีเทค	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 8
2.น.ส.อารีย์	ครุฑโปร่ง	เลขานุการสาขาพรรค ลำดับที่ 10
3.นายภูมิพันธ์	ดอกชบา	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 53
4.นางย่น	รอดแสง	โฆษกสาขาพรรค ลำดับที่ 141
5.นายทวน	พวงไผ่	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 172
6.นายรัตน์	ครุฑเกตุ	รองประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 182
7.น.ส.กัณตนา	สันทอง	เหรัญญิกสาขาพรรค ลำดับที่ 193
8.นายประชา	เกียรติวงษ์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 208
9.นายสงวน	นพไธสงค์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 214
10.นายณรงค์ศักดิ์	เกษณีย์	เลขานุการสาขาพรรค ลำดับที่ 214
11.นายทองพูน	สีลาน	โฆษกสาขาพรรค ลำดับที่ 214

ผู้ไม่มาประชุม (ผู้แทนของสาขาพรรค)

		ตำแหน่ง
1. นายเรืองศักดิ์	สุวรรณประภา	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 20
2. นายवलัน	พรมพิทักษ์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 22
3. นายแสง	แก้วอาร์ตน์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 23
4. นายवलันต์	ทับวิเศษ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 25
5. นายสิทธิชัย	บุญกันหา	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 26
6. นายวันชนะ	นุชกุล	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 31
7. นายสมหวัง	บุคดา	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 30
8. นายธวัชชัย	แสงสีบัว	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 29
9. นายมาโนช	โต๊ะโอย	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 37
10. นายอนันต์	เกิดผล	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 42
11. นายทวน	ช่วยขุน	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 43
12. นายวรพล	เจริญสุข	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 36
13. นายชิน	เหลืองทอง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 44
14. นายพิน	สมมุง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 38

15. นายพงษ์ศักดิ์	ยอดสุรางค์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 39
16. นายบุญส่ง	ระงับเหตุ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 34
17. นายสาทิพย์	จิรวัดน์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 40
18. นายสัมพันธ์	ศรีสุข	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 41
19. นายสวาท	โนนคำ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 46
20. น.ส.นารี	อุทัยรัตน์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 47
21. นายสุพล	แสงแก่	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 49
22. นายทองดี	บรรจง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 50
23. นายสมจิตร	เหล็กกล้า	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 51
24. นายทอง	สายเสมา	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 52
25. นายบุญชม	หอมนาน	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 55
26. นายเสนาหา	เชยพุดชา	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 57
27. นายชำนาญ	ถือชาติ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 60
28. นายทน	ผมน้อย	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 61
29. นายริม	อินทร์จักร์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 62
30. นางเสมอ	โตประเสริฐ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 63
31. นายทองเจริญ	ลีบศรี	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 64
32. นายไพโรจน์	ฤทธิสุวรรณ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 65
33. นายผดุงชัย	เรืองเรือ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 67
34. นายจวน	ป้อมกลาง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 68
35. นายอำพรศักดิ์	ผลธรรธรรม	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 69
36. นายสวัสดิ์	เพชรประพันธ์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 70
37. นายอรุณ	หนูเนียม	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 71
38. นายโสม	เพชรสมบัติ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 72
39. นายธรรมบุญ	กระจ่างศรี	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 73
40. นายฟอง	เชื้อจันทร์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 74
41. นายเม็ด	สายบัว	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 75
42. นายสุรัฐ	จตุรงค์สัมพันธ์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 79
43. นายเมือง	เมืองโคตร	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 80
44. นายสีเงิน	คำมุงคุณ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 81

45. นายอุแก้ว	แก้วกัณหา	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 82
46. นายสมศักดิ์	บุญสุวรรณ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 83
47. นายประยูร	คำชนะ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 84
48. นายภักดี	สุดาทิพย์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 85
49. นายปรากฏ	อุตลาห์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 86
50. นายสมปอง	แก้วพิทักษ์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 87
51. นางชมพูนุช	ศรีรัตนานันท์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 90
52. นายประจวบ	อาจหาญ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 92
53. นายฉัตรไชย	เนตรทิพย์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 93
54. นายเจริญ	วัฒนพรหม	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 94
55. นายประยุทธ์	บัวประดิษฐ์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 95
56. นางณัฐชนันท์	โกศลนิรัญพันธ์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 96
57. นายเกรียงศักดิ์	วิจิตรโกสุม	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 97
58. นายเพียร	จ่ายจันทร์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 98
59. นายอรรลสิทธิ์	ทองสุข	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 99
60. นางสุภาภรณ์	แสงสว่าง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 115
61. นายน้อย	ปุกปิ่นท์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 117
62. นายเสนห์	ไชยศรี	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 116
63. น.ส.สมจิตต์	เทศทองลา	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 114
64. นายสุรทิน	ธีระศักดิ์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 1
65. นายเสนอ	โพธิรุกษ์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 102
66. นายทวี	รัตนบุตร	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 103
67. นางประทุม	รอยสูงเนิน	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 104
68. นางแก้ว	บุญโลก	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 106
69. นายคำเขา	โคตรมงคล	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 107
70. นายอาน	ชินราช	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 110
71. นางอัมภรณ์	อวยมณี	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 111
72. นายประจวบ	นาคแถมทอง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 112
73. นางวรรณิ	ปริพินิจชัย	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 113
74. นายบุญเท่ง	สีบสาย	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 118
75. นายพิสิฐ	ยุติน	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 119

76. นายบุญใหม่	แก้วทอง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	120
77. นางภู	เพ็งคุ้ม	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	121
78. นายประยูร	ทองน้อย	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	122
79. นางปัญญาแก้ว	แสนศรี	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	126
80. นายมงคล	บริสุทธิ์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	127
81. นายช่ออ่อน	แผนโคกสูง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	128
82. นายพรชัย	ศิริวัฒน์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	129
83. นายพรชัย	พรหมรัตน์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	130
84. นายบุญวัน	บุราศร	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	131
85. นายสมาน	ตันโห	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	132
86. นายมะลิ	ทองมนต์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	133
87. นายสมบุญรัตน์	ธรรมรส	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	134
88. นายสมพล	เฉียดหนู	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	136
89. นางอรุณี	ดอกเกี้ยง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	137
90. นางเพ็ญศรี	ฉัตรกิตติพรชัย	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	138
91. นายธนระชาต์	ชัยลอม	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	139
92. นายสมพงษ์	เทพเจริญ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	146
93. นายประยูร	พลเขต	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	143
94. นายประวดี	รัตนพิบูลย์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	142
95. นางมาลี	สุขเมฆ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	141
96. นายปัญญา	โอจันทร์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	140
97. นางปราณี	ใจแสน	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	145
98. นายบรรเทิง	บุญคง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	147
99. นายวิรัช	จันทอง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	148
100. นายสอาด	หมื่นนาค	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	150
101. นายเจริญ	คำศรี	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	152
102. นายพิน	วงษ์ผาม	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	153
103. นายดำรงวิบูลย์	ก้อนมณี	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	154
104. นายนิพนธ์	บุตรจันทร์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	155
105. นายศรีจันทร์	ภูมิเรือง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	156
106. นายสิลา	เสโรสง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่	158

107. นายทองสุข	พิมพ์ภักดี	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 159
108. นายอาจ	ทบแก้ว	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 160
109. นายวิชัย	ภูบรรทัด	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 162
110. นายสมบัติ	มิ่งขวัญ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 163
111. นายไพเราะ	มานะเชินต์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 164
112. นายพงษ์มณี	ไฉจง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 165
113. นายปรีชา	พรหมเพศ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 166
114. นายสุทัศน์	แสงมณี	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 167
115. นายทอง	สงคำภา	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 168
116. นายบุญทรง	ชูปาน	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 174
117. นายชิม	คงนาค	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 175
118. ร.อ.สมบุญ	จอมใจธิปี	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 176
119. นาพีระพัฒน์	เอี่ยมโสภาส	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 177
120. นางหนูจันทร์	กระมนต์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 178
121. นายอุดม	ทะนะดี้อ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 179
122. นายลาโรจน์	โชติ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 180
123. นายประเทือง	ทองลือ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 181
124. นายสง่า	กลิ่นเรือง	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 182
125. นายชารี	แหลมภูตา	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 183
126. นายแถว	สุขสุด	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 190
127. นางพรทิพย์	แตะยา	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 191
128. นายณัฐพงษ์	ลิ้มวดี	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 192
129. นายบุญมี	ฉิมพลี	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 193
130. นางละออ	มาลาศรี	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 194
131. นายสมคิด	ชูฤทธิ์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 195
132. ร.ท.ศรีพันธ์	ตันยา	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 196
133. นายสนั่น	เอี้ยงเถื่อน	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 197
134. นายอนันต์	ตั้งการกิจ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 198
135. นายทศพร	แบบสนิทรธรรม	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 199
136. นายน่าน	อินไชยา	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 200

137. นายประทวน	ผ่องใส	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 202
138. นายสรณ์บัวจัน	เปลี่ยนสงค์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 203
139. ร.ต.บุญเลี้ยง	ชำนาญพงษ์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 204
140. นายพิพัฒน์	บุญเสริม	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 205
141. นายสอาด	จำนงค์สังข์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 206
142. นายวิรุยุทธ	จันทร์เวช	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 207
143. นายลำไย	วงศ์การ	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 210
144. นายสักกริยา	เหยาะแห	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 211
145. นายวิจิตรกร	พุดผล	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 212
146. นายจุ่น	คงแก้ว	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 215
147. นายระไว	ธาดุไพบุลย์	ประธานสาขาพรรค ลำดับที่ 216

ผู้มาประชุม (สมาชิกที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการบริหารพรรคหรือหัวหน้าพรรค)

1. นายเผด็จ	เปลี่ยนสงค์
2. นางจริยา	หมีเทศ
3. นางแสว	จันทร์หุ้ง
4. น.ส.ลักษณา	ผ่องทอง
5. นางเลิศ	พุ่มพวง
6. นางสมพร	พุ่มพวง
7. น.ส.วิล	มาสุข
8. นายนิยม	พุ่มพวง
9. นางอ่อน	เขียวขาว
10. นายจันทอง	ปิ่นแก้ว
11. น.ส.หม่อม	อยู่ฟอง
12. นางสุข	เปรมปราย
13. นายกำหนด	มรกต
14. นายอำนาจ	ข้าหุ้ง
15. นายละมัย	แจ่มแจ้ง

16. นายเจลา	ขวัญแยม
17. นางใจไล	แดงพัด
18. นางกุลทีนี	หมีเทศ
19. นางมัยเฮียง	มีลือการ
20. นายยงยุทธ	หมีเทศ
21. น.ส.แต้ม	ผ่องแผ้ว
22. นางทวน	พวงจ้อย
23. นางจินดา	มาน้อย
24. นางลอย	ดอกทับทิม
25. นางกุหลาบ	มาจาตรี
26. นางช้อย	เขียวขาว
27. นายจำนวน	พุ่มพวง
28. นางล้อม	ยี่มทิม
29. นายหม้อ	สวนม่วง
30. นายพวง	สวนม่วง
31. นางลวด	เขียวขาว
32. นางชลด	เขียวอิม
33. น.ส.มาลัย	แดงพุ่ม
34. น.ส.มาลี	แดงพุ่ม
35. นางน้ำตาล	แสนเกต
36. น.ส.เอมวิภา	แผ่งพุ่ม
37. นางชั้น	ทองอินทร์

ผู้ไม่มาประชุม (สมาชิกที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการบริหารพรรคหรือหัวหน้าพรรค)

1. น.ส.อรอนงค์	ผ่องทอง
2. นางจนา	นาควิจิตร
3. น.ส.จำเริญ	สวนม่วง
4. นายยอด	นาคเอม

5. นางเจลิยว	โลเจริญ
6. นายล้วน	เฮงสกุล
7. นายสมศักดิ์	อ่อนปาน
8. นายนเรศ	อินทร์ปาน
9. นายประทีป	ลีทุ่ง
10. นางสมบุญ	พุ่มพวง
11. นางน้ำฝน	สีขาว
12. นางทองใบ	ตากลึก
13. นางชะเรียม	เขียวขาว
14. นางโชน	พุ่มพวง
15. นางทอง	แปลกมาก
16. นางบุญเหลือ	สมบุญ
17. นางทองแท้	เขียวขาว
18. นายไสว	สวนม่วง
19. นายสวน	แปลกมาก
20. นางจำเริญ	สวนม่วง
21. นายเจิม	ดอกทับทิม
22. นายปรีชา	นาควิจิตร
23. นางรมูล	ปานโต
24. นางด้อยติง	ชาวลา
25. นางอัมพร	หลักหลวง
26. นางกำไร	รอดกสิกรรม
27. นางกิ่งแก้ว	อ็อคซวงค์
28. นางเรียม	พุ่มพวง
29. น.ส.ทุเรียน	พุ่มพวง
30. นางชลอ	น้อยสถิตย์
31. นางบุญเหลือ	ไทยแท้
32. นางพยอม	เซยชม
33. นายรวน	พุ่มพวง
34. นายบุญส่ง	ภูงาม
35. นางประเทือง	พุ่มพวง

35. นางประครอง	เปรมปราย
37. นางหลิ่ง	รัศมี
38. นางหวย	จันทร์หอม
39. นางลือ	พุ่มพวง
40. นางนอน	สวนม่วง
41. นางสม	กาบัว
42. นายจ้อย	เขียวขาว
43. นายยัย	เขียวขาว
44. นายแนบ	พุ่มพวง
45. นางอำนวย	แดงพุ่ม
46. นายเฉลียว	แก่นดำ
47. นายวีระชัย	จันจัน
48. นางริน	เปรมปราย
49. น.ส.ศรีไพร	ขาวทุ่ง
50. น.ส.ดำเนิน	อินทวิสัย
51. นางนอม	สวนม่วง

ผู้เข้าร่วมประชุม (เจ้าหน้าที่พรรค)

		ตำแหน่ง
1. นายปฏิพันธ์	ยอดสุรางค์	ผู้ช่วยผู้อำนวยการพรรคฝ่ายการเมือง
2. น.ส. อัญชลี	มณีรัตน์	เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินและบัญชี
3. นายสุรพล	โตสกุล	เจ้าหน้าที่ทะเบียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้เข้าร่วมประชุม (สมาชิกพรรค)

1. นายจำลอง	ศรีสุโท
2. น.ส. วัชรภาพร	พุกฟัก
3. น.ส. ประจิม	อินมี
4. นายทวีป	มันคง

5. นายประสิทธิ์	อินแปลง
6. นายสมบัติ	สุขมาก
7. นายสมบัติ	แปลงมาก
8. นายวุฒิพงษ์	หมีเทศ
9. นายมงคล	หมีเทศ
10. นายสิน	กาบวิ
11. นางรุ่งอรุณ	หมีเทศ
12. นายสุจินต์	ยิ้มแย้ม
13. นางเกศ	พุ่มพวง
14. นางประชัน	ตากเล็ก
15. นายยัย	คงดี
16. นางทองเจริญ	ยังหมด
17. นางจรรย์	คงดี
18. นางสาวรงค์	พุ่มพวง
19. นายพรเทพ	คงจุด
20. นางธัญธนา	พรหมเวียน
21. นายจักร	นาทอง
22. นายบรรลือ	แช่ลิ้ม
23. นายไหล	สุขไส
24. นางสนาม	หนูป่า
25. นายสนัด	สีทา
26. นายมัน	วงศ์พนัด
27. นายประทีป	พุ่มพวง
28. นายยม	สุขไส
29. นายบุญเดือน	เกิดบ้าน
30. นายประโลม	เขยชม
31. นายสุทัศน์	โพธิ์รัตน
32. นางสมเพศ	แสนสุข
33. นางทองคำ	อ่าจันทร์
34. นางพา	ผ่องแผ้ว
35. นายสงวน	ผ่องแผ้ว

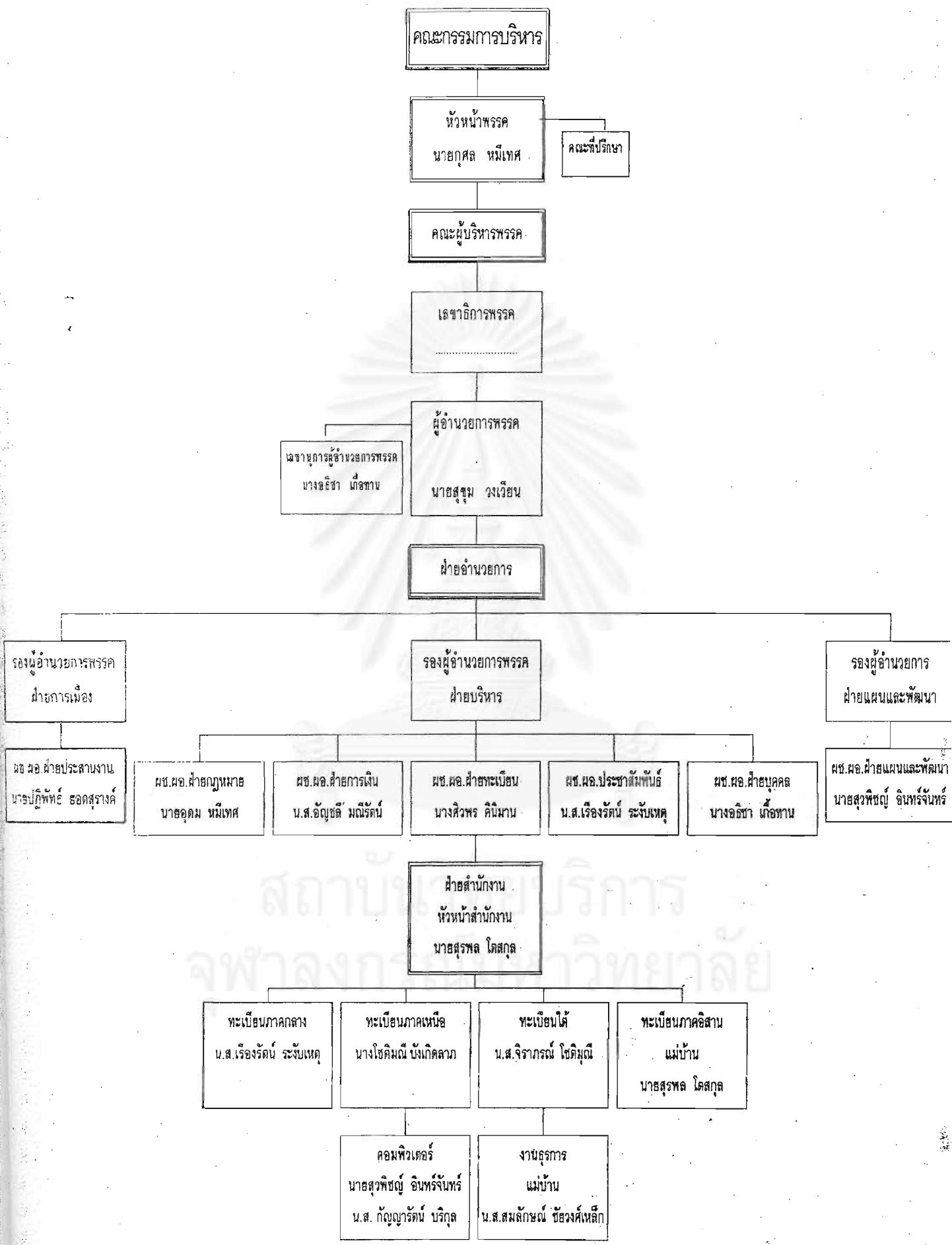
36. นายชินนินทร์	เม้ากำเนิด
37. นายกู้เกียรติ	คลังธานี
38. นายไพเราะ	แก้วสอน
39. นายยง	มันหาญ
40. นายกระจ่าง	จันจิ้น
41. นายบุญหนา	กลินหอม
42. นางสอาด	พวงไผ่

เริ่มประชุมเวลา 13.00 น.

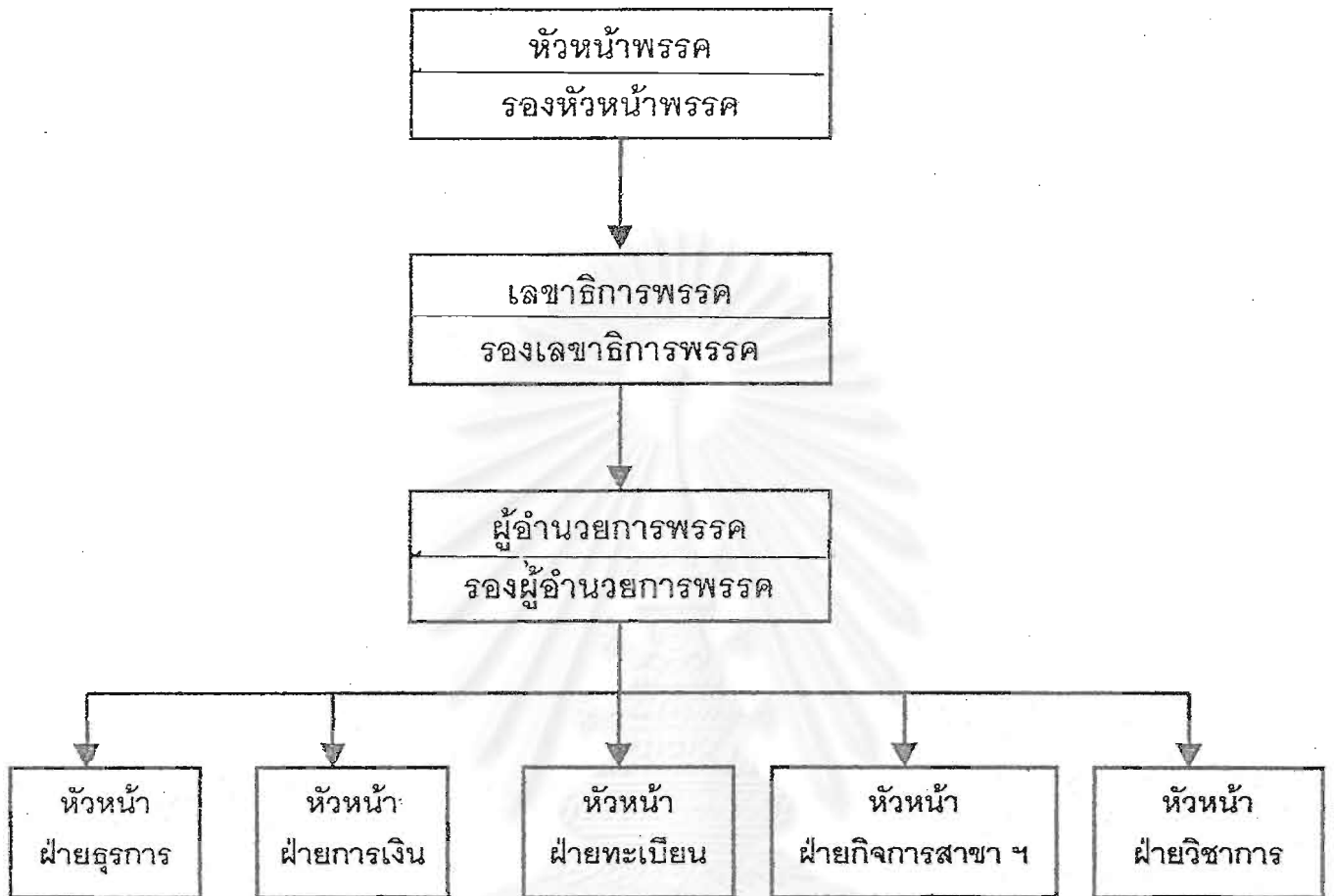
โดยมี นายกุศล หมีเทศ หัวหน้าพรรคเกษตรมหาชนเป็นประธานในที่ประชุม และ นายชูเกียรติ พรหมคุณ เลขาธิการพรรคเกษตรมหาชน ทำหน้าที่เลขานุการที่ประชุม ตามหนังสือเชิญประชุม ที่ พกม.001/70 ลงวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2545 ซึ่งมีผู้มาประชุมประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน 13 คน , ผู้แทนของสาขาพรรค จำนวน 11 คน , สมาชิกที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการบริหารพรรคหรือหัวหน้าพรรค จำนวน 37 คน , เจ้าหน้าที่พรรค จำนวน 3 คน และสมาชิกพรรค จำนวน 42 คน ซึ่งมีผู้มาประชุมรวมทั้งสิ้น จำนวน 106 คน ครบองค์ประชุมตามข้อบังคับพรรคแล้วจึงขอเริ่มการประชุมตามระเบียบวาระต่อไป

ระเบียบวาระที่ 1. เรื่องประธาน ฯ แจ้งให้ทราบ

ประธาน ฯ ได้แจ้งต่อที่ประชุมว่า พรรคเกษตรมหาชนได้รับรองการจัดตั้งพรรคการเมืองจํา นายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2541 รวมระยะเวลาการดำเนินกิจการทางการเมือง 4 ปีเศษ มีสาขาพรรคทั่วประเทศรวม 200 กว่าสาขา และมีสมาชิกพรรครวม 5 แสนกว่าคน และมีความยินดีอย่างยิ่งที่ทางคณะกรรมการการเลือกตั้ง จัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหารสาขาพรรค และวิทยากรประจำจังหวัด โดยแบ่งออกเป็นภาค ๆ ดังนี้

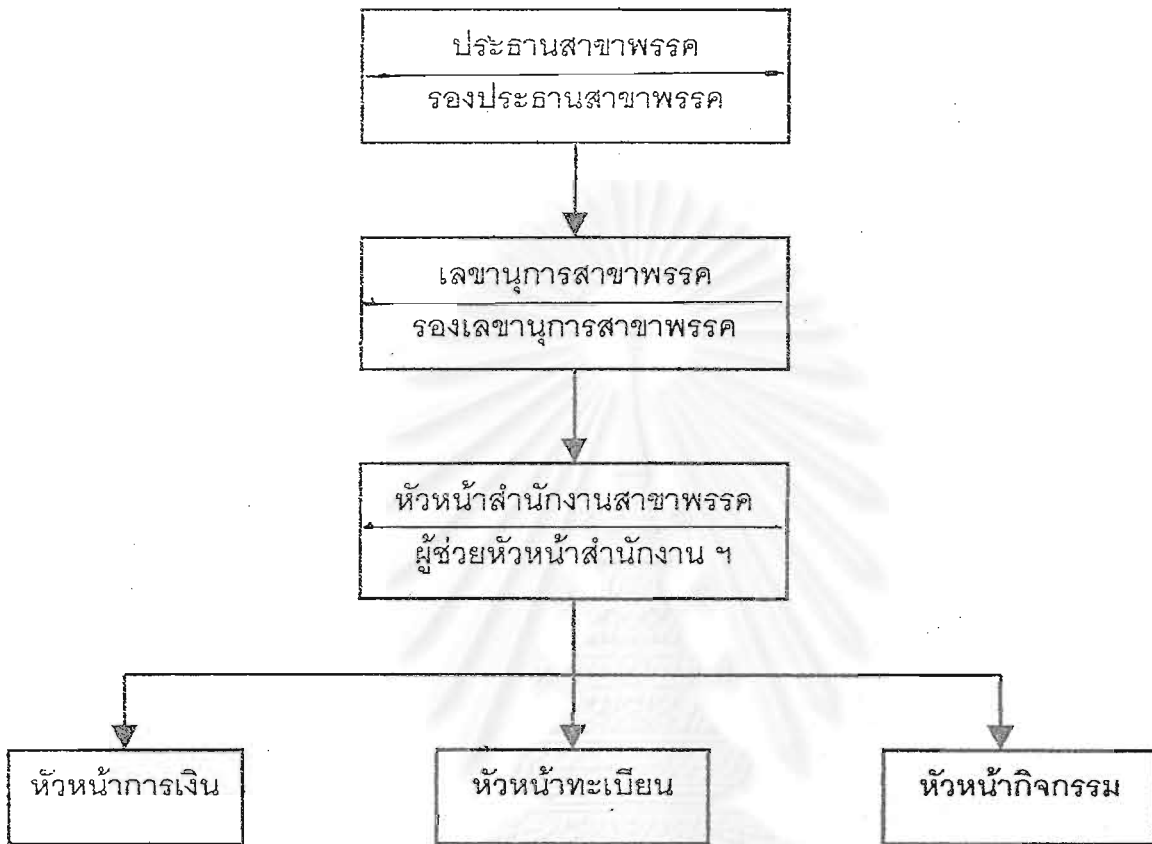

สายงานการบริหารภายในสำนักงานใหญ่ของพรรค

- คณะกรรมการบริหารพรรค ฯ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการของพรรค ฯ ให้เป็นไปตามนโยบายพรรค ข้อบังคับพรรค และมติที่ประชุมใหญ่ของพรรค ฯ (พ.ร.บ.พรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 20 วรรค 1)
- สำนักงานใหญ่ของพรรค ฯ เป็นศูนย์กลางของการบริหาร การปฏิบัติ การวางแผน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของพรรคทั้งหลาย ตลอดจนควบคุม กำกับ ดูแลการปฏิบัติงานทั้งหมดของสาขาพรรค (ข้อบังคับพรรค ข้อ 54)
- เลขาธิการพรรค ฯ เป็นผู้กำกับดูแลกิจการทั้งปวงของสำนักงานใหญ่ โดยมีผู้อำนวยการพรรค เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง (ข้อบังคับพรรค ข้อ 55)

สายงานบริหารภายในของสำนักงานสาขาพรรค

- สำนักงานสาขาพรรค ขึ้นตรงต่อสำนักงานใหญ่ของพรรค
- การบริหารงานของสาขาพรรคปฏิบัติดังนี้
 1. ยึดถือ พ.ร.บ. พรรคการเมือง และข้อบังคับพรรค
 2. ปฏิบัติตามนโยบาย คำสั่ง และกฎระเบียบของพรรค
 3. ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการสาขาพรรคที่ไม่ขัดต่อข้อ 1,2 และ 4
 4. ปฏิบัติตามระเบียบ และคำแนะนำของ กกต.
 5. การปฏิบัติใดที่ไม่แน่ใจให้สอบถามไปที่สำนักงานใหญ่ของพรรค

แนวทางแก้ปัญหาของชาติให้สำเร็จ

ของ

พรรคเสรีประชาธิปไตย

วิเคราะห์

สังคมไทยปัจจุบัน
<u>ปัญหามีมากมาย</u>
: การเมือง
: เศรษฐกิจ
: สังคม และ วัฒนธรรม
: ปัญหาแทรกซ้อน
: ปัญหาจากอิทธิพลนอกประเทศ
<u>การแก้ปัญหาโดย</u>
: คณะผู้ดีอำนาจหรือรัฐประหาร
: รัฐบาลแต่งตั้ง
: รัฐบาลเลือกตั้ง (พรรค)
: แต่ยังไม่แก้ปัญหาไม่ตก ตั้งแต่ปี 2475 เป็นต้นมา
<u>รากเหง้าสาเหตุที่แท้จริง</u>
การเมือง
: ระบบอบประชาธิปไตยไม่สมบูรณ์
พรรคการเมือง
: พรรคการเมืองยังไม่เป็นของประชาชน หรือของชาวบ้าน (MASS PARTY)

1. ช่างพรรคเสรีประชาธิปไตยให้เป็นพรรคกลางประชาชน หรือของชาวบ้าน (MASS PARTY) ตามชนคนคองนี้

: คน - MAN

: เงิน - MONEY

: บริหาร - MANAGEMENT

: เคลื่อนไหว - MOVEMENT

2. กำหนดแนวทางของพรรค

: ลัทธิประชาธิปไตย

: แนวนโยบายแก้ปัญหาชาติ

: ยุทธศาสตร์

: ยุทธวิธี

3. แก้ปัญหาด้วย 4 แนวทาง

1. แนวทางลัทธิ, ทฤษฎีประชาธิปไตย, ความรอบรู้

และการประยุกต์

2. แนวทางแก้ปัญหา-นโยบายประชาธิปไตย

3. แนวทางยุทธศาสตร์

4. แนวทางยุทธวิธี

หลักสร้างพรรคและพัฒนาสังคม

สังคมไทยที่เราต้องการ

มีปัญหาน้อย

: การเมือง : ระบบประชาธิปไตย มี

พระมหากษัตริย์เป็น

ประมุขของชาติ

: เศรษฐกิจ : เศรษฐกิจ มีแผนป้องกัน

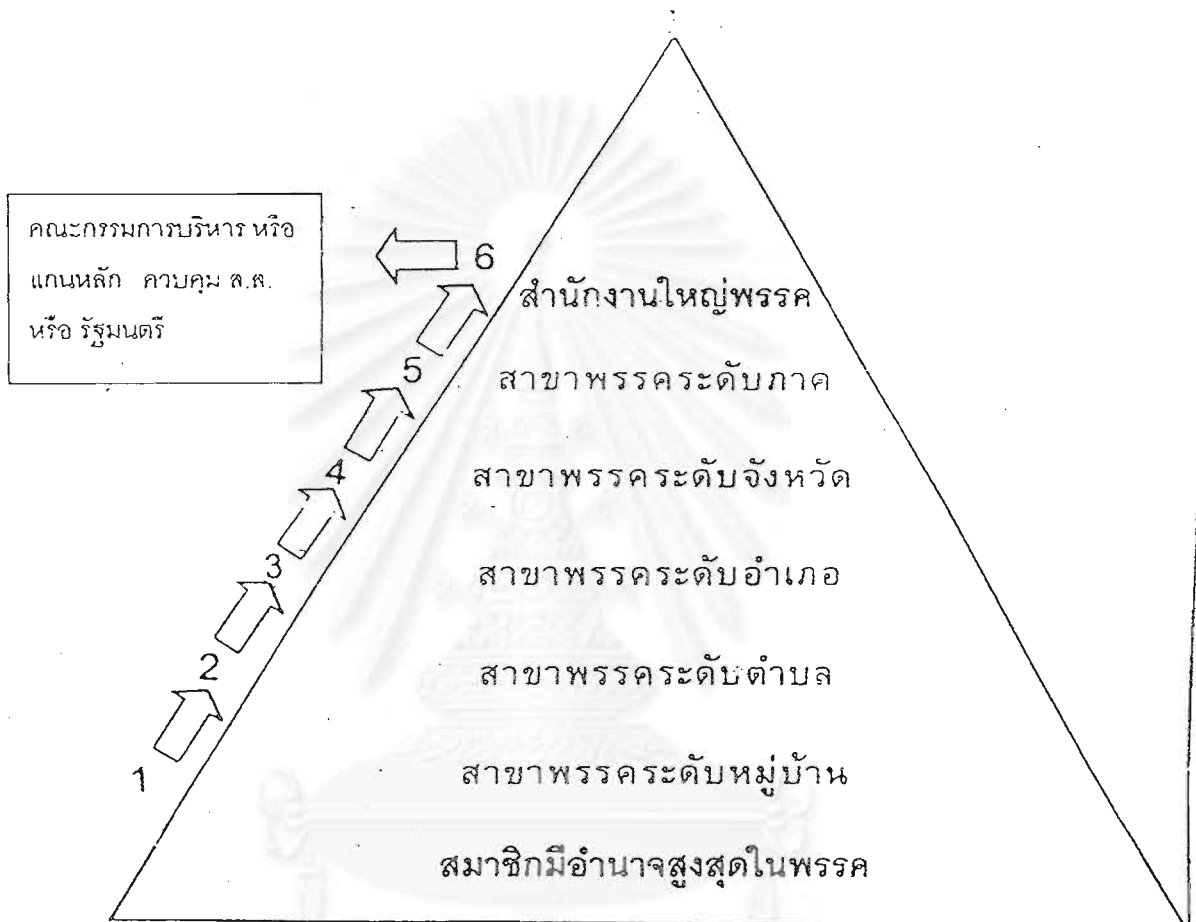
การผูกขาดโดยเอกชน

: สังคมและวัฒนธรรม : สงบร่มเย็น

ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ

และความเสมอภาคสมบูรณ์

พรรคการเมืองของประชาชน หรือของชาวบ้าน "MASS PARTY"

แกนหลักมีคุณสมบัติ

1. มีอุดมการณ์ประชาธิปไตย รู้จริงการเมือง
2. เป็นคนชั้นกลาง
3. มีฐานมวลชน

จัดตั้งด้วยความรู้จริงทางการเมือง

ระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

การปกครองระบอบประชาธิปไตย

พรรคการเมือง

อำนาจอธิปไตย
ของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน

← อำนาจสูงสุดใน
การปกครองประเทศ

นิติบัญญัติ
ออกกฏหมาย
รัฐสภา / ส.ว.ส.ส.

บริหาร
บังคับใช้กฎหมาย
รัฐบาล / ครม.

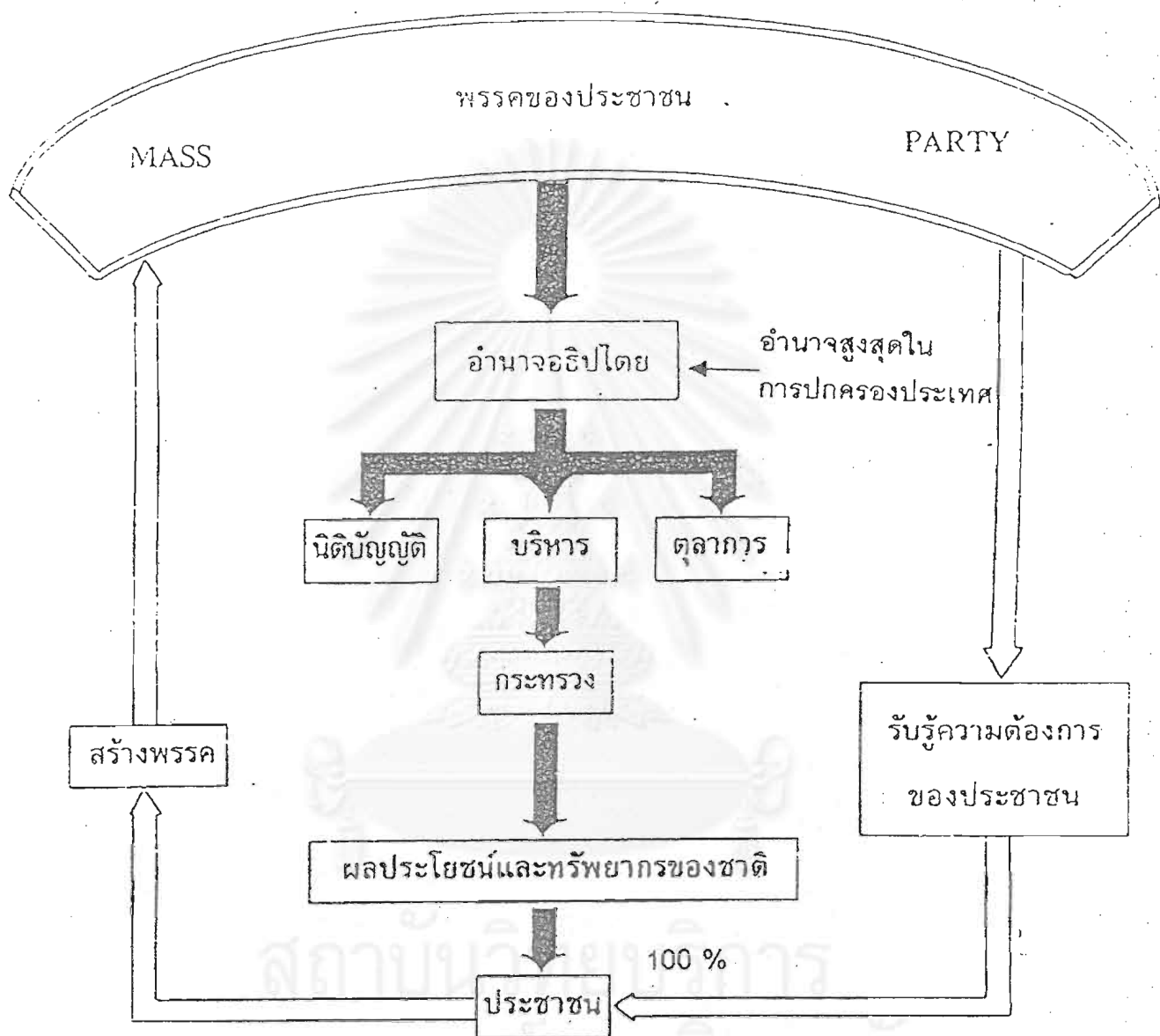
ตุลาการ
วินิจฉัยกฎหมาย
ศาล / ผู้พิพากษา

กระทรวง (ข้าราชการประจำ)

ผลประโยชน์ - ทรัพยากรของชาติ

ประชาชน

๕ ตังพรรคของประชาชนหรือของชาวบ้านเพื่อแก้ปัญหาชาติ

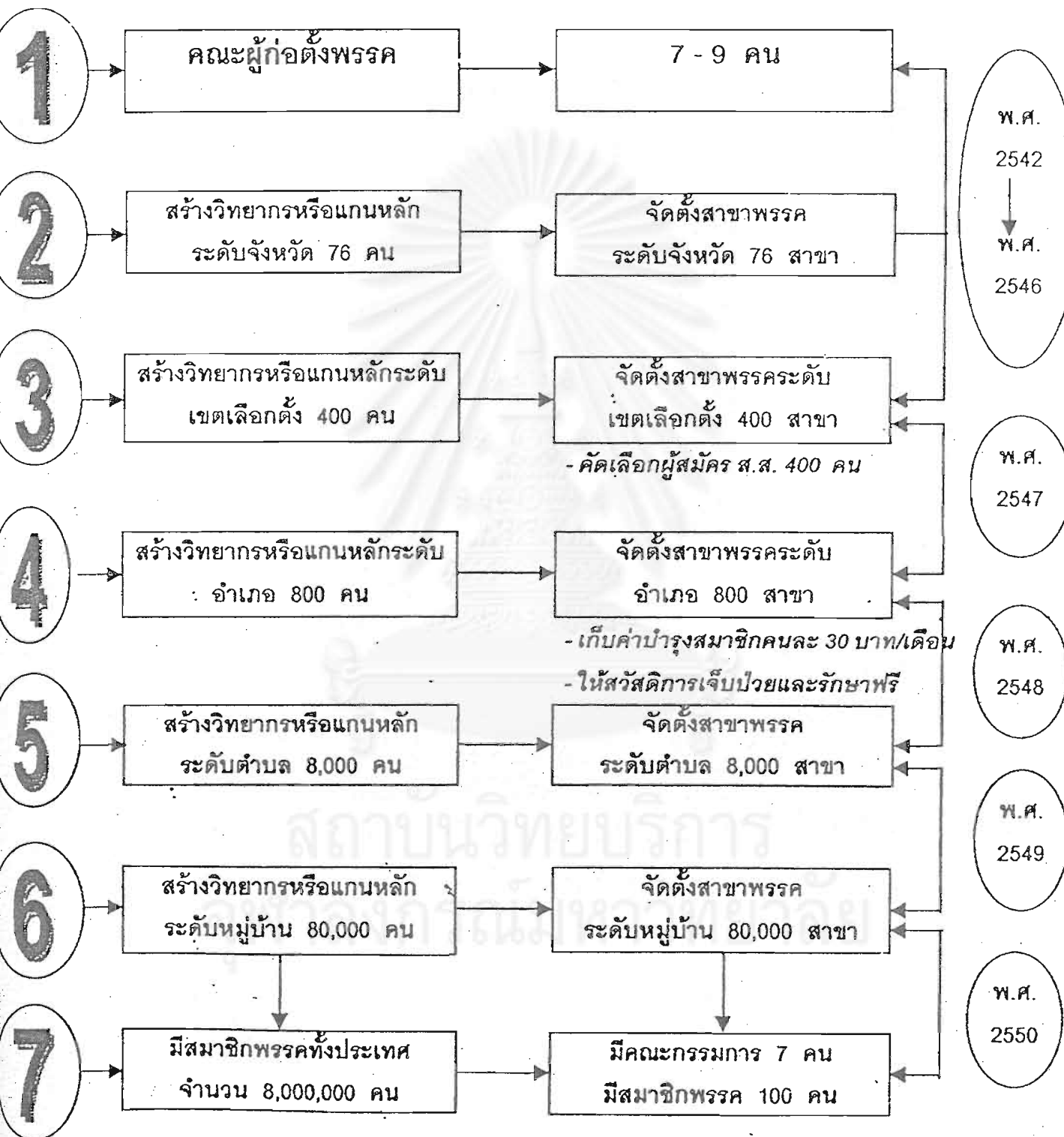

หมายเหตุ ผลประโยชน์และทรัพยากรของชาติตกอยู่ในมือของประชาชนส่วนใหญ่ทั่วประเทศ ชาวบ้านส่วนใหญ่ร่ำรวยไม่ยากจนเหมือนในอดีตและปัจจุบัน

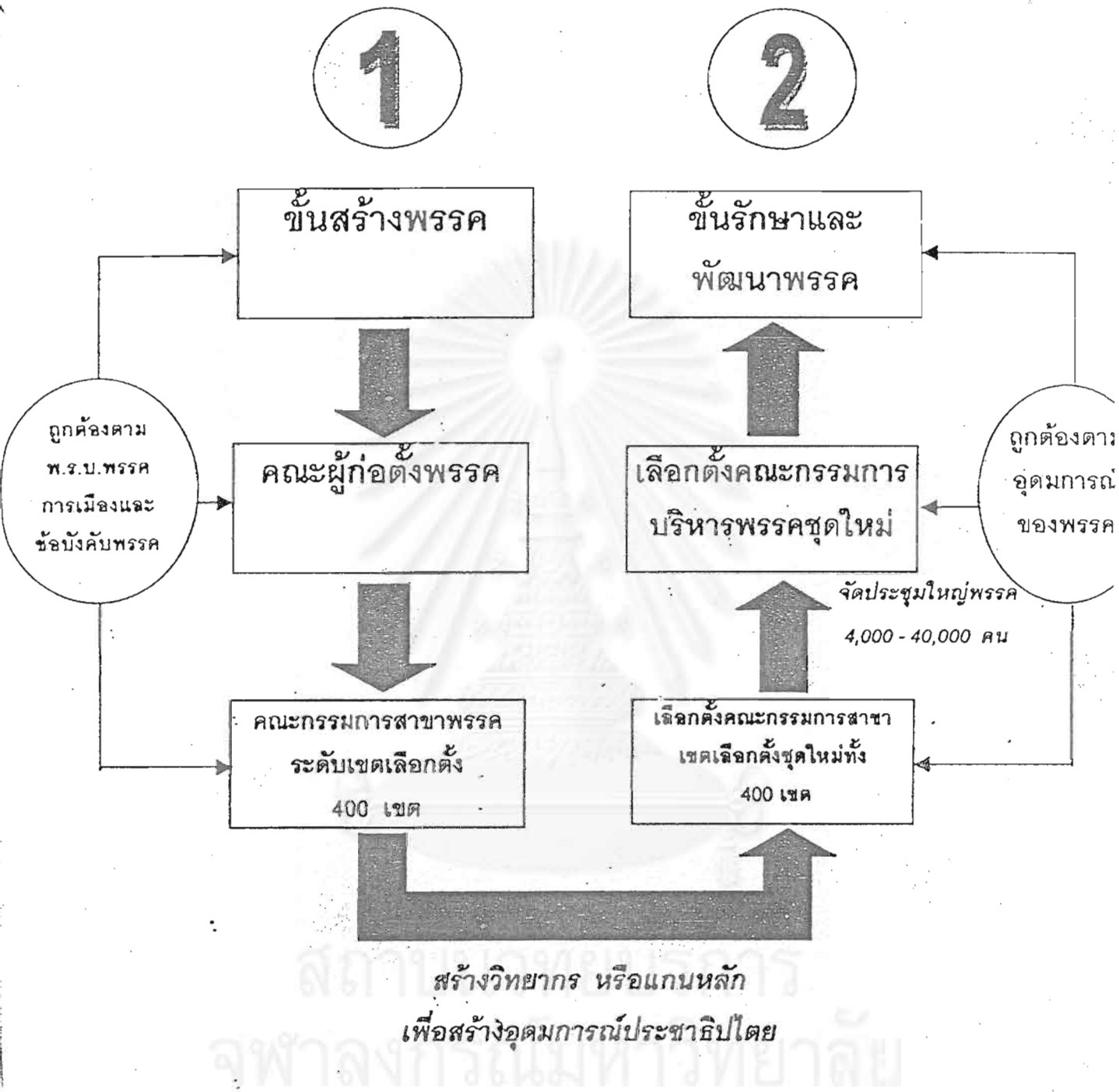
เปรียบเทียบพรรคการเมือง

ลำดับ	หัวข้อสำคัญ	พรรคอื่น ๆ	พรรคเสรีประชาธิปไตย
1	ลักษณะทั่วไป	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มธุรกิจการเมืองเป็นเจ้าของพรรค - ชุมชน (หัวหน้าพรรค) เป็นหลัก - เน้นการได้ ส.ส. จำนวนมาก และรัฐมนตรีหรือตำแหน่งการเมืองเป็นหลัก 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นพรรคของประชาชนหรือของชาวบ้าน - ไม่ยึดตัวบุคคล แต่ยึดแนวทางของพรรค - เน้นหาคนดีเป็นแกนนำและจัดตั้งสาขาพรรคและช่วยเหลือประชาชนตลอดเวลา
2	เงินทุน - ปัจจัย	<ul style="list-style-type: none"> - จากนายทุนใหญ่และกิจกรรมธุรกิจของพรรค 	<ul style="list-style-type: none"> - บริจาค . กิจกรรม . จากชำระค่าบำรุงสมาชิกและจากนายทุนที่ไม่มีเงื่อนไขผูกมัด
3	การขยายพรรค	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งหัวคะแนน - ใช้ผลประโยชน์เป็นหลัก เช่น เงิน สิ่งของ วัตถุเครื่องใช้แจกประชาชน 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งมวลชนเป็นระบบ - ใช้แนวนโยบายพรรคเป็นหลัก - ให้ความรู้การเมืองที่ถูกต้อง
4	การคัดเลือกผู้สมัคร ส.ส.	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคจัดสรรบุคคลไปตามเขตต่าง ๆ ให้ชาวบ้านเลือก 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชน หรือชาวบ้านเลือกเองในแต่ละเขตโดยสาขาพรรคเป็นผู้ดำเนินการ
5	การคัดเลือกกรรมการบริหาร	<ul style="list-style-type: none"> - คัดจากคนมีเงินมากหรือเศรษฐกิจหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมมีศกตภาพรุดาคักดี เป็นหลัก 	<ul style="list-style-type: none"> - คัดจากบุคคลที่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยและมีความรู้ความคิดทางการเมืองเป็นหลัก
6	การรณรงค์เลือกตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ผลประโยชน์ หรือซื้อคะแนนเป็นหลักโดยมีหัวคะแนนเป็นผู้ชี้แนะ 	<ul style="list-style-type: none"> - คะแนนของพรรคได้จากความศรัทธาและการจัดตั้งเป็นหลัก - ไม่ซื้อเสียงเด็ดขาด
7	การเลือก รมต.	<ul style="list-style-type: none"> - จากผู้มีเงินมาก หรือเศรษฐกิจมีบุญคุณต่อพรรคหรือใกล้ชิด หัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรค 	<ul style="list-style-type: none"> - จากผู้มีความรู้ความสามารถไว้ล่วงหน้าในแต่ละกระทรวง ให้กรรมการบริหารและประชาชนยอมรับเป็นสำคัญ
8	ความรับผิดชอบที่พรรคมีต่อสมาชิก	<ul style="list-style-type: none"> - จะรับใช้ประชาชนเฉพาะในสมัยเลือกตั้งเป็นหลัก หลังจากนั้นจะไม่สนใจประชาชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ดูแลรับใช้ประชาชนในเรื่องต่อไปนี้ตลอดเวลา - ให้สวัสดิการ . คุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค - ลงเสริมอาชีพ - ให้ความรู้ทางการเมือง - อื่น ๆ ตามข้อบังคับพรรค

แผนยุทธศาสตร์การสร้างพรรคเสรีประชาธิปไตยให้เป็นของ
ประชาชนหรือของชาวบ้าน 7 ชั้น ภายใน 8 ปี (พ.ศ. 2542 - พ.ศ. 2550)

ขั้นตอนการสร้างและรักษาพัฒนาพรรคเสรีประชาธิปไตย

หมายเหตุ **ขั้นสร้างพรรค** จะหวังคุณภาพ 100 % คงเป็นไปได้ยาก อย่างน้อยจะต้องให้ถูกต้องตาม พ.ร.บ.พรรคการเมืองและข้อบังคับพรรค

ขั้นรักษาและพัฒนาพรรค ต้องสร้างสมาชิก ผู้ปฏิบัติงานและกรรมการบริหารพรรคทุกระดับ ให้มีคุณภาพ และอุดมการณ์ประชาธิปไตยอย่างแท้จริงเท่านั้น จึงจะสามารถสร้างพรรคของชาวบ้านได้สำเร็จตามเป้าหมายสูงสุดได้

ผู้มีอำนาจจัดสรรงบประมาณ 60% และอีก 40% ให้
องค์การบริหารส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น ยกตัวอย่างเช่น อบจ.
อบต. เทศบาล และอื่นๆ เป็นผู้จัดสรร และเจ้าของบ
ประมาณ

วิธีดำเนินการปลดหนี้

เพื่อให้กระบวนการดำเนินการเพื่อปลดหนี้สิน
เกษตรกรที่เป็นหนี้ ธ.ก.ส. และสหกรณ์การเกษตรและ
กลุ่มเกษตรกรต่างๆ เป็นไปได้โดยเร็ว พรรคเกษตรมหาชน
จึงกำหนดวิธีดำเนินงานดังนี้

(๑) นำเสนอร่าง พ.ร.บ. ปลดหนี้สินเกษตรกร พ.ศ. ...
ต่อประชาชน เพื่อลงชื่อสนับสนุนร่าง พ.ร.บ. และ พ.ร.บ.
ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการลงลายมือชื่อเสนอกฎหมาย
มาตรา ๑๕ ผู้ใดกระทำการโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วย
กฎหมายเพื่อมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถใช้อิทธิกรเข้าชื่อ
เสนอกฎหมายหรือขอชดเชยวงทางการดำเนินการเข้าชื่อเสนอ
กฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือ
ปรับตั้งแต่ สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในเนื้อหาของ พ.ร.บ.ฉบับนี้ให้เห็น
ถึงผลประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับ โดยตรงดังต่อไปนี้

ต้นแบบร่าง

พระราชบัญญัติปลดหนี้สินเกษตรกร พ.ศ.

(เสนอโดยพรรคเกษตรมหาชน)

เพื่อประโยชน์แห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2540 (มาตรา 170)

โดยที่เป็นการสมควรให้รัฐบาลดำเนินการปลดหนี้สินให้
แก่เกษตรกร ทุกสาขาอาชีพทั่วประเทศเพื่อให้เกษตรกร ซึ่ง
เป็นคนส่วนใหญ่ในประเทศไทยได้มีกำลังซื้อเพิ่มขึ้น อันจัก
ทำให้เศรษฐกิจของชาติกลับฟื้นคืนพลังสู่ความแข็งแกร่ง
รุ่งเรืองเฉกเช่นกาลก่อน

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า พระราชบัญญัติ
ปลดหนี้สินเกษตรกร พ.ศ.

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้บังคับตั้งแต่วันถัด
จากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นใน
ส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัด
หรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้
บังคับแทน

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“**เกษตรกร**” หมายความว่าบุคคลทั่วไปที่มีสัญชาติไทยเป็นผู้ประกอบอาชีพเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ทำการประมง และให้หมายความรวมถึงสถาบันเกษตรกรที่เป็นสหกรณ์ การเกษตรและกลุ่มเกษตรกรด้วย

“**เจ้าหน้าที่**” หมายความว่าธนาคารการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกรส่วนราชการที่เกษตรกร ต่างชำระเงินยืมกองทุนรวม เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรหรือกองทุนอื่นๆ ของรัฐที่เกษตรกรเป็นลูกหนี้

“**คณะกรรมการ**” หมายความว่าคณะกรรมการกลาง ปลดหนี้สินเกษตรกร

“**รัฐมนตรี**” หมายความว่ารัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ให้ปลดหนี้สินที่เกษตรกรเป็นหนี้เงินกู้กับเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นหนี้ก่อนประกาศใช้ พ.ร.บ. ฉบับนี้ โดยให้รัฐบาลรับภาระชำระเงินต้น และดอกเบี้ยแทนเกษตรกรผู้เป็นลูกหนี้ นับตั้งแต่วันประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ ในการนี้เกษตรกรที่เป็นลูกหนี้ไม่มีพันธะชำระเงินส่วนนี้คืนให้แก่เจ้าหน้าที่และรัฐบาลแต่อย่างใดทั้งสิ้น

ในกรณีที่เกษตรกรมีพันธะต้องคืนเงินยืมให้แก่ส่วนราชการ ให้รัฐบาลสั่งการให้ส่วนราชการแต่ละหน่วยที่เกี่ยวข้องดำเนินการระงับหนี้เงินยืมนั้น โดยเกษตรกรไม่ต้องมีพันธะชำระเงินส่วนนี้คืนให้เจ้าหน้าที่และรัฐบาลแต่อย่างใดทั้งสิ้น

มาตรา 6 ให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการกลาง ปลดหนี้สินเกษตรกรขึ้นมาคณะหนึ่งประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรองประธานและกรรมการอื่นๆ อีก ไม่น้อยกว่า 15 คน เป็นกรรมการ ซึ่งจักต้องเป็นเกษตรกรแปดคนที่คัดเลือกมาจากสภาภาคละสองคน ให้มีอำนาจดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 7 ให้ผู้จัดการใหญ่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นกรรมการกลางและคณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายต่อไป

มาตรา 8 ให้รัฐบาลตั้งงบประมาณรายจ่ายแผ่นดิน ประจำปีไปชำระหนี้เงินต้น พร้อมด้วยดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรผู้เป็นลูกหนี้และตั้งกองทุนประกันราคาจำนวน

2 แสนล้านบาท ให้รัฐบาลจัดหาเงินตั้งกองทุนฟื้นฟูคนจน
จำนวน 2 แสนล้านบาท ให้รัฐบาลตั้งกองทุนอุตสาหกรรม
จำนวน 5 แสนล้านบาท และให้รัฐบาลจัดหาเงิน ใช้ดอกเบี้ย
สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการ และพนักงานของรัฐเป็นเวลา
3 ปี รวมทั้งจัดหาเงินพักหนี้ธนาคารพาณิชย์ให้คนไทยที่
ไม่เกิน ห้าล้านบาท ในเวลา 2 ปี

มาตรา 9 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราช
บัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
หรือระเบียบเพื่อปฏิบัติ การตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก

“ปลดหนี้” ทำได้จริงหรือ?

เมื่อนักวิชาการ นักบริหาร นักการธนาคาร หรือ
ผู้บริหารประเทศ ส่วนใหญ่เมื่อได้ยินได้ฟัง คำว่า “ปลดหนี้
ให้ประชาชน” ความคิดแบบเดิมๆ แบบนักบริหาร แบบแบบเห็น
แก่ตัว ก็จะหลั่งไหลออกมาต่อต้านความคิด ประเด็นปลด
หนี้ประชาชนทันทีเช่นเดียวกัน และไม่ลังเลที่จะพูดว่า
“ทำไม่ได้ ผิดวิสัยทางการเงิน” “ปลดไม่ได้ ธนาคารจะล้ม”
ถ้าเพื่อประชาชนในระดับรากหญ้าที่เขาเรียกขาน
ทำไม่ได้แต่เขาทำเพื่อนักธุรกิจเพียงไม่กี่พันคนกลับทำได้ง่าย
ใช้เงินเป็นล้านล้านบาท ถ้าประชาชนคนส่วนใหญ่ของ
ประเทศ ในระดับรากหญ้ายังไม่เข้าใจการปลดหนี้ของ
ประชาชนกับการช่วยเหลือคนรวยต่างกันอย่างไร ขอ
ให้ท่านติดตามทำความเข้าใจแนวคิดที่เป็นนโยบายในการ
“ปลดหนี้” ของพรรคเกษตรมหาชนให้ดีๆ

คำว่า “รากหญ้า” คืออยู่ใต้ดิน ข้างต่ำต่อเสียนี่
กระไร ต่ำกว่ากองขี้หม้ออีก พรรคเกษตรมหาชน เรียก
ประชาชนคนส่วนใหญ่ของประเทศว่า “ประชาชนเป็น
มหาชน” ความหมายคือ เป็นคนบนแผ่นดิน มีความเป็น

อยู่ที่ ก็นดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี ถึงแม้วันนี้จะยากจนเหลือของความยากจนเพราะขายผลผลิตทางการเกษตรไม่ได้ราคา ยาฆ่าแมลง สารเคมี มีราคาแพงเกินไป ต้องจ่ายค่ายานำไปปรับราคาไฟฟ้า จ่ายค่าสินค้าทุกชนิดแพง จึงต้องเป็นหนี้สิน ล้นพ้นตัวทั่วถึง

ใคร ? ขึ้นราคาสินค้า ใคร ? กำหนดราคาข้าวให้ตกต่ำ

คณะบุคคลที่ประชาชนเลือก โดยกาบาทลงคะแนนให้ไปเป็น ส.ส. เป็นรัฐบาล ใช่หรือไม่ ? คำตอบเดียว คำตอบสุดท้ายคือ ใช่ เขาเหล่านั้นนั่นแหละ ออกกฎหมาย ขึ้นภาษี เหล้า บุหรี่ ภาษีน้ำมัน และ ฯลฯ จาก 5% เป็น 7% เป็น 10% มันต้องจ่ายมากขึ้นทุกๆ รัฐบาลตามลำดับ ประเทศไทยวิกฤติทางการเงิน วิกฤติทางเศรษฐกิจ เพราะคณะรัฐบาลประกาศเพิ่มหนี้ให้ประเทศ โดยการลดราคาเงินบาทให้ตกต่ำ พอสินค้าประกาศลดราคาเงินบาท ธุรกิจทุกประเภทจึงระเนระนาดเหลือเพียง ธุรกิจเดียวที่อยู่เย็นเป็นสุขขดีคือ ธุรกิจโทรศัพท์ธุรกิจคอมพิวเตอร์ แต่ราคาข้าว ราคายางพารา ราคามันสำปะหลัง ราคาสินค้าด้านการเกษตรตกต่ำ เคยขายข้าวได้ราคาลิตรละ 5 บาท ในสมัยที่ค่าเงินยังแข็งตัวคือ 25 บาท ไทยต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ

ตอนนี้ 40 กว่าบาท ไทยต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ แต่ขายข้าวได้เพียงลิตรละ 4.50 บาท อย่างนี้ไม่เป็นที่เพิ่มขึ้นและยากจนต่ำกว่าดินจนเขาตุฎฎากว่าเป็นรากหญ้าก็ให้มันรู้ไป

ปลดหนี้คืออย่างไร ?

ปลดหนี้คืออย่างไร ?

ปลดหนี้คืออย่างไร ?

“ปลดหนี้ คือ อย่างไร”

สำหรับกลุ่มธุรกิจ กลุ่มธนาคาร กลุ่มคนรวยที่เป็นหนี้จากการกู้เงินจากต่างประเทศ เมื่อนายทอง ประกาศลดค่าเงินบาท กลุ่มคนรวยที่กู้เงินเข้ามาเป็นหนี้ท่วมทันถึง 7 หมื่น 5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ รัฐบาลต่อมาเข้ามารับช่วงแก้ปัญหาทันทีโดยกู้เงินมาใช้หนี้ต่างประเทศแทนคนรวย โดยการออกกฎหมายของฟิวฟูและพัฒนาสถาบันการเงิน หนี้ทั้งล้นที่เกิดขึ้นและรัฐบาลชำระให้คนรวยเหล่านั้น ต้องยกมาเป็นหนี้สาธารณะหรือของประชาชนทุกคนทันทีเช่นกัน คำว่าสาธารณะย่อมเป็นของคนไทยทุกคนไม่ว่าจะอยู่ใต้รากหญ้าหรืออยู่บนดิน รัฐบาล “เขก” เอาเงินภาษีที่เก็บจากเรา ที่เราซื้อสบู่ ยาสิฟัน ยาสระผม กางเกงใน ฯลฯ

มาใช้ที่เขตนครเวียง แต่แรกประชาชนที่เป็นคนส่วนใหญ่ใน
แถบนี้เป็นชาวบ้าน ทั้งตึกค้าๆ ตาชาๆ ไม่ได้บริการใช้
กันแน่ แต่ไม่ได้พูดได้ก็ หลุดจากปากของชาวบ้าน พูด
ไม่ออกเหมือนโง่ไปไม่ไววาย

ต่อมากลุ่มธุรกิจที่ไม่สามารถฟื้นฟูธุรกิจของตนเอง
ขึ้นมาได้อีก เป็นที่มีสินทรัพย์ตั้งตั้งแต่ 50 ล้านบาทขึ้นไป
ไปถึงหลายร้อยหลายพันล้านบาทมีประมาณ 5 - พันคนเศษ
รัฐบาล เขา จัดเงินชดเชยคืน แล้วเอาที่นำเหล่านี้มา
บริหารเองใช้เงินถึง 14 แสนล้านบาท โดยออกกฎหมาย
ใช้ชื่อในกิจการบริหารช่วยเหลือกลุ่มธุรกิจนี้ว่า บริษัทบริหาร
สินทรัพย์ไทย (TAMC)

ที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นบางส่วนเท่านั้น ใช้เงินไป
รวมกันทั้งสองรายการมากถึง 28 กว่าแสนล้านบาท จำ
ยอดเงินนี้ไว้ให้ดี

กลุ่มรากหญ้าได้รับอะไร ? นำแสดงความคิดใจ
ปัสมีใจไม่มารับสินสุดที่คนกลุ่มนี้ได้รับ โดยพร้อมหน้า
กันรู้เห็นด้วยกันคือ รัฐบาลได้ช่วยเหลือเอวเลอย่างทั่วถึง ได้แก่
การพักชำระหนี้ ธ.ก.ส. 3 ปีเพียงไม่กี่รายไม่ถึงครึ่งหนึ่งของ
ประชาชนที่เป็นหนี้ ธ.ก.ส. ทั้งหมดคร้กว่า 30 บาททุกโรค
(ไม่หายไปหาหม้ออีกเอาอีก) เปิดธนาคารประชาชนให้

พ่อค้าแม่ค้าไปทำทุนคนละหมื่นกว่าบาท ได้กู้เพียง 2 แสน
ราย ไม่ถึงครึ่งหนึ่งจากจำนวนผู้ขอยื่นกู้ทั้งหมดและให้เงิน
กองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ให้ประชาชนกู้ยืมอย่างทั่ว
ถึงเป็นหนี้ทั้งแผ่นดิน

สรุปคร่าวๆ บทพักชำระหนี้ ธ.ก.ส. ใช้เงินมีละ 7,000
ล้านบาท รักษา 30 บาททุกโรค ใช้บฯ 4 หมื่นแปดพัน
ล้านบาท ธนาคารประชาชนกู้แล้ว 3 พันล้านบาท กองทุน
หมู่บ้านละ 1 ล้าน ใช้ประมาณ 7 หมื่นล้านบาท รวมทั้งสิ้น
ใช้เงินเพียง 7,000 + 48,000 + 3,000 + 70,000 ล้านบาท
เท่ากับ 1 แสน 2 หมื่น 8 พันล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับ
กับรัฐบาลเก่า รัฐบาลใหม่ช่วยธนาคารฯ และตั้งบริษัท
สินทรัพย์ไทยช่วยกลุ่มธุรกิจใช้เงินถึงเกือบ 30 แสนล้านบาท
ในส่วนหนี้ ธ.ก.ส. ของประชาชนใช้ 2 แสน 3 หมื่นล้าน
บาทงานทั้งหลายว่า 30 - แสนล้านกับ 2 แสนล้านนี้ไหน
มากกว่ากัน

เมื่อรัฐบาลใช้หนี้ให้กลุ่มธนาคารกลุ่มธุรกิจได้ถึง
30 กว่าแสนล้านบาท มีหนายังเอาหนี้เข้ามาเป็นหนี้
สาธารณะหรือขอของประชาชนด้วย พี่น้องประชาชนทั้ง
ประเทศ เป็นหนี้ ธ.ก.ส. และสหกรณ์การเกษตรเพียง 2 แสน
3 หมื่นล้านบาท ถ้าช่วยเหลือประชาชนแล้วทำให้เศรษฐกิจ
ดีขึ้น พี่นชั้น เพราะประชาชนเมื่อไม่มีหนี้ก็มีกำลังซื้อ หรือมี

เงินให้ช่วยเหลือมากขึ้นถูกต้องไหมครับ

พี่น้องประชาชนมาเรียกร้องให้รัฐบาลปลดหนี้ให้
แก่คนที่ไปไม่ 2 ทั้งที่รู้ว่าเขาไม่ช่วยปลดหนี้ให้เพราะเสียวินัย
ทางการเงินบ้าง ธนาคารจะล้มบ้างล่ะ สารพัดเขาจะอ้าง
เดินขบวน ก่อมือปัดอะไร ๆ คำตอบคือ ได้กอดดิน
ให้รัฐบาลที่ด่าคนเรียกร้อง เคยได้รับไหมครับ ใช่เขาเคย
รับปาก แต่พอใหม่ 2 นี้คืออีกคำเรียกว่าร้องต่อผู้ปกครองสักมัก
จะไปประจบสอประมาตสำเร็จเสียเงินเดินทาง เสียเงินซื้อกิน
จับขาดต้องตักแค้นก็ต่อจี้ร่วมพลังเพราะอยากได้ สุรวิธีนี้
ก็คนขี้เงินไม่พอหรือดีกว่า

วิธีที่ดี ต้องต่อสู้เรียกร้องในสภาผู้แทนราษฎร โดย
กลุ่มประชาชนคนที่เขาเรียกขานว่าเป็นรากหญ้าทั้งประเทศ
พากันไปเลือกพรรคเกษตรมหาชนไปเป็นรัฐบาล ให้มากกว่า
250 คน ในสภา ในสมัยหน้า ส.ส.ที่เราเลือกเข้าสภามา
ร่วมก๊อปปี้มือให้กฎหมายปลดหนี้ของพรรคเกษตรมหาชน
ผ่านความเห็นชอบของส.ส.ทั้งหมดก็ออกเป็นกฎหมายปลด
หนี้ได้แน่นอน ยิ่งกว่านั้นนโยบายประกันราคา ข้าวเกี่ยวและ
10,000 บาท ในนามรัฐบาลพรรคเกษตรมหาชนก็ผ่านความ
เห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรได้ด้วย ใครซื้อข้าวราคาต่ำ
กว่านี้ก็ให้แจ้งตำรวจจับได้ เหมือนเขาจับคนที่ไม่สวมหมวก
กันน้อคนนั้นแหละ

ปลดหนี้เกษตรกรทำได้ต้องออกเป็นกฎหมายผ่านสภาผู้แทน
ประกันราคาข้าวก็ทำได้ด้วยวิธีออกกฎหมาย
สิ่งเหล่านี้เป็นนโยบายของพรรคเกษตรมหาชน
อยู่แล้ว ได้จดทะเบียนประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อ
วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2541

สารบัญ

1. พระเจ้าตากสินมหาราช	1
2. เนื่องจากปก	2
3. บทบรรณาธิการ	3
4. วิเคราะห์สถานการณ์ทั่วไปของโลก	4-5
5. นโยบายหลักด้านเศรษฐกิจ	6-12
6. บทบาทกองทัพต่อความมั่นคงของชาติ	13-16
7. บทบาทของพรรคการเมือง ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	17-19
8. กลยุทธ์ในการเผยแพร่แนวทางและนโยบายพรรค	20-22
9. เวทีกฎหมายชาวบ้าน	23-26
10. ศัพท์ทางการเมือง	27-28
11. ประวัติรื่องหน้าพรรคและรองเลขาธิการพรรค	29-30
12. คณะผู้บริหารพรรค	31
13. ระเบียบภาพ	32

บทบรรณาธิการ

สารสัมพันธ์ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 4 และเป็นฉบับที่ 2 ของปี พ.ศ. 2545 ในขณะที่คณะผู้บริหารและคณะกรรมการบริหารของพรรค ได้มุ่งมั่นพัฒนาทำการเมืองตามแนวทางและนโยบายของพรรค ให้เป็นการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้พรรคชาติประชาธิปไตยเป็นพรรคของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน วัตถุประสงค์ดังกล่าวจะสำเร็จได้สารสัมพันธ์ของพรรคจะต้องมีแนวทางหรือวัตถุประสงค์สอดคล้องกับขบวนการปฏิบัติตั้งนั้น ความเป็นเนื้อหาวิชา ยังคงไว้ แต่ได้เพิ่มเรื่องการวิเคราะห์เหตุการณ์ทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ปัจจุบันหรืออดีตในทางการเมือง ทางสังคม วัฒนธรรมทางป้องกันประเทศและทางเศรษฐกิจตลอดจนให้เพื่อนร่วมอุดมการณ์ทุกระดับให้มีความเข้าใจในแนวปฏิบัติ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่เราตั้งไว้ ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวในทางลึกหรือทางกว้างสารสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวในทางกว้างซึ่งสามารถนำเนื้อหาวิชาการบางอย่างไปใช้ในทางลึกได้ ท่านที่ประสงค์ที่จะส่งเรื่องมารวมคณะผู้จัดทำมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งและขอถือโอกาสนี้ขอบพระคุณท่านที่ได้กรุณาแนะนำทั้งตั้งนั้น ผู้จัดทำได้ จัดการแก้ไขเรียบร้อยแล้ว และหวังว่าในโอกาสต่อไปคงได้รับความกรุณาจากท่านอีก

ขอขอบพระคุณครับ

ธนชัย พรหมมา

สารสัมพันธ์พรรคชาติประชาธิปไตย

เจ้าของ	* พรรคชาติประชาธิปไตย
ที่ปรึกษา	* คณะกรรมการบริหาร และคณะผู้บริหารพรรคชาติประชาธิปไตย
บรรณาธิการ	* นายธนชัย พรหมมา
บรรณาธิการผู้ช่วย	* นายพันศักดิ์ เจนชัย , นายวุฒิพงศ์ แสงพันธุ์
ประจำกองบรรณาธิการ	* นายชาญชัย วิบูลย์ธนรงค์ , นายณรงค์ศักดิ์ สิรินพมณี , น.ส.พรพกา แสงเงิน นายพิชัย หัสวายุกุล , น.ส.รุ่งนภา วิเศษ , น.ศ.นภาพร เรืองผล
สนับสนุนงบประมาณโดย	* กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง
สำนักงาน	* 163/15 หมู่บ้านชื่อตรงเสนา ซอยเสนานิคม 1 ถนนพหลโยธิน 32 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0-2579-7012-14 Fax. 0-2561-4502

วิเคราะห์สถานการณ์ทั่วไปของโลก

1. กล่าวทั่วไป

พลตรี สมศักดิ์ พันธุ์เยี่ยม

กระผมได้วิเคราะห์สถานการณ์โลกในสารสัมพันธ์พรรคชาติประชาชนไทย ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 มาให้ท่านผู้อ่านได้เข้าใจในระดับหนึ่งแล้ว สรุปได้ว่าเกิดจากความตึงเครียด 4 ของมนุษย์นั่นเอง ความตึงเครียด 4 ถ้าเอาด้วยเล่ห์ไม่ได้ ก็เอาด้วยกลด้วยวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรธรรมชาติของประเทศเล็กๆ ที่มีมากแต่ไม่สามารถรักษาไว้เนื่องจากมีกำลังรักษาไม่เพียงพอจึงทำให้ทรัพยากรธรรมชาติตกเป็นเหยื่อของประเทศที่มีกำลังมาก หรือเข้าลักษณะเบียดเบียนกันนั่นเอง ซึ่งผลิตภัณฑ์ของศาสนาทุกศาสนาที่มีอยู่ในโลกนี้

2. สถานการณ์

จากการที่ได้บรรยายในข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า การหาปัจจัยต่างๆ ของประเทศที่ศักยภาพมากจะมองไปทั่วโลก ทั่วทุกภูมิภาคและประเทศในภูมิภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ซึ่งขณะนี้ไม่สามารถรวมกลุ่มกับกลุ่มประเทศใดได้ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มยุโรป กลุ่มอาเซียน ฯลฯ จึงได้มองหากลุ่มประเทศที่อ่อนแอกว่าได้แก่ กลุ่มประเทศอาหรับ ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติใต้ดินมาก เช่น น้ำมัน และแก๊สก็เลยหาเหตุต่างๆ นานาโดยอ้างว่าก่อการร้ายที่สหรัฐอเมริกาเอามาอ้างเพื่อโจมตีผู้นำประเทศอาหรับที่ไม่ยอมให้สหรัฐ และอังกฤษ หรือไม่ยอมให้สหรัฐและอังกฤษขึ้นนำได้, สหรัฐและอังกฤษออกข่าวจะโจมตีประเทศอิรักและประเทศอิหร่านหาว่าอิรัก และอิหร่านผลิตอาวุธเคมีที่มีภัยร้ายแรงเป็นภัยร้ายแรงเป็นภัยต่อความปลอดภัยของโลก และอิหร่านให้ที่พึ่งพิงต่อผู้ก่อการร้ายที่หนีมาจากอัฟกานิสถาน

3. แนวความคิดของสหรัฐ และอังกฤษ

แนวความคิดโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา เขาจะเอาผลประโยชน์จากประเทศใดเขาจะต้องให้ผู้นำของประเทศนั้นให้อยู่ในการขึ้นนำของเขาๆ บอกอะไรจะต้องทำตาม ถ้าไม่ทำตามเขาจะใช้วิธีการต่างๆ ให้ผู้นำประเทศนั้นนอกจากการเป็นรัฐบาลแล้วอุปโลกผู้นำขึ้นมาใหม่ที่อยู่ภายใต้การขึ้นนำของเขาเสมอดังจะเห็นได้จากตัวอย่างในประเทศต่างๆ ที่สหรัฐาดำเนินการมาแล้ว และล่าสุดท้าย คือรัฐบาลทาลีบันของอัฟกานิสถานด้วยการใช้กำลังทางการทหารเขาดำเนินการ และรายต่อไป คือ ประเทศอิรัก และอิหร่าน ซึ่งสหรัฐ และอังกฤษ กำลังจะทิ้งระเบิดในไม่ช้านี้ ติดอยู่ที่ว่าเหตุผลไม่เพียงพอ และขัดกับกฎบัตรสหประชาชาติที่ไม่ยอมให้ประเทศใดประเทศหนึ่งใช้กำลังทางการทหารรุกรานอีกประเทศหนึ่ง จะใช้กำลังเข้าดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อเป็นมติเอกฉันท์ของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเท่านั้น (UN Security Council) ซึ่งมีอยู่ 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐ , อังกฤษ , ฝรั่งเศส , จีน และรัสเซีย

4. ความคิดเห็นของประเทศที่เป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

จากสถานการณ์ และความคิดของสหรัฐอเมริกา และอังกฤษทำให้ประเทศในกลุ่มประเทศอาหรับไม่พอใจจึงทำการรณรงค์ต่อต้านสหรัฐ และอังกฤษ และนอกจากนี้สมาชิกคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ได้แก่ ฝรั่งเศส , จีน , รัสเซีย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่สหรัฐฯ และอังกฤษจะทำเช่นนั้น และเรียกร้องให้นำเข้าหรือในคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเพื่อลงมติเสียก่อน มิฉะนั้นแล้วประเทศที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติอื่นๆจะไม่เคารพกติกาของสหประชาชาติอีกต่อไป เมื่อประเทศสมาชิกไม่เคารพกฎกติกาสหประชาชาติ ประเทศใหญ่ก็ระรุกรานประเทศเล็กๆ อีกเรื่อยๆไปและอะไรจะเกิดขึ้นกับโลกใบนี้ขอให้ผู้อ่านได้ลองวาดภาพดูก็แล้วกัน

พรรคชาติประชาธิปไตย มีความคิดเห็นว่าแนวความคิดของสหรัฐอเมริกา และอังกฤษที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นแนวความคิดที่ผิดกฎบัตรสหประชาชาติ และผิดหลักของศาสนาที่ไม่ให้เบียดเบียนกันถ้าหากไม่เลิกความคิดเห็นอย่างนี้แล้วสงครามโลกครั้งที่ 3 จะต้องเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แล้วจะล้างโลกเลยที่เดียวโดยสถานการณ์จะเป็นดังนี้

- 4.1 การก่อการร้ายจะเกิดขึ้นทุกมุมโลกกับสถานทูต , สถานกงสุล , ประชาชนของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ โดยความเห็นด้วยและร่วมมือของประเทศ และบุคคลในประเทศนั้นที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ
- 4.2 ประเทศที่มีอาวุธนิวเคลียร์ และไม่มีอาวุธนิวเคลียร์ก็จะพัฒนาอาวุธและผลิตอาวุธนิวเคลียร์เพิ่มมากขึ้น เพื่อป้องกันตนเอง จนสถานการณ์ถึงที่สุด ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ก็จะใช้อาวุธนิวเคลียร์ อาวุธเคมีซึ่งกันอย่างกว้างขวาง เป็นสงครามที่ทำลายโลก

สรุป สหรัฐอเมริกา และอังกฤษจะไม่กล้าโจมตีอิรักเพราะโดนบีบจากประเทศที่ผลิตอาวุธนิวเคลียร์ได้ ทั้งหลายที่ไม่เห็นด้วยกันสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ

วารสารพรรคเสรีประชาธิปไตย

ประจำเดือน มกราคม - เมษายน 2545

วารสารสำหรับสมาชิกพรรค
และประชาชนทั่วไปเสนอความรู้ตลอดจน
สาระประโยชน์ต่างๆ ที่น่ารู้มากมาย

เจ้าของ

พรรคเสรีประชาธิปไตย

ที่ปรึกษา

คณะกรรมการบริหารพรรค

บรรณาธิการ

เช็งชาย มุขประเสริฐ

(โฆษกพรรคเสรีประชาธิปไตย)

กองบรรณาธิการ

เจ้าหน้าที่พรรคเสรีประชาธิปไตยทุกคน

ผู้สนับสนุนการจัดทำวารสาร

กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ส่งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้ที่

พรรคเสรีประชาธิปไตย

1008 ซอยร่วมพัฒนา ถนนจรัญสนิทวงศ์ 65

แขวงบางบำหรุ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

โทรศัพท์ : 0-2881-7526, 0-2434-9395

โทรสาร : 0-2881-9394

จัดพิมพ์ที่ : บริษัท เค.พี.พรินต์ติ้ง จำกัด

25 ถนนประชาธิปไตย แขวงสะพานวันชาติ

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทรศัพท์ : 0-2282-4763 โทรสาร : 0-2281-7846

สารบัญ

นโยบายหลักของพรรค 3

ข้อคิดคำคม 4

นานาทัศนะ 5

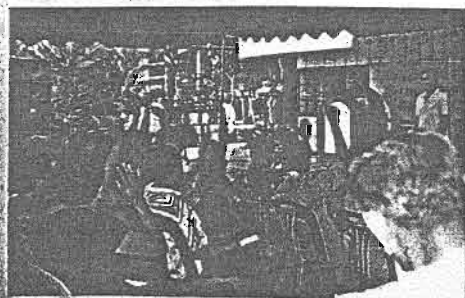
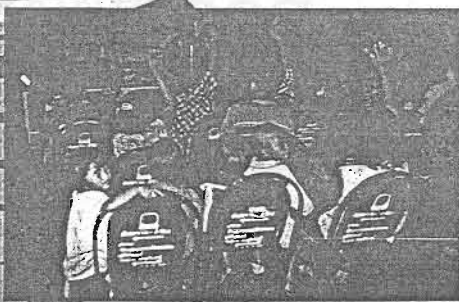
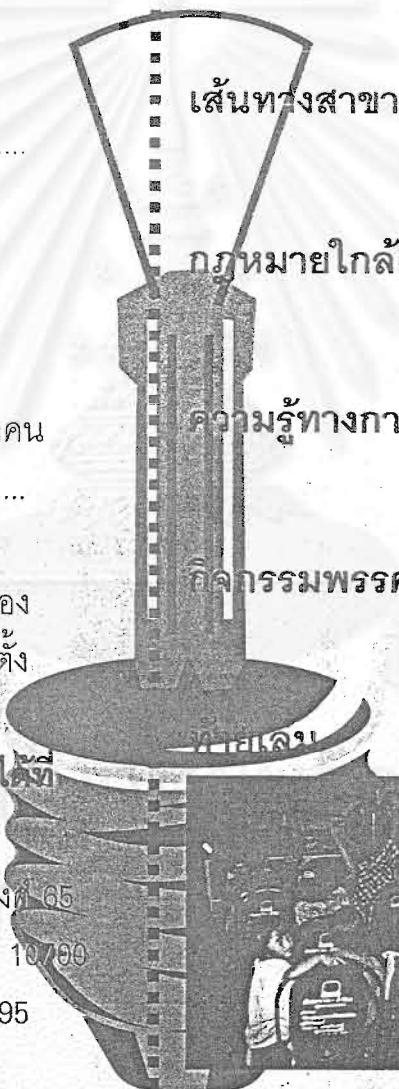
เส้นทางสาขา 7

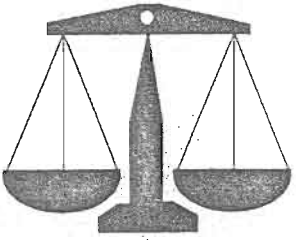
กฎหมายใกล้ตัว 11

ความรู้ทางการเมืองสำหรับชาวบ้าน 13

กิจการพรรค 15

พายุเฉิม 16

กฎหมายใกล้ตัว

โดย : ประชาบุตร

ต้อนรับฉบับปฐมฤกษ์วารสารพรรคเสรีประชาธิปไตย วารสารสำหรับสมาชิกและประชาชนทุกคนที่มีใจรักในระบอบประชาธิปไตย ต้องการที่จะเห็นประเทศไทยของเราก้าวไปสู่ประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของชาติ หลังจากที่มีการเปลี่ยนการปกครอง พ.ศ. 2475 นับเป็นเวลาเกือบ 70 ปีแล้ว ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยเรามีรัฐธรรมนูญหลายฉบับ ซึ่งได้มีการยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหลายครั้ง รัฐธรรมนูญที่เราควรจะรู้อย่างมาก คือ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั่นเอง รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ คือ ...

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. ซึ่งในสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญได้กำหนดถึงสิ่งต่างๆ ที่ใช้เป็นแนวทางในการปกครองประเทศไว้มากมาย สิ่งที่เราประชาชนชาวไทยควรจะรู้ไว้ก็คือรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ประโยชน์อะไรกับเราบ้างนั่นเอง

ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กล่าวถึงสิ่งหนึ่งที่เราประชาชนคนไทยควรจะรู้มากที่สุด นั่นก็คือ เรื่องสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยซึ่งได้บัญญัติไว้ในหมวด 3

ท่านผู้อ่านทราบไหมว่า คำว่า “ สิทธิ ” (right) และคำว่า “ เสรีภาพ ” (liberty) คืออะไร มีผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชนกล่าวว่า

สิทธิ (-right) คือ ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในชีวิตร่างกาย เป็นต้น

เสรีภาพ (liberty) คือ ภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่นมีอิสระที่กระทำการหรืองดเว้นการกระทำ เช่น เสรีภาพในการติดต่อสื่อสารเสรีภาพในการเดินทาง เป็นต้น

เพราะฉะนั้น เราในฐานะที่เป็นชาวไทยเราควรจะให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิและเสรีภาพของเราอย่างมาก อย่าให้มีบุคคลอื่นมาเบียดบังในสิทธิและเสรีภาพของตัวเอง อย่างน้อยผู้เขียนเชื่อว่าเมื่อท่านผู้อ่าน ซึ่งไม่มากก็น้อยพออ่านคอลัมน์นี้แล้วคงจะรู้ในสิทธิและเสรีภาพของตนมากขึ้น และจะได้ไปถูกเอาเปรียบจากบุคคล ผู้ซึ่งใช้อำนาจรัฐบาลบางคนอย่างในปัจจุบัน ซึ่งน่าจะจะเป็นบุคคลที่ควรอ่านด้วยความระมัดระวังให้เป็นไปตามสิทธิและเสรีภาพ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดมากกว่า

สำหรับในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทูลจะกล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพที่ปรากฏในบทบัญญัติ

ได้ดังต่อไปนี้-

- (1) การรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- (2) ความเสมอภาค
- (3) สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย
- (4) ความคุ้มครองที่จะไม่ถูกบังคับให้ กฎหมายอาญาย้อนหลัง
- (5) ความคุ้มครองจากข้อสันนิษฐานในคดีอาญาว่าไม่มีความผิด
- (6) สิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและความเป็นอยู่ส่วนตัว
- (7) เสรีภาพในเคหสถาน
- (8) เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่
- (9) เสรีภาพในการสื่อสาร
- (10) เสรีภาพในการนับถือศาสนา นิกาย ลัทธิทางศาสนา
- (11) เสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตน
- (12) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์การโฆษณาและการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น
- (13) เสรีภาพในทางวิชาการ
- (14) เสรีภาพในการศึกษาอบรม
- (15) เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ
- (16) เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่ม เกษตรกร องค์กรเอกชน หรือหมู่คณะอื่น
- (17) สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม
- (18) เสรีภาพในการรวมตัวกันตั้งพรรคการเมือง
- (19) สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน การสืบทอดและการได้รับความเวนคืน
- (20) เสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรี
- (21) ความคุ้มครองที่จะไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน
- (22) สิทธิรักษาพยาบาลฟรี
- (23) สิทธิเด็กและเยาวชน
- (24) สิทธิคนชราอายุเกิน 60 ปี
- (25) สิทธิผู้พิการหรือทุพพลภาพ
- (26) สิทธิที่จะร่วมกับรัฐและเอกชนในการบริหารรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี
- (27) สิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (28) สิทธิผู้บริโภค
- (29) สิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือหากสภาการระ

ในครอบครองของหน่วยราชการ

- 30) สิทธิได้รับข้อมูลในกิจกรรมที่จะมีผลกระทบ ต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต
- 31) สิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครอง
- 32) สิทธิในการฟ้องร้องรางวัลต่างๆ
- 31) สิทธิในการฟ้องหน่วยราชการ
- 32) สิทธิในการต่อต้านการล้มล้างระบอบประชาธิปไตย

เมื่อถึงตรงนี้แล้วเชื่อว่าท่านผู้อ่าน คงรู้สึกเหมือนผู้เขียนว่าทำไมสิทธิและเสรีภาพของเราถึงได้มากมายนักซึ่งในความเป็นจริงแล้วยังมีอีกมากมาย ที่ในรัฐธรรมนูญยังกำหนดถึงสิทธิและเสรีภาพของเราอีกซึ่งอยู่ในหมวดของศาลและผู้เขียนเห็นว่าท่านผู้อ่านทั้งหลายจะมองข้ามไปไม่ได้เลย เพราะมีความสำคัญกับตัวท่านมาก ในกรณีที่ตัวท่านไม่ได้รับความยุติธรรมในคดีอาญา เช่นกรณีถูกจับเป็นผู้ต้องหา ซึ่งในความเป็นจริงแล้วตัวท่านไม่ได้เป็นผู้ทำผิดเลย หรือที่นิยมเรียกกันว่า จับแพะ เราลองมาดูกันว่ามาตราใดบ้างเริ่มที่

มาตรา 4 “ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง ”

มาตรา 237 “ ในคดีอาญา การจับและคุมขังบุคคลใด จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา และผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับ โดยไม่ชักช้า ผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจไว้วางใจทราบในโอกาสแรก และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ต้องถูกนำตัวไปศาลภายใน สี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ ”

หมายจับหรือหมายขังบุคคลจะออกได้ต่อเมื่อ- มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีอัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติหรือ มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ในมาตรา 237 นี้ท่านผู้อ่านคงจะให้ความสนใจอย่างมากโดยเฉพาะในปัจจุบันนี้เราไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องนี้ หรือมีก็ได้รับความเป็นธรรมน้อยมาก ถ้าเทียบกับในกฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดสิทธิไว้ให้เขา

มาตรา 238 “ ในคดีอาญา การค้นพบหรือหลักฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมิควรถือหรือหมายของศาลหรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่มีคำสั่งหรือหมายของศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ”

ที่จะเข้าไปได้ซึ่งต้องเป็นสถานที่ เช่น อาคารบ้านเรือนที่ดิน ส่วนสถานที่ซึ่งบุคคลอื่นมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้เรียกว่าที่สาธารณะสถาน

มาตรา 239 “ คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว ”

มาตรานี้ผู้อ่านควรสนใจเป็นพิเศษ ถ้าท่านผู้อ่านตกอยู่ในสถานการณ์แบบนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นตัวท่านเองอาจจะเป็นคนใกล้ชิดที่ท่านรักหรือคนที่ท่านสนิทเมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดเหตุการณ์แบบนี้เข้าท่านจะได้แก้ไขสถานการณ์ได้

มาตรา 241 “ ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ”

มาตรา 242 “ ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขังไม่อาจหาทนายความได้รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทนายให้โดยเร็ว ”

กรณีนี้แม้ผู้ต้องหาไม่อาจหาทนายให้กับตนได้ รัฐจะต้องเป็นผู้หาทนายให้กับผู้ต้องหา โดยรัฐจะทำการนี้โดยไม่ให้การช่วยเหลือไม่ได้เพราะกฎหมายกำหนดไว้

มาตรา 243 “ บุคคลย่อมมีสิทธิไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา ”

มาตรา 244 “ บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสมและค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ”

มาตรา 246 “ บุคคลใดตกเป็นจำเลยในคดีอาญา และถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี หากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมีความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาสีสิทธิที่เสียไปเพราะการนั้นคืน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ”

สาระสำคัญในรัฐธรรมนูญยังมีอีกมากมายที่ท่านผู้อ่านทั้งหลายควรจะได้อ่าน และได้ศึกษาไว้ ในโอกาสหน้าผู้เขียนจะได้นำมาบอกกล่าวให้ท่านผู้อ่านได้รับทราบกันอีก ส่วนในฉบับนี้ผู้เขียนหวังไว้ว่าท่านผู้อ่านคงได้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของตัวเองมากขึ้น และผู้เขียนหวังว่าท่านผู้อ่านคงจะติดตามข่าวสารพรรคเสรีประชาธิปไตยต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งทางพรรค ได้มีเจตนารมณ์ในการจัดทำวารสารขึ้น เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางเมือง ระบอบประชาธิปไตย และกฎหมายต่างๆ ให้สมาชิกพรรคและประชาชนได้รับทราบกันโดยทั่วกัน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายบุญสม วิชาศนิกากร เกิดเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ.2520 ที่ กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปีการศึกษา 2541 และรัฐศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) สาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2542 และได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ที่คณะรัฐศาสตร์ สาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2543

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย